TANYA'S
BEAUTY SALON
HERBAL FACIAL
~~$40~~
$20 !!!
Threading/Waxing, Facial(Men & Women)
Anti-Aging Facial, Bleach
Hair Cut, Color and Style
40-39 75 St. Jackson Heights, NY 11373
718-478-9009
137-40 Jamaica Avenue Jamaica, NY 11435
718-297-1019
85-03 Roosevelt Avenue Jackson Heights, NY 11373
718-205-7832

ਬੌਬੀ ਸਿੰਘ
ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਗੱਡੀਆਂ, ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਟਰੱਕ, ਲਾਈਫ ਅਤੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਤਜ਼ਰਬੇਕਾਰ ਬੌਬੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਚੰਗੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਅੱਜ ਹੀ ਕਾਲ ਕਰੋ
(ਸੈਲ): 718-757-7809
ਫੋਨ (ਦਫਤਰ): 516-439-5420
(ਫੈਕਸ): 516-439-5418
ਪੰਜਾਬੀ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹਰ ਪਲ ਹਾਜ਼ਰ
ਗੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਸਬੰਧੀ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਕੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਬੱਚਤ ਕਰੋ।

Radio Chann Pardesi
ਰੇਡੀਓ ਚੰਨ ਪ੍ਰਦੇਸੀ
ਫੋਨ 832-225-5354 'ਤੇ ਕਾਲ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਵੈਬਸਾਈਟ www.channpardesi.com ਰਾਹੀਂ 24 ਘੰਟੇ 7 ਦਿਨ ਸੁਣੋ
ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਓਂ, ਫੋਨ: 815-557-4991
ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ, ਫੋਨ:219-670-4579

Thirteenth Year in Publication | ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਐਡੀਸ਼ਨ | Price 50¢
ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Email:punjabtimes1@sbcglobal.net
www.punjabtimesusa.com
Punjab Times, Vol 13, Issue 43, October 27, 2012 | 20451 N Plum Grove Rd. Palatine, IL 60074 | Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

ਆਖ਼ਰੀ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਛਾ ਗਏ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ

ਬੋਕਾ ਰੈਟੋਨ (ਫਲੋਰਿਡਾ): ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਚੋਣ ਲਈ ਤੀਜੀ ਅਤੇ ਅੰਤਿਮ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਵਿਰੋਧੀ ਮਿੱਟ ਰੋਮਨੀ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਛਾੜ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਫੈਸਲਾਕੁਨ ਬਹਿਸ ਦੌਰਾਨ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਓਬਾਮਾ ਅਤੇ ਰੋਮਨੀ ਨੇ ਇਕ-ਦੂਜੇ 'ਤੇ ਤਾਬੜਤੋੜ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਪਰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਓਬਾਮਾ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਅੱਗੇ ਰੋਮਨੀ ਬੇਵੱਸ ਨਜ਼ਰ ਆਏ।

ਛੇ ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋ ਰਹੀ ਚੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 90 ਮਿੰਟ ਚੱਲੀ ਇਸ ਗਰਮਾ-ਗਰਮ ਅੰਤਿਮ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਹਮਲਾਵਰ ਰੁਖ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਸੀ.ਐਨ.ਐਨ. ਦੇ ਚੋਣ ਸਰਵੇਖਣ ਮੁਤਾਬਕ ਅੰਤਿਮ ਬਹਿਸ ਦਾ ਦੌਰ ਓਬਾਮਾ ਦੇ ਨਾਂ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਸੀ.ਬੀ.ਐਸ. ਨਿਊਜ਼ ਦੀ ਰਾਏ ਵੀ ਕੁਝ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਸੀ। ਸੀ.ਐਨ.ਐਨ. ਦੇ ਸਰਵੇਖਣ ਵਿਚ 48 ਫੀਸਦੀ ਵੋਟਰਾਂ ਨੇ ਓਬਾਮਾ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਜਦਕਿ ਰੋਮਨੀ ਨੂੰ 40 ਫੀਸਦੀ ਨੇ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ।

ਐਤਕੀਂ ਕੁੰਢੀਆਂ ਦੇ ਸਿੰਗ ਫਸਣਗੇ

ਬਹਿਸ ਦੌਰਾਨ ਅਮਰੀਕੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਦੇ ਵਡੇਰੇ ਸੰਕਲਪ ਤਹਿਤ ਓਬਾਮਾ ਅਤੇ ਰੋਮਨੀ ਦੋਵੇਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਹਿਮਤ ਸਨ ਕਿ ਇਰਾਨ ਨੂੰ ਪਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਹਮਲੇ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਇਸਰਾਈਲ ਦਾ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚੋਂ 2014 ਤੱਕ ਫੌਜਾਂ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਤੇ ਚੀਨ ਖਿਲਾਫ ਸਖਤ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਬਹਰਹਾਲ, ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜ ਦੇ ਆਕਾਰ ਤੇ ਮੱਧ ਪੂਰਬ ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਲਿਬੀਆ ਅਤੇ ਸੀਰੀਆ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਾਤ ਬਾਰੇ ਇਕ-ਦੂਜੇ 'ਤੇ ਤਿੱਖੇ ਹਮਲੇ ਵੀ ਕੀਤੇ। ਬਹੁਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ ਕਿ ਬਿਨਗਾਜ਼ੀ (ਲਿਬੀਆ) ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਕੌਂਸਲਖਾਨੇ 'ਤੇ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਲੱਭ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਕੈਪਟਨ ਦਾ ਤੋੜ

ਵਿਰੋਧੀ ਧੜੇ ਫਿਰ ਸਰਗਰਮ

'ਸ਼ਾਹੀ ਸ਼ੈਲੀ' ਦੀ ਤਿੱਖੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਹਾਈਕਮਾਨ ਲਈ ਵੱਡੀ ਵੰਗਾਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹਾਈਕਮਾਨ ਨੂੰ ਫਿਲਹਾਲ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨਾਲ ਸਿੱਧੀ ਟੱਕਰ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਆਗੂ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਕੈਪਟਨ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਵਿਰੋਧ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਆਮ ਜਨਤਾ ਵਿਚ ਵੀ ਹੁਣ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ 'ਸ਼ਾਹੀ ਸ਼ੈਲੀ' ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਬੰਦੇ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦੇ। ਇਹੀ ਨੁਕਤਾ ਕੈਪਟਨ ਵਿਰੋਧੀ ਧੜੇ ਨੇ ਹਾਈਕਮਾਨ ਕੋਲ ਬੜੇ ਜ਼ੋਰਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਉਠਾਇਆ ਹੈ ਪਰ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਕੈਪਟਨ ਦੀ ਕੋਈ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਲੱਭਾ ਰਿਹਾ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲੀ ਅਣਕਿਆਸੀ ਹਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਤੇ ਚੁਫੇਰਿਓਂ ਸਵਾਲ ਉੱਠੇ ਸਨ। ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਅਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਹਾਰ ਦੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਕੈਪਟਨ ਦੇ ਸਿਰ ਹੀ ਮੜ੍ਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਲਾਹਾ ਲੈਂਦਿਆਂ ਕੈਪਟਨ ਵਿਰੋਧੀ ਖੇਮੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸਿਆਸੀ ਜੰਗ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਕਈ-ਕਈ ਦਿਨ ਦਿੱਲੀ ਜਾ ਕੇ ਬੈਠੇ ਰਹੇ। ਦੂਜੇ ਬੰਨ੍ਹੇ, ਹਾਈਕਮਾਨ ਨੂੰ ਇਹ ਖਬਰ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ 'ਚ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਆਗੂ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਹਰ ਰਣਨੀਤੀ ਨੂੰ ਬਾਖ਼ੂਬੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਠੋਕਵਾਂ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਿੱਖੀ ਅਤੁ ਤੁਰਸ਼ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖਿੱਚਦੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਕੀਤੇ ਕੁਝ ਪੰਜਾਬ ਪੱਖੀ ਫੈਸਲੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਕਬੂਲੀਅਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹਨ। ਇੰਨਾ ਸਭ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ਼ਾਹੀ ਅੰਦਾਜ਼ ਅਤੇ ਆਮ ਜਨਤਾ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਕੀਕਤ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਫੈਸਲੇ ਉਲਟੇ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਹਾਈਕਾਮਾਨ ਲਈ ਇੰਨੀ ਪੇਚੀਦਾ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਹੀ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦੋ ਦੌਰੇ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਹੋਈ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ 'ਚ ਕੈਪਟਨ ਧੜਾ ਭਾਰੂ ਰਿਹਾ। ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਕਿ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਸੁਮੇਧ ਸੈਣੀ ਨਾਲ ਸਿੰਗ ਫਸਾਏ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਛਤਰ-ਛਾਇਆ ਵਿਚ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਪਾਣ ਚੜ੍ਹ ਗਈ ਹੈ। ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹੀ ਚਰਚਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਅਫਸਰ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੀ ਬਜਾਏ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਹਿੱਤ ਅਹਿਮ ਹਨ। ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸੁਮੇਧ ਸੈਣੀ ਵੱਲੋਂ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਵਾਂਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਪੱਕੀ ਮੋਹਰ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ ਅਗਵਾ ਕਾਂਡ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸੈਣੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਦਾ ਗੰਭੀਰ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦਿਆਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਹਨ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਕਿਸੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਵਾਂਗ ਬਿਆਨ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

ਇੰਡੀਆ ਕਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਤੇ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਸਰਵਿਸ
www.011india.com
$25 3,000 Minutes
$50 • $100 Available
✓ ਵਧੀਆ, ਸਾਫ਼ ਆਵਾਜ਼
✓ ਘਰੋਂ, ਸੈਲ ਫੋਨ ਤੋਂ ਵਰਤੋ
✓ ਇਕ ਮਿੰਟ ਗੱਲ, ਇਕ ਮਿੰਟ ਦੇ ਪੈਸੇ
✓ ਮਿੰਟ ਤੁਹਾਡੇ ਵਰਤਿਆਂ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋਣਗੇ
ਸਾਨੂੰ ਗਾਹਕ ਭੇਜੋ ਤੇ ਫਰੀ ਮਿੰਟ ਲਵੋ!
ਇਕੋ ਡੀਲ ਤੇ ਦੋ ਨੰਬਰ ਕੱਠੇ ਚੱਲ ਸਕਦੇ ਹਨ।
ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਇਕੋ ਰੇਟ
Limited Time Offer. Restrictions & Fees Apply.
800-914-1013 • 408-726-6103

ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ ਸਮਾਗਮ 28 ਨੂੰ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ (ਬਿਊਰੋ): ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਵਲੋਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਦਿਹਾੜਾ 28 ਅਕਤੂਬਰ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦਾ ਅਰੰਭ 26 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਭੋਗ 28 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਪਵੇਗਾ। ਉਪਰੰਤ ਦੀਵਾਨ ਸਜਣਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪੰਥ ਪ੍ਰਸਿਧ ਕੀਰਤਨੀਏ ਅਤੇ ਕਥਾਵਾਚਕ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਨਗੇ। ਬੁਲਾਰੇ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣਗੇ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਕੰਗ ਫੋਨ 718-974-4827 ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕਰਾਚੀ ਵਿਚ ਗਿਰਜਾਘਰਾਂ ਦੀ ਭੰਨਤੋੜ ਜਾਰੀ

ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਕਰਾਚੀ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਦਸ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਦੋ ਹੋਰ ਗਿਰਜਾਘਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਿਰਜਾਘਰਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਇਸ ਸਾਲ ਛੇ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਮੁੱਚੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਇਸਾਈ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਸਹਿਮ ਪਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜਾ ਮਨਾਇਆ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ (ਬਿਊਰੋ): ਧੰਨ ਧੰਨ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜਾ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਵਲੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਬਕਾ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਭਾਈ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਮਨੋਹਰ ਕੀਰਤਨ ਕਰਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਇਲਾਹੀ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗਿਆ। ਬੀਬੀ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕੌਮ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਗ੍ਰੰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰਦੇ ਰਹਾਂਗੇ। ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਸੁਸਾਇਟੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਲੋਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਭਾਈ

ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਰਿਚਮੰਡ ਹਿਲ ਵਿਖੇ ਪੂਰੀ ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਬਣੀ ਇਹ ਸੁਸਾਇਟੀ ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਵਿਚ ਧਾਰਮਿਕ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸਮਾਗਮ ਸਬੰਧੀ ਰੱਖੇ ਗਏ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੇ ਭੋਗ ਉਪਰੰਤ ਭਾਰੀ ਦੀਵਾਨ ਸਜੇ ਅਤੇ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਕੌਰ ਜਗਾਧਰੀ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਵਾਈ। ਕਥਾਕਾਰ ਭਾਈ ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਭਾਈ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ। ਭਾਈ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਘਾਲਣਾ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ।

ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਕੰਗ ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜੇ ਦੀ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਦਿਹਾੜੇ ਨੂੰ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਵਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦਾ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਡਾ. ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸ. ਚੀਮਾ 516-729-3868 ਜਾਂ ਸ. ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਫੋਨ 917-518-1574 ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਘਰ ਸੰਤ ਸਾਗਰ ਵਲੋਂ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ 10 ਨੂੰ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ (ਬਿਊਰੋ): ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੰਤ ਸਾਗਰ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਵਲੋਂ ਟ੍ਰਾਈ ਸਟੇਟ ਦੀਆਂ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਗੁਰਪੁਰਬ ਸਬੰਧੀ 7ਵਾਂ ਮਹਾਨ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ 10 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਸਜਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਦੁਪਹਿਰ 12 ਵਜੇ ਅਰੰਭ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਸ਼ਾਮ 4 ਵਜੇ ਹੋਵੇਗੀ। ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਲੋਂ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰ ਕੇ ਜੀਵਨ ਸਫਲੇ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਭਾਈ ਸੱਜਣ ਸਿੰਘ ਫੋਨ 718-343-1030 ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆ ਦੀ ਜਨਰਲ ਬਾਡੀ ਮੀਟਿੰਗ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਰਹੀ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ (ਬਿਊਰੋ): ਸਥਾਨਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆ ਦੀ ਜਨਰਲ ਬਾਡੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ 21 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਤਮਈ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਹੋਈ। ਇਸ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਵਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ। ਮੀਟਿੰਗ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਭਾਈ ਰਵੀਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਚਲਾਈ। ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਵਿਧਾਨ ਮੁਤਾਬਕ ਇਹ ਮੀਟਿੰਗ ਹਰ ਸਾਲ ਹੋਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ।

ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਧੰਜਲ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਜਨਰਲ ਬਾਡੀ ਮੀਟਿੰਗ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਭਾਰਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਪ੍ਰਵਾਨਤ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਭਮਰਾ ਨੇ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿਚ ਜੋੜਨ ਲਈ ਯਤਨ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸਭ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਲਈ ਵੀ ਆਖਿਆ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆ ਦੀ ਜਨਰਲ ਬਾਡੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਮੈਂਬਰ

ਰਤਨ ਟਾਟਾ ਨੂੰ ਕੌਰਨੈਲ ਉਦਮੀ ਐਵਾਰਡ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ (ਹਰਲੀਨ): ਉਘੇ ਭਾਰਤੀ ਬਿਜਨਸਮੈਨ ਅਤੇ ਟਾਟਾ ਸਨਜ਼ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸ੍ਰੀ ਰਤਨ ਟਾਟਾ ਨੂੰ ਸਾਲ 2013 ਦੇ ਕੌਰਨੈਲ ਉਦਮੀ ਐਵਾਰਡ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਐਵਾਰਡ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਇਥੇ ਹੋਏ ਪਹਿਲੇ ਕੌਰਨੈਲ ਉਦਮੀ ਸਿਖਰ ਸੰਮੇਲਨ ਦੌਰਾਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਰਤਨ ਟਾਟਾ ਨਾਲ ਲੇਖਕ ਹਰਲੀਨ

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਐਵਾਰਡ ਸਾਲਾਨਾ ਕੌਰਨੈਲ ਉਦਮੀ ਸਿਖਰ ਸੰਮੇਲਨ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਉਦਮੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਸਨਅਤ ਅਤੇ ਬਿਜਨਸ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੱਲਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਹੋਣ। ਸ੍ਰੀ ਰਤਨ ਟਾਟਾ ਸੰਨ 1991 ਤੋਂ ਟਾਟਾ ਗਰੁਪ ਦੀ ਹੋਲਡਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਟਾਟਾ ਸਨਜ਼ ਦੇ ਮੁਖੀ ਚਲੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਟਾਟਾ ਗਰੁਪ ਦੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਟਾਟਾ ਮੋਟਰਜ਼, ਟਾਟਾ ਸਟੀਲ, ਟਾਟਾ ਪਾਵਰ, ਟਾਟਾ ਕੰਸਲਟੈਂਸੀ ਸਰਵਿਸ, ਟਾਟਾ ਗਲੋਬਲ ਬੈਵਰੇਜਿਜ਼, ਟਾਟਾ ਕੈਮੀਕਲਜ਼ ਅਤੇ ਟਾਟਾ ਟੈਲੀ ਸਰਵਿਸਜ਼ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਵੀ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਚਾਰ ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁਲ ਸਾਲਾਨਾ ਆਮਦਨ ਸੌ ਬਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਤੋਂ ਵੀ ਵਧ ਹੈ। ਟਾਟਾ ਗਰੁਪ ਦੀ ਮੁਢ ਤੋਂ ਹੀ ਇਹ ਖਾਸੀਅਤ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਵੀ ਚੋਖਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਟਾਟਾ ਸਨਜ਼ ਦੀ ਦੋ ਤਿਹਾਈ ਮਾਲਕੀ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਟਰਸਟਾਂ ਪਾਸ ਹੈ। ਟਾਟਾ ਗਰੁਪ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਉਦੋਂ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖਬਰਾਂ ਵਿਚ ਆਇਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਇਸ ਵਲੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮਧ ਵਰਗ ਲਈ ਨੈਨੋ ਨਾਂ ਦੀ ਕਾਰ ਮਾਰਕਿਟ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਸਿਰਫ 2500 ਡਾਲਰ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੂਨ 2012 ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਟਾਟਾ ਨੂੰ ਰੌਕਫੈਲਰ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਿਜਨਸ ਅਤੇ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਪਹੁੰਚ ਬਦਲੇ ਜੀਵਨ ਭਰ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਐਵਾਰਡ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। 2008 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਪਦਮ ਵਿਭੂਸ਼ਣ ਐਵਾਰਡ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਹ ਦਰਜਨਾਂ ਹੋਰ ਸਨਮਾਨ ਹਾਸਲ ਕਰ ਚੁਕੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਰਤਨ ਟਾਟਾ ਕੌਰਨੈਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਬੋਰਡ ਆਫ ਟਰਸਟੀਜ਼ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹਨ। ਸਾਲ 2008 ਵਿਚ ਟਾਟਾ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਟਰਸਟ ਵਲੋਂ ਕੌਰਨੈਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਖੇਤੀ ਅਤੇ ਪੌਸ਼ਟਿਕਤਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਖੋਜ ਵਾਸਤੇ 50 ਮਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ।

ਬੱਬੂ ਗੁਰਪਾਲ ਦੀ ਨਵੀਂ ਐਲਬਮ 'ਮੈਂ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ' ਰਿਲੀਜ਼

ਫਰਿਜ਼ਨੋ (ਬਿਊਰੋ): ਆਪਣੀ ਸਾਫ ਸੁਥਰੀ ਤੇ ਮਿਆਰੀ ਗਾਇਕੀ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਇਕ ਨਿਵੇਕਲੀ ਪਛਾਣ ਬਣਾ ਚੁਕੇ ਲੋਕ ਗਾਇਕ ਬੱਬੂ ਗੁਰਪਾਲ ਦੀ ਦੂਜੀ ਐਲਬਮ 'ਮੈਂ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ' ਲੰਘੇ ਹਫਤੇ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੱਬੂ ਦੀ ਪਲੇਠੀ ਐਲਬਮ 'ਯਾਦਾਂ ਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ' 2006 'ਚ ਆਈ ਸੀ।

ਬੁਧਵਾਰ 18 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਬੇਕਰਜ਼ਫੀਲਡ ਦੇ ਅਮੈਰੀਕਨ ਸਾਊਂਡ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਸਟੂਡੀਓ (ਜਿਥੇ ਐਲਬਮ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਹੋਈ ਸੀ) ਵਿਚ ਹੋਏ ਰਿਲੀਜ਼ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਪਤਵੰਤੇ ਸੱਜਣਾਂ ਨੇ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਯਾਦਗਾਰੀ ਬਣਾਇਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਵਿਚ ਵਧ ਰਹੀ ਲੱਚਰਤਾ 'ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦਿਆਂ ਬੱਬੂ ਗੁਰਪਾਲ ਦੀ ਇਸ ਐਲਬਮ ਨੂੰ ਇਕ ਸ਼ੁਭ ਸ਼ਗਨ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ।

ਬੱਬੂ ਗੁਰਪਾਲ ਨੇ ਆਏ ਸੱਜਣਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੀ ਦਿਲੀ ਇੱਛਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਐਲਬਮ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦਾ ਦਰਦ ਭਰਿਆ ਪੈਗਾਮ ਘਰ ਘਰ ਪਹੁੰਚੇ। ਭਾਵੁਕ ਹੁੰਦਿਆਂ ਉਸ ਕਿਹਾ, 'ਮੈਨੇ ਅਪਨਾ ਵਾਇਦਾ ਪੂਰਾ ਕੀਆ, ਅਗਰ ਖੁਦ ਖੁਦਾ ਭੂਲ ਜਾਏ ਤੋ ਮੈਂ ਕਿਆ ਕਰੂੰ।'

ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ ਫਰਿਜ਼ਨੋ 'ਚ ਲਾਖ ਬਰਾੜ ਦੇ ਮੋਟਲ ਹੌਲੀਡੇ ਇਨ 'ਚ ਮਿੱਕੀ ਸਰਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਬੱਬੂ ਗੁਰਪਾਲ ਦੀ ਇਸ ਐਲਬਮ ਸਬੰਧੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨਿਵੇਕਲਾ ਰਿਲੀਜ਼ ਸਮਾਗਮ ਹੋਇਆ ਜਿਥੇ ਇਲਾਕੇ ਦੀਆਂ ਸਾਹਿਤਕ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਅਤੇ ਨਾਮਵਰ ਸੱਜਣਾਂ ਨੇ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕਰਕੇ ਬੱਬੂ ਗੁਰਪਾਲ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦਾ ਸਾਫ ਸੁਥਰਾ, ਉਚ ਕੋਟੀ ਦਾ ਗਾਇਕ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੱਬੂ ਦੇ ਨਵੇਂ ਗੀਤਾਂ ਦੀਆਂ ਧੁਨਾਂ ਵਜਾ ਕੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਸਵਾਦ ਚਖਾਇਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਐਲਬਮ ਦੇ ਟਾਈਟਲ ਗੀਤ 'ਮੈਂ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ' ਦੀ ਵੀਡੀਓ ਵੀ ਵਿਖਾਈ ਗਈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਖਾਸ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਉਪ ਮੰਤਰੀ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਆਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਣ ਵਿਚ ਇਕ ਸਮਾਗਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਣੀ ਪ੍ਰਨੀਤ ਕੌਰ ਸਥਾਨਕ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ (ਤਸਵੀਰ: ਬੀ ਜੇ ਸਟੂਡੀਓ)

Bhangra, Masti with

DJ Soni

ਇੰਡੀਆਨਾ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ, ਓਹਾਇਓ, ਇਲੀਨਾਏ, ਕੈਨਟਕੀ

Birthday party, Anniversary, Marriage, Jaago, Graduation, or any celebration.

ਜਨਮ ਦਿਨ ਪਾਰਟੀ, ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ, ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀ, ਜਾਗੋ, ਗਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਜਾਂ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੌਕੇ ਨੂੰ ਯਾਦਗਾਰੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸੋਨੀ ਡੀ ਜੇ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖੋ

Full Service DJ

We Travel All Over USA

Ph:513-600-4447

e-mail: djsoni718@gmail.com

We Provide Bhangra Group & Dholi Also.

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ: ਰਾਜ਼ੀਨਾਮੇ ਪਿਛੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਮੁੱਕੀ

2010 ਦੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਜਿੱਤੇ ਪੰਜੇ ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰ ਤੇ ਸੀ ਆਈ ਸੀ ਮੈਂਬਰ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣਗੇ

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਚੋਣ ਆਉਂਦੀ 10 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ, ਨਵੰਬਰ ਦੇ ਚਾਰੇ ਐਤਵਾਰ ਵੋਟਾਂ ਬਣਨਗੀਆਂ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਮਿਡਵੈਸਟ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੇ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਚਲਾਉਂਦੀ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੀ 2010 ਵਿਚ ਹੋਈ ਚੋਣ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲ ਰਹੀ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਭੋਗ ਅਖੀਰ ਉਦੋਂ ਪੈ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਇਸ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦੀਆਂ ਦੋਹੇਂ ਧਿਰਾਂ ਇਕ ਸਮਝੌਤੇ ਲਈ ਰਜ਼ਾਮੰਦ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਲੰਘੀ 17 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਲ 2010 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਚੁਣੇ ਗਏ 5 ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਇਕ ਸੀ ਆਈ ਸੀ ਮੈਂਬਰ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫੇ ਦੇਣਗੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਨਵੇਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ 10 ਫਰਵਰੀ 2013 ਨੂੰ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਵਿਰੁਧ ਚੱਲ ਰਹੇ ਦੋਹੇਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਅਦਾਲਤ ਵਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਧਿਰ ਕਸੂਰਵਾਰ ਜਾਂ ਦੇਣਦਾਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕੁੱਕ ਕਾਊਂਟੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪਿਛਲੇ ਸਤੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਅਤੇ ਜੱਜ ਵਿਚਾਲੇ ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਕਈ ਗੇੜ ਚੱਲੇ ਅਤੇ ਅਖੀਰ ਅਕਤੂਬਰ ਦੇ ਤੀਜੇ ਹਫਤੇ ਸਮਝੌਤਾ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹ ਹੀ ਗਿਆ। ਹੋਏ ਰਾਜ਼ੀਨਾਮੇ ਅਨੁਸਾਰ 2010 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਜਿੱਤੇ ਪੰਜੇ ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰ (ਬੀਬੀ ਸੁਖਦੇਵ ਕੌਰ ਘੁੰਮਣ-ਹੁਣ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਝੱਟੂ, ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੌਹਰ, ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ ਤੇ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ) ਅਤੇ ਇਕ ਸੀ ਆਈ ਸੀ ਮੈਂਬਰ (ਮੱਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ) ਆਪਣੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣਗੇ ਅਤੇ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੀਟਾਂ ਲਈ ਚੋਣ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓਂ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਲੋਂ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਮੇਟੀ ਵੀ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜੋ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਅਤੇ ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਸਬੰਧੀ ਵਿਧੀ-ਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦੇਵੇਗੀ।

ਪਹਿਲਾ ਕੇਸ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੀਆਂ ਅਪਰੈਲ 2010 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕਥਿਤ ਹੇਰਾਫੇਰੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਅਧੀਨ ਅਗਸਤ 2010 ਵਿਚ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਮਾਰਚ 2012 ਵਿਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੂਜਾ ਕੇਸ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਰੈਲ 2012 ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੁੱਦਈ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਸਿੱਖ ਇੰਟੈਗਰਿਟੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ, ਇਰਵਿਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਭੋਲਾ ਅਤੇ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਝੱਜ ਸਨ। ਪਹਿਲੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਮੁੱਦਈ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਸਿੱਖ ਇੰਟੈਗਰਿਟੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ, ਇਰਵਿਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਭੋਲਾ ਅਤੇ ਬੋਰਡ ਦੇ ਕਈ ਉਹ ਸਾਬਕਾ ਮੈਂਬਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਲੋਂ ਗੁੰਮ ਰਿਕਾਰਡ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਹੀ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਮੁਦਾਇਲਾ ਯਾਨਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਕਈ ਮੌਜੂਦਾ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰ ਸਨ। ਸਮਝੌਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਵੀ ਧਿਰ ਦੇਣਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਵਿਰੁਧ ਸਾਰੇ ਦਾਅਵੇ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਖਾਲੀ ਹੋਈਆਂ ਸੀਟਾਂ ਪੁਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਚੋਣ 10 ਫਰਵਰੀ 2013 ਨੂੰ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਹ ਚੋਣ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਚੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਵੰਬਰ 2012 ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਚਾਰ ਐਤਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਭਰਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਭਰਤੀ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਸਿੱਖ ਵੀ 2012 ਦੀ ਫੀਸ ਅਦਾ ਕਰਕੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣ ਸਕਣਗੇ ਜੋ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਪਹਿਲਾਂ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਸਕੇ ਅਤੇ ਇੰਜ ਹੋ ਰਹੀ ਸਪੈਸ਼ਲ ਚੋਣ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਸਕਣਗੇ। ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਦੌਰਾਨ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਬਕਾਏ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਣਗੇ ਤਾਂ ਜੋ ਕੋਈ ਯੋਗ ਉਮੀਦਵਾਰ ਚੋਣ ਲੜਨ ਦੇ ਕਾਬਲ ਹੋ ਸਕੇ।

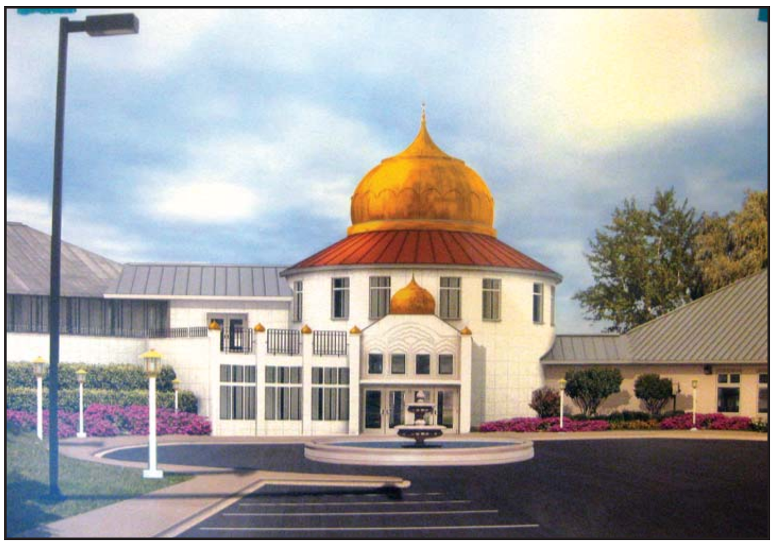

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਦੀ ਨਵ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਮਾਡਲ

ਰਾਜ਼ੀਨਾਮੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰੈਲ 2010 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਚੁਣੇ ਗਏ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਇਕ ਸੀ ਆਈ ਸੀ ਮੈਂਬਰ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਤੋਂ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ 7 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਸਤੀਫੇ ਦੇ ਦੇਣਗੇ ਪਰ ਇਹ ਅਸਤੀਫੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਚੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਲਾਗੂ ਸਮਝੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਉਹ ਉਦੋਂ ਤਕ ਮੈਂਬਰ ਬਣੇ ਰਹਿਣਗੇ ਜਦੋਂ ਤਕ ਚੋਣ ਪਿਛੋਂ ਨਵੇਂ ਮੈਂਬਰ, ਬੋਰਡ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਅਹੁਦੇ ਦਾ ਹਲਫ ਨਹੀਂ ਲੈ ਲੈਂਦੇ। ਉਂਜ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਇਹ ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਚੋਣ ਵਿਚ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਸਕਣਗੇ। ਅਪਰੈਲ 2012 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਜਿੱਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਆਪਣੀਆਂ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਬਰਕਰਾਰ ਰਹਿਣਗੇ।

ਅਦਾਲਤੀ ਹੁਕਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਮੌਜੂਦਾ ਬੋਰਡ ਪਾਸ ਹੀ ਰਹੇਗਾ। ਰਾਜ਼ੀਨਾਮੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਚੋਣ ਲਈ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਜਾਏਗੀ। ਨਵੀਂ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਨਵੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਚਾਰੇ ਐਤਵਾਰ (4, 11, 18 ਤੇ 25 ਨਵੰਬਰ) ਸਵੇਰੇ 8 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 4 ਵਜੇ ਤੱਕ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਰਹੇਗੀ।

ਅਦਾਲਤੀ ਹੁਕਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਉਹ ਮੈਂਬਰ ਜਿਸ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਮਨਸੂਖ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਫੀਸ ਸਮੇਤ ਅਰਜੀ ਜਮਾਂ ਕਰਵਾ ਕੇ 2012 ਦੇ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਵਰ੍ਹੇ ਲਈ ਮੈਂਬਰ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਚੋਣ ਵਿਚ ਵੋਟ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਚੋਣ ਬਾਰੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਦਸਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਨਵਿਆਇਆ ਗਿਆ ਮੈਂਬਰ ਕਿਸੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰ ਸਕੇਗਾ ਅਤੇ ਖੁਦ ਵੀ ਨਾਮਜ਼ਦ ਹੋ ਸਕੇਗਾ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੇ ਸਭ ਬਕਾਏ ਦਿਤੇ ਹੋਏ ਹੋਣ।

ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਦੌਰਾਨ ਬਣੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਆਰਜ਼ੀ ਸੂਚੀ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਦਸੰਬਰ 2012 ਸ਼ਾਮ 4 ਵਜੇ ਤੱਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਦੋ ਨੋਟਿਸ ਬੋਰਡਾਂ 'ਤੇ ਲਾਉਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 2012 ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਸੂਚੀ ਵੀ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਲਾਉਣੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਨਵੀਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਚੋਣ ਲਈ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਕਾਗਜ਼ 23 ਦਸੰਬਰ 2012 ਸਵੇਰੇ 9 ਵਜੇ ਤੋਂ 7 ਜਨਵਰੀ 2013 ਸ਼ਾਮ 4 ਵਜੇ ਤੱਕ ਭਰੇ ਜਾ ਸਕਣਗੇ। ਨਵੀਂ ਆਰਜ਼ੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਸੂਚੀ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ 2012 ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਬੋਰਡ ਦੀਆਂ 5 ਸੀਟਾਂ ਤੇ ਸੀ ਆਈ ਸੀ ਦੀ ਇਕ ਸੀਟ ਲਈ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਪੱਤਰ ਦਾਖਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਮੀਦਵਾਰ ਇਲੀਨਾਏ ਸਟੇਟ ਦਾ ਬਾਸ਼ਿੰਦਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਫੀਸ ਭਰੀ ਹੋਵੇ।

ਨਾਮਜ਼ਦਗੀਆਂ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਆਖਰੀ ਤਰੀਕ 20 ਜਨਵਰੀ 2013 ਸ਼ਾਮ 4 ਵਜੇ ਤੱਕ ਮਿਥੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਸੂਚੀ 26 ਜਨਵਰੀ 2013 ਦੁਪਹਿਰ 12 ਵਜੇ ਤੱਕ ਗੁਰੂਘਰ ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਬੋਰਡ ਉਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਏਗੀ। ਚੋਣ ਐਤਵਾਰ 10 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 8:30 ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 5 ਵਜੇ ਤੱਕ ਹੋਵੇਗੀ। 2013 ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਚੋਣ ਵਿਚ ਜਿੱਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਅਪਰੈਲ 2014 ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਆਮ ਚੋਣ ਵਿਚ ਬਣੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਹੋਵੇਗੀ।

ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਿਰੁਧ ਮਾਰਚ 2012 ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੂਜੇ ਕੇਸ ਦੇ ਰਾਜ਼ੀਨਾਮੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੋਰਡ ਵਲੋਂ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਸਾਲ 2009, 10, 11 ਅਤੇ 2012 ਦੇ ਖਾਤੇ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਅਕਾਊਂਟੈਂਟ ਤੋਂ ਆਡਿਟ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣਗੇ ਜੋ 2008 ਪਿਛੋਂ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਨਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰਾਜ਼ੀਨਾਮੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਲੋਂ 30 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ 29,000 ਡਾਲਰ ਦੀ ਰਕਮ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੁੰਬਦ ਖਾਤੇ ਵਿਚ ਜਮਾਂ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇਗੀ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਪੈਸੇ ਸਿਰਫ ਗੁੰਬਦ ਬਣਾਉਣ ਉਪਰ ਹੀ ਖਰਚ ਹੋ ਸਕਣ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਰਕਮ ਮੇਜਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਝੱਜ ਨੇ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੁੰਬਦ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਭੇਟਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਉਹੋ ਰਕਮ ਹੈ ਜੋ ਬੋਰਡ ਨੇ ਦਾਨੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਸਿਆ।

ਬਾਈ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਬਾਅਦ ਖੁੱਲ੍ਹਿਆ ਸ੍ਰੀਨਗਰ ਦਾ ਮੰਦਰ

ਸ੍ਰੀਨਗਰ: ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਆਪਸੀ ਪ੍ਰੇਮ-ਪਿਆਰ ਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਝ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਵਜੋਂ ਇਥੇ ਰੈਨਾਬਾੜੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਇਕ ਮੰਦਰ ਨੂੰ 22 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਹੈ।

ਖੰਡਰ ਬਣ ਰਹੇ ਇਸ ਮੰਦਰ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਦਾ ਕੰਮ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਧਰਮਾਰਥ ਟਰਸਟ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕੰਮ 'ਤੇ ਅਠਾਰਾਂ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਆਏ ਹਨ।

ਕਿੰਜ ਬਰਬਾਦ ਹੋਇਆ ਗੁਰੂ ਕੀ ਗੋਲਕ ਦਾ ਧਾਨ!

ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਜੰਮੂ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਅਪਰੈਲ 2010 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹੇਰਾ-ਫੇਰੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਇੰਟੈਗਰਿਟੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਅਤੇ ਗੁਰੂਘਰ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਬੋਰਡ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ (ਐਸ ਆਰ ਐਸ) ਵਿਚਾਲੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਅਖੀਰ ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਰਾਜ਼ੀਨਾਮਾ ਹੋ ਜਾਣ ਉਪਰੰਤ ਅੰਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਵਿਚ ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦਾ 4 ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਖਰਚ ਹੋ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਵੀ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਸਿੱਖ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਰਾਜ਼ੀਨਾਮੇ 'ਤੇ ਤਸੱਲੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਦੇਰ ਆਇਦ ਦਰੁਸਤ ਆਇਦ।

ਇਸ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਨੇ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਵਖੋ ਵਖ ਧੜੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਹਉਮੈ ਨੂੰ ਪਠੇ ਪਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣਾ ਤੇ ਗੁਰੂਘਰ ਦਾ ਪੈਸਾ ਵਕੀਲਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਨਸ਼ੀ ਮੁਸੱਦੀਆਂ ਉਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਜਾੜਦੇ ਰਹਿਣਗੇ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਚੁਪ ਚਾਪ 'ਸਾਨੂੰ ਕੀ' ਦਾ ਰੁਖ ਅਪਨਾ ਕੇ ਬੈਠੀ ਰਹੇਗੀ। ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਸੰਗਤ ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਉਤੇ ਜੋਰ ਪਾ ਕੇ ਨਵੰਬਰ 2011 ਵਿਚ ਹੀ ਆਪਸੀ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਗੱਲ ਨੇਪਰੇ ਚੜ੍ਹਾ ਸਕਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇੰਜ ਇਹ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਖਰਚ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਸਤੰਬਰ 2011, ਜਦੋਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਗੱਲ ਤੁਰੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਤਕ ਐਸ ਆਰ ਐਸ ਨੇ ਵਕੀਲਾਂ ਦੀਆਂ ਫੀਸਾਂ ਵਜੋਂ 62,000 ਡਾਲਰ ਖਰਚਿਆ ਸੀ ਪ੍ਰੰਤੂ ਪੰਥਕ ਸਲੇਟ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਿਸੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਨਾ ਪਹੁੰਚ ਸਕੇ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਲੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਸ ਕੇਸ ਉਪਰ 231,000 ਡਾਲਰ ਖਰਚਿਆ ਜਾ ਚੁਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਕੀਲਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਫੀਸਾਂ ਬਕਾਇਆ ਹਨ।

ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਧਾਨ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ 'ਤੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਰਚ ਹੋਇਆ, ਇਸ ਵੱਲ ਵੀ ਨਿਗਾਹ ਮਾਰਨੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਜੱਜ ਵਲੋਂ ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਸੀ ਗੱਲਬਾਤ ਰਾਹੀਂ ਕਿਸੇ ਰਾਜ਼ੀਨਾਮੇ ਉਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਆਖੇ ਜਾਣ ਪਿਛੋਂ 27 ਸਤੰਬਰ 2012 ਤੋਂ 17 ਅਕਤੂਬਰ 2012 ਦੌਰਾਨ ਹੋਈ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਸਿੱਖ ਇੰਟੈਗਰਿਟੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਧਿਰ ਵਲੋਂ ਇਕੋ ਵਕੀਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦੀ ਫੀਸ 150 ਡਾਲਰ ਪ੍ਰਤੀ ਘੰਟਾ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਐਸ ਆਰ ਐਸ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਦੋ ਵਕੀਲ (285 ਡਾਲਰ+250 ਡਾਲਰ ਪ੍ਰਤੀ ਘੰਟਾ) ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵਿਚ ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਵਕੀਲ (400 ਡਾਲਰ ਪ੍ਰਤੀ ਘੰਟਾ) ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਜੇ ਇਸ ਸਾਰੇ ਕੁਝ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ ਲਾਈਏ ਤਾਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਚਾਰ ਘੰਟੇ ਦੇ ਹਿਸਾਬ 14 ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਐਸ ਆਰ ਐਸ ਨੂੰ ਕਰੀਬ 42000 ਡਾਲਰ (750 ਡਾਲਰ ਪ੍ਰਤੀ ਘੰਟਾ) ਖਰਚਣੇ ਪਏ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਸਿੱਖ ਇੰਟੈਗਰਿਟੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਨੇ 150 ਡਾਲਰ ਪ੍ਰਤੀ ਘੰਟੇ ਦੇ ਹਿਸਾਬ 14 ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ 8400 ਡਾਲਰ ਖਰਚੇ।

ਚੇਤੇ ਕਰਾਉਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤੀ ਕੇਸ ਉਤੇ ਹੁੰਦੇ ਖਰਚੇ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਖਿੱਚੋਤਾਣ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕੁਝ ਪਤਵੰਤੇ ਸੱਜਣਾਂ ਦੇ ਦਖਲ ਨਾਲ ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਤੁਰੀ ਸੀ। ਇਸੇ ਮਨੋਰਥ ਨਾਲ ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ-ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਇੰਟੈਗਰਿਟੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਬੋਰਡ ਦਰਮਿਆਨ ਹੋਈ ਸਹਿਮਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕ ਵਿਵਾਦ ਨਿਪਟਾਊ ਕਮੇਟੀ (ਸੀ ਆਰ ਸੀ) ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰ-ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਹੰਸਰਾ, ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ, ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਰਿਖੀਰਾਜ ਅਤੇ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਮਿਨਹਾਸ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਬੰਧਤ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਨਾਲ ਇਕ ਸਮੇਂ ਇਸ ਗੱਲ ਉਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਵੀ ਹੋਈ ਕਿ 2010 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਜਿੱਤੇ ਪੰਜੇ ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰ (ਸੁਖਦੇਵ ਕੌਰ ਘੁੰਮਣ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਝੱਟੂ, ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੌਹਰ, ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ ਅਤੇ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ) ਅਤੇ ਸੀ ਆਈ ਸੀ ਮੈਂਬਰ ਮੱਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਅਸਤੀਫੇ ਦੇ ਦੇਣਗੇ ਤੇ ਇਹ ਅਸਤੀਫੇ ਅਪਰੈਲ 2012 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਐਤਵਾਰ ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਸਮਝੇ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਇਕ ਹਫਤੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਕੇਸ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਇੰਟੈਗਰਿਟੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਜਾਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਆਮ ਸੰਗਤ ਵਿਚੋਂ ਨਾਂ ਲੈ ਕੇ ਨਵੇਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਪਰਚੀਆਂ ਪਾ ਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਇਸ ਸਹਿਮਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਨਵੇਂ ਚੁਣੇ ਗਏ ਪੰਜ ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਅਪਰੈਲ 2014 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਐਤਵਾਰ ਤੱਕ ਹੋਣੀ ਸੀ ਜਦੋਂਕਿ ਨਵੇਂ ਚੁਣੇ ਗਏ ਸੀ ਆਈ ਸੀ ਮੈਂਬਰ ਦੀ ਮਿਆਦ ਅਪਰੈਲ 2016 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਐਤਵਾਰ ਤੱਕ।

ਇਹ ਤਜਵੀਜ਼ ਵੀ ਆਈ ਸੀ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਚੋਣ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਸਿਲੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਲਈ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਖਾਤਰ ਇਕ ਸੰਵਿਧਾਨ ਸੋਧ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ 'ਤੇ ਵੀ ਸਹਿਮਤੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਅਧਿਅਨ ਕਰਕੇ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੀਆਂ ਤਤਕਾਲੀ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਇਸ ਵਿਚ ਸੋਧਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਸਨ।

ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਸਿੱਖ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੁੰਦਲ ਅਤੇ ਝੱਜ ਧੜਿਆਂ ਦੇ ਮੋਹਰੀਆਂ ਭੁਪਿੰਦਰ (ਬਾਬ) ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ ਅਤੇ ਮੇਜਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਝੱਜ ਵਿਚਾਲੇ ਉਨ੍ਹੀਂ ਹੀ ਦਿਨੀਂ ਹੋਈ ਸੁਲ੍ਹਾ-ਸਫਾਈ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੀ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਇਕ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਆਸ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਸੁਲ੍ਹਾ-ਸਫਾਈ ਨਾਲ ਧੜੇਬੰਦੀ ਘਟੇਗੀ ਪਰ ਹੋਇਆ ਇਹ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਧੜਿਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਤਾਂ ਸਹਿਮਤੀ ਹੋ ਗਈ ਪਰ ਨਵੀਂ ਧੜੇਬੰਦੀ ਹੋਰ ਪਕੇਰੀ ਹੋ ਗਈ।

ਮੌਜੂਦਾ ਸਮਝੌਤਾ ਬਹੁਤ ਹੱਦ ਤਕ ਉਪਰੋਕਤ ਲਾਈਨਾਂ ਉਤੇ ਹੀ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਫਰਕ ਇੰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਉਦੋਂ ਨਿਪਟਾਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਗੁਰੂਘਰ ਦਾ 60 ਕੁ ਹਜਾਰ ਡਾਲਰ ਖਰਚ ਹੋਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਖਰਚ 2 ਲੱਖ 31 ਹਜਾਰ ਡਾਲਰ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਹੋਇਆ ਦਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਸਵਾਲ ਉਠ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਆਪਣੀ ਹਉਮੈ ਉਤੇ ਨਾ ਅੜਦੇ ਤਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ 'ਤੇ ਖਰਚ ਹੋਇਆ ਪੈਸਾ ਬਚਾ ਕੇ ਗੁਰੂਘਰ ਦਾ ਮੌਜੂਦਾ ਉਸਾਰੀ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਮੁਕੰਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਂਜ, ਇਨਾ ਕੁ ਹੀ ਖਰਚ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਦਾ ਵੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਹ ਵੀ ਬੱਚ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਖੈਰ, ਗਨੀਮਤ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਗੱਲ 'ਤੇ ਤਸੱਲੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ 'ਲੌਟ ਕੇ ਬੁਧੂ ਘਰ ਕੋ ਆਏ।'

ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ

ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਦੇ 21 ਆਗੂ ਬਰੀ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਤੇ ਭੜਕਾਊ ਤਕਰੀਰਾਂ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਦੇ 21 ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਦਰਜ ਸੱਤ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਦੇ 21 ਮੈਂਬਰਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਇਹ ਕੇਸ 8 ਜੂਨ, 2005 ਨੂੰ ਭੜਕਾਊ ਤਕਰੀਰਾਂ ਕਰਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭੜਕਾਉਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ ਥਾਣਾ ਸਿਵਲ ਲਾਈਨਜ਼ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਦੀ ਯਾਦ ਮਨਾਉਂਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ 5 ਜੂਨ, 2005 ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਮਾਰਚ ਕਰਕੇ ਭੜਕਾਊ ਨਾਅਰੇ ਲਾਏ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਉਕਸਾਇਆ।

ਇਸ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 124-ਏ (ਦੇਸ਼ ਧ੍ਰੋਹ), 153-ਏ, 153-ਬੀ ਤੇ 188 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਤਹਿਤ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਤੇ ਬੁਲਾਰੇ ਕੰਵਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ 21 ਕਾਰਕੁਨ ਆਪਣੇ ਵਕੀਲ ਵੀ.ਪੀ. ਸਿੰਘ ਭਾਟੀਆ ਨਾਲ ਸੀ.ਜੇ.ਐਮ. ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਫਰਵਰੀ 2010 ਵਿਚ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਇਸ ਕੇਸ ਦੀ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ 'ਤੇ ਦਰਜ ਦੇਸ਼-ਧ੍ਰੋਹ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਸੀ.ਜੇ.ਐਮ. ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਇਕ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਸਾਬਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮਾਰਚ ਦੌਰਾਨ ਕੋਈ ਭੜਕਾਊ ਨਾਅਰਾ ਜਾਂ ਭਾਸ਼ਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਚ ਹਰਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ, ਕੰਵਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸਤਿਨਾਮ ਸਿੰਘ ਪਾਊਂਟਾ ਸਾਹਿਬ, ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਘੁਮਾਣ, ਬਲਰਾਜ ਸਿੰਘ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਅਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਸਰਵਨ ਸਿੰਘ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੱਤ ਸਾਲ ਅਦਾਲਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 2005 ਨੂੰ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਮਾਰਚ ਦੌਰਾਨ ਕੋਈ ਵੀ ਭੜਕਾਊ ਤਕਰੀਰ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਨਾਅਰੇ ਲੱਗੇ ਸਨ ਜੋ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿਚ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਮਨਘੜਤ ਕਹਾਣੀ ਘੜੀ ਤੇ ਝੂਠੇ ਤੱਥ ਦੇ ਕੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਜਹਾਜ਼ ਅਗਵਾ ਕਾਂਡ

ਪੰਜ ਖਾੜਕੂ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰੀ ਭਗੌੜੇ ਕਰਾਰ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਇਕ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੰਜ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੂੰ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰੀ ਮੁਜਰਮ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜੋ 1981 ਵਿਚ ਏਅਰ ਇੰਡੀਆ ਦਾ ਜਹਾਜ਼ ਅਗਵਾ ਕਰਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਲੈ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਉਥੇ ਉਮਰ ਕੈਦ ਕੱਟਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 2000 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਭਾਰਤ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਵਧੀਕ ਮੁੱਖ ਜੱਜ ਸਮੀਰ ਬਾਜਪਾਈ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਤਜਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਗਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਕਰਨ ਸਿੰਘ ਕਿਨੀ ਤੇ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜਿਮਾ ਭਗੌੜੇ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾਰੀ ਗੈਰ ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਵਾਰੰਟਾਂ ਦੀ ਤਾਮੀਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰੀ ਮੁਜ਼ਰਮ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਜਹਾਜ਼ ਅਗਵਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁੜ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਗੈਰ-ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵਾਰੰਟ 2011 ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਦਾਇਰ ਦੋਸ਼ ਪੱਤਰ ਨੂੰ ਮੰਨਦਿਆਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਪੱਤਰ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਵਿਰੁੱਧ ਜੰਗ ਛੇੜਣ ਤੇ ਅਪਰਾਧਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਣ ਵਰਗੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਾਰੰਟਾਂ ਦੀ ਤਾਮੀਲ 15 ਅਕਤੂਬਰ ਤੱਕ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਕਥਿਤ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ 29 ਸਤੰਬਰ, 1981 ਨੂੰ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀਨਗਰ ਜਾ ਰਹੇ ਏਅਰ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਜਹਾਜ਼ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਲੈ ਗਏ ਸਨ, ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜਾ ਸੁਣਾਈ ਸੀ। 2000 ਵਿਚ ਵਤਨ ਵਾਪਸੀ ਉਪਰੰਤ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਇਆ ਸੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਕੋ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋ ਵਾਰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਹੀਂ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਤਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜੱਜ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤੇ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਪੰਜਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਪੱਤਰ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਗੈਰ ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਜਿਸ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪਰਾਧ ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ ਪੱਤਰ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ।

ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਸਲੇ ਹੱਲ ਕਰਨ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ

ਜੰਮੂ: ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੱਖ ਕੌਂਸਲ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਿੱਲੀ ਇਕਾਈ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਨੇ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਰਿਆਸਤ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੱਖ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਿੱਲੀ ਇਕਾਈ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਸੀਸ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਗਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 1981 ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਅਗਵਾ ਕਾਂਡ ਜਿਸ ਵਿਚ ਜੰਮੂ ਦੇ ਮਾਸਟਰ ਕਰਨ ਸਿੰਘ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ, ਨੂੰ ਆਮ ਮੁਆਫੀ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੰਜ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ 14 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੈਦ ਕੱਟ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 25 ਵਿਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਕੌਮ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ। ਛੱਟੀਸਿੰਘਪੁਰਾ ਸਮੇਤ ਝੂਠੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੁਜ਼ੱਫਰਾਬਾਦ-ਉੜੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੰਮੂ-ਸਿਆਲਕੋਟ ਸੜਕ ਖੋਲ੍ਹੀ ਜਾਵੇ। 2008 ਤੋਂ ਸੂਬੇ ਦੇ ਸਕੂਲਾਂ ਤੇ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਵਾਈ ਜਾਏ ਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਵੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਰਿਆਸਤ ਦੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੈਠਕਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੇ ਲਕਸ਼ਮੀ ਮਿੱਤਲ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਿਆ

ਲੰਡਨ: ਸਟੀਲ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚਲੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਲਕਸ਼ਮੀ ਮਿੱਤਲ ਨੂੰ ਇਥੋਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੇ 'ਸਪੈਸ਼ਲ ਰੈਕੋਗਨੀਸ਼ਨ ਐਵਾਰਡ' ਨਾਲ ਨਵਾਜਿਆ ਹੈ। ਮਿੱਤਲ ਨੂੰ ਇਹ ਪੁਰਸਕਾਰ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਚਾਰ ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਦਾ ਤੇਲ ਸੋਧਕ ਕਾਰਖਾਨਾ ਸਾਂਝੇ ਉਦਮ ਤਹਿਤ ਲਾਉਣ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਕ ਸਮਾਰੋਹ ਵਿਚ ਇਹ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਿਆਂ ਵਿਸ਼ਵ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸਟੀਲ ਉਤਪਾਦਕ ਸਨਅਤ ਆਰਸਲਰ ਮਿੱਤਲ ਦੇ ਸੀ.ਈ.ਓ. ਤੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਮਿੱਤਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਕ ਗੈਰ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਿੱਖ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਾ ਬੜੀ ਅਹਿਮ ਗੱਲ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਪੁਰਸਕਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਹੈ। ਮਿੱਤਲ ਐਨਰਜੀ ਲਿਮਟਿਡ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਫਰਮ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਲਿਮਟਿਡ ਬਠਿੰਡਾ ਵੱਲੋਂ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਏ ਗਏ ਤੇਲ ਸੋਧਕ ਕਾਰਖਾਨੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 'ਲਾਮਿਸਾਲ ਮਦਦ' ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਇਹ ਕਾਰਖਾਨਾ ਪੂਰੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨਾਲ ਚਾਲੂ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਲ ਵਿਚ 90 ਲੱਖ ਟਨ ਭਾਵ 1,80,000 ਬੈਰਲ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ ਤੇਲ ਸਾਫ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸੈਂਕੜੇ ਸਕੂਲ ਖੋਲ੍ਹਣ ਵਾਲੇ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਿਸਥਾਰ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਡਾ. ਇੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਲਾਈਫ ਟਾਈਮ ਅਚੀਵਮੈਂਟ ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਨਵਾਜਿਆ ਗਿਆ। ਕੈਂਸਰ ਰਿਸਰਚ ਯੂ.ਕੇ. ਦੇ ਸੀ.ਈ.ਓ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ 'ਸਿੱਖਸ ਇਨ ਚੈਰਿਟੀਜ਼' ਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਲੈਕਚਰਾਰ ਰਹੇ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵਿਦਿਆਦਾਨੀ ਸਿੱਖ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ (ਭਾਰਤ ਮਨੋਰੰਜਨ), ਗੁਰੂ ਕਾ ਸਿੰਘ (ਅਮਰੀਕਾ ਮੀਡੀਆ), ਰਸ਼ਪਾਲ ਕੌਰ (ਭਾਰਤ, ਖੇਡਾਂ) ਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੰਧਾਰੀ ਯੂ.ਏ.ਈ. (ਸੇਵਾ) ਨੂੰ ਵੀ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਬਰਤਾਨਵੀ ਸੰਸਦ ਦੇ ਇਕੋ-ਇਕ ਸਿੱਖ ਮੈਂਬਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਉਪਲ ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਨੂੰ 'ਸਿੱਖਸ ਇਨ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨ' ਐਵਾਰਡ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਕੀਨੀਆ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਤੇ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਰਿਆਨ ਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਅਮਰੀਕਾ) ਨੂੰ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਸਿੱਖ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਡੈਟਾਵਿੰਡ ਲਿਮਟਿਡ ਦੇ ਸੀ.ਈ.ਓ. ਤੇ ਬਾਨੀ ਸੁਨੀਤ ਸਿੰਘ ਤੁਲੀ ਨੂੰ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਸਿੱਖ (ਉਦਮੀ) ਵਜੋਂ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਵੱਖਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਲਈ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਿੱਖ ਮੁੜ ਸਰਗਰਮ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਹਰਿਆਣੇ ਵਿਚ ਵੱਖਰੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਸਿੱਖ ਇਕ ਵਾਰ ਮੁੜ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮਸਲੇ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਚਾਰਾਜੋਈ ਕਰਦਿਆਂ ਕੌਮੀ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਲਈ ਗੁਹਾਰ ਲਾਈ ਹੈ। ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਨਿਬੇੜੇ ਲਈ ਪਿਆ ਹੈ।

ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਪਾਈ ਪਟੀਸ਼ਨ

ਹਰਿਆਣਾ ਵੱਖਰੀ ਸਿੱਖ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਕੌਮੀ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਜਨਾਬ ਸਾਹਿਰ ਆਜ਼ਾਦ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਹ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮੰਗ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ। ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਨਵ ਨਾਮਜ਼ਦ ਮੈਂਬਰ ਡਾ. ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਪੱਤਰ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਉੱਠਣ ਲੱਗ ਪਈ ਹੈ। ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਯੂ.ਪੀ. ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਖਿਲ ਯਾਦਵ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਮਸਲਾ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੰਗ ਹੋਰ ਜ਼ੋਰ ਫੜਣ ਲੱਗ ਪਈ ਹੈ। ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਸਥਾਨ ਲਈ ਵੱਖਰੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਗਠਨ ਲਈ ਉਥੋਂ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੌਮੀ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਦਰਵਾਜਾ ਖੜਕਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਰਾਜਸਥਾਨ ਲਈ ਵੱਖਰੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮਿਲਾ ਲਿਆ ਹੈ।

ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਿੱਖ ਆਗੂ ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਨਲਵੀ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਡਬਡਬੀ ਨੇ ਰਣਨੀਤੀ ਉਲੀਕਣ ਲਈ 23 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਵੱਖਰੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਐਡਹਾਕ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਨਲਵੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੌਮੀ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਰਾਜ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁੱਡਾ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵੱਖਰੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੰਗ ਬੜੇ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਲਟਕਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਦੇ ਨਿਬੇੜੇ ਲਈ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਸਪੀਕਰ ਹਰਮੋਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੱਠਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਚਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁੱਡਾ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਰਿਪੋਰਟ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਲਾਹ ਲੈ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਜੇ ਤਾਈਂ ਨਸ਼ਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਹੁੱਡਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਲਾਹ ਲਏ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਇਸ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਦੀਆਂ ਮਿਉਂਸਪਲ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਡਟੇ 41 ਭਾਰਤੀ

ਮੈਲਬਰਨ: ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਦੇ ਸੂਬੇ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਦੀਆਂ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 40 ਤੋਂ ਵੱਧ ਭਾਰਤੀ ਜ਼ੋਰ-ਅਜ਼ਮਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਸ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਵਧ ਰਹੇ ਦਬਦਬੇ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਮੁਤਾਬਕ 41 ਭਾਰਤੀ ਤੇ 10 ਹੋਰ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਹਨ।

ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕੌਂਸਲਾਂ ਦੀਆਂ 77 ਸੀਟਾਂ ਲਈ 26 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਪੈਣੀਆਂ ਹਨ। ਇੱਥੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨੂੰ ਆਸਟਰੇਲਿਆਈ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹਾਂਪੱਖੀ ਤਬਦੀਲੀ ਵਜੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਮੈਲਬਰਨ ਆਧਾਰਤ ਆਗੂ ਨੀਰਜ ਨੰਦਾ ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਅਖ਼ਬਾਰ 'ਸਾਊਥ ਏਸ਼ੀਆ ਟਾਈਮਜ਼' ਵੀ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਧੀਆ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕੌਂਸਲ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨਿੱਤਰੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਧ ਰਹੇ ਦਬਦਬੇ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।

ਉਂਜ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤਿਆਂ ਲਈ ਹਾਲੇ ਇਹ ਖੇਤਰ ਨਵਾਂ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਸੀਟ ਭਾਵੇਂ ਨਾ ਕੱਢ ਸਕਣ ਪਰ ਆਪਣਾ ਅਸਰ ਜ਼ਰੂਰ ਛੱਡ ਜਾਣਗੇ। ਵਾਇਨਦਾਮ ਕੌਂਸਲ ਦੀ ਚੋਣ ਲੜ ਰਹੇ ਇੰਤਾਜ ਖ਼ਾਨ ਨੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟਾਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਚੀਨੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਭਾਰਤੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵੱਧ ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਗੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਕੌਂਸਲ ਚੋਣਾਂ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਹਰੇਕ ਕੌਂਸਲ ਵਿਚ ਪੰਜ ਤੋਂ 12 ਤੱਕ ਸੀਟਾਂ ਹਨ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਲੇਬਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਭਾਰਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਸਰਗਰਮ ਆਗੂ ਮਨੋਜ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਉਪ ਮਹਾਂਦੀਪ ਮੰਤਰਾਲਾ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮੈਂਬਰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਵੇਟਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਸ ਸਾਲਾ ਬੱਚੀ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ

ਮਾਛੀਵਾੜਾ: ਇਥੋਂ ਦੇ ਮੈਰਿਜ ਪੈਲੇਸ ਵਿਚ ਬੀਤੇ ਦਿਨ ਦਰਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਪਾਰ ਕਰਦਿਆਂ 10 ਸਾਲ ਦੀ ਬੱਚੀ ਨਾਲ ਵੇਟਰਾਂ ਨੇ ਸਮੂਹਿਕ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਹਾਸਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਲੜਕੀ ਤੀਸਰੀ ਕਲਾਸ ਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਹੈ। ਪੀੜਤ ਲੜਕੀ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਜੋ ਮੈਰਿਜ ਪੈਲੇਸ ਦੇ ਮਾਲਕ ਦੇ ਘਰ ਨੌਕਰਾਣੀ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਨਾਲ ਪੈਲੇਸ ਵਿਚ ਵਿਆਹ ਦੇਖਣ ਗਈ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਡੋਲੀ ਦੀ ਵਿਦਾਈ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਪੀੜਤ ਲੜਕੀ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸੱਤ ਸਾਲਾ ਭੈਣ ਨੂੰ ਦੋ ਵੇਟਰ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦਾ ਲਾਲਚ ਦੇ ਕੇ ਅੰਦਰ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਲੈ ਗਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹਵਸ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਇਕ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੁੰਗਲ ਵਿਚੋਂ ਬਚ ਕੇ ਭੱਜ ਗਈ ਪਰ ਦੂਜੀ ਮੀਨਾ ਰਾਣੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਰਿੰਦਿਆਂ ਦੀ ਹਵਸ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਈ। ਦੋਵੇਂ ਵੇਟਰ ਮਾਸੂਮ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹਵਸ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਪਿਛੋਂ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਏ।

Apartments For Rent

2 &1 Bedroom Apartments, Wappingers Falls, NY
RT 9 Brookside Garden Apts
Excellent location, Near Shopping, Transportation, IBM
Everything included Except electricity

Call for an appointment
Ph:845-632-1656 or 845-632-1518

Visit us on the web:www.punjabtimesusa.com

Wanted Cook and Waiters

An Indian restaurant in Florida is looking for Indian cook and waiters. We will sponsor the right person.

ਫਲੋਰਿਡਾ ਵਿਚ ਇਕ ਭਾਰਤੀ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਕੁੱਕ ਅਤੇ ਵੇਟਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਹੀ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਸਪਾਂਸਰ ਵੀ ਕਰਾਂਗੇ।

For more information, please call:
Ph: 850-510-3466

OKKJI Transfer LLC.
15238 Radiance Dr., Noblesville, IN, 46060

ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ

*ਲੋਕਲ ਤੇ ਲੌਂਗ ਰੂਟ
*ਡਰਾਈ ਅਤੇ ਰੀਫਰ ਲੋਡ

ਕਾਗਜ਼ ਦਿਓ ਤੇ ਪੈਸੇ ਲਓ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:
Toll Free: 1-855-966-5554
Manny Sandhu: 317-603-1000, Sam Bhullar: 732-486-9045
Fax: 317-774-9665

ਨੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ
National Truck Driving School

ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ ਅਤੇ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ

ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰ ਅਤੇ ਡਰਾਈਵਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ
ਕੰਪਨੀ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ 35 ਸੈਂਟ ਪ੍ਰਤੀ ਮੀਲ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ

*ਟਰੱਕ ਡਰਾਇਵਿੰਗ ਸਕੂਲ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ
*ਲਾਇਸੈਂਸ ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ ਕੰਮ/ਜੌਬ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ
*ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੋਂ ਚੁੱਕਣ ਤੇ ਛੱਡਣ ਦਾ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ
*2-3 ਹਫਤਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਇਵਰ ਬਣੋ

Call For Special Price

Kashmir S. Thandi
Office: (866) 933-3038
Balhar S. Ranu Cell:916-502-7733
Yuba City Ph:530-383-2785

1816 Main Ave., Secramento CA, 95838

INDO US EXPRESS, INC.
Worlwide Couriers * Freight Forwards
Domestic & Local Delivery
We Thank Our Customers For Their Trust & Loyalty
17 Years of Excellent Customer Service
FOR COMPETITIVE RATES CALL
1-800-870-5845
PICK-UP & DELIVERY
ANYWHERE IN USA
43-50, 11th St., Suite No. 109, LIC, New York, N.Y.11101
Tel: 212-447-5720 • Fax: 212-213-3622
www.indousexpress.com
Email: GSingh9070@aol.com • Cell: 1-347-538-7041
7 Days A Week
CALL ABOUT OUR SPECIAL RATES TO
INDIA

Punjab Times
Established in 2000
13th Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018
Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388
Email:punjabtimes1@sbcglobal.net
www.punjabtimesusa.com

Editor:
Amolak Singh Jammu
Astt. Editor:
Jaspreet Kaur
Kuljeet Singh
Graphics:
Mandeep Singh

Our Columnists
Ashok Bhaura
Tarlochan Singh Dupalpur
Baljit Basi
Major Kular
California
Shiara Dhindsa
661-703-6664
New York
Iqbal S. Jabowalia
917-375-6395
Circulation
Harbhajan Singh
917-856-5229
Photographer
Kamaljit Singh Virdi
Ph. 847-502-2703

Distributed in:
California, Illinois, Indiana, Ohio, Michigan, Wisconsin, Missisipi, Iowa, Arkansas, Massachusetts, Texas, Virginia, Nevada, Washington, Oregon, Arizona, Georgia, Florida, New York, New Jersey, Connecticut, Oklahoma, Pennsylvania, Missouri, Kentucky

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 90 ਡਾਲਰ
ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 400 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਹਿਜ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਛਾਪੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer

The views expressed in the articles published in the columns of Punjab Times are that of their writers, and it is not implied that Punjab Times endorses them.

Sameway Punjab Times does not necessarily endorses the claims made in the advertisements published in Punjab Times.

All disputes subject to Chicago jurisdiction.

ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਲੱਭ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਕੈਪਟਨ ਦਾ ਤੋੜ

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਵੋਟ ਵਿਚ ਕੋਈ ਖੋਰਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ 44 ਜਿੱਤੇ ਵਿਧਾਇਕ ਬਹੁਤਾ ਕਰ ਕੇ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਮਾਲਵਾ ਖੇਤਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਆਮ ਕਰ ਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਦੁਆਬਾ ਤੇ ਮਾਝਾ ਗੜ੍ਹ ਰਹਿੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਦਲਿਤ ਵੋਟ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਪਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਾਝਾ ਤੇ ਦੁਆਬਾ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਖੋਰਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਤੇ ਦਲਿਤ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਵੋਟ ਕਾਂਗਰਸ ਤੋਂ ਦੂਰ ਗਈ ਹੈ।

ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਕਾਫ਼ੀ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਉਭਾਰੀ ਗਈ ਕਿ ਨਵੀਂ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੁਆਬਾ ਤੇ ਮਾਝਾ ਖੇਤਰ ਵਿਚੋਂ ਉਭਾਰੀ ਜਾਵੇ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਦੀਆਂ ਦੋ ਫੇਰੀਆਂ ਨੇ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਕਿਆਸਆਰਾਈਆਂ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਕਾਂਗਰਸ ਅੱਗੇ ਨਵੀਂ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਵੰਗਾਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਹਾਈਕਮਾਨ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਨਵੀਂ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਵੋਟ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋਵੇ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਦਲਿਤ ਵੋਟ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਕੇ ਮੁੜ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕਲਾਵੇ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਸੂਝਬੂਝ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੋਵੇ। ਉਂਜ, ਕਾਂਗਰਸੀ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤ ਹਨ ਕਿ ਅਗਲਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵੀ ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਆਗੂ ਹੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਸਿਆਸੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਦਲਿਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਨਵੇਂ ਆਗੂ ਪੈਦਾ ਕਰ ਲਏ ਹਨ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਖਾਸਕਰ ਦੁਆਬੇ ਵਿਚ ਦਲਿਤ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਨਵੀਂ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਫ਼ਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਕਾਂਗਰਸ ਕੋਲ ਨਵੇਂ ਦਲਿਤ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਘਾਟ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਪੁਰਾਣੇ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਵੱਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਹੀ ਤੁਰੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਕੜ ਵੀ ਕਾਫ਼ੀ ਢਿੱਲੀ ਪੈ ਗਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਲਈ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਅਤੇ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਦੌੜ ਵਿਚ ਹਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵੀ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਚਰਚਾ 'ਚ ਹੈ। ਉਧਰ, ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਿਰੁੱਧ ਉਠੀ ਆਵਾਜ਼ ਦੀ ਕਾਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ 55 ਦੇ ਕਰੀਬ ਵਿਧਾਇਕ, ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਆ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਆਗੂ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨਾਲ ਲੋਹਾ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ 'ਚ ਲਾਲ ਸਿੰਘ, ਜਗਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਕੰਗ, ਅਸ਼ਵਨੀ ਸੇਖੜੀ, ਰਾਣਾ ਸੋਢੀ, ਕੇਵਲ ਢਿੱਲੋਂ, ਰਾਣਾ ਕੇ.ਪੀ., ਅਰਵਿੰਦ ਖੰਨਾ, ਜੀਤ ਮੋਹਿੰਦਰ ਸਿੱਧੂ, ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੰਜਗਰਾਈਆਂ, ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ, ਮੁਹੰਮਦ ਸਦੀਕ, ਹਰਚਰਨ ਕੌਰ, ਗੁਰਕੀਰਤ ਸਿੰਘ ਕੋਟਲੀ, ਅਜੀਤਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੋਫਰ, ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਧਰਮਸੋਤ, ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਕੰਬੋਜ, ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਕੌਰ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੱਧੂ, ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ, ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਾਮ ਅਰੋੜਾ, ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਗਿਲਜੀਆਂ, ਰਜਨੀਸ਼ ਬੱਬੀ, ਤ੍ਰਿਪਤ ਰਜਿੰਦਰ ਬਾਜਵਾ, ਅਰੁਨਾ ਚੌਧਰੀ, ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ, ਸੁਖ ਸਰਕਾਰੀਆ, ਓ.ਪੀ. ਸੋਨੀ, ਰਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਕੀ, ਰਾਣਾ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਭਾਰਤ ਭੂਸ਼ਣ ਆਸ਼ੂ, ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ, ਫਤਿਹਜੰਗ ਬਾਜਵਾ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਡਾਵਰ, ਨਵਤੇਜ ਚੀਮਾ ਤੇ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਸਰਕੇ, ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਰਾਜ ਲਾਲੀ ਮਜੀਠੀਆ, ਸੁਖਭਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰੀਆ, ਐਸ ਕੇ ਨੰਦਾ, ਰਮੇਸ਼ ਚੰਦਰ ਡੋਗਰਾ, ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ, ਚੌਧਰੀ ਸੰਤੋਖ, ਵਿਨੇ ਖੁੱਲਰ, ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਮਰਾ, ਪ੍ਰੋ. ਚਰਨ ਸਿੰਘ, ਕੇ.ਕੇ ਬਾਵਾ, ਜਗਮੋਹਨ ਸ਼ਰਮਾ, ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ, ਵੇਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗੁਪਤਾ, ਆਰ.ਐਸ. ਅਤਰੀ, ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਗਾਗੋਵਾਲ, ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੱਸੀ, ਨਰਿੰਦਰ ਭਲੇਰੀਆ, ਮਹੇਸ਼ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਤੇ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਸੁਮੇਧ ਸੈਣੀ ਨਾਲ ਸਿੰਗ ਫਸਾਏ

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਧਾਇਕ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਮੰਗਿਆ ਹੈ।

ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਥਾਣੇਦਾਰ ਅਤੇ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਆਪਣੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀਆਂ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਸੈਣੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕੁਝ ਲੋਕ ਸਿਆਸੀ ਲਾਭ ਲਈ ਅਗਵਾ ਹੋਈ ਨਾਬਾਲਗ ਲੜਕੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਭਖਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮਸਲੇ ਦੀ ਨਾਜ਼ੁਕਤਾ ਬਾਰੇ ਗੰਭੀਰ ਨਹੀਂ। ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਸੈਣੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪੁਲੀਸ ਦੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਓਟਣ ਦੀ ਥਾਂ ਉਲਟਾ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਵਾਂਗ ਬਿਆਨ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੁਲੀਸ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਧ ਰਹੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉੱਠ ਕੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾਉਣ।

ਆਖਰੀ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਛਾ ਗਏ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਹੋਏ ਹਮਲੇ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੇ ਜ਼ਿਕਰ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਦੀ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਤਿੱਖੀਆਂ ਝੜਪਾਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਸੀ.ਬੀ.ਐਸ. ਦੇ 'ਫੇਸ ਦਿ ਨੇਸ਼ਨ' ਦੇ ਮੇਜ਼ਬਾਨ ਬੌਬ ਸ਼ਿਫਰ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਈ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦਾ ਇਕ ਵਾਰ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਮੁੱਖ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਹਾਸਲ ਹੈ।

ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਸ਼ਾਇਦ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਸਾਮਾ ਬਿਨ-ਲਾਦਿਨ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਐਬਟਾਬਾਦ ਕਮਾਂਡੋ ਭੇਜਣ ਲਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਬਿਨ-ਲਾਦਿਨ ਕਦੇ ਨਾ ਮਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ। 65 ਸਾਲਾ ਰੋਮਨੀ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਬਾਸ਼ਰਤ ਇਮਦਾਦ ਦੇਣ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕੀਤੀ ਪਰ ਉਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਤੋੜਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਦਮੀ ਖਿਲਾਫ ਖਬਰਦਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ 100 ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰ ਹਨ ਤੇ ਉਥੇ ਅਜੇ ਵੀ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦਾਂ ਦਾ ਦਬਦਬਾ ਕਾਇਮ ਹੈ। ਬਹਿਸ ਦੌਰਾਨ ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੇ ਯਮਨ ਵਿਚ ਡਰੋਨ ਹਮਲਿਆਂ ਦੀ ਡਟਵੀਂ ਵਕਾਲਤ ਕੀਤੀ।

ਸ੍ਰੀ ਰੋਮਨੀ ਨੇ ਵਪਾਰ ਤੇ ਕਰੰਸੀ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਚੀਨ ਬਾਰੇ ਸਖਤ ਰੁਖ ਅਪਨਾਉਣ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲਾ ਤਿੱਖਾਪਣ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਇਆ। ਸੀ.ਬੀ.ਐਸ. ਨਿਊਜ਼ ਸਰਵੇਖਣ ਅਨੁਸਾਰ 53 ਫੀਸਦ ਗੈਰ-ਪ੍ਰਤੀਬੱਧ ਵੋਟਰਾਂ ਨੇ ਓਬਾਮਾ ਨੂੰ ਜੇਤੂ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਦਕਿ 23 ਫੀਸਦੀ ਦਾ ਯਕੀਨ ਸੀ ਕਿ ਰੋਮਨੀ ਜੇਤੂ ਰਿਹਾ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਓਬਾਮਾ ਪਹਿਲੀ ਬਹਿਸ 'ਚ ਪਛੜ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਦੂਜੀ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਰੋਮਨੀ ਤੋਂ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਵਿਚ ਹੋਈ ਦੂਜੀ ਬਹਿਸ ਦੌਰਾਨ ਦੋਵਾਂ ਆਗੂਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਅਨੁਪਾਤ 51-38 ਫੀਸਦੀ ਦਾ ਰਿਹਾ। ਗੈਲਅਪ ਨੇ ਸੀ.ਐਨ.ਐਨ. ਤੇ ਸੀ.ਬੀ.ਐਸ. ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਆਪਣੇ ਸਰਵੇਖਣ ਵਿਚ ਓਬਾਮਾ ਦੀ ਲੀਡ ਦਿਖਾਈ। ਸੀ.ਐਨ.ਐਨ. ਤੇ ਸੀ.ਬੀ.ਐਨ. ਨੇ ਓਬਾਮਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਰਵੇਖਣ ਵਿਚ ਸੱਤ ਅੰਕਾਂ ਨਾਲ ਜੇਤੂ ਦਿਖਾਇਆ।

ਰੀਅਲ ਕਲੀਅਰ ਪੌਲੇਟਿਕਸ ਜੋ ਸਾਰੇ ਅਹਿਮ ਚੋਣ ਸਰਵੇਖਣਾਂ ਉਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਨੇ ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਰੋਮਨੀ ਵੱਲੋਂ ਲਈ ਲੀਡ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਹੁਣ 0.1 ਫੀਸਦੀ ਫਰਕ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਹਨ। ਇਹ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਸਾਰੇ ਮੁੱਖ ਸਰਵੇਖਣਾਂ ਦੀ ਔਸਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰ ਜਾਰੀ ਹੋਏ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਰਵੇਖਣਾਂ ਵਿਚ ਦੋਵਾਂ ਆਗੂਆਂ ਵਿਚ ਸਖਤ ਟੱਕਰ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ 6 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਪੈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਨਵੇਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਸਹੁੰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੈਅ 20 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਥਾਂ 21 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਚੁੱਕਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ 20 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਐਤਵਾਰ ਹੈ। ਅਮਰੀਕੀ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਹ ਸੱਤਵੀਂ ਵਾਰ ਹੈ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੈਅ ਤਾਰੀਖ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਆ ਗਈ ਹੈ।

ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਜਦੋਂ ਚੋਣ ਅਮਲ ਆਰੰਭ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਆਪਣੇ ਵਿਰੋਧੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਮਿੱਟ ਰੋਮਨੀ ਤੋਂ ਵਾਹਵਾ ਅੱਗੇ ਸਨ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਇਹ ਪਾੜਾ ਲਗਾਤਾਰ ਘਟਦਾ ਗਿਆ। ਪਹਿਲੀ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਰੋਮਨੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਓਬਾਮਾ ਨੂੰ ਪਛਾੜ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਕਈ ਅਹਿਮ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸ੍ਰੀ ਓਬਾਮਾ ਦੀ ਢਿੱਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਛੜਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੀ ਸੀ। ਇਸ ਵਾਰ ਦੋਹਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਬਹੁਤ ਸਖਤ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।

ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਖਰਚੇ ਨਾਲ 100 ਕਰੋੜ ਦਾ ਘਾਟਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਆਡਿਟ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਸਾਲ 2009 ਤੋਂ 2011 ਦਰਮਿਆਨ ਪਿਛਲੇ ਛੇ ਕਮਾਂਡਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖਰਚ ਤੋਂ 100 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਘਾਟਾ ਹੋਣ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਫੌਜ ਨੇ 100 ਕਰੋੜ ਦੇ ਘਾਟੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਖਰਚੇ ਵਿਚ ਨੇਮਾਂ ਦਾ ਉਲੰਘਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਰੱਖਿਆ ਲੇਖਾ ਕੰਟਰੋਲਰ (ਸੀ.ਡੀ.ਏ.) ਨੂੰ ਫੌਜ ਦੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਾਜ਼ੋ-ਸਾਮਾਨ ਲਈ ਫੌਜੀ ਕਮਾਂਡਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿੱਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਤਹਿਤ 125 ਕਰੋੜ ਤਕ ਦੇ ਖਰਚੇ ਦਾ ਆਡਿਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋਇਆ।

ਮੈਲਬਰਨ ਵਿਚ ਦੋ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਕੈਦ

ਮੈਲਬਰਨ: ਇਥੋਂ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮੂਲ ਦੇ ਸਿਮਰਪਾਲ ਔਜਲਾ (40) ਤੇ ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ (28) ਨੂੰ ਇਕ ਜੋੜੇ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਕੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਜੁਰਮ ਵਿਚ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਹੈ। ਦਸੰਬਰ 2010 ਵਿਚ ਸਿਮਰਪਾਲ ਤੇ ਅਮਨਦੀਪ ਨੇ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਘਰ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਕੇ ਬੇਸਬਾਲ ਬੱਲਿਆਂ ਨਾਲ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁੱਟਿਆ। ਗੰਭੀਰ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਏ ਪਰਮਜੀਤ ਦੇ ਸਿਰ ਵਿਚ ਉਸ ਸਮੇਂ 70 ਟਾਂਕੇ ਵੀ ਲੱਗੇ।

ਅਦਾਲਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਕਿ ਸਿਮਰਪਾਲ ਦਾ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਪਰਮਜੀਤ ਦੀ ਭੈਣ ਨਾਲੋਂ ਉਸ ਦਾ ਤਲਾਕ ਕਰਵਾਉਣ ਪਿੱਛੇ ਪਰਮਜੀਤ ਦਾ ਹੀ ਹੱਥ ਹੈ। ਇਸ ਖੁੰਦਕ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਸਾਥੀ ਅਮਨਦੀਪ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਪਰਮਜੀਤ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ। ਜੱਜ ਟੈਰੀ ਫਾਰੈਸਟ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰ ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੋ ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਨੂੰ ਸਹਿਮ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਰਨਾ ਪਿਆ।

ਆਸਟਰੇਲਿਆਈ ਫੌਜ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਸਿਮਰਪਾਲ ਔਜਲਾ ਨੂੰ ਇਸ ਜੁਰਮ ਲਈ ਅੱਠ ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਹੋਈ ਹੈ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਪੰਜ ਸਾਲ ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਮਗਰੋਂ ਹੀ ਪੈਰੋਲ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਦੌਰਾਨ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਬਿਨਾਂ ਪੈਰੋਲ ਤੋਂ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਸਜ਼ਾ ਮਗਰੋਂ ਅਮਨਦੀਪ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਭਾਰਤ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਸਿਆਸੀ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਦੀ ਛੁੱਟੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਨਿਯੁਕਤ ਸਾਰੇ ਸਿਆਸੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਸਕੱਤਰ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧਵਾਂ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਜ ਅਫ਼ਸਰ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫੇ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਸਤੀਫਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ
ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ
ਪ੍ਰੋ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ
ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ
ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ
ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ
ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ
ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਅਯੁਧਿਆ ਸਲਵਾਨ
ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਥਿਆੜਾ
ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰੜ
ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ
ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਹੈਪੀ ਹੀਰ
ਸੰਨੀ ਧੂੜ
ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਿੰਪੀ

Matrimonials

ਵਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਵਸਦੀ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਹੋਲਡਰ, ਉਮਰ 33 ਸਾਲ, ਕੱਦ 5'-5" ਐਮ ਏ ਪਾਸ ਲੜਕੀ ਲਈ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਕੱਚੇ-ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਯੋਗ ਵਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਫੋਨ: 347-653-5790, e-mail: prince.kular@yahoo.com

Well settled Saini Sikh parents seek stricktly Gursikh match for US Citizen innocently divorced daughter, 28, 5'-6", M Ed., school teacher. Email biodata @ bsinghmdus@yahoo.com

Suitable match wanted for US born Jatt sikh girl, 35year, 5'-6", working as financial manager with a reputed company in Chicago area. Family well settled in US. E-mail bio @ mgs2808@yahoo.com

ਕੰਨਿਆ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਪੰਜਾਬ ਰਹਿੰਦੇ ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਸੋਹਣੇ ਸੁਨੱਖੇ ਐਮ ਬੀ ਏ ਲੜਕੇ, ਉਮਰ 26 ਸਾਲ, ਕੱਦ 5'-11", ਚੰਗਾ ਖਾਨਦਾਨ, ਚੰਗੀ ਪੇਂਡੂ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਜਾਇਦਾਦ, ਵਾਸਤੇ ਚੰਗੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਉਚੀ ਲੰਮੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਅਮਰੀਕਨ ਸਿਟੀਜਨ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਲੜਕੇ ਦਾ ਪਿਤਾ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਉਚ ਅਫਸਰ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਫੋਨ: (510) 760-9600 E-Mail Tigerjatt@gmail.com

ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਇਲੈਕਟਰੀਕਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰ, ਉਮਰ 26 ਸਾਲ, ਕੱਦ 5'-7" ਅਮਰੀਕੀ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਲੜਕੇ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਰਹਿੰਦੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: 209-675-5441

Sikh Saini parents seek match for US educated son, PhD, BTech Computer Science; 30/5'-9". Employed with a reputed company in Louisville, KY. Caste no bar Email: photo/Bio at harpreetdaurka@gmail.com.

ਫਿਲਮ ਨਿਰਮਾਤਾ ਯਸ਼ ਚੋਪੜਾ ਨਹੀਂ ਰਹੇ

ਮੁੰਬਈ: ਬਜ਼ੁਰਗ ਫਿਲਮ ਨਿਰਮਾਤਾ ਤੇ 'ਰੁਮਾਂਸ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ' ਵਜੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਯਸ਼ ਚੋਪੜਾ ਇਸ ਫਾਨੀ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਸਦਾ ਲਈ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 21 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ

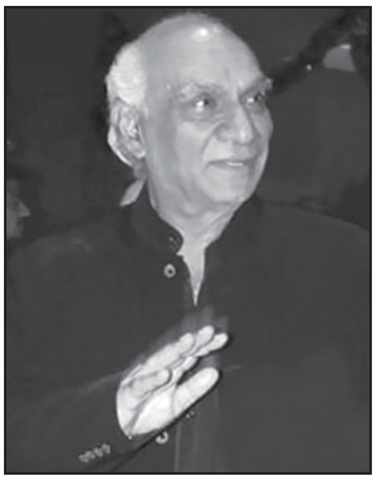

ਯਸ਼ ਚੋਪੜਾ

ਮੁੰਬਈ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਆਖਰੀ ਸਾਹ ਲਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਚੋਪੜਾ ਨੇ 27 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਆਪਣਾ 80ਵਾਂ ਜਨਮ ਦਿਨ ਮਨਾਇਆ ਸੀ ਤੇ ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡੇਂਗੂ ਹੋ ਜਾਣ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਕੇ ਲੀਲਾਵਤੀ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਤਕਰੀਬਨ ਪੰਜ ਦਹਾਕੇ ਫਿਲਮ ਨਗਰੀ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਲੋਹਾ ਮੰਨਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸ੍ਰੀ ਚੋਪੜਾ ਨੇ 'ਤ੍ਰਿਸ਼ੂਲ', 'ਦੀਵਾਰ', 'ਸਿਲਸਿਲਾ', 'ਚਾਂਦਨੀ' ਤੇ 'ਦਿਲ ਤੋ ਪਾਗਲ ਹੈ' ਵਰਗੀਆਂ ਚਰਚਿਤ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ।

ਯਸ਼ ਚੋਪੜਾ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਆਪਣੇ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜੇ ਮੌਕੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ 'ਜਬ ਤਕ ਹੈ ਜਾਨ' ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਖਰੀ ਫਿਲਮ ਹੋਵੇਗੀ। ਸ੍ਰੀ ਚੋਪੜਾ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਪਤਨੀ ਤੇ ਦੋ ਬੇਟੇ ਫਿਲਮ ਨਿਰਮਾਤਾ ਅਦਿੱਤਿਆ ਚੋਪੜਾ ਤੇ ਅਦਾਕਾਰ ਨਿਰਮਾਤਾ ਉਦੇ ਚੋਪੜਾ ਛੱਡ ਗਏ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਚੋਪੜਾ ਦਾ ਜਨਮ 27 ਸਤੰਬਰ, 1932 ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣਾ ਕਰੀਅਰ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਬੀ.ਆਰ. ਚੋਪੜਾ ਦੇ ਨਾਲ ਸਹਾਇਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਵਜੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 1959 ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਫਿਲਮ 'ਧੂਲ ਕਾ ਫੂਲ' ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। ਚੋਪੜਾ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ 50ਵੇਂ ਤੇ 60ਵੇਂ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਇਕੱਠਿਆਂ ਕਈ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਾਈਆਂ। ਸ੍ਰੀ ਚੋਪੜਾ 1965 ਵਿਚ ਫਿਲਮ 'ਵਕਤ' ਨਾਲ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਆਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 1973 ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਫਿਲਮ ਨਿਰਮਾਣ ਕੰਪਨੀ 'ਯਸ਼ ਰਾਜ ਫਿਲਮਜ਼' ਬਣਾ ਲਈ। 50ਵਿਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਕਰੀਅਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਮੇਂ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਚੋਪੜਾ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਨਬਜ਼ ਖੂਬ ਪਛਾਣਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਰ ਫਿਲਮ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹਦੀ ਰਹੀ।

ਸ੍ਰੀ ਚੋਪੜਾ ਨੇ ਅਨੇਕਾਂ ਫਿਲਮ ਐਵਾਰਡ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਛੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਫਿਲਮ ਐਵਾਰਡ ਤੇ 11 ਫਿਲਮ ਫੇਅਰ ਐਵਾਰਡ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਉਹ ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਆ ਕੇ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਵਿਚ ਕਰੀਅਰ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਰਾਹ ਚੁਣ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਫਿਲਮਾਂ ਅੱਜ ਵੀ ਬੜੇ ਸ਼ੌਕ ਨਾਲ ਵੇਖੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 'ਦਾਗ: ਦੋ ਪੋਇਮ ਆਫ ਲਵ', 'ਮਸ਼ਾਲ', 'ਵਿਜੈ', 'ਚਾਂਦਨੀ', 'ਲਮਹੇ', 'ਦਿਲ ਤੋ ਪਾਗਲ ਹੈ', 'ਵੀਰ ਜ਼ਾਰਾ' ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚ 68% ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੁੱਧ ਮਿਲਾਵਟੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਤਿਓਹਾਰਾਂ ਦੇ ਇਸ ਮੌਸਮ ਦੇ ਐਨ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਦੁੱਧ ਦੇ ਨਮੂਨਿਆਂ ਦੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਟੈਸਟਾਂ ਦੌਰਾਨ ਮਹਿਜ਼ ਤੀਜਾ ਹਿੱਸਾ ਨਮੂਨੇ ਹੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੇ ਮਿਆਰ ਪੱਖੋਂ ਸਹੀ ਪਾਏ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਦੋ-ਤਿਹਾਈ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਮੂਨੇ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਦੇ ਮਿਲਾਵਟਖੋਰਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਇਹ ਟੈਸਟ ਸਰਵੇ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੇ ਮਿਆਰ ਅਥਾਰਿਟੀ (ਐਫ.ਐਸ.ਐਸ.ਏ.) ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਰਵੇ ਦੌਰਾਨ 33 ਸੂਬਿਆਂ ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਬੇਤਰਤੀਬ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ 1791 ਨਮੂਨਿਆਂ ਨੂੰ ਪਰਖਿਆ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮਹਿਜ਼ 565 (31.5 ਫੀਸਦੀ) ਨਮੂਨੇ ਹੀ ਮਿਆਰਾਂ ਉਤੇ ਖਰੇ ਉੱਤਰੇ ਹਨ। ਬਾਕੀ 1226 ਨਮੂਨੇ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਗਏ ਜੋ 68.4 ਫੀਸਦੀ (ਦੋ-ਤਿਹਾਈ ਭਾਵ 66.6 ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ) ਬਣਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 381 (31 ਫੀਸਦੀ) ਪੇਂਡੂ ਤੇ 845 ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲਏ ਗਏ ਹਨ।

ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦੁੱਧ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਨਮੂਨੇ ਮਿਲਾਵਟ ਵਾਲੇ ਪਾਏ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ 83.2 ਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ 66.6 ਫੀਸਦੀ ਨਮੂਨਿਆਂ ਵਿਚ ਮਿਲਾਵਟ ਸੀ। ਅਧਿਐਨ ਮੁਤਾਬਕ ਮੁੱਖ ਮਿਲਾਵਟ ਦੁੱਧ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਪਾਣੀ ਸੀ। ਐਫ.ਐਨ.ਐਸ.ਏ. ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਕਮਲ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਣੀ ਦੀ ਮਿਲਾਵਟ ਨਾਲ ਪੌਸ਼ਟਿਕਤਾ ਤਾਂ ਘਟਦੀ ਹੀ ਹੈ ਨਾਲ ਹੀ ਪਾਣੀ ਦੂਸ਼ਿਤ ਹੋਣ 'ਤੇ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਖਤਰਾ ਵੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਈ ਨਮੂਨਿਆਂ ਵਿਚ ਦੁੱਧ ਦਾ ਪਾਊਡਰ ਮਿਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੁਝ ਕੇਸ ਸਿੰਥੈਟਿਕ ਦੁੱਧ ਦੇ ਵੀ ਪਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਅਥਾਰਿਟੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੇ ਮਿਆਰ ਐਕਟ, 2006 ਮੁਤਾਬਕ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁੱਧ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਜਾਂਚ ਲਈ ਭੇਜ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮਿਲਾਵਟੀ ਦੁੱਧ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸਹੁਰੇ ਵੱਲੋਂ ਨੂੰਹ ਦਾ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਕਤਲ

ਰਾਏਕੋਟ: ਜ਼ਮੀਨੀ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪਿੰਡ ਨੂਰਪੁਰਾ ਵਿਖੇ ਸਹੁਰੇ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਨੂੰਹ ਦਾ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸਥਾਨਕ ਪੁਲਸ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ 'ਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਦੇ ਸਹੁਰੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਥਾਣਾ ਰਾਏਕੋਟ ਅਨੁਸਾਰ ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਜਗਪਾਲ ਕੌਰ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਦੋ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਇਕੱਲੀ ਰਹਿ ਰਹੀ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਆਪਣੇ ਸਹੁਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਕੁਝ ਜ਼ਮੀਨੀ ਵਿਵਾਦ ਵੀ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। 19 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਜਗਪਾਲ ਕੌਰ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਖੇਤ 'ਚ ਸਾਂਝੀ ਮੋਟਰ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਛੱਡਣ ਗਈ ਤਾਂ ਉਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਬੈਠੇ ਉਸ ਦੇ ਸਹੁਰੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ 'ਤੇ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਆਏ ਉਸ ਦੇ ਸਹੁਰੇ ਨੇ ਕੋਲ ਹੀ ਪਈ ਆਪਣੀ ਬੰਦੂਕ ਨਾਲ ਫਾਇਰ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।

ਬਰਤਾਨੀਆ ਸਰਕਾਰ ਮੋਦੀ ਪ੍ਰਤੀ ਨਰਮ

ਗਾਂਧੀਨਗਰ: ਬਰਤਾਨੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਗੁਜਰਾਤ ਨਾਲ ਮੁੜ ਬਿਆਲੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਰਾਜ ਵਿਚ 2002 ਦੇ ਦੰਗਿਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਲਾਇਆ ਦਹਾਕਾ ਲੰਮਾ ਬਾਈਕਾਟ ਖਤਮ ਕਰਦਿਆਂ ਬਰਤਾਨੀਆ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਰਾਏ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਗੁਜਰਾਤ ਨਾਲ ਕਾਰੋਬਾਰ ਤੇ ਵਪਾਰ ਦੇ ਮੌਕੇ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਤਾਂਘ ਦਾ ਵਿਖਾਲਾ ਕਰਦਿਆਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਬਰਤਾਨਵੀ ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜੇਮਜ਼ ਬੇਵਨ ਨੇ ਮੋਦੀ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ। 50 ਮਿੰਟ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਮਗਰੋਂ ਹੀ ਬਰਤਾਨੀਆ ਏਲਚੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੇ ਕੌਮੀ ਹਿੱਤਾਂ ਵਿਚ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਬੰਧ ਸਮੁੱਚੇ ਗੁਜਰਾਤ ਨਾਲ ਬਣਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਇਕੱਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਾਲ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਕਿ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਮੋਦੀ ਪੱਕੇ ਪੈਰੀਂ ਹੋਏਗਾ।

ਸਿੱਖ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਬਾਰੇ ਆਸਟਰੇਲੀਅਨ ਸੰਸਦ 'ਚ ਪਟੀਸ਼ਨ

ਮੈਲਬਰਨ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਦੀ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 1984 ਦੀ ਸਿੱਖ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਸਬੰਧੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੌਮੀ ਲਿਬਰਲ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੁਈਨਜ਼ਲੈਂਡ ਤੋਂ ਮੈਂਬਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਾਰੈਨ ਐਂਟਚ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ ਸੰਸਦ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਣਗੇ।

ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਕਾਪੀ ਅਨੁਸਾਰ ਆਸਟਰੇਲੀਆਈ ਸੰਸਦ ਸਾਹਮਣੇ ਮੰਗ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਨਵੰਬਰ 1984 ਦੌਰਾਨ ਗਿਣੀਮਿਥੀ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਨਾਲ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਤਲ ਹੋਏ ਤੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਜੁਰਮ ਦੇ ਇਸ ਵਹਿਸ਼ੀ ਰੂਪ ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ 'ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ' ਸਬੰਧੀ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਤੇ ਰੋਕਥਾਮ ਦੀ ਨੀਤੀ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਬਣਦੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਅਨੁਸਾਰ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਭਰਵਾਂ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਰਹੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਗ਼ਜ਼ਲਗੋ ਨਰਿੰਦਰ ਮਾਨਵ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ (ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕੈਡਮੀ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਵਲੋਂ ਉਘੇ ਪੰਜਾਬੀ ਗਜ਼ਲਗੋ ਨਰਿੰਦਰ ਮਾਨਵ ਨੂੰ ਇਥੇ ਸ਼ਾਹੀ

ਨਰਿੰਦਰ ਮਾਨਵ

ਦਰਬਾਰ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਫਲੋਰਲ ਪਾਰਕ ਵਿਚ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਨਿੱਘੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਨਰਿੰਦਰ ਮਾਨਵ ਦੋ ਕੁ ਹਫਤੇ ਪਹਿਲਾਂ 59 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹਾਰਟ ਅਟੈਕ ਨਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਏ ਸਨ।

ਬਜ਼ੁਰਗ ਲੇਖਕ ਅਤੇ ਹੋਮਿਓਪੈਥੀ ਤੇ ਆਯੁਰਵੇਦ ਦੇ ਡਾ. ਲਸ਼ਕਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਹੋਈ ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਦੇ ਦਾਨਿਸ਼ਵਰ ਮੁਸ਼ਤਾਕ ਸੂਫ਼ੀ ਨੇ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ, ਸ਼ਿਅਰ ਸਾਡੇ ਮਨ 'ਤੇ ਕਿਉਂ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਅਸਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਬਾਰੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਸ਼ਤਾਕ ਸੂਫ਼ੀ ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖਿਆਲਾਂ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਨਰਿੰਦਰ ਮਾਨਵ ਦੇ ਸ਼ਿਅਰ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ।

ਬੀ ਜੇ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ-ਵਿਆਪੀ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਨੇ ਨੰਦ ਲਾਲ ਨੂਰਪੁਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਵਿਤਾ 'ਏਥੋਂ ਉਡ ਜਾ ਭੋਲਿਆ ਪੰਛੀਆ' ਅਤੇ ਰਮਤੇ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ।

ਮੌਲਿਕ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਡਾ. ਰਾਮਜੀ ਦਾਸ ਸੇਠੀ, ਅਬਦੁਲ ਮਜੀਦ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੋਹਲ, ਡਾ. ਲਸ਼ਕਰ ਸਿੰਘ, ਜੀਤ ਚੰਦਨ, ਉਂਕਾਰ ਸਿੰਘ ਡੁਮੇਲੀ ਅਤੇ ਦਲਜੀਤ ਮੋਖਾ ਨੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ। ਮੀਟਿੰਗ ਨਰਿੰਦਰ ਮਾਨਵ ਦੇ ਸ਼ਿਅਰ 'ਲਹੂ ਸੁਕਰਾਤ ਦਾ ਅੱਜ ਵੀ ਜਦੋਂ ਬਲਦੇ ਚੁਰਾਹੇ ਵਿਚ, ਹਵਾਵਾਂ ਸੁੰਨ ਹੋ ਜਾਵਣ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਤਿਲਮਿਲਾਉਂਦੇ ਨੇ' ਨਾਲ ਸਮਾਪਤ ਹੋਈ।

ਭਾਰਤ ਖਰੀਦੇਗਾ 8 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਦੀਆਂ ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਕੇਂਦਰੀ ਵਜ਼ਾਰਤ ਨੇ ਥਲ ਸੈਨਾ ਤੇ ਹਵਾਈ ਸੈਨਾ ਲਈ ਅੱਠ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀਆਂ ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਖਰੀਦਣ ਦੀਆਂ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਹਿਤ ਥਲ ਸੈਨਾ ਦੇ ਟੀ-90 ਟੈਂਕਾਂ ਲਈ ਰੂਸ ਤੋਂ 10,000 'ਇਨਵਾਰ' ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਤੇ ਹਵਾਈ ਸੈਨਾ ਲਈ ਹਵਾ ਵਿਚੋਂ ਮਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ 200 ਬ੍ਰਹਮੋਸ ਸੁਪਰਸੋਨਿਕ ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਖਰੀਦੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਮੁਤਾਬਕ ਛੇ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਬ੍ਰਹਮੋਸ ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਖਰੀਦਣ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ 'ਤੇ ਖਰਚੇ ਜਾਣਗੇ। ਇਹ ਭਾਰਤ ਤੇ ਰੂਸ ਵੱਲੋਂ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਤਜਰਬਾ ਦਸੰਬਰ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

Truck For Sale

2007 Columbia with Rebuilt Engine that has only 5,000 miles

New brakes, New clutch, New battery & New starter.

Price: $25,000 or O.B.O.

Contact: Gurinder Singh (Gogi) @ 916-257-7865

Triple Transport Inc.

5938 S. 13th St., Milwaukee, WI 53221
Ph: 414-282-2363, Fax: 414-282-2370

ਡਰਾਈਵਰ ਅਤੇ ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ

ਮਿਲਵਾਕੀ, ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ ਦੀ ਇਕ ਇੰਟਰਮੌਡਲ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵੀ ਸੀ ਡੀ ਐਲ ਡਰਾਈਵਰ ਅਤੇ ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ

ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ, ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਘਰ ਆ ਸਕਦੇ ਹੋ

WI, MN, Upper MI, IL, Intermodal Freight

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ

ਫੋਨ 414-349-3449

ਓਬਾਮਾ ਹੋਇਆ ਮਿੱਟ ਰੋਮਨੀ 'ਤੇ ਹਾਵੀ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਤਾਜ਼ਾ ਸਰਵੇਖਣ ਮੁਤਾਬਕ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਹੋਈ ਦੂਜੀ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਵਿਰੋਧੀ ਮਿਟ ਰੋਮਨੀ ਤੋਂ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਜਦੋਂਕਿ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਕ ਅੰਕ ਨਾਲ ਪਛੜੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਹ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਗੈਲਅਪ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਤਾਜ਼ਾ ਸਰਵੇਖਣ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਨਵਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ 21 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕੇਗਾ। ਨਿਊਯਾਰਕ ਵਿਚ ਹੋਈ ਦੂਜੀ ਬਹਿਸ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਮਰੀਕੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੇ ਦੇਖੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵਧੇਰਿਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਮਿਟ ਰੋਮਨੀ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਆਪਣਾ ਕਰਤੱਵ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਭਾਇਆ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਅਨੁਪਾਤ ਦੋਵਾਂ ਆਗੂਆਂ ਵਿਚ 51-38 ਫੀਸਦੀ ਦਾ ਹੈ। ਗੈਲਅਪ ਨੇ ਸੀਐਨਐਨ ਤੇ ਸੀਬੀਐਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਆਪਣੇ ਸਰਵੇਖਣ ਵਿਚ ਓਬਾਮਾ ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਲੀਡ ਦਿਖਾਈ ਹੈ। ਸੀਐਨਐਨ ਤੇ ਸੀਬੀਐਨ ਨੇ ਓਬਾਮਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਰਵੇਖਣ ਵਿਚ ਸੱਤ ਅੰਕਾਂ ਨਾਲ ਜੇਤੂ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ।

ਰੀਅਲ ਕਲੀਅਰ ਪੌਲੇਟਿਕਸ ਜੋ ਸਾਰੇ ਅਹਿਮ ਚੋਣ ਸਰਵੇਖਣਾਂ ਉਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਨੇ ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਰੋਮਨੀ ਵੱਲੋਂ ਲਈ ਲੀਡ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਹੁਣ 0.1 ਫੀਸਦੀ ਫਰਕ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਹਨ। ਇਹ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਸਾਰੇ ਮੁੱਖ ਸਰਵੇਖਣਾਂ ਦੀ ਔਸਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰ ਜਾਰੀ ਹੋਏ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਰਵੇਖਣਾਂ ਵਿਚ ਦੋਵਾਂ ਆਗੂਆਂ ਵਿਚ ਸਖ਼ਤ ਟੱਕਰ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਹੈ।

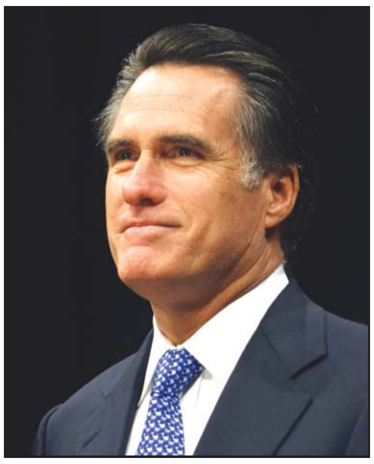

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ 6 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਪੈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਨਵੇਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਸਹੁੰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੈਅ 20 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਥਾਂ 21 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਚੁੱਕਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ 20 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਐਤਵਾਰ ਹੈ। ਅਮਰੀਕੀ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਹ ਸੱਤਵੀਂ ਵਾਰ ਹੈ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੈਅ ਤਾਰੀਖ਼ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਆ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 1985 ਵਿਚ ਰੌਨਾਲਡ ਰੀਗਨ ਦੇ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕਣ ਦੌਰਾਨ ਅਜਿਹਾ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਅਮਰੀਕੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਮਿਤੀ ਨੇ 21 ਜਨਵਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਈ ਤਿਆਰੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਤੇ ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਮਿਟ ਰੋਮਨੀ ਛੇ ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹਨ।

ਫੰਡ ਜੁਟਾਉਣ 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਅੱਗੇ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਅਮਰੀਕੀ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੇ ਅਮਰੀਕੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀਆਂ ਛੇ ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਫੰਡ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਪਛਾੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਡੈਮੋਕਰੇਟਿਕ ਦਲ ਦੀ ਅਮੀ ਬੇਰਾ ਤੇ ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਦੇ ਰਣਜੀਤ ਰਿੱਕੀ ਗਿੱਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਤੀਜੇ ਹੀ ਦੱਸਣਗੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਫੰਡ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਬਣਾਇਆ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵੋਟਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਅਸਰਅੰਦਾਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਪੇਂਦਰ ਚਿਵੁਕੁਲਾ (ਨਿਊ ਜਰਸੀ), ਮਨਨ ਤ੍ਰਿਵੇਦੀ (ਪੈਨਸੀਲਵਾਨੀਆ) ਸਈਦ ਤਾਜ (ਮਿਸ਼ੀਗਨ) ਵੀ ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਅਮਰੀਕੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਫ਼ਿਲਹਾਲ ਫੰਡ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ 'ਚ ਆਪਣੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਪਛਾੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਉਤੇ ਅਮੀ ਬੇਰਾ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ 30 ਸਤੰਬਰ ਤਕ ਆਪਣੀ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਲਈ 731,000 ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਡਾਨ ਲੰਗਰੀਨ ਕੇਵਲ 223,000 ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਹੀ ਜੁਟਾ ਸਕਿਆ। ਪਿਛਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਿਲ ਕਲਿੰਟਨ ਨੇ ਵੀ ਅਮੀ ਬੇਰਾ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਨੰਬਰ ਰਣਜੀਤ ਰਿੱਕੀ ਗਿੱਲ ਦਾ ਹੈ।

ਓਬਾਮਾ ਤੇ ਰੋਮਨੀ ਵਿਚਾਲੇ ਖੁਸ਼ਗਵਾਰ ਪਲ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਵਿਰੋਧੀ ਮਿਟ ਰੋਮਨੀ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਦੋ ਤਲਖ਼ ਬਹਿਸਾਂ ਮਗਰੋਂ ਇਥੇ ਚੈਰਿਟੀ ਰਾਤਰੀ ਭੋਜ ਦੌਰਾਨ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਕਾਫ਼ੀ ਮਜ਼ਾਕ ਕੀਤਾ। ਕੈਥੋਲਿਕ ਆਰਕਡਾਇਓਸੇਸੇ ਵੱਲੋਂ ਦਾਨ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਰਵਾਏ ਐਲਫਰੈੱਡ ਸਮਿੱਥ ਰਾਤਰੀ ਭੋਜ 'ਚ ਦੋਵਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਤਲਖ਼ੀ ਨੂੰ ਤਿਆਗਦਿਆਂ ਮਜ਼ਾਕੀਆ ਭਾਸ਼ਣ ਦਿੱਤੇ। ਇਹ ਸਾਲਾਨਾ ਭੋਜ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਹਾਊਸ ਲਈ ਗਹਿਗੱਚ ਦੌੜ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਕੂਨ ਦੇ ਕੁਝ ਪਲ ਦੇਣ ਦਾ ਸਬੱਬ ਹੈ। ਇਹ ਭੋਜ ਡੈਮੋਕਰੇਟਿਕ ਗਵਰਨਰ ਐਲਫਰੈੱਡ ਸਮਿੱਥ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਸਮਿੱਥ ਇਕ ਵਾਰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਡੈਮੋਕਰੇਟਿਕ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਓਬਾਮਾ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਰੋਮਨੀ ਨੇ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਬਾਰੇ ਚੁਟਕਲੇ ਸੁਣਾਏ ਤੇ ਮਜ਼ਾਕੀਆ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਬੋਲਣ ਮਗਰੋਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਤੀਜਾ ਮੌਕਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਰੋਮਨੀ ਤੇ ਉਹ ਮਿਲ ਰਹੇ ਹਨ।

ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਨਿੱਘਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਬਹੁਤੇ ਚੀਨੀ

ਪੇਇਚਿੰਗ: ਇਕ ਤਾਜ਼ਾ ਸਰਵੇਖਣ ਮੁਤਾਬਕ ਚੀਨ ਵਿਚ 80 ਫੀਸਦੀ ਲੋਕ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਹੋਈ 1962 ਦੀ ਲੜਾਈ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਗੁਆਂਢੀ ਮੁਲਕ ਛੇਤੀ ਚੋਂ ਛੇਤੀ ਆਪਸ 'ਚ ਗਲਵੱਕੜੀ ਪਾਉਣ। ਸਰਕਾਰੀ ਮੀਡੀਆ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਸਰਵੇਖਣ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਚੀਨ ਦੀ ਸਿਰਫ਼ 15 ਫੀਸਦੀ ਆਬਾਦੀ ਹੀ 1962 ਦੀ ਜੰਗ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰੱਖਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਸਰਵੇਖਣ ਸਰਕਾਰੀ ਅਖ਼ਬਾਰ 'ਗਲੋਬਲ ਟਾਈਮਜ਼' ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤ ਚੀਨ ਜੰਗ ਦੀ 60ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਮੌਕੇ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਰਵੇਖਣ ਦਾ ਮਕਸਦ ਇਹ ਪਤਾ ਲਾਉਣਾ ਸੀ ਕਿ ਚੀਨੀ ਲੋਕ ਇਸ ਵੇਲੇ ਭਾਰਤ ਬਾਰੇ ਕੀ ਸੋਚਦੇ ਹਨ। ਸਰਵੇਖਣ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਕਿ 80 ਫੀਸਦੀ ਲੋਕ ਭਾਰਤੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਚੰਗੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਮੁਲਕ ਜੰਗ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਤੋਂ ਜਲਦ ਬਾਹਰ ਆਉਣ। 'ਗਲੋਬਲ ਟਾਈਮਜ਼' ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ 78 ਫੀਸਦੀ ਚੀਨੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਭਾਰਤ ਪ੍ਰਤੀ ਨਜ਼ਰੀਆ ਨਿਰਪੱਖ ਹੈ ਤੇ ਸਿਰਫ਼ 16.4 ਫੀਸਦੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਗੁਆਂਢੀ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਸਰਵੇਖਣ ਵਿਚ 40 ਫੀਸਦੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ-ਚੀਨ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਵਿਵਾਦ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ 39 ਫੀਸਦੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 17 ਫੀਸਦੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਏਜੰਸੀ ਪੀ.ਈ.ਡਬਲਿਊ. ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਸਰਵੇਖਣ ਵਿਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 23 ਫੀਸਦੀ ਚੀਨੀ ਲੋਕ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ 62 ਫੀਸਦੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹੈ।

ਚੀਨ ਦੇ ਰੱਖਿਆ ਖ਼ਰਚੇ ਨੇ ਤੋੜੇ ਰਿਕਾਰਡ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਰੱਖਿਆ ਖ਼ਰਚੇ ਵਿਚ ਚੀਨ ਸਾਰੇ ਏਸ਼ੀਆਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਹੈ। ਇਕ ਅਮਰੀਕੀ ਸੈਨਿਕ ਮਾਹਰ ਅਨੁਸਾਰ ਚੀਨ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਅਪਣੇ ਰੱਖਿਆ ਬਜਟ 'ਚ ਚਾਰ ਗੁਣਾ ਵਾਧਾ ਕਰਦਿਆਂ ਫ਼ੌਜੀ ਖ਼ਰਚੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਏਸ਼ੀਆ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਫ਼ੌਜੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਭਾਰਤ, ਜਾਪਾਨ, ਦੱਖਣੀ ਕੋਰੀਆ ਤੇ ਤਾਈਵਾਨ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਸਥਿਤ ਰਣਨੀਤਕ ਖੋਜ ਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਧਿਐਨ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਅਪਣੀ ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ 10 ਸਾਲਾਂ ਭਾਵ ਸਾਲ 2000 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਰੱਖਿਆ ਖ਼ਰਚਾ ਦੁਗਣਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਲ 2011 ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਰੱਖਿਆ 'ਤੇ ਕੁਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਤਕਰੀਬਨ 224 ਅਰਬ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਖ਼ਰਚ ਕੀਤੇ ਹਨ। 2005 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਪਾਨ ਦਾ ਰੱਖਿਆ ਬਜਟ ਏਸ਼ੀਆ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਪਰ 2005 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੀਨ ਰਖਿਆ 'ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖ਼ਰਚ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਦੇਸ਼ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ 2011 ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕੁਲ ਰੱਖਿਆ ਖ਼ਰਚੇ ਵਿਚ ਚੀਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ 40.2 ਫੀਸਦੀ ਸੀ।

ਆਧੁਨਿਕ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਨਾਰੀਵਾਦ ਹੁਣ ਬੇਮਤਲਬ

ਲੰਡਨ: ਆਧੁਨਿਕ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਨਾਰੀਵਾਦ ਪ੍ਰਤੀ ਸੋਚ ਬਦਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਸੱਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ ਇਕ ਔਰਤ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਾਰੀਵਾਦ ਕਹਾਉਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਪੰਜਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਇਹ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ਕਿ 'ਨਾਰੀਵਾਦ' ਦੀ ਅੱਜ ਦੀ ਤਾਰੀਖ਼ ਵਿਚ ਕੋਈ ਮਹੱਤਤਾ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਬਰਤਾਨੀਆ ਵਿਚ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਸਰਵੇਖਣ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਤਿੰਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਔਰਤ ਦਾ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਰਵਾਇਤੀ ਨਾਰੀਵਾਦ ਕੱਟੜ ਰੂਪ ਧਾਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਜੋ ਮਰਦਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਲੋੜ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਖ਼ਤ ਤੇ ਰੁੱਖਾ ਹੈ। 25 ਤੋਂ 29 ਸਾਲ ਦੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬੜੀ ਥੋੜ੍ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਨਾਰੀਵਾਦ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹਨ ਜਦੋਂਕਿ 45 ਤੋਂ 50 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਨਾਰੀਵਾਦ ਵੱਲ ਰੁਝਾਨ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਜਵਾਨ ਔਰਤਾਂ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ 'ਨਾਰੀਵਾਦ' ਕਹਾਉਣਾ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ।

ਸਰਵੇਖਣ ਅਧੀਨ ਔਰਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਤਿਹਾਈ ਤੋਂ ਵੱਧ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਮਤ ਸੀ ਕਿ ਨਾਰੀਵਾਦ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੰਜਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਔਰਤ ਇਹ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਾਰੀਵਾਦ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਮਹੱਤਤਾ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਤੇ ਇਹ ਸਮਾਂ ਲੰਘਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵਧੇਰੇ ਕਰੋੜਪਤੀ ਲੇਖਕਾ ਤੇ ਇਕੱਲੀ ਮਾਂ ਜੇ.ਕੇ. ਰਾਊਲਿੰਗ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਰੋਲ ਮਾਡਲ ਮੰਨਦੀਆਂ ਹਨ ਨਾ ਕਿ ਨਾਰੀਵਾਦੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਗਰਮੇਨ ਗਰੀਰ ਨੂੰ।

ਸਰਵੇਖਣ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਔਰਤਾਂ ਮਰਦ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੀਆਂ ਤੇ ਉਹ ਔਰਤ-ਮਰਦ ਦੀ ਜੰਗ 'ਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾ ਕਰਕੇ ਅਜਿਹੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਥੇ ਔਰਤ-ਮਰਦ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਬਰਾਬਰ ਮੌਕੇ ਮਿਲ ਸਕਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਤ ਹੈ ਕਿ ਨਾਰੀਵਾਦ ਔਰਤ ਤੇ ਮਰਦ ਦੀਆਂ ਕੁਦਰਤੀ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਗਵਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਪਾਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਖ਼ਤੀ ਤਿਆਗੀ

ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਖ਼ਤੀ ਵਾਲੀ ਯੋਜਨਾ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਪੀਐਮਐਲ-ਐਨ ਦੇ ਸਖ਼ਤ ਵਿਰੋਧ ਕਾਰਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਸੰਸਦ ਤੋਂ ਹਮਾਇਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਦਮ ਵਾਪਸ ਲੈਣਾ ਪਿਆ। ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਲਈ ਲੜਨ ਵਾਲੀ ਮਲਾਲਾ ਯੂਸਫਜ਼ਈ 'ਤੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਹਮਲੇ ਮਗਰੋਂ ਸਰਕਾਰ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਹਮਾਇਤ ਜੁਟਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪੀਪੀਪੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਹਾਕਮ ਗਠਜੋੜ ਨੂੰ ਪੀਐਮਐਲ-ਐਨ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਮਗਰੋਂ ਸੰਸਦ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਸਦਨ 'ਚ ਮਤਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਆਪਣੀ ਯੋਜਨਾ ਤਿਆਗਣੀ ਪਈ। ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਮਤੇ ਦਾ ਖਰੜਾ ਜਨਤਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਸੂਤਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮਲਾਲਾ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਮਗਰੋਂ ਇਸ ਮਤੇ ਵਿਚ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਹਾਰਕ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਮਤੇ 'ਤੇ ਆਮ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣਾਉਣ 'ਚ ਹਾਕਮ ਗਠਜੋੜ ਨਾਕਾਮ ਰਹੇਗਾ ਤਾਂ ਇਸ ਕਦਮ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਸੰਸਦ ਦਾ ਮੌਜੂਦਾ ਸੈਸ਼ਨ ਅਣਮਿਥੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਮੁੰਬਈ ਦੇ ਕਦਮ ਵੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵੱਲ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਮੁੰਬਈ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 95 ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਥਾਂ ਬਣਾ ਲਈ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਵੱਲ ਵੱਧ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਭਾਰਤੀ ਮਹਾਨਗਰਾਂ ਦੇ ਘਟੀਆ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਤੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਸਣੇ ਹੋਰ ਮਸਲਿਆਂ ਕਾਰਨ ਹਾਲੇ 'ਅੱਧਾ ਪੈਂਡਾ ਤੈਅ' ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਸੂਚੀ 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਢਾਕਾ, ਕਾਠਮੰਡੂ ਤੇ ਕੰਪਾਲਾ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਹੀ ਉਪਰ ਥਾਂ ਮਿਲੀ ਹੈ।

ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਆਵਾਸ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕਾਂ ਵੱਲੋਂ 'ਸਟੇਟ ਆਫ਼ ਦਿ ਵਰਲਡਜ਼ ਸਿਟੀਜ਼' ਨਾਂ ਹੇਠ ਜਾਰੀ ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਉਤਪਾਦਨ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ, ਜੀਵਨ ਦਾ ਪੱਧਰ, ਵਾਤਾਵਰਨ ਤੇ ਆਰਥਿਕਤਾ ਵਰਗੀਆਂ ਪੰਜ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਮੁੰਬਈ ਨੂੰ 52ਵੇਂ ਤੇ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ 58ਵੇਂ ਨੰਬਰ ਉਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਜਦੋਂਕਿ ਚੀਨ ਦੇ ਦੋ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਸ਼ੰਘਾਈ ਤੇ ਪੇਇਚਿੰਗ ਨੂੰ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਬਿਹਤਰ ਥਾਂ ਮਿਲੀ।

ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਮੁੱਖ ਖੋਜਕਰਤਾ ਐਡਵਰਡੋ ਲੋਪੇਜ਼ ਮੋਰੇਨੋ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋਹਾਂ ਭਾਰਤੀ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਗਰੁੱਪ ਚਾਰ 'ਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਦਾ ਪੱਧਰ ਦਰਮਿਆਨਾ ਰਿਹਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਦਾ ਪਤਾ ਸਿਰਫ਼ ਆਰਥਿਕਤਾ ਤੋਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚਲੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਤੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਪੱਧਰ ਤੋਂ ਵੀ ਚੱਲਦਾ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਘਟੀਆ ਵਾਤਾਵਰਨਕ ਹਾਲਾਤ ਕਾਰਨ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਨੁਕਸਾਨ ਝੱਲਣਾ ਪਿਆ।

ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਇਸ ਡਿਪਲੋਮੈਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਨੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਵੱਲੋਂ ਅੱਧਾ ਹੀ ਪੈਂਡਾ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਸਹਿਯੋਗ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੂਚਨਾ ਤਕਨੋਲੋਜੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਲਈ ਬੰਗਲੌਰ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤੇ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਫਾਰਮਾਸਿਊਟੀਕਲ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਆਸਟਰੀਆ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਿਆਨਾ ਨੂੰ ਸਿਖਰਲਾ ਸਥਾਨ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਨਿਊਯਾਰਕ, ਟੋਰਾਂਟੋ, ਲੰਡਨ ਤੇ ਸਟਾਕਹੋਮ ਦਾ ਨੰਬਰ ਆਇਆ।

ਮੁੰਬਈ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੀ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਵਿਚ 0.694 ਤੇ ਦਿੱਲੀ 0.635 ਅੰਕ ਮਿਲੇ ਜਦੋਂਕਿ ਢਾਕਾ ਦੇ ਹਿੱਸੇ 0.633 ਤੇ ਕਾਠਮੰਡੂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ 0.0598 ਅੰਕ ਆਏ। ਉੱਤਰੀ ਅਮਰੀਕੀ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ 2005 ਤੇ 2010 ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਆਬਾਦੀ ਵਾਧਾ ਇਕ ਫੀਸਦੀ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਮੋਰੇਨ ਅਨੁਸਾਰ ਏਸ਼ਿਆਈ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਪਾਣੀ, ਬਿਜਲੀ ਤੇ ਮੋਬਾਈਲ ਟੈਲੀਫੋਨ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਲਮੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪੁੱਜ ਗਏ ਹਨ। ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕੋਲਕਾਤਾ, ਦਿੱਲੀ, ਮੁੰਬਈ ਤੇ ਚੇਨਈ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਵਾਲੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਚਹੁੰ-ਮਾਰਗੀ ਸੜਕ ਦਾ ਖਾਸ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਣਾਉਣ 'ਤੇ ਵਿਵਾਦ

ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ: ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਜੱਦੀ ਪਿੰਡ ਅਗਵਾਨ ਵਿਖੇ ਜਿਹੜਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਉਸਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਕੁਝ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਰੋਸ ਹੈ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜੂਨ 1984 ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਹਿਕਰਮੀ ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਤੱਤਕਾਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਵਿਚ ਤਾਇਨਾਤ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਵੱਲੋਂ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਫ਼ਖਰ-ਏ-ਕੌਮ ਦਾ ਖ਼ਿਤਾਬ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਮਗਰੋਂ 6 ਜਨਵਰੀ, 1989 ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਅਗਵਾਨ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ 'ਯਾਦਗਾਰ ਅਮਰ ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ' ਦਾ ਨਾਂ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਭਾਈ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਭਰਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ, ਭਤੀਜੇ ਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਗਵਾਨ, ਸਾਬਕਾ ਸਰਪੰਚ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਗਵਾਨ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਉਹ ਛੇਤੀ ਹੀ ਪੰਜ ਤਖ਼ਤਾਂ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣਗੇ ਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿਣਗੇ। ਪਿੰਡ ਅਗਵਾਨ ਦੀ ਪੰਚਾਇਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕਦੇ ਵੀ ਕੋਈ ਮਤਾ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਪੰਚਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਜੂਨ 1984 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਵਾਪਰਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਭਾਈ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪਿਤਾ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਕਾਂਗਰਸੀ ਸਮਰਥਕ ਸੀ ਤੇ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਮਗਰੋਂ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ 'ਤੇ ਸੰਕਟ ਦੇ ਬੱਦਲ ਛਾ ਗਏ ਸਨ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਚ ਵੀ ਪੰਚਾਇਤ ਨੇ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਸਾਥ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ। ਪੰਚਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਭਤੀਜੇ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਪਿੰਡ ਦਾ ਸਰਪੰਚ ਥਾਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਭਾਈ ਬਿੱਟੂ ਨੂੰ ਹੱਥਕੜੀ ਲਾਉਣ ਬਾਰੇ ਅਰਜ਼ੀ ਰੱਦ

ਮਾਨਸਾ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਪੰਚ ਪ੍ਰਧਾਨੀ) ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਭਾਈ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ ਨੂੰ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਅਪਰਾਧੀ ਦੱਸਦਿਆਂ ਲੁਧਿਆਣਾ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਦਰਖ਼ਾਸਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਭਾਈ ਬਿੱਟੂ ਨੂੰ ਹੱਥਕੜੀ ਲਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਪਰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਅਰਜ਼ੀ ਰੱਦ ਕਰਕੇ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਹੱਥਕੜੀ ਨਹੀਂ ਲਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਡੇਰਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਲੀਲੀ ਕਤਲ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੇ ਖਾੜਕੂ ਭਾਈ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਭੂਤਨਾ, ਭਾਈ ਬਿੱਟੂ ਤੇ ਹੋਰ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ੀ ਪੰਜ ਨਵੰਬਰ 'ਤੇ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਭਾਈ ਬਿੱਟੂ ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੇ ਭਾਈ ਭੂਤਨਾ ਕੇਂਦਰੀ ਜੇਲ੍ਹ ਨਾਭਾ ਵਿਖੇ ਬੰਦ ਹਨ ਜਦਕਿ ਦੂਸਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਲੰਘੇ ਦਿਨੀਂ ਸਖ਼ਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਹੇਠ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕੋਟਧਰਮੂ, ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਸਮਾਉਂ, ਗਮਦੂਰ ਸਿੰਘ ਕੋਟਧਰਮੂ, ਰਾਜ ਸਿੰਘ, ਕਰਨ ਸਿੰਘ ਝੰਡੂਕੇ, ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਲੁਧਿਆਣਾ ਨੂੰ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਥਾਣੇਦਾਰ ਤੇ ਹੌਲਦਾਰ ਦੀ ਆਖ਼ਰੀ ਗਵਾਹੀ ਹੋਈ। ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਤਰਫ਼ੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਕੀਲ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੰਗੂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਦਾ ਨਿਬੇੜਾ ਜਲਦੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸੇ ਕਤਲ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਚ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਟੈਣੀ, ਡਾ. ਸ਼ਿੰਦਾ ਤੇ ਮਿੱਠੂ ਸਿੰਘ ਆਲਮਪੁਰ ਮੰਦਰਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ੀ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੰਜ ਨਵੰਬਰ 'ਤੇ ਪਾਈ ਹੈ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਾਬਕ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਤਲ ਕੇਸ ਵਿਚ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਯਾਫ਼ਤਾ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜੋਆਣਾ ਦੀ ਵਿਸਫੋਟਕ ਸਮਗਰੀ ਕੇਸ ਦੀ ਅਗਲੀ ਸੁਣਵਾਈ 20 ਨਵੰਬਰ 'ਤੇ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਭਾਈ ਰਾਜੋਆਣਾ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ।

ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਪੱਕਣਗੇ ਪੰਜਾਬੀ ਆਟੇ ਦੇ ਫੁਲਕੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਣਕ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼, ਦੱਖਣੀ ਕੋਰੀਆ, ਇੰਡੋਨੇਸ਼ੀਆ ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਪੁੱਜਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਖੁਰਾਕ ਨਿਗਮ (ਐਫ.ਸੀ.ਆਈ.) ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਰੀਬ ਦੋ ਲੱਖ ਟਨ ਕਣਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਮਦ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਗੁਜਰਾਤ ਦੀ ਸਮੁੰਦਰੀ ਬੰਦਰਗਾਹ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਖਰੀਦ ਮੌਸਮ ਦੌਰਾਨ ਤਕਰੀਬਨ 130 ਲੱਖ ਟਨ ਕਣਕ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਸੀ। ਕੁਝ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੁਰਾਣੇ ਭੰਡਾਰ ਵੀ ਪਏ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਤਕਰੀਬਨ 150 ਲੱਖ ਟਨ ਕਣਕ ਪਈ ਹੈ। ਝੋਨੇ ਦੀ ਆਮਦ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਰਾਜ ਵਿਚ ਅਨਾਜ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਨੱਕੋ-ਨੱਕ ਭਰੇ ਪਏ ਹਨ।

ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼, ਦੱਖਣੀ ਕੋਰੀਆ, ਥਾਈਲੈਂਡ, ਇੰਡੋਨੇਸ਼ੀਆ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ 20 ਲੱਖ ਟਨ ਕਣਕ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤੀ ਕਣਕ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਅੰਨ ਭੰਡਾਰਾਂ ਤੋਂ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਰਾਨ ਨੂੰ ਵੀ ਕਣਕ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਮੁਤੱਲਕ ਫੈਸਲਾ ਸਫਾਰਤੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੀਤੇ ਕੁਝ ਹਫਤਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਕਣਕ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਧੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਲ ਪ੍ਰਤੀ ਟਨ 302 ਤੋਂ 316 ਡਾਲਰ ਤੱਕ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਣਕ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਸਟਾਕ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ, ਸੰਗਰੂਰ ਤੇ ਬਠਿੰਡਾ ਪੱਟੀ ਤੋਂ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪਾਣੀ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਮੋਹਰੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚੋਂ ਪਾਣੀ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪੰਜਾਬ ਮੋਹਰੀ ਸੂਬਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 145 ਫੀਸਦੀ ਤੱਕ ਜ਼ਮੀਨ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਡਾ. ਇਸ਼ਰ ਜੱਜ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਨੇ ਕਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੁੱਲ 137 ਵਿਕਾਸ ਬਲਾਕਾਂ ਵਿਚੋਂ 112 ਬਲਾਕ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਮੀਨ ਹੇਠਲਾ ਪਾਣੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਬਰਬਾਦ ਹੋਣ ਦੇ ਕੰਢੇ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇਕ ਬਿੱਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਹਾਲੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ 'ਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਹਿਰੀ ਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਵੀ ਠੀਕ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ। 'ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਨੈਸ਼ਨਲ ਅਰਬਨ ਰੀਨੀਊਅਲ ਮਿਸ਼ਨ' ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਇਸ ਸਕੀਮ ਦਾ ਲਾਹਾ ਲੈਣ 'ਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ।

ਇਹ ਸਕੀਮ 2005 ਵਿਚ 7 ਸਾਲ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ । ਇਸ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਹੀ 2014 ਤੱਕ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੁਝ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਸਕੀਮ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਫੀ ਵਿਕਾਸ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਇਸ ਦਾ ਲਾਹਾ ਲੈਣ ਵਿਚ ਪੱਛੜਿਆ ਹੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਵੇਂ ਬਣਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਸਰੂਪ ਤਹਿਤ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਵੀ ਫੰਡ ਲੈਣ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਰਾਜ ਵਿਚ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ, ਸੀਵਰੇਜ, ਪਾਣੀ ਦੀ ਨਿਕਾਸੀ, ਵਾਟਰ ਟ੍ਰੀਟਮੈਂਟ, ਕੂੜਾ ਕਰਕਟ ਆਦਿ ਦੇ ਕੰਮਾਂ 'ਚ ਹੋਰ ਸੁਧਾਰ ਹੋ ਸਕੇ। ਬੰਗਲੌਰ, ਹੈਦਰਾਬਾਦ, ਚੇਨਈ, ਮੁੰਬਈ, ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਵਰਗੇ ਸ਼ਹਿਰ ਭਾਰਤੀ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਇੰਜਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਇਸ 'ਚ ਕਾਫੀ ਪਿੱਛੇ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਰੇਡੀਓ ਯੂਐਸਏ ਵਲੋਂ ਬੜੇ ਹੀ ਮਾਣ ਨਾਲ..
24 ਘੰਟੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਗੁਰਬਾਨੀ ਰੇਡੀਓ ਸ਼ੁਰੂ
www.GurbaniRadio.org
ਫੋਨ 'ਤੇ ਸੁਣਨ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ
605.475.6868 Ext. 4
832.551.5029 Ext. 4

ਪੰਜਾਬੀ ਰੇਡੀਓ ਯੂਐਸਏ
Punjabi RADIO USA

Uniting Punjabi's All Over
Studio Telephone : (408) 272-5200

ਪੰਜਾਬੀ ਰੇਡੀਓ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

- ਸਵੇਰੇ 4 ਵਜੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਸਚੁ ਨਾਉਂ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਫਰੀਮਾਂਟ ਤੋਂ ਸਿੱਧਾ ਪ੍ਰਸਾਰਣ
- ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਵਿਆਖਿਆ (ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ : ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ)
- ਆਤਮਿਕ ਆਨੰਦ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ☞ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰਬਾਣੀ
- ਘਰ ਸੰਸਾਰ, ਦੇਸੋਂ ਪਰਦੇਸ, ਸੁਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ, ਭੈਣਾਂ ਵਾਸਤੇ ਸਪੈਸ਼ਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ☞ 'ਬੌਲੀਵੁੱਡ ਹਿੱਟਸ' (Bollywood Hits)
- ਹਾਸਰਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਹੱਸਦੇ ਹਸਾਉਂਦੇ' ☞ ਖ਼ਬਰ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ☞ ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ- ਘਰੇਲੂ ਨੁਸਖਿਆਂ ਦਾ ਹਿੱਟ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ LIVE
- ਯੂਐਸ ਚੋਣਾਂ 2012 ਸ਼ੋਅ ☞ ਝਿਲਮਿਲ ਤਾਰੇ, ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਖਾਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ☞ ਧੰਨ ਲਿਖਾਰੀ ਨਾਨਕਾ- ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ
- 'ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਕੁੱਝ ਗੀਤ' ☞ 'ਲਹਿਰੇਂ' (ਬਾਬੂ ਲਾਲ ਤੇ ਬਿਮਲੇਸ਼ ਪ੍ਰਸਾਦ ਫੀਜੀ ਦਾ ਹਿੱਟ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ)
- 6 ਵਜੇ ਸ਼ਾਮ 'ਸਰਬ ਸਾਂਝੀ ਗੁਰਬਾਣੀ' (ਰਹਿਰਾਸ ਸਾਹਿਬ, ਕੀਰਤਨ, ਢਾਡੀ ਵਾਰਾਂ ਤੇ ਕਥਾ ਵੱਖ ਵੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ)
- ਸੋਮਵਾਰ ਭਖਦੇ ਮਸਲਿਆਂ 'ਤੇ LIVE Talk Show (ਸੁਸ਼ੀਲ ਦੁਸਾਂਝ) ☞ 'ਇਕ ਸੋਚ' ☞ ਜੌਬ ਐਂਡ ਬਿਜਨਸ ਸ਼ੋਅ
- ਖ਼ਬਰਸਾਰ (ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟਾ) ☞ ਇਕ ਖ਼ਾਸ ਮੁਲਾਕਾਤ ☞ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਬਾਂਗਾਂ (ਮਸੂਦ ਮੱਲ੍ਹੀ)
- ਪਾਣੀ 'ਚ ਮਧਾਣੀ ☞ ਬੁਝਾਰਤਾਂ ਦਾ ਹਿੱਟ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ (ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਰਾਤ 8:30 ਤੋਂ 10:00 ਵਜੇ)

ਤਾਜ਼ੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਰੇਡੀਓ 'ਤੇ
ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਸੁਸ਼ੀਲ ਦੁਸਾਂਝ
ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਮਸੂਦ ਮੱਲ੍ਹੀ
ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖ਼ਬਰਾਂ- ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ
ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟਾ
ਹੁਣ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਅਤੇ ਬੀਬੀਸੀ ਹਿੰਦੀ ਤੁਸੀਂ 24 ਘੰਟੇ ਕਾਲ ਕਰਕੇ ਸੁਣ ਸਕਦੇ ਹੋ
605.475.6868 Ext. 1 ਜਾਂ
832.551.5029 Ext. 1

ਨਵੇਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ
- ਸੱਜਰੀ ਸਵੇਰ -ਸੋਮਵਾਰ ਤੋਂ ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ
- ਨਜ਼ਰੀਆ -ਸਮਾਜਿਕ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਰੋਜਾਨਾ ਰਾਤ ਨੂੰ
- ਤੁਹਾਡੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵਿਹੜੇ -ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਰੌਚਕ ਜਾਣਕਾਰੀ
- ਟੌਪ 10 -ਨਵੇਂ ਗੀਤਾਂ ਦਾ ਵੋਟਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਵੀ ਫੋਨ ਤੋਂ ਕਾਲ ਕਰਕੇ ਸੁਣ ਸਕਦੇ ਹੋ ਪੰਜਾਬੀ ਰੇਡੀਓ ਯੂਐਸਏ
ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਸੱਤੇ ਦਿਨ 24 ਘੰਟੇ - ਸੁਣਨ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ ਜੀ
605.475.6868 • 832.551.5029
ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ 408.722.7698 • Email: info@punjabiradiousa.com • 3750 McKee Road, # B, San Jose CA 95127 • Listen LIVE www.punjabiradiousa.com

ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੇ ਰੰਗ 'ਚ ਰੰਗੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਿਊਰੋ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੇ ਰੰਗ 'ਚ ਰੰਗੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਇਸ ਤੋਂ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਦਰਜ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਪੁੱਠਾ ਗੇੜਾ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਲਈ ਹਊਆ ਬਣ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ ਇਸ ਵੱਲੋਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਉਲਝੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਅਖਤਿਆਰ ਰਵੱਈਆ ਸ਼ੱਕੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਦੌਰਾਨ ਬਿਊਰੋ ਨੂੰ ਜਿਹੜੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਜਾਪਦੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਕੋਈ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਭ ਰਿਹਾ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਸਮੇਤ ਹੋਰਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਜਿਹੜਾ ਕੇਸ ਦਰਜ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਸ ਵਿਚ ਤਾਂ ਗਵਾਹ ਆਪਣੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਹੋ ਗਏ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਹੋਰਾਂ ਕਈ ਕੇਸਾਂ 'ਚ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਨੇ ਖ਼ੁਦ ਹੀ ਆਪਣੇ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ 'ਝੂਠੇ' ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਤਾਜ਼ਾ ਮਿਸਾਲ ਸੂਬੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਵਿਰਸਾ ਸਿੰਘ ਵਲਟੋਹਾ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਅਕਾਲੀ ਮੰਤਰੀ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਲੰਗਾਹ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਸ. ਵਲਟੋਹਾ ਨੂੰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਤੇ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਮਦਨ ਦੇ ਕੇਸ 'ਚ ਮੁਹਾਲੀ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤੇ ਲੰਗਾਹ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਆਉਣਾ ਬਾਕੀ ਹੈ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਸਿਆਸੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਨ 'ਚ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਦੋ ਅਫ਼ਸਰ ਹੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸ਼ਿਕੰਜੇ ਵਿਚ ਆ ਗਏ ਹਨ। ਆਈ.ਜੀ. ਰੈਂਕ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਬਰਜਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਉਪਲ ਤੇ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਅਫ਼ਸਰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਹਾਲੀ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬਾਦਲਾਂ ਵਾਲੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਪਰਜਰੀ (ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਨਾ) ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਸਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬਾਕੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਅਫ਼ਸਰ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਸਮੇਤ ਜਥੇਦਾਰ ਤੋਤਾ ਸਿੰਘ, ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ, ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਲੰਗਾਹ, ਵਿਰਸਾ ਸਿੰਘ ਵਲਟੋਹਾ, ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੋਹਾੜ, ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਗਰਚਾ, ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਠੰਡਲ 'ਤੇ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਨੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਤੇ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਮਦਨ ਦੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ ਤੇ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਲੰਗਾਹ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਹੀ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਬਕਾਇਆ ਪਏ ਹਨ। ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਠੰਡਲ ਨੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ 'ਚੋਂ ਸਜ਼ਾ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਜਥੇਦਾਰ ਤੋਤਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਈ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਮੁਹਾਲੀ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਵਾਹਨ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਬਰੀ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੌਰਾਨ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਚੌਧਰੀ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦਰਜ ਮਾਮਲੇ ਅਦਾਲਤਾਂ 'ਚ ਸੁਣਵਾਈ ਅਧੀਨ ਹਨ। ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਵੱਲੋਂ ਅਖਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਰੁਖ਼ ਦਾ ਰੋਚਕ ਪਹਿਲੂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਤੇ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਮਦਨ ਦੇ ਕੇਸਾਂ 'ਚ ਫਸੇ ਰਾਜਸੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਕਾਰਨ ਕਾਨੂੰਨੀ ਚੋਰ ਮੋਰੀਆਂ ਲੱਭ ਕੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸ਼ਿਕੰਜੇ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਬਿਊਰੋ ਆਪਣੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਜਾਂ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ।

ਇਸ ਬਾਰੇ ਬਿਊਰੋ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸੁਰੇਸ਼ ਅਰੋੜਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਸ ਅਦਾਰੇ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਲੀਹਾਂ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦਰਜ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਹਸ਼ਰ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਮਗਰੋਂ ਸਵਾਲ ਇਹ ਵੀ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਦਾ ਕੰਮ ਸਿਰਫ਼ ਪਟਵਾਰੀਆਂ, ਕਲਰਕਾਂ ਜਾਂ ਲਾਈਨਮੈਨਾਂ ਨੂੰ ਫੜਨ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪੱਤਰਕਾਰ ਦੀ ਕੁੱਟਮਾਰ

ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਦੇ ਛੇ ਸਾਥੀ ਬਰੀ

ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ (ਬਿਊਰੋ): ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਕੋਟਕਪੂਰਾ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਛੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ 12 ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੇ ਕੇਸ ਵਿਚੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ 1999 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਤੇ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਦੀ ਚੋਣ ਸਮੇਂ ਇਹ ਝਗੜਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਿਟੀ ਪੁਲਿਸ ਕੋਟਕਪੂਰਾ ਨੇ 21 ਜੂਨ, 2000 ਨੂੰ ਨਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸਹਿਗਲ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਰਾਮਪਾਲ ਬਰਗਾੜੀ, ਗਗਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਉਰਫ਼ ਗੱਗੀ, ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਹਰਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਵਿਜੇ ਕੁਮਾਰ ਤੇ ਪੁਸ਼ਪ ਰਾਜ ਖਿਲਾਫ਼ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 382, 323, 148, 149 ਤਹਿਤ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਨਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸਹਿਗਲ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨਾਲ ਝਗੜੇ ਸਨ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਆ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕੀਤੀ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਕੈਮਰਾ ਖੋਹ ਕੇ ਲੈ ਗਏ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ। ਨਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸਹਿਗਲ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਉਕਤ ਵਿਅਕਤੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਕਰੀਬੀ ਸਾਥੀ ਹਨ ਤੇ 5 ਸਤੰਬਰ, 1999 ਨੂੰ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਦੀ ਘਟਨਾ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਖਿੱਚਣ ਦੀ ਰੰਜਿਸ਼ ਕਰਕੇ ਉਸ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸਨ ਤੇ ਨਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸਹਿਗਲ ਬਤੌਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਖਿੱਚ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਝਗੜਾ ਹੋ ਗਿਆ।

ਐਪਲ ਨੇ ਚੀਨ 'ਚ ਪੈਰ ਪਸਾਰੇ

ਪੇਇਚਿੰਗ: ਐਪਲ ਨੇ ਏਸ਼ੀਆ ਦਾ ਆਪਣਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਟੋਰ ਪੇਇਚਿੰਗ ਵਿਚ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਟੋਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਵਾਂਗਫੂਚਿੰਗ ਗਲੀ ਵਿਚ ਹੈ। ਐਪਲ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਾਈਸ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਜੌਹਨ ਬਰਾਊਟ ਮੁਤਾਬਕ ਇਹ ਸਟੋਰ 2300 ਸਕੁਏਅਰ ਮੀਟਰ ਵਿਚ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ 300 ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਅਮਰੀਕੀ ਕੰਪਨੀ ਐਪਲ ਦੀ ਅੱਖ ਚੀਨ ਦੇ ਵਧ-ਫੁੱਲ ਰਹੇ ਬਾਜ਼ਾਰ 'ਤੇ ਹੈ।

ਜਾਇਦਾਦ ਟੈਕਸ ਬਣਿਆ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਮੁਸੀਬਤ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼ਹਿਰੀ ਇਲਾਕਿਆਂ 'ਚ ਲਾਇਆ ਜਾਇਦਾਦ ਟੈਕਸ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਲਈ ਵੱਡੀ ਮੁਸੀਬਤ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਵੋਟਰਾਂ ਦੇ ਸਖ਼ਤ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ ਸਤਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਇਸ ਬਾਰੇ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਰਾਹ 'ਚ ਭਾਜਪਾ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਡਾਹੇ ਅੜਿੱਕੇ ਤੋਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਟੈਕਸ ਲਾਉਣ ਲਈ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਭਗਤ ਚੂਨੀ ਲਾਲ ਨੇ ਅੜਿੱਕਾ ਡਾਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਜ਼ਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਤਕਰੀਬਨ ਡੇਢ ਮਹੀਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਟੈਕਸ ਦੇ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਸ਼ੀਰ (ਐਲ.ਆਰ.) ਵੱਲੋਂ ਮੋਹਰ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫਾਈਲ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਦਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਬਣੀ ਪਈ ਹੈ।

ਭਾਜਪਾ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੇ ਰਾਹ 'ਚ ਅੜਿੱਕਾ ਡਾਹਿਆ

ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰਾਂ 'ਚ ਟੈਕਸਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਟੈਕਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਲਟਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਰੁਖ਼ ਕਾਰਨ ਗੱਠਜੋੜ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚਲੇ ਮੱਤਭੇਦ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹਾਲਤ ਕਸੂਤੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਧਿਆਨ 'ਚ ਵੀ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਨਵੇਂ ਟੈਕਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਹਲੀ 'ਚ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੀ ਸ਼ਹਿਰੀ ਨਵੀਨੀਕਰਨ ਯੋਜਨਾ ਅਧੀਨ ਗਰਾਂਟ ਲਈ ਜਾ ਸਕੇ। ਪੰਜਾਬ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਨੂੰ 28 ਅਗਸਤ ਵਾਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਮੁਢਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੋ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਮੁਤਾਬਕ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰਾਂ 'ਚ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ, ਵਪਾਰਕ ਤੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਪਲਾਟਾਂ ਨੂੰ ਕਰਾਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ 'ਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਸਾਲਾਨਾ ਤਕਰੀਬਨ 800 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਬੋਝ ਪੈਣ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਟੈਕਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਰਟੀ ਇਕਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਭਗਤ ਚੂਨੀ ਲਾਲ ਵੱਲੋਂ ਫਾਈਲ 'ਤੇ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਪਾਈ ਜਾ ਰਹੀ। ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਸਹੀ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫਾਈਲ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਜਪਾਲ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਉਪਰੰਤ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਹੋ ਸਕੇਗਾ। ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਟੈਕਸ ਸਮੇਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਹੋਰ ਕਈ ਮਾਮਲੇ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਦਰਬਾਰ 'ਚ ਹੀ ਅਟਕੇ ਪਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਤੇ ਸੀਵਰੇਜ ਦੇ ਬਿੱਲਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਦੀ ਨੀਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਫੈਸਲੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਫਾਈਲਾਂ 'ਚ ਹੀ ਦੱਬੇ ਪਏ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਜਵਾਬਤਲਬੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਟੈਕਸ ਬਾਰੇ ਜੇਕਰ ਆਰਡੀਨੈਂਸ 'ਚ ਦੇਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਸ਼ਹਿਰੀ ਨਵੀਨੀਕਰਨ ਮਿਸ਼ਨ ਤਹਿਤ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਗਰਾਂਟ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਸਵਾਲੀਆ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗਾ।

ਜਨਤਾ ਦੇ ਪੈਸੇ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਬਾਦਲਾਂ ਦੇ ਸ਼ਾਹੀ ਠਾਠ

ਪਿੰਡ ਬਾਦਲ ਨੇੜੇ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੇ ਬਣੇਗਾ ਹੈਲੀਪੋਰਟ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਖਾਲੀ ਹੋਣ ਦਾ ਰੋਣਾ ਰੋ ਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਦੇਣ ਤੇ ਨਵੀਂ ਭਰਤੀ ਰੋਕੀ ਬੈਠੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਪਿੰਡ ਬਾਦਲ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡ ਮਾਨ ਵਿਖੇ ਕਰੋੜਾਂ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨਾਲ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਹੈਲੀਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਹਲੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਪਿੰਡ ਮਾਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲਾਤ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ 25 ਏਕੜ ਰਕਬਾ ਮੁੱਲ ਖਰੀਦੇਗੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਆਵੇਗਾ।

ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਹੈਲੀਪੋਰਟ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਨਿੱਜੀ 'ਹਵਾਈ ਵਾਹਨਾਂ' ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਹੈਲੀਪੋਰਟ ਤੋਂ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰਾਂ ਦੇ ਉਡਾਣ ਭਰਨ, ਤੇਲ ਭਰਨ, ਹਵਾਈ ਸਟਾਫ ਦੇ ਰਹਿਣ ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਮੁਕੰਮਲ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਹੈਲੀਪੋਰਟ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਮਾਲ ਦੀ ਫੁਰਤੀ ਵਿਖਾਉਂਦਿਆਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਡਿਫੈਂਸ ਮਨਿਸਟਰੀ ਤੇ ਏਅਰ ਫੋਰਸਿਜ਼ ਅਥਾਰਟੀਜ਼ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਸਮੂਹ ਵਿਭਾਗਾਂ ਤੋਂ ਹੱਥੋਂ ਹੱਥੀਂ 'ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ' ਲੈ ਲਏ ਹਨ। ਇਸ ਹੈਲੀਪੋਰਟ ਲਈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਤਕਰੀਬਨ 988 ਕਨਾਲ, 12 ਮਰਲੇ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਂ 'ਮਾਨ ਹੈਲੀਪੋਰਟ' ਵਜੋਂ ਤਜਵੀਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਸਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਿਵਲ ਐਵੀਏਸ਼ਨ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਇਸ ਹੈਲੀਪੋਰਟ ਵਾਸਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲਈ ਫਾਈਲ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਸੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਅਗਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਵਾਸਤੇ ਐਨ.ਓ.ਸੀ. ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਅਗਸਤ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਵਾਈ ਸੈਨਾ, ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਜੰਗਲਾਤ ਵਿਭਾਗ, ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ, ਜਲ ਸਪਲਾਈ ਤੇ ਸੈਨੀਟੇਸ਼ਨ ਵਿਭਾਗ, ਨਹਿਰੀ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ ਪਾਵਰ ਸਪਲਾਈ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ, ਪੰਜਾਬ ਲੋਕ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਭਾਗ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਭਾਗ ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਵਿਕਾਸ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਵੀ ਐਨ.ਓ.ਸੀ. ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਵਾਸਤੇ ਬੇਹੱਦ ਕਾਹਲੀ 'ਚ ਸੱਦੀ ਬੈਠਕ 'ਚ ਹੀ ਸਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸਿਰੇ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਜਦੋਂਕਿ ਆਮ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਲਮਕਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਿਵਲ ਐਵੀਏਸ਼ਨ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਅਭੈ ਚੰਦਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਕਤਸਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਹੈਲੀਪੋਰਟ ਵਾਸਤੇ ਐਨ.ਓ.ਸੀ. ਲੈਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸੌਂਪੀ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ 'ਤੇ ਜਲਦੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਦੀ ਲੋੜ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਹੈਲੀਪੋਰਟ 'ਵੀ.ਵੀ.ਆਈ.ਪੀ.' ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਆਮ ਆਦਮੀ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਤੈਅ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਕੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ 'ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਤਨਖਾਹ ਤੱਕ ਦੇਣ ਦੇ ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਉਤਰਨ ਲਈ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਹੈਲੀਪੋਰਟ 'ਤੇ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਤੇ ਰਿਪਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੈਲੀਪੋਰਟ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਸਿਰਫ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਆਪਣੀ ਸੁਵਿਧਾ ਲਈ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕਾਂਗਰਸੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਜ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 80 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਹੇਠਾਂ ਦਬਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਬਿੱਲਾਂ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਸ਼ਗਨ ਸਕੀਮ ਤੇ ਪੈਨਸ਼ਨ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਅਦਾਇਗੀਆਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਰਾਮ ਲਈ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਦਾ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ ਪਿੰਡ ਕਾਲਝਰਾਨੀ 'ਚ ਬਾਦਲ ਪਿੰਡ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਹੈਲੀਪੈਡ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਚਲਦੇ ਨਵੇਂ ਹੈਲੀਪੋਰਟ 'ਤੇ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਖਰਚਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਰਥ ਨਹੀਂ।

ਤਬਾਹ ਹੋ ਰਹੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਮਾਂ

ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪਿੜ

ਜਤਿੰਦਰ ਪਨੂੰ
ਫੋਨ: 91-98140-68455

ਇਥੇ ਰਾਜ ਕਰਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਬੇਈਮਾਨਾਂ ਦੀ ਧਾੜ ਹੈ, ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਵੀ ਸਾਫ ਨਹੀਂ, ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਹੁਣ ਲੜਾਈ ਇੱਕ ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਬੇਈਮਾਨ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ ਕਿ 'ਮੈਂ ਹਾਲੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਵਿਰੋਧੀ ਜਿੰਨਾ ਮਾੜਾ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ।' ਜੇ ਏਨੇ ਮਾੜੇ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੇ ਤਾਂ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਪਰਦੇ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕੇ ਗਏ, ਵਰਨਾ ਪਛੜ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੱਭਣਾ। ਕਮਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਅਜੇ ਵੀ ਚੱਲੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਾ ਸਿਰਫ ਚੱਲੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਕੁਝ ਅਦਾਰੇ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅੱਗੋਂ ਵੀ ਚੱਲੀ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਜਿਹੜੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਗਰਕ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਭਰੇ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਜੇਬ-ਕਤਰਿਆਂ ਦੀ ਢਾਣੀ ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ ਘਿਰ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਵੀ ਹੋਵੇ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਚੋਰ ਹਨ, ਤੇ ਸਾਰੇ ਜਣੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹੀ ਜਾਣ ਕਿ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬਾਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਤੋਂ ਬਚ ਕੇ ਰਹੀਂ, ਜਿਹੜੀ ਹਾਲਤ ਉਸ ਬੰਦੇ ਦੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਇਸ ਵਕਤ ਭਾਰਤ ਦੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਦੀ ਬਣੀ ਪਈ ਹੈ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਲਈ ਪਿਛਲੀ ਵਾਰੀ ਹੋਈਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ 'ਕਾਂਗਰਸ ਕਾ ਹਾਥ, ਆਮ ਆਦਮੀ ਕੇ ਸਾਥ' ਵਾਲਾ ਨਾਅਰਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਲੋਕ ਬਾਕੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬੇਈਮਾਨ ਪਾਰਟੀ ਮੰਨਦੇ ਆਏ ਹਨ। ਅੱਜ ਹਾਲਾਤ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਜਿਸ ਨਵੀਂ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਹਾਲੇ ਮੋੜ੍ਹੀ ਗੱਡੀ ਗਈ ਹੈ, ਪਿੰਡ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬੱਝ ਸਕਿਆ, ਉਸ ਦੇ ਲੀਡਰ ਸਿਰਾਂ ਉਤੇ 'ਮੈਂ ਹੂੰ ਆਮ ਆਦਮੀ' ਦੀਆਂ ਟੋਪੀਆਂ ਪਾ ਕੇ ਤੁਰੇ ਸਨ, ਉਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵੀ ਅਸਲੀ ਆਮ ਆਦਮੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕਈ ਸ਼ੰਕੇ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਇਸ ਵੇਲੇ ਭੰਬਲਭੂਸੇ ਵਿਚ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਹਾਲਤ ਹੁਣ ਉਸ ਜਵਾਕ ਵਰਗੀ ਬਣ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਾਹ ਵਿਚ ਮਿਲੇ ਚਾਰ ਠੱਗਾਂ ਨੇ ਆਪੋ ਵਿਚ ਅੱਖ ਮਿਲਾ ਕੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ 'ਤੂੰ ਤਾਂ ਕੁੱਤਾ ਚੁੱਕੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈਂ", ਤੇ ਮੁੜ-ਮੁੜ ਕਹੇ ਜਾਣ ਉਤੇ ਉਹ ਕੁੱਛੜ ਚੁੱਕੇ ਮੇਮਣੇ ਨੂੰ ਕੁੱਤਾ ਮੰਨ ਕੇ ਸੁੱਟ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਕਤ ਜੋ ਕੁਝ ਸਾਨੂੰ ਰੋਜ਼ ਨਵੇਂ ਸੂਰਜ ਦੇ ਚੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਣਨਾ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਪਿੱਛੋਂ ਤਾਂ ਨਾਲ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਚਿਰਾਂ ਦੇ ਜਾਣੂੰ ਬੰਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਸੋਚਣ ਲੱਗ ਪਈਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਿੱਦਾਂ ਦੇ ਹੋਣਗੇ?

ਬੇਯਕੀਨੀ ਦਾ ਇਹ ਮਾਹੌਲ ਆਮ ਆਦਮੀ ਨੇ ਨਹੀਂ ਸਿਰਜਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਵੀ ਅਹਿਸਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਕਿ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਹੌਲ ਆਮ ਆਦਮੀ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਸਿਰਜਿਆ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਜਵਾਕ ਜੰਮਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 'ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਵਾਰਸ' ਆ ਰਿਹਾ ਹੋਣ ਦੇ ਜੈਕਾਰੇ ਛੱਡੇ ਜਾਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਹਰ ਨੀਵਾਣ ਛੂਹ ਰਹੀਆਂ ਰਾਜਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਰਾਜਸੀ ਲੜਾਈਆਂ ਲੜਨ ਵਾਲੇ ਦੋਸ਼ੀ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਕੇਂਦਰ ਬਚਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਰਾਜਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਏਨੀ ਜੁਰਅੱਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੈਣੀ।

ਇਸ ਵਕਤ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਮਾਨ ਸਾਂਭ ਰਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਜਵਾਈ ਰਾਬਰਟ ਵਾਡਰਾ ਬਾਰੇ ਸਫਾਈਆਂ ਦੇਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਟੀਮ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਉਤਾਰਨੀ ਪਈ। ਉਹ ਟੀਮ ਇਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਕਹੀ ਜਾਵੇ ਕਿ ਰਾਬਰਟ ਵਾਡਰਾ ਦੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਸਰਕਾਰੀ ਅਹੁਦਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੇ ਜ਼ਮੀਨਾਂ-ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਦੇ ਸੌਦੇ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ। ਜੇ ਉਹ ਸਰਕਾਰੀ ਜਾਂ ਪਾਰਟੀ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਵੀ ਉਹ ਆਪ ਦੇ ਲਵੇਗਾ, ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਵਕੀਲ ਬਣਨ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਪਾਰਟੀ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਧੀ ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ ਦੇ ਘਰ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇ ਘਰ ਅੱਗੇ ਢੋਲ ਵਜਾ ਕੇ ਨੱਚਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਗਾਉਂਦੇ ਫਿਰਦੇ ਸਨ, 'ਆਹਾ, ਮੈਂ ਤੋ ਮਾਮਾ ਬਨ ਗਇਆ।' ਹਾਲੇ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਟੀਮ ਜਵਾਈ-ਭਾਈ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਤੋਂ ਵਿਹਲੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ ਕਿ ਪੁੱਤਰ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਿੱਸਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਿਆ। ਜਵਾਬ ਹੀ ਦੇਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਲਮਾਨ ਖੁਰਸ਼ੀਦ ਵੀ ਦੇਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਿਰਹਾਣਿਆਂ ਵਿਚ ਨੋਟ ਭਰ ਕੇ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਸੁਖਰਾਮ ਵੀ ਦਿੰਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਗੱਲ ਜਵਾਬ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਭਰੋਸੇ ਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਇਸ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਉਤੇ ਹੁਣ ਭਰੋਸਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਜੋਗੇ ਨਹੀਂ ਰਹੇ।

ਦੂਸਰਾ ਪਾਸਾ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਿਚ ਕੁਝ ਲੀਡਰ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਅੰਦਰ-ਖਾਤੇ ਹੁਣ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਦਾ ਇੱਕ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਕੂੜੇਦਾਨ ਵਿਚ ਡਿੱਗਣ ਲੱਗਾ ਹੈ, ਪਰ ਬਾਹਰੋਂ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਉਤੇ ਲੱਗੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਰ ਪਰਨੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਿਤਿਨ ਗਡਕਰੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਇੱਕ ਬੀਬੀ ਅੰਜਲੀ ਦਾਮਣੀਆ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਵਾਪਰੇ 58 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਸਿੰਜਾਈ ਘੋਟਾਲੇ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ਰਦ ਪਵਾਰ ਦੇ ਭਤੀਜੇ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਜੀਤ ਪਵਾਰ ਦੇ ਫਸਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਨਿਤਿਨ ਗਡਕਰੀ ਨੇ ਗੱਲ ਚੁੱਕਣ ਤੋਂ ਇਸ ਲਈ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਇੱਕ ਦੂਸਰੇ ਨਾਲ ਜੁੜਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਭਾਜਪਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰੱਦ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਤਾਜ਼ਾ ਫਾਇਰ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਸਬੂਤਾਂ ਸਮੇਤ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇੱਕ ਡੈਮ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਹੇਠ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਕਾਫੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰ ਲਈ ਗਈ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਡੈਮ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਤਾਂ ਸੌ ਏਕੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਮੀਨ ਬੇਲੋੜੀ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰਹਿ ਗਈ ਵੇਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਜ਼ਮੀਨ ਵਾਪਸ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਬਦਲੇ ਲਏ ਹੋਏ ਸਾਰੇ ਪੈਸੇ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਸਨ, ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਅਰਜ਼ੀ ਇੱਕ ਤੋਂ ਦੂਸਰੇ ਦਫਤਰ ਘੁੰਮਾ ਕੇ ਫਿਰ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਸ਼ਰਦ ਪਵਾਰ ਦੇ ਭਤੀਜੇ ਅਜੀਤ ਪਵਾਰ ਨੂੰ ਡਿਪਟੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਗੂੜ੍ਹੀ ਸਾਂਝ ਦੇ ਕਾਰਨ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਿਤਿਨ ਗਡਕਰੀ ਨੇ ਉਹ ਸੌ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਲੈਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਜਿਹੜੀ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿਚਾਰਨ ਉਤੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲਾ ਦਿੱਤੇ ਸਨ, ਉਸ ਨੇ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਅਰਜ਼ੀ ਉਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਕੇ ਜ਼ਮੀਨ ਨਿਤਿਨ ਗਡਕਰੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਇਹ ਖਿਲਵਾੜ ਸੀ, ਉਸ ਰਾਜ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨਾਲ ਵੀ ਤੇ ਜਿਸ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਉਹ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਲੀਡਰ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਨਿਤਿਨ ਗਡਕਰੀ ਦਾ 'ਸਾਫ-ਸੁਥਰਾ' ਕਾਰੋਬਾਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੀ ਕੋਈ ਬਦਬੂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਬਦਬੂ ਸਿਰਫ਼ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਆਪਣਿਆਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਨਾ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਸ ਬਦਬੂ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਮੰਨਣ ਦੀ ਆਸ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਮੁੱਖ ਧਿਰਾਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਰਗੀਆਂ ਕਈ ਹੋਰ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਜਨਤਾ ਦੇ ਕਟਹਿਰੇ ਵਿਚ ਖੜਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੌਸਲਾ ਵਿਖਾਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਟੀਮ ਪਹਿਲਾਂ 'ਟੀਮ ਅੰਨਾ' ਵਜੋਂ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਉਹ 'ਟੀਮ ਕੇਜਰੀਵਾਲ' ਵਜੋਂ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਵੀ ਟੀਮ ਅੰਨਾ ਦੇ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਹਰ ਗੱਲ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦਮ ਸੱਚੀ ਮੰਨ ਲੈਣ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਾਂ, ਪਰ ਹਰ ਗੱਲ ਨੂੰ ਐਵੇਂ ਚਿੱਕੜ ਸੁੱਟਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਹਿ ਛੱਡਣ ਨਾਲ ਵੀ ਇਹ ਟੀਮ ਅਮਲ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਰਗੀ ਬਣ ਜਾਵੇਗੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਦੇ ਲਾਹੁਣ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬਣਦਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਇੱਕ ਆਪਣੀ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਵੱਲੋਂ 'ਆਪਣੇ' ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲੱਗਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇਗੀ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਹ 'ਆਪਣੇ' ਹਨ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਦੇ ਨਿਰਪੱਖ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਸ਼ੱਕ ਹੁੰਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਜੇ ਸਚਮੁੱਚ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਮਾਮਲੇ ਕਿਸੇ ਤੀਸਰੀ ਜਾਂ ਚੌਥੀ ਨਿਰਪੱਖ ਜਾਪਦੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਜਿਹੜੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪਹਿਲਾ ਤੇ ਸਭਨਾਂ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਤਾਂ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਬੀਬੀ ਕਿਰਨ ਬੇਦੀ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਲੱਗਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕੁਝ ਥਾਂਵਾਂ ਤੋਂ ਹਵਾਈ ਕਿਰਾਇਆ ਲੈਣ ਵਿਚ ਜਾਅਲੀ ਬਿੱਲ ਬਣਾਏ ਤੇ ਪੈਸੇ ਵਸੂਲੇ ਹਨ। ਦੂਸਰਾ ਵੀ ਉਸੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲੱਗਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਅਰਧ ਫੌਜੀ ਫੋਰਸਾਂ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਵੰਡਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸੰਸਥਾ ਬਣਾ ਕੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਜਿਹੜੇ ਕਮਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫੋਰਸਾਂ ਤੋਂ ਮੁਫਤ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਵਰਤੇ, ਕਿਰਨ ਬੇਦੀ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਬਿੱਲ ਵੀ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਲਜ਼ਾਮ ਇਹ ਵੀ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਪੈਸੇ ਉਸ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੂਲ ਦੀ ਵੇਦਾਂਤਾ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਲਏ ਸਨ, ਜਿਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਟੀਮ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਦੌਲਤ ਲੁੱਟਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਹੁਣ ਕਿਰਨ ਬੇਦੀ ਸਰਗਰਮ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਟੀਮ ਤੋਂ ਫਾਸਲਾ ਪਾ ਕੇ ਘਰ ਬੈਠ ਜਾਣ ਦੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਉਤੇ ਲੱਗੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸਫਾਈ ਅਜੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕੀ।

ਦੂਸਰਾ ਹਮਲਾ ਇਸ ਟੀਮ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਵਕੀਲ ਪਿਤਾ-ਪੁੱਤਰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਭੂਸ਼ਣ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਭੂਸ਼ਣ ਦੇ ਬਾਰੇ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁਧ ਪਹਿਲਾ ਦੋਸ਼ ਇਹ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇੱਕ ਘਰ ਦੀ ਖਰੀਦ ਵਿਚ ਰਜਿਸਟਰੀ ਫੀਸ ਭਰਨ ਵਿਚ ਕੰਜੂਸੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਕੁੰਡੀ ਲਾਈ ਹੈ। ਦੂਸਰਾ ਇਹ ਲੱਗਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਾਇਆਵਤੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਲੜ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਦੋਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਖਤਿਆਰੀ ਕੋਟੇ ਵਿਚੋਂ ਸਸਤੇ ਭਾਅ ਪਲਾਟ ਲੈ ਲਿਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਦਾ ਲਾਭ ਕਮਾ ਗਏ, ਜਦ ਕਿ ਆਪ ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਖਤਿਆਰੀ ਕੋਟੇ ਦੇ ਪਲਾਟ ਦੇਣ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਝੰਡਾ ਚੁੱਕੀ ਖੜੇ ਸਨ। ਹੁਣ ਤੀਸਰਾ ਦੋਸ਼ ਲੱਗ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਦਾਮਾਦ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਚੁੱਕਿਆ ਤਾਂ ਇੱਕ ਰੀਅਲ ਅਸਟੇਟ ਕੰਪਨੀ ਡੀ ਐਲ ਐਫ ਨੂੰ ਹਰਿਆਣੇ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਮਿਲਣ ਦੀ ਗੱਲ ਅੱਗੋਂ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੱਕ ਜਾ ਪਹੁੰਚੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਭੂਸ਼ਣ ਪਿਤਾ-ਪੁੱਤਰ ਉਤੇ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲੱਗ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਜ਼ਮੀਨ ਅਲਾਟ ਕਰਵਾਈ ਕਿ ਸਕੂਲ ਖੋਲ੍ਹਣਾ ਹੈ, ਪਰ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਿਹੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦੀ ਗਈ, ਉਹ ਚਾਹ ਦਾ ਬਾਗ ਸੀ ਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਚਾਹ ਦਾ ਬਾਗ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕੰਮ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਰਾਜ ਵਿਚ ਬਾਹਰ ਦੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਕਰਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵੀ ਕੀਤੀ, ਸਸਤੇ ਭਾਅ ਮਹਿੰਗੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵੀ ਹੜੱਪ ਲਈ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਭਲੇ ਵਾਸਤੇ ਜਿਹੜਾ ਸਕੂਲ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਹ ਪੂਰਾ ਨਾ ਕਰ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਧੋਖਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਤੀਸਰਾ ਹਮਲਾ ਹੁਣ ਉਸ ਬੀਬੀ ਅੰਜਲੀ ਦਾਮਣੀਆ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਿਤਿਨ ਗਡਕਰੀ ਨੂੰ ਵੱਟੋ-ਵੱਟ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕਿਸਾਨ ਬਣ ਕੇ ਤੀਹ ਕੁ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦੀ ਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਦਾ 'ਚੇਂਜ ਆਫ ਲੈਂਡ ਯੂਜ਼' (ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਢੰਗ ਬਦਲਣ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ) ਰਾਹੀਂ ਖੇਤੀ ਦੀ ਥਾਂ ਕਾਲੋਨੀ ਕੱਟ ਕੇ ਪੈਸੇ ਕਮਾ ਲਏ। ਗੱਲ ਇਹ ਵੀ ਸੱਚੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਬੀਬੀ ਇਸ ਦਾ ਜਿੰਨਾ ਕੁ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ ਕਿ ਇਹ ਕੰਮ ਉਸ ਨੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਹੋਰ ਵੀ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਮੈਂ ਵੀ ਕਰ ਲਿਆ'। 'ਦੂਸਰੇ ਗਲਤ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਮੈਂ ਵੀ ਕਰ ਲਿਆ' ਦਾ ਫਾਰਮੂਲਾ ਵਰਤਣ ਦੀ ਨੀਤੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਘਰ ਬੈਠ ਕੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰ ਲੈਣਾ ਬਥੇਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੇ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਦਲੀਲ ਵਰਤ ਕੇ ਪਿੱਛਾ ਨਹੀਂ ਛੁਡਾ ਸਕਦੇ।

ਇਥੇ ਰਾਜ ਕਰਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਬੇਈਮਾਨਾਂ ਦੀ ਧਾੜ ਹੈ, ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਵੀ ਸਾਫ ਨਹੀਂ, ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਹੁਣ ਲੜਾਈ ਇੱਕ ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਬੇਈਮਾਨ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ ਕਿ 'ਮੈਂ ਹਾਲੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਵਿਰੋਧੀ ਜਿੰਨਾ ਮਾੜਾ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ।' ਜੇ ਏਨੇ ਮਾੜੇ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੇ ਤਾਂ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਪਰਦੇ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕੇ ਗਏ, ਵਰਨਾ ਪਛੜ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੱਭਣਾ। ਕਮਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਅਜੇ ਵੀ ਚੱਲੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਾ ਸਿਰਫ ਚੱਲੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਕੁਝ ਅਦਾਰੇ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅੱਗੋਂ ਵੀ ਚੱਲੀ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਜਿਹੜੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਗਰਕ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਇੱਕ ਪੁਰਾਣੀ ਲੋਕ-ਕਥਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਰਾਹ ਜਾਂਦੇ ਲੋਕ ਤੂਫਾਨ ਵਿਚ ਘਿਰ ਗਏ ਸਨ। ਉਹ ਆਸਰਾ ਲੈਣ ਲਈ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣੇ ਉਜਾੜ ਪਏ ਗੋਦਾਮ ਵਿਚ ਜਾ ਵੜੇ। ਬੱਦਲ ਗੱਜਦੇ ਸਨ ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਮੁੜ-ਮੁੜ ਕੇ ਉਸ ਗੋਦਾਮ ਉਤੇ ਆਣ ਕੇ ਕੜਕ ਕੇ ਪਰਤ ਜਾਵੇ। ਇੱਕ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਬੰਦੇ ਨੇ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਇਸ ਗੋਦਾਮ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਲੇ ਕੋਈ ਪਾਪੀ ਜੀਵੜਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਉਤੇ ਕੁਦਰਤ ਕਹਿਰਵਾਨ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਾਰੇ ਜਣੇ ਮਾਰੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਰਾਹ ਇਹ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸਾਰੇ ਜਣੇ ਵਾਰੀ-ਵਾਰੀ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਕੇ ਕਹਿਰ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ, ਜਿਹੜਾ ਕੋਈ ਏਦਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਮਾਰਿਆ ਜਾਣ ਨਾਲ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਤਾਂ ਬਚ ਜਾਣਗੇ। ਫਿਰ ਉਹ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਕਰ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਕੜਕ ਕੇ ਮੁੜ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ। ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਵਾਰੀ ਆਈ ਇੱਕ ਮੁਟਿਆਰ ਦੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਗੋਦੀ ਵਿਚ ਬੱਚਾ ਸੀ। ਉਹ ਤਰਲੇ ਕੱਢਦੀ ਰਹੀ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਨਾ ਕੱਢੋ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮੰਨੀ। ਮਾਂ ਤੇ ਬੱਚਾ ਜਦੋਂ ਧੱਕ ਕੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢੇ ਗਏ, ਬਿਜਲੀ ਇੱਕ ਦਮ ਕੜਕ ਕੇ ਪਈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਗਈ, ਉਸ ਗੋਦਾਮ ਉਤੇ ਕੜਕੀ ਤੇ ਸਾਰੀ ਧਾੜ ਨੂੰ ਸਾੜ ਕੇ ਸਵਾਹ ਕਰ ਗਈ ਸੀ। ਲੋਕ-ਕਥਾ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੇ ਜਣੇ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਬਚੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਬਿਜਲੀ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਕੜਕ ਕੇ ਵਾਪਸ ਮੁੜ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ ਦੋ ਬੇਗੁਨਾਹ-ਮਾਂ ਤੇ ਬੱਚਾ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਕੁਦਰਤ ਤਰਸ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਜੋ ਕੁਝ ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ, ਜੇ ਉਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਹ ਮੁਲਕ ਬਚਿਆ ਪਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਉਸ ਭਾਰਤ ਮਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਕਸੂਰ ਨਹੀਂ, ਜਿਹੜੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦਾ ਜਵਾਕ ਚੁੱਕੀ ਖੜੀ ਹੈ, ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੇ ਲੰਬੜਦਾਰਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ।

RADIO CHARDI KALA

ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ
ਸੁਣਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ

ਰੇਡੀਓ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ

ਡਾਇਲ ਕਰੋ ਤੇ ਸੁਣੋ
832-551-5038 ਰੇਡੀਓ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ 24/7
www.radiock.com
702-489-0222 ਖਾਲਸਾ ਰੇਡੀਓ 24/7
(ਗੁਰਬਾਣੀ)
www.khalsaradio.org
702-489-0228 ਆਪਣਾ ਪੰਜਾਬ 24/7
(ਭੰਗੜਾ ਮਿਊਜ਼ਿਕ)
www.apnapunjabradio.com
702-489-0229 ਦੇਸੀ ਬਾਈਟ ਰੇਡੀਓ 24/7
(ਬਾਲੀਵੁਡ ਮਿਊਜ਼ਿਕ)
www.desibiteradio.com

ਧਾਰਮਿਕ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ, ਤਾਜ਼ਾ ਖਬਰਾਂ,
ਟਾਕ ਸ਼ੋਅ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੈਨ ਹੋਜ਼ੇ ਤੇ ਫਰੀਮਾਂਟ ਤੋਂ
ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਪ੍ਰਸਾਰਣ

Wifi Radio ਖਰੀਦਣ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ
ਫੋਨ: 510-900-3600
Radio CK, PO Box 296, Fremont, CA 94537

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ, 27 ਅਕਤੂਬਰ 2012

ਸਿਆਸੀ ਕਪਤਾਨੀਆਂ

ਇਕ ਵਕਤ ਐਸਾ ਵੀ ਆਇਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਸਭ ਨੇ ਇਹ ਮੰਨ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬਾਦਲਾਂ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਪਿੜ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਇਕੋ ਬੰਦਾ ਹੀ ਟੱਕਰ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਹੈ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ। ਆਪਣੀ ਸਿਆਸੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਦਿਨੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੱਚੀਂ-ਮੁੱਚੀਂ ਬਾਦਲਾਂ ਨੂੰ ਵਾਹਣੀਂ ਪਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਬਾਦਲਾਂ ਨੂੰ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੱਤਾ ਵਾਲੇ ਉਹ ਪੰਜ ਸਾਲ ਕੱਢਣੇ ਔਖੇ ਜਿਹੇ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਥੇ ਹੀ ਕੈਪਟਨ ਦੀ ਕਪਤਾਨੀ ਦਾ ਕਜ ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਾ ਜ਼ੋਰ ਆਪਣੇ ਸਿਆਸੀ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦੀ ਤਹਿ ਲਾਉਣ 'ਤੇ ਹੀ ਖਰਚ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਅਗਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਤਹਿ ਲੱਗ ਗਈ। ਉਂਜ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਖਿਲਾਰਾ ਹੁਣ ਇੰਨਾ ਪੈ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਧਾਨੀਆਂ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਹਨ। ਨਾਲੇ ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨੀਆਂ ਵੰਡਣ ਦੀ ਰੀਤ ਚੱਲ ਪਈ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਉਹੀ ਆਉਣਾ ਸੀ ਜੋ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਬਾਦਲ ਪਿਉ-ਪੁੱਤ ਦੀ ਬੱਲੇ-ਬੱਲੇ ਹੈ; ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਪਿਉ-ਪੁੱਤ ਦੁਬਾਰਾ ਸੱਤਾ ਦਾ ਸੁੱਖ ਮਾਣ ਸਕਦੇ। ਰਤਾ ਕੁ ਗੁਜਰਾਤ ਸੂਬੇ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਉਤੇ ਨਿਗ੍ਹਾ ਦੁੜਾਈਏ ਤਾਂ ਸਾਫ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਆਸੀ ਸਫਬੰਦੀਆਂ ਕਿੰਜ ਅਸਰਅੰਦਾਜ਼ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਕਥਿਤ ਕਾਤਲ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਜਿੱਤ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਥੇ ਉਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹੀ ਹਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹੈ। ਬਾਦਲਾਂ ਦੀ ਜਿੱਤ ਅਸਲ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਹਾਰ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਚੁਣਾਵੀ ਪਛਾੜ ਵੱਜੀ ਹੈ, ਅੱਜ ਤੱਕ ਵੱਜਦੀ ਹੀ ਚਲੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਵਿਚਲੇ ਕੈਪਟਨ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵਿਰੋਧੀ ਹੱਥ ਆਇਆ ਮੌਕਾ ਹੱਥੋਂ ਜਾਣ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਕੇਂਦਰੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਾਹਵਾ ਅਸਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਗਿਣਤੀਆਂ-ਮਿਣਤੀਆਂ ਤਹਿਤ ਕੈਪਟਨ ਦਾ ਬਦਲ ਲੱਭ ਰਹੀ ਹੈ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਸਿਰ ਉਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਜੇ ਬਹੁਤਾ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਬਾਦਲਾਂ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਦੂਜੇ ਬੰਨ੍ਹੇ ਬਾਦਲਾਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਤਾਂ ਹੁਣ ਇਹ ਹਾਲ ਹੈ ਕਿ ਇੰਨੀਆਂ ਨਾਲਾਇਕੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੋਈ ਵੀ ਧਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਲਾਵੇਂ ਤੋਂ ਫੜਨ ਦੇ ਅਸਮਰਥ ਹੈ। ਹਰ ਵਿਰੋਧੀ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੀ ਹੱਟੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਸ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਸਿਆਸੀ ਉਡਾਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਨੀਤੀ ਨਹੀਂ, ਰਣਨੀਤੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਲਹਾਲ ਅਜਿਹੇ ਕੋਈ ਲੀਡਰ ਜਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਕਿਤੇ ਰੜਕ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਜੋ ਕਾਰਗਰ ਰਣਨੀਤੀ ਦਾ ਸੂਤਰਧਾਰ ਬਣ ਸਕੇ। ਅੱਜ ਬਾਦਲ ਸਿਰਫ ਆਪਣੀ ਜਿੱਤ ਲਈ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਇਕ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ; ਸਗੋਂ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦੀ ਹਾਰ ਲਈ ਵੀ ਬਰਾਬਰ ਸਾਮਾਨ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਹੈ। ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਇਸ ਰਣਨੀਤੀ ਦਾ ਤੋੜ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦਾ, ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਰਾਹ ਲੱਭਣਾ ਸ਼ਾਇਦ ਔਖਾ ਹੈ। ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਸਿਤਮਜ਼ਰੀਫੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਨਵਾਂ ਰਾਹ ਲੱਭਣ ਲਈ ਕਾਂਗਰਸੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਹੱਥ ਡੋਰ ਫੜਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਰਾਹੁਲ ਦੀ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੀ ਸਰਗਰਮੀ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਵਕਤ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਾ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਰਣਨੀਤੀ ਘੜਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਉਹ ਸਿਫਰ ਹੀ ਹੈ। ਉਹਦੀ ਸਿਆਸੀ ਸੋਝੀ ਗਰੀਬਾਂ-ਗੁਰਬਿਆਂ ਦੇ ਕੱਚੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਰਾਤ ਕੱਟਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਇੱਦਾਂ ਦੀਆਂ ਹਮਦਰਦੀਆਂ ਤਾਂ ਸਿਆਸੀ ਪਿੜ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪੌੜੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪੌਡਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਰਗੀ ਗਹਿ-ਗੱਡਵੀਂ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਸੋਝੀ ਦਾ ਅਰਥ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਅਤੇ ਲੰਮਾ-ਚੌੜਾ ਹੈ। ਇਹ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਵੱਸ ਦਾ ਰੋਗ ਤਾਂ ਬਿਲਕੁੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਬਾਕੀ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਉਂਜ ਵੀ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਦਖਲ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜਿਹੜਾ ਸਿਆਸੀ ਪਿੜ ਬੱਝਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਪਿੜ ਵਿਚ ਤਿੱਖਾ ਆਗੂ ਹੀ ਪੈਰ ਲਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਉਤੇ ਜੇ ਤਰਦੀ ਜਿਹੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਵੀ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਦੋਂ ਵੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਰਣਨੀਤਕ ਪਹੁੰਚ ਨੇ ਹੀ ਨਵੇਂ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦਾ ਰਾਹ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਸੀ। ਅੱਜ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਰਣਨੀਤੀ ਬਾਦਲਾਂ ਖਿਲਾਫ ਇਕਜੁੱਟ ਮੋਰਚਾਬੰਦੀ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਕਵਾਇਦ ਚੱਲ ਵੀ ਰਹੀ ਸੀ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੇ ਫਿਲਹਾਲ ਸਭ ਕੁਝ ਖਿੰਡਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਅਤੇ ਚੁਣਾਵੀ ਪਿੜ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਦਾਰੋਮਦਾਰ ਹੁਣ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਕਲੇਸ਼ ਮੁੱਕਣ ਜਾਂ ਵਧਣ ਉਤੇ ਹੀ ਟਿਕਿਆ ਹੋਇਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵਾਲੀ ਧਿਰ ਦੀ ਰੜਕ ਵੀ ਆਪਸੀ ਤਾਲਮੇਲ ਉਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ। ਰਣਨੀਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਵੀ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਛਾਲ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਚੜ੍ਹਤ ਦੇ ਦਿਨੀਂ ਵੀ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੁਆਲੇ ਸਿਆਸੀ ਆਭਾ ਮੰਡਲ ਉਸਾਰਨ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਉਹਦੇ ਲਈ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਸਿਫਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਵਾਲੇ ਸਾਥੀ ਉਹਦੇ ਕੰਮ ਢੰਗ ਉਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹੀ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਤੇ ਹੈ। ਸਿੱਧਾ ਜਿਹਾ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜਿਆਂ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਢੰਗ ਅਜੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਚੱਲਣਾ ਔਖਾ ਹੈ। ਬਾਦਲ ਪਿਉ-ਪੁੱਤ ਜਿੱਦਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਜੁਗਤਾਂ ਨਿੱਤ ਵਰਤਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤੋੜ ਵਾਲੀਆਂ ਜੁਗਤਾਂ ਹੀ ਕਿਸੇ ਧਿਰ ਦੇ ਪੈਰ, ਸਿਆਸੀ ਪਿੜ ਵਿਚ ਲੁਆ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਕਹਾਵਤਾਂ ਦਾ ਸੱਚ?

ਹੈਰਤ ਹੋਵੇਗੀ ਅਗਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਨੂੰ, ਦੇਸ ਚਲਦਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਿਹਾ ਹੋਊ?
ਘਪਲੇਬਾਜੀਆਂ ਕਰਦਿਆਂ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ, ਦੂਰ ਫਿਟੇ ਮੂੰਹ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਹਾ ਹੋਊ?
ਖੋਲ੍ਹੇ ਕੰਨ ਜੋ ਬੋਲਿਆਂ ਲੀਡਰਾਂ ਦੇ, ਪੈਦਾ ਕਦੋਂ ਕੋਈ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਜਿਹਾ ਹੋਊ।
ਫੇਰ ਕਹਾਂਗੇ ਲੋਕੀਂ ਹੁਣ ਜਾਗਦੇ ਨੇ, ਫੜ ਕੇ ਧੌਣ ਤੋਂ ਲੇਖਾ ਜਦ ਲਿਆ ਹੋਊ!
ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ ਦੇ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਭਰਨ ਵਾਲਾ, ਸਿੱਧਾ ਕੋਰਟ ਤੋਂ ਜੇਲ੍ਹ ਨੂੰ ਗਿਆ ਹੋਊ!
ਮੰਨ ਲਵਾਂਗੇ ਸੱਚ ਕਹਾਵਤਾਂ ਨੂੰ, ਜਦ ਹੰਕਾਰਿਆ-ਮਾਰਿਆ ਪਿਆ ਹੋਊ!!

ਤਾਰੀਖ਼ ਦਾ ਜ਼ਹਿਰ

ਜਦ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬੀ, ਪਖੰਡੀ ਤਾਰੀਖ਼ ਦੀ ਜ਼ਹਿਰ ਦੇ ਅਸਰ ਹੇਠ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਨਾ ਤਾਂ ਉਹ ਸਿਹਤਮੰਦ ਤਰੀਕੇ ਨਾ.ਲ ਸੋਚ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਰੀਖ਼ (ਇਤਿਹਾਸ) ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹੈ। ਇੱਕਮੁੱਠ ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਦੀ ਉਸਾਰੀ, ਆਪਣੀ ਅਸਲੀ ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਅਸਲੀ ਪਿਛੋਕੜ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸਿਹਤਮੰਦ ਤਰੀਕੇ ਨਾ.ਲ ਸੋਚਣ ਲਈ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਏ ਕਿ ਹਰ ਪੰਜਾਬੀ, ਕੌਮੀ ਤੇ ਫ਼ਰਦ (ਵਿਅਕਤੀ) ਦੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਸ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਤਾਰੀਖ਼ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕਮੁੱਠ ਹੋ ਕੇ ਸੱਚੀ ਤਾਰੀਖ਼ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰੇ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਏ।

ਜਸਟਿਸ ਸੱਯਦ ਆਸਿਫ਼ ਸ਼ਾਹਕਾਰ

ਹਰ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਜੰਮਣ ਨਾ.ਲ ਹੀ ਉਹਦੇ ਗਲ ਵਿਚ ਮਜ਼ਹਬ ਦਾ ਪਟਾ ਪਾ ਕੇ ਉਹਨੂੰ ਰਾਖਵਾਂ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਾ.ਲ ਹੀ ਉਹਨੂੰ ਝੂਠੀ, ਬੇ-ਈਮਾਨ ਤੇ ਪਾਖੰਡੀ ਤਾਰੀਖ਼ (ਇਤਿਹਾਸ) ਦੇ ਜ਼ਹਿਰ ਦੀ ਘੁੱਟੀ ਦੇ ਕੇ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਈ ਮੁਹਤਾਜ ਅਤੇ ਬਿਮਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਘੁੱਟੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕਿਸ਼ਤ ਮਾਪੇ ਪਾਉਂਦੇ ਨੇ, ਬਾਕੀ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਮਜ਼ਹਬ, ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਪਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਘੁੱਟੀ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਕਿਸ਼ਤ ਸਾਨੂੰ ਸਾਡੇ ਮੰਦਰਾਂ, ਮਸੀਤਾਂ, ਗਿਰਜਿਆਂ ਤੇ ਗੁਰਦਆਰਿਆਂ ਚੋਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ ਇਹ ਤਾਰੀਖ਼ ਵੀ ਮਜ਼ਹਬ ਵਾਂਗੂੰ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਇਸ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਉਠਾ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਕੋਈ ਜ਼ੁਰਅਤ ਕਰ ਕੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਏ ਤਾਂ ਫ਼ੌਰਨ ਫ਼ਤਵਾ ਲਾ ਕੇ ਉਹਨੂੰ ਕਾਫ਼ਰ/ਨਾਸਤਕ ਅਤੇ ਗ਼ੱਦਾਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਅਜਿਹਾ ਬੰਦਾ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਤੋਂ ਵੀ ਹੱਥ ਧੋ ਬਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਭੁੱਲੀ ਹੋਈ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਾਡੀ ਬਹੁਤੀ ਤਾਰੀਖ਼ ਸਾਈ 'ਤੇ ਬਣਵਾਈ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਤਾਰੀਖ਼ ਲਿਖਵਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾ.ਲ ਭਾੜੇ ਦੇ ਟੱਟੂਆਂ, ਤਾਰੀਖ਼ਦਾਨਾਂ ਤੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਤੋਂ ਲਿਖਵਾਈ। ਇਸ ਤਾਰੀਖ਼ ਵਿਚ ਮੁਲਕ ਦੁਸ਼ਮਣ, ਲੋਕ ਦੁਸ਼ਮਣ, ਧਾੜਵੀ, ਕਾਬਜ਼, ਤੇ ਗ਼ੱਦਾਰ ਹੀਰੋ ਬਣੇ ਹੋਏ ਨੇ ਅਤੇ ਧਾੜਵੀਆਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼-ਪਿਆਰਿਆਂ, ਲੋਕ-ਦੋਸਤ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁਲਕ ਦੁਸ਼ਮਣ, ਗ਼ੱਦਾਰ ਤੇ ਕਾਫ਼ਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹਦੀ ਮਿਸਾਲ 'ਸਿਕੰਦਰ-ਏ-ਆਜ਼ਮ' ਹੈ ਜਿਹਨੂੰ ਸਾਡੀ ਤਾਰੀਖ਼ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹੀਰੋ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਰਾਜਾ ਪੋਰਸ ਨੂੰ ਬੁੱਧੂ, ਬੁਜ਼ਦਿਲ ਤੇ ਨਿਕੰਮਾ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਉਹਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਉਹ ਸਿਕੰਦਰ ਜੋ ਯੂਨਾਨ ਤੋਂ ਤੁਰਿਆ ਤੇ ਦਗੜ-ਦਗੜ ਕਰਦਾ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਆ ਵੜਿਆ ਤਾਂ ਰਾਜਾ ਪੋਰਸ ਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਉਹਦਾ ਮੂੰਹ ਭੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਉਹਨੂੰ ਇਥੋਂ ਫੱਟੜ ਕਰ ਕੇ ਵਾਪਸ ਤੋਰਿਆ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਹੀ ਲਾਏ ਹੋਏ ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ ਨਾ.ਲ ਉਹ ਅਗਾਂਹ ਹੋਇਆ।

ਸਿਕੰਦਰ ਨਾ.ਲ ਜੋ ਹੋਇਆ, ਇਹਦੀ ਗੱਲ ਪੰਜਾਬੀ ਤਾਰੀਖ਼ਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਸਗੋਂ ਸਿਕੰਦਰ ਖ਼ੁਦ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਰਿਹਾ ਏ। ਸਿਕੰਦਰ ਜਦ ਪੰਜਾਬ ਆਇਆ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਉਹਦਾ ਮੂੰਹ ਭੰਨ੍ਹਿਆ, ਉਹਨੇ ਇਹਦਾ ਹਾਲ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖੀ ਚਿੱਠੀ ਵਿਚ ਇੰਜ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ: ਮੈਂ ਸ਼ੇਰਾਂ ਤੇ ਬਹਾਦਰਾਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹਾਂ। ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਹਰ ਚੱਪਾ ਫ਼ੌਲਾਦ ਦੀ ਕੰਧ ਵਾਂਗੂੰ ਏ ਜੋ ਮੇਰੇ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨਾ.ਲ ਟਕਰਾ ਰਿਹਾ ਏ। ਤੂੰ ਤਾਂ ਇਕੋ ਸਿਕੰਦਰ ਜੰਮਿਆ ਏ, ਪਰ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਤਾਂ ਹਰ ਬੰਦਾ ਸਿਕੰਦਰ ਕਿਹਾ ਸਕਦਾ ਏ।

ਇਹ ਫ਼ੌਲਾਦੀ ਕੰਧ ਪੰਜਾਬੀ ਹਿੰਦੂ ਸੀ।

ਇਕ ਹੋਰ ਮਿਸਾਲ ਪਰਬਤ/ਸ਼ਮਾਲ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਧਾੜਵੀਆਂ ਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਮਹਿਮੂਦ ਗ਼ਜ਼ਨਵੀ ਹੈ। ਇਹਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਮੁਜਾਹਿਦ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨੇ ਸੋਮਨਾਥ ਉਤੇ ਸਤਾਰਾਂ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਐਸੀ-ਤੈਸੀ ਫੇਰੀ। ਇਹਨੇ ਸੋਮਨਾਥ ਉਤੇ ਖ਼ੌਰੇ ਸਤਾਰਾਂ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ, ਪਰ ਇਹਨੇ ਪੰਜਾਬ ਉਤੇ ਸਤਾਰਾਂ ਹਮਲੇ ਜ਼ਰੂਰ ਕੀਤੇ...ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਜਿਥੇ ਲਾਹੌਰ ਦਾ ਹਾਕਮ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸੀ ਅਤੇ ਮੁਲਤਾਨ ਵਿਚ ਸ਼ੀਆ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਸੀ। ਇਹਨੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨਾ.ਲ ਕੀ ਕੀਤਾ, ਇਹ ਕਿਸੇ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਮੁਲਤਾਨ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ। ਇਹਨੇ ਮੁਲਤਾਨ ਉਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਕੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਉਹ ਕਤਲੇਆਮ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੁਲਤਾਨ ਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਲਹੂ ਦਾ ਚਿੱਕੜ ਹੋ ਗਿਆ। ਲੁੱਟ ਦੇ ਮਾਲ ਨਾ.ਲ ਮੁਲਤਾਨ ਦੇ ਮਾਰੇ-ਕੱਟੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਤਮਾਮ ਔਰਤਾਂ ਮਹਿਮੂਦ ਗ਼ਜ਼ਨਵੀ ਦੀ ਮੁਜਾਹਿਦ ਫ਼ੌਜ ਰਖੇਲਾਂ ਬਣਾ ਕੇ ਲੈ ਗਈ। ਇਹੋ ਹਾਲ ਦੂਜੇ ਪਰਬਤੀ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦਾ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਲੁਟੇਰੇ ਤੇ ਡਾਕੂ ਸਨ ਜੋ ਹਰ ਚੌਥੇ ਦਿਨ ਪੰਜਾਬੀਆਂ (ਹਿੰਦੂਆਂ ਤੇ ਮਸਲਮਾਨਾਂ) ਨੂੰ ਲੁੱਟ-ਮਾਰ ਕੇ ਤੁਰ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਧਾੜਵੀ ਸਾਡੀ ਤਾਰੀਖ਼ ਵਿਚ ਮੁਜਾਹਿਦ, ਗ਼ਾਜ਼ੀ ਤੇ ਖ਼ੌਰੇ ਹੋਰ ਕੀ ਕੀ ਬਣੇ ਬੈਠੇ ਨੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਬੁਰਾਈਆਂ ਉਤੇ ਪਰਦਾ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਤੇ ਅੱਯਾਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਕਿਧਰੇ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਇਹ ਰੰਡੀਬਾਜ਼ ਤੇ ਮੁੰਡੇਬਾਜ਼ ਸਨ, ਇਹ ਮਾਸੂਮ ਤੇ ਬੇਗੁਨਾਹ ਇਨਸਾਨਾਂ (ਜਿਹਦੇ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸ਼ਾਮਿਲ ਨੇ) ਨੂੰ ਬੇਦਰਦੀ ਨਾ.ਲ ਕਤਲ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਪੰਜਾਬੀ ਧੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਰੋ.ਲ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਖੇਲਾਂ ਬਣਾ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਦੱਸੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ।

ਮਹਿਮੂਦ ਗ਼ਜ਼ਨਵੀ ਮਗਰੋਂ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਇਕ ਹੋਰ 'ਮੁਜਾਹਿਦ ਤੇ ਨੇਕ' ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਹੈ ਜੋ ਪੰਜ ਵਕਤ ਦਾ ਨਮਾਜ਼ੀ ਸੀ, ਤੀਹ ਰੋਜ਼ੇ ਰੱਖਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਟੋਪੀਆਂ ਸਿਓ ਕੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਹੋਰ ਸੂਰਤ ਹੈ, ਪਈ ਇਹਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਦੱਬ ਕੇ ਕੁੱਟਿਆ ਪਰ ਇਹਨੇ ਕਿੰਨੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮਾਰੇ, ਇਹਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਾ ਤਾਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਤਾਰੀਖ਼ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਇਹਨੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਕਤਲ ਕੀਤੇ, ਆਪਣੇ ਪਿਓ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰ ਕੇ ਜ਼ਲੀਲ ਕਰ ਕੇ ਮਾਰਿਆ; ਇਹ ਤਾਂ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹਨੇ ਇਕ ਖ਼ਾਸ ਫ਼ਿਰਕੇ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਫ਼ਿਰਕਿਆਂ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਮਾਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੋ ਹਸ਼ਰ ਕੀਤਾ, ਇਹਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਿਧਰੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ।

ਅੱਜ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਸਿਰਫ਼ ਸ਼ੀਆ ਤੇ ਇਸਮਾਈਲੀਆਂ ਤੋਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਹਦਾ ਬਦਤਰੀਨ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣੇ ਸਨ। ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਬੰਦਾ ਬੈਰਾਗੀ (ਬਹਾਦਰ) ਦੀ ਵਾਰੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਵਾਹਗੇ ਦੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਉਹ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਮਹਾਨ ਸੇਵਕ ਤੇ ਹੀਰੋ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਹ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਬਦਤਰੀਨ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹੈ ਜਿਹਨੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਤਲ ਕੀਤਾ। ਹਾਲੇ ਕੱਲ੍ਹ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਧਾੜਵੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਫਾਹੇ ਚਾੜ੍ਹਿਆ। ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਤਾਰੀਖ਼ ਵਿਚ ਇਸ ਪੰਜਾਬੀ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਕਿਧਰੇ ਜ਼ਿਕਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਧਰੇ ਹੈ ਵੀ, ਤਾਂ ਬਤੌਰ ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਦੇ ਹੈ। ਕੀ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਬੱਸ ਸਿੱਖ ਹੀ ਸੀ? ਕੀ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਸੀ? ਇਹ ਵਿਤਕਰਾ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੀ ਕੋਈ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਥੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਤਾਰੀਖ਼ ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਹੀਰੋ ਅਹਿਮਦ ਖ਼ਾਨ ਖਰਲ ਬਾਰੇ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ।

ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਭੈੜਾ ਹਾਲ ਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਉੱਥੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਤਾਰੀਖ਼ ਰਾਹੀਂ ਜਾਹਲ, ਉਜੱਡ, ਬੇਵਕੂਫ਼ ਤੇ ਜ਼ਾਲਮ ਸਿੱਖ ਰਾਜਾ ਹੈ ਜੋ ਇਕ ਅੱਖ ਤੋਂ ਕਾਣਾ ਸੀ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਜਾਨੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਸੀ ਤੇ ਉਹਨੇ ਚੁਣ ਚੁਣ ਕੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮਾਰੇ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਜ਼ਨਾਨੀਆਂ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਰੋ.ਲੀ।

ਕੋਈ ਮਜ਼ਹਬ ਵੀ ਇਨਸਾਨਾਂ ਨਾ.ਲ ਨਫ਼ਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਪਰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਹਰ ਮਜ਼ਹਬ ਦੀ ਇਬਾਦਤਗਾਹ ਅਮਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਫ਼ਰਤ ਫੈਲਾਉਣ ਦਾ ਅੱਡਾ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਹ ਨਫ਼ਰਤ ਇਸ ਮਜ਼ਹਬ ਦੀ ਮਜ਼ਹਬੀ ਕਿਤਾਬ ਰਾਹੀਂ ਨਹੀਂ ਫੈਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਸਗੋਂ ਇਹ ਕੰਮ ਤਾਰੀਖ਼ ਰਾਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਬਾਦਤਗਾਹਾਂ ਵਿਚ ਬੇ-ਈਮਾਨ ਤੇ ਪਖੰਡੀ ਤਾਰੀਖ਼ ਰਾਹੀਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਨਫ਼ਰਤ ਫੈਲਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੰਤਕਾਮ (ਬਦਲੇ) ਲਈ ਉਭਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿੰਨੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਤੋਂ ਕਈ ਸੌ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਮਜ਼ਹਬੀ ਹਸਤੀ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਮਜ਼ਹਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਜ਼ਹਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਮਾਰਿਆ; ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਵੀ ਕਈ ਸੌ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮਰ-ਖਪ ਚੁੱਕੇ ਨੇ ਪਰ ਇਸ ਹਸਤੀ ਦੇ ਕਤਲ ਦਾ ਬਦਲਾ ਜਾਂ ਇਸ ਮਜ਼ਹਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕਤਲ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਿਚ ਕਿੰਨੇ ਹਜ਼ਾਰ ਬੇਗੁਨਾਹ ਇਨਸਾਨ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਨੇ। ਇਹ ਕਤਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨਾ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੌਜੂਦ ਸਨ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਸ ਕਤਲ ਨਾ.ਲ ਕੋਈ ਵਾਸਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਸੂਰ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਾਂ ਕਈ ਸੌ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਮਜ਼ਹਬੀ ਹਸਤੀ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਮਜ਼ਹਬ ਸਾਂਝਾ ਸੀ। ਨਫ਼ਰਤ ਤੇ ਇੰਤਕਾਮ ਦੀ ਇਹ ਜ਼ਹਿਰ ਹਰ ਵੇਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਬਾਦਤਗਾਹਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਪਿਆਰ ਤੇ ਅਮਨ ਦੇ ਸੁਨੇਹੇ ਲਈ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।

ਉਂਜ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਝੂਠੀ, ਬੇ-ਈਮਾਨ ਤੇ ਪਾਖੰਡੀ ਤਾਰੀਖ਼ ਨੇ ਇਹੋ ਹਸ਼ਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨਾ.ਲ ਇਹ ਧਰੋ ਸ਼ਾਇਦ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਥੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਮਜ਼ਹਬ ਰਾਹੀਂ ਨਫ਼ਰਤ ਦਾ ਜ਼ਹਿਰ ਫੈਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਤਾਰੀਖ਼ ਦੀ ਛਬੀਲ ਲੱਗੀ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਧਾੜਵੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਬਜ਼ਕਾਰਾਂ ਦੀ ਤਾਰੀਖ਼ ਲਾਗੂ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਰੀਖ਼ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਜ਼ਿਹਨਾਂ ਵਿਚ ਜੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਲਗਾਤਾਰ ਨਫ਼ਰਤ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦੇ ਬੀਜ ਗੱਡਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰ.ਲ ਕੇ ਬਹਿਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਤਾਂ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਰੋਗ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਹਰ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਰੋਗੀ ਤੇ ਮੁਹਤਾਜ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵੰਡ ਮਗਰੋਂ ਇਸ ਹਨੇਰ ਦੀ ਹੱਦ ਮੁਕਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਪੰਜਾਬਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਤਾਰੀਖ਼ (ਇਤਿਹਾਸ) ਦਾ ਇਕ ਵਾਹਗਾ ਬਾਰਡਰ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਕੇ ਦੋ ਤਾਰੀਖ਼ਾਂ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਨੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਾਰੀਖ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜੇ ਮਾਜ਼ੀ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਹੀਰੋ ਵੱਖਰੇ ਨੇ ਤਾਂ ਵੰਡ ਮਗਰੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਈਆਂ ਜੰਗਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਨਵੇਂ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਤੇ ਹੀਰੋਆਂ ਨਾ.ਲ ਵੀ ਭਰੀਆਂ ਪਈਆਂ ਨੇ। ਜੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਇਹ ਨਵਾਂ ਹੀਰੋ ਨੈਸ਼ਨਲ ਹੀਰੋ ਹੈ ਤਾਂ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਹ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹੈ। ਇਹ ਹੀਰੋ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਹਰ ਪੰਜਾਬੀ ਬੱਚੇ ਦੇ ਜ਼ਿਹਨ ਵਿਚ ਮਜ਼ਹਬ ਵਾਂਗ ਪਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ। ਜਦ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬੀ, ਇਸ ਪਖੰਡੀ ਤਾਰੀਖ਼ ਦੀ ਜ਼ਹਿਰ ਦੇ ਅਸਰ ਹੇਠ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਨਾ ਤਾਂ ਉਹ ਸਿਹਤਮੰਦ ਤਰੀਕੇ ਨਾ.ਲ ਸੋਚ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਤਾਰੀਖ਼ (ਇਤਿਹਾਸ) ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹੈ ਜੋ ਇਹਨੂੰ ਕੌਮ ਬਣਨ ਤੋਂ ਮਸਲਸਲ ਰੋਕਦੀ ਹੈ। ਇੱਕਮੁੱਠ ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਦੀ ਉਸਾਰੀ, ਆਪਣੀ ਅਸਲੀ ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਅਸਲੀ ਪਿਛੋਕੜ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸਿਹਤਮੰਦ ਤਰੀਕੇ ਨਾ.ਲ ਸੋਚਣ ਲਈ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਏ ਕਿ ਹਰ ਪੰਜਾਬੀ, ਕੌਮੀ ਤੇ ਫ਼ਰਦ (ਵਿਅਕਤੀ) ਦੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਸ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਤਾਰੀਖ਼ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕਮੁੱਠ ਹੋ ਕੇ ਸੱਚੀ ਤਾਰੀਖ਼ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰੇ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਏ।

ਦੇਸ ਪਰਦੇਸ

ਕੀ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਸੱਚੀਓਂ ਹੀ ਸ਼ਹੀਦ-ਏ-ਆਜ਼ਮ ਨਹੀਂ ਹਨ?

ਸ਼ਹੀਦ-ਏ-ਆਜ਼ਮ ਤੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਾਂਗ ਲੰਮੀ ਉਮਰ ਭੋਗਣ ਤੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਵਸੀਲਿਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਮੌਕਾ ਹਾਸਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਧਾਰਮਿਕ, ਭਾਸ਼ਾਈ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ ਆਦਿ ਬਾਰੇ ਡੂੰਘਾ ਮੁਤਾਲਿਆ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨਾ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਠੋਸ ਤਜਵੀਜ਼ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨੀ ਸੀ। 23 ਕੁ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ 'ਚ ਉਹ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ। ਫਿਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਾਸਲ ਸੀਮਤ ਵਸੀਲਿਆਂ ਅਤੇ ਮੌਕਿਆਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਗ਼ਲਤ ਵਿਚਾਰਾਂ (ਜਿਵੇਂ ਇਨਕਲਾਬੀ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ) ਤੋਂ ਖਹਿੜਾ ਛੁਡਾ ਕੇ ਦਰੁਸਤ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਹਾਲੇ ਮੁੱਢਲੀ ਅਵਸਥਾ 'ਚ ਹੀ ਸਨ।

ਜਦੋਂ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਅਮਰੀਕਾ) ਵਿਚ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ 'ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ-ਏ-ਆਜ਼ਮ ਕਹਿਣਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ' ਤਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹੈਰਾਨੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਉਹ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਮੰਚਾਂ ਉੱਪਰ ਅਜਿਹੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਸ਼ਹੀਦੇ-ਆਜ਼ਮ ਦੇ ਮਾਣਮੱਤੇ ਰੁਤਬੇ ਦੀ ਸਰਵ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਭਾਵੇਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੱਥ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਕੁਝ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਇਸ ਰੁਤਬੇ ਬਾਰੇ ਕਿੰਤੂ-ਪ੍ਰੰਤੂ ਗਾਹੇ-ਬਗਾਹੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। 1980ਵਿਆਂ ਦੇ

ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: +91-94634-74342

ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਵਿਦਵਾਨ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਕਾਫ਼ੀ ਚਰਚਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੀ ਸੀ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ 'ਚ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਬਥੇਰੇ ਮਰੇ ਹਨ, ਇਕੱਲੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਚੁੱਕੀ ਜਾਣਾ ਗ਼ਲਤ ਹੈ। ਇਹ ਵੱਖਰਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਬੌਧਿਕ ਹਲਕਿਆਂ ਅਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ, ਕਿਸੇ ਵਲੋਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਤਵੱਜੋ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਆਮ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਉਹ ਅੱਜ ਵੀ ਸ਼ਹੀਦ-ਏ-ਆਜ਼ਮ ਵਜੋਂ ਮਕਬੂਲ ਹਨ। ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸੇਖੋਂ ਬਾਰੇ ਉਦੋਂ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਬਣ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਉਮਰ ਦੇ ਤਕਾਜ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਮਨੋ-ਅਵਸਥਾ 'ਚ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਬੰਦਾ ਆਪਣੀ ਬੌਧਿਕ ਕਾਬਲੀਅਤ ਗੁਆ ਬਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਸਿੱਖ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੇ ਇਕ ਗਰੁੱਪ ਵਲੋਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੋਚ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਨੂੰ ਗੁੱਝੇ ਰੂਪ 'ਚ ਨਕਾਰਨ ਤੇ ਸੱਟ ਮਾਰਨ ਦੇ ਖੋਟੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ (ਬਾਹਰੋਂ ਦੇਖਿਆਂ ਇਹੀ ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨੂੰ ਮਹਿਜ਼ ਘਟਾ ਕੇ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਨ) ਲਈ ਖੋਖਲੀ ਦਲੀਲਬਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਯਤਨ ਸਫ਼ਲ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬੌਧਿਕ ਮਸ਼ਕ ਵੀ ਇਸੇ ਲੀਹ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਦੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ।

12 ਅਕਤੂਬਰ 2010 ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਕਾਸ਼ੀ ਕਾਲਜ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਯੂ.ਜੀ.ਸੀ. ਦੁਆਰਾ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਸੈਮੀਨਾਰ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੋ ਪਰਚਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ਾ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੋਚ ਅਤੇ ਸ਼ਹਾਦਤ ਬਾਰੇ ਸਥਾਪਤ ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨਤ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਹੀ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ ਉਹ ਆਪਣੀ ਆਲੋਚਨਾ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਹਰ ਉਸ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਨੂੰ ਲਿਆ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ' ਦੀ ਬੋਅ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਚਾਹੇ ਗ਼ਦਰੀ ਸੂਰਬੀਰ ਹੋਣ, ਚਾਹੇ ਸ਼ਹੀਦ-ਏ-ਆਜ਼ਮ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਨਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀ ਹੋਣ ਅਤੇ ਚਾਹੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਹੋਣ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਤਨਜ਼ੀਮ ਹੋਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਦੁਬਾਰਾ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰੀ ਅਤੇ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਬੀੜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਨਦੇਹੀ ਨਾਲ ਜੁੱਟੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਪਰੋਕਤ ਸੈਮੀਨਾਰ 'ਚ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਪਰਚੇ ਦਾ ਨਿਚੋੜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਫ਼ਜ਼ਾਂ 'ਚ ਕੱਢਿਆ ਸੀ, "ਅੱਜ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਸਿਰਫ਼ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਇਸ ਵਿਚ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਲੁਪਤ ਹਨ।" ਕਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਮਹਿਜ਼ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ-ਏ-ਆਜ਼ਮ ਮੰਨਣ ਜਾਂ ਨਾ ਮੰਨਣ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਅਨੁਸਾਰ ਜੇ ਸਾਡੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਲੋਕ ਸ਼ਹੀਦ-ਏ-ਆਜ਼ਮ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ 'ਤੇ ਚੱਲਣਗੇ ਤਾਂ ਉਹ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਵਿਨਾਸ਼ ਦੇ ਮੂੰਹ ਧੱਕ ਰਹੇ ਹੋਣਗੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਨਤੀਜੇ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦ-ਏ-ਆਜ਼ਮ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦਾ ਸਾਰ-ਤੱਤ ਬਿਆਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ: "ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਤਿੰਨ ਉਘੜਵੇਂ ਅੰਗ (ਚੋਮਪੋ-ਨਇਨਟਸ) ਇਹ ਸਨ: (1) ਨੈਸ਼ਨਲਿਜ਼ਮ (2) ਸੈਕੂਲਰਿਜ਼ਮ (3) ਸੋਸ਼ਲਿਜ਼ਮ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਨਾਲੋਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਪੱਖ ਛਾਂਟਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਨੈਸ਼ਨਲਿਜ਼ਮ ਹੈ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਅਨੁਸਾਰ ਬਸਤੀਵਾਦ ਦਾ ਜੂਲਾ ਲਾਹੁਣ ਲਈ ਅਪਣਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਅਮਲੀ ਰਣਨੀਤੀ ਅਤੇ ਸੱਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਮਾਜ ਦੀ ਕਾਇਆ-ਕਲਪ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਮਝ ਭਾਵੇਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਲੱਗ ਅਲੱਗ ਸੀ "ਪਰ ਜੇਕਰ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਤਹਿ ਤਕ ਜਾਇਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਤੱਥ ਉਘੜ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੱਤ-ਵਖਰੇਵਿਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ (ਨੈਸ਼ਨਲਿਜ਼ਮ) ਦੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਬਾਰੇ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਲਦੀ-ਜੁਲਦੀ ਸੀ।" ਦੋਵੇਂ "ਇਕੋ ਜਿੰਨੀ ਸ਼ਿੱਦਤ ਨਾਲ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਅੰਦਰ ਮੌਜੂਦ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਭਿੰਨਤਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕੋ-ਇਕਹਿਰੇ ਕੌਮੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਰੂਪ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਮੂਲ ਨਜ਼ਰੀਆ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਸੀ।" ਇਕ ਹੋਰ ਤਕਰੀਰ 'ਚ (ਜਿਸ ਦਾ ਸਾਰਅੰਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ 20 ਅਕਤੂਬਰ 2012 ਅੰਕ 'ਚ ਛਪਿਆ ਹੈ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤਾਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਵਾਸਤੇ, ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ-ਏ-ਆਜ਼ਮ ਕਿਵੇਂ ਮੰਨ ਲਈਏ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦ-ਏ-ਆਜ਼ਮ ਸਰਵ-ਉੱਚ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਾ ਲਖਾਇਕ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਰਵ-ਉੱਚ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਦੀ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਇਹ ਹੈ ਸ਼ਹੀਦ-ਏ-ਆਜ਼ਮ ਦੀ ਸੋਚ ਅਤੇ ਸ਼ਹਾਦਤ ਬਾਰੇ ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਮਝ ਦਾ ਨਿਚੋੜ।

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਹਰ ਸ਼ਹਾਦਤ ਖ਼ਾਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚੋਂ ਉਪਜ ਕੇ ਖ਼ਾਸ ਮਹੱਤਤਾ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਵ-ਉੱਚਤਾ ਵੀ। ਇਹ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ, ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਬਾਰੇ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਬਾਰੇ ਵੀ। ਇਕ ਖ਼ਾਸ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਹੋਈ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਖ਼ਾਸ ਹਾਲਾਤ 'ਚ ਹੋਈ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨੂੰ ਛੁਟਿਆਉਣ/ਉਚਿਆਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਪਰ ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦ-ਏ-ਆਜ਼ਮ ਦੇ ਬਿੰਬ ਨੂੰ ਸੱਟ ਮਾਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਚਲਾਕੀ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇ ਇਕ ਖ਼ਾਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਹਾਲਾਤ 'ਚ ਉੱਭਰੇ 'ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਸਿਰਤਾਜ' ਵਾਲੇ ਬਿੰਬ ਨੂੰ ਢਾਲ ਬਣਾ ਕੇ ਵਰਤਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਣਸਰਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਮਜ਼ਬੀ ਵੰਡੀਆਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਸੈਕੂਲਰ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਚਿੰਤਕ ਦਾ ਬਿੰਬ ਉਸ 'ਸਿੱਖ' ਏਜੰਡੇ ਦੇ ਰਾਹ 'ਚ ਵੱਡਾ ਅੜਿੱਕਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅੱਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਇਕੋ ਇਕ ਦਰੁਸਤ' ਏਜੰਡਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਡੇ ਲਈ 'ਸਰਬਤ ਦਾ ਭਲਾ' ਅਤੇ 'ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ' ਬਾਰੇ ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਦਲੀਲਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਇਹ ਤਾਂ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕਿ ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦ-ਏ-ਆਜ਼ਮ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਨੂੰ ਗ਼ੌਰ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਨਾ ਹੋਵੇ; ਕਿਉਂਕਿ ਇਸੇ ਪਰਚੇ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦ-ਏ-ਆਜ਼ਮ ਨੂੰ 'ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ' ਦੀ ਨਾਮੁਰਾਦ ਮਰਜ਼ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਇਨਕਲਾਬੀ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦੇ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਵਿਚੋਂ 'ਇਕ ਦੇਸ਼, ਇਕ ਕੌਮ, ਇਕ ਭਾਸ਼ਾ, ਇਕ ਲਿਪੀ ਤੇ ਇਕੋ-ਸਾਂਝੇ ਸਭਿਆਚਾਰ' ਬਾਰੇ (ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਲੇਖ ਵਿਚੋਂ) ਇਕ ਟੂਕ ਖ਼ੁਦ ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਇਹ ਮੁੱਖ ਨੁਕਤੇ ਸਾਡੇ ਧਿਆਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ, ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਬਸਤੀਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਲਕ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਗੋਂ ਮਨੁੱਖ ਹੱਥੋਂ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਲੁੱਟ-ਖਸੁੱਟ ਦਾ ਮੁਕੰਮਲ ਖ਼ਾਤਮਾ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਉਹ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧੱਕੇ, ਵਿਤਕਰੇ ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਾਬੇ ਨੂੰ ਜੜ੍ਹੋਂ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਕੇ ਇਕ ਸੱਚੀ ਬਰਾਬਰੀ ਵਾਲਾ ਸਮਾਜ ਸਿਰਜਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਆਪਣੇ ਲੇਖਾਂ, ਬਿਆਨਾਂ ਅਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵਿਚ ਉਹ ਇਸ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਅਸੰਬਲੀ ਬੰਬ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ 6 ਜੂਨ 1929 ਨੂੰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬੀ.ਕੇ. ਦੱਤ ਵਲੋਂ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਾਮਰਾਜ ਦਾ ਜੂਲਾ ਲਾਹੁਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਾਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸਤਾਰ 'ਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ "ਅਦਾਲਤ ਇਕ ਢਕੌਂਜ ਹੈ...ਛੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦਾ ਬਿਆਨ" (5 ਮਈ 1930) ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਆਪਣਾ ਇਨਕਲਾਬੀ ਆਦਰਸ਼ ਬਾਖ਼ੂਬੀ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ: "ਅਸੀਂ ਵਰਤਮਾਨ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਸਮਾਜਕ, ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪੱਖਾਂ ਵਿਚ ਇਨਕਲਾਬੀ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹਾਂ। ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਵਰਤਮਾਨ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਵੇਂ ਨਰੋਏ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਬਦਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਲੁੱਟ ਅਸੰਭਵ ਬਣਾ ਕੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਸਭ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ...।" (ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ, ਪੰਨਾ 288, ਜ਼ੋਰ ਸਾਡੇ ਵਲੋਂ)। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਨੰਗੇ ਅਨਿਆਂ 'ਤੇ ਟਿਕੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਕੇ ਕਿਰਤ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਉਸਾਰਨ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਪੂਰੀ ਬੇਬਾਕੀ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਨਾਲ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਗ਼ੁਲਾਮੀ, ਦਾਬੇ, ਧੱਕੇ-ਵਿਤਕਰੇ, ਅਨਿਆਂ ਅਤੇ ਲੁੱਟ ਦੀਆਂ ਜ਼ੰਜੀਰਾਂ 'ਚ ਜਕੜੀ ਬੈਠੇ ਜਾਬਰ-ਜਰਵਾਣੇ ਵਰਗ ਦੀ ਜਕੜ ਖ਼ਤਮ ਕਰਕੇ ਸਮੁੱਚੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਮੁਕਤ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਸਰਵ-ਉੱਚ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਏ ਹੋਏ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਸਮੇਂ 'ਸਰਬਤ ਦਾ ਭਲਾ' ਵਰਗੇ ਰਵਾਇਤੀ ਧਾਰਮਿਕ ਲਕਬ ਨਹੀਂ ਵਰਤੇ; ਪਰ ਕੀ "ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਸਭ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਆਜ਼ਾਦੀ" ਸਰਬਤ ਦੇ ਭਲੇ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੱਖਰੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ? ਇਹ ਤਾਂ ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਹੀ ਦੱਸ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮਨੁੱਖਤਾ ਉੱਪਰੋਂ ਮਲਕ ਭਾਗੋਆਂ ਦੀ ਜਮਾਤ ਦਾ ਗ਼ਲਬਾ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਕੇ ਭਾਈ ਲਾਲੋਆਂ ਦੀ ਜਮਾਤ ਦੀ ਬੰਦ-ਖ਼ਲਾਸੀ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਜੋਕੇ ਮਲਕ ਭਾਗੋਆਂ ਦੀ ਜਮਾਤ ਨਾਲ ਕੋਈ ਹਮਦਰਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜੇ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਵਿਚ ਮਲਕ ਭਾਗੋਆਂ ਦੇ ਬੋਲਬਾਲੇ ਵਾਲੀ ਹੈਸੀਅਤ ਦਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰਹਿਣਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਫਿਰ ਭਾਈ ਲਾਲੋਆਂ ਦੀ ਕਿਰਤੀ ਜਮਾਤ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਕਿਵੇਂ ਵੀ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਹੋਰੀਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਭਰਮ-ਭੁਲੇਖੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਪਸ਼ਟ ਸਮਝ ਸੀ ਕਿ ਮਹਿਜ਼ 'ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ' ਵਰਗੇ ਲਫ਼ਜ਼ਾਂ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਇਹ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਮਲਕ ਭਾਗੋਆਂ ਦੀ ਜਮਾਤ ਵਿਰੁੱਧ ਇਨਕਲਾਬੀ ਲੋਕ ਜੱਦੋਜਹਿਦ ਲੜਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਰਾਜ-ਭਾਗ ਖੋਹਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ 'ਸਰਬਤ ਦਾ ਭਲਾ' ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਕੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਲਕ ਭਾਗੋਆਂ ਦੀ ਜਮਾਤ, ਖ਼ਾਸ ਕਰ ਕੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਭੇਖ ਧਾਰਨ ਕਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਪ੍ਰਤੀ ਕੀ ਵਤੀਰਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਚੇ ਅਤੇ ਵਖਿਆਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਖ਼ਾਕਾ ਨਹੀਂ ਉੱਭਰਦਾ ਪਰ ਉਹ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਰਬਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦੀ ਸੋਚ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਸੱਖਣਾ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਪੂਰਾ ਤਾਣ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੀ ਇਹ ਤੱਥਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ?

ਦੂਜਾ, ਸ਼ਹੀਦ-ਏ-ਆਜ਼ਮ ਤੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਾਂਗ ਲੰਮੀ ਉਮਰ ਭੋਗਣ ਤੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਵਸੀਲਿਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਮੌਕਾ ਹਾਸਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਧਾਰਮਿਕ, ਭਾਸ਼ਾਈ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ ਆਦਿ ਬਾਰੇ ਡੂੰਘਾ ਮੁਤਾਲਿਆ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨਾ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਠੋਸ ਤਜਵੀਜ਼ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨੀ ਸੀ। 23 ਕੁ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ 'ਚ ਉਹ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ। ਫਿਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਾਸਲ ਸੀਮਤ ਵਸੀਲਿਆਂ ਅਤੇ ਮੌਕਿਆਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਗ਼ਲਤ ਵਿਚਾਰਾਂ (ਜਿਵੇਂ ਇਨਕਲਾਬੀ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ) ਤੋਂ ਖਹਿੜਾ ਛੁਡਾ ਕੇ ਦਰੁਸਤ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਹਾਲੇ ਮੁੱਢਲੀ ਅਵਸਥਾ 'ਚ ਹੀ ਸਨ। 'ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਲਿੱਪੀ ਦੇ ਮਜ਼ਮੂਨ ਸਬੰਧੀ ਮਸਲਾ' ਲੇਖ ਇਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਇਹ ਲੇਖ ਸ਼ਹੀਦ-ਏ-ਆਜ਼ਮ ਵਲੋਂ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਲਜ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੋਣ ਸਮੇਂ 1923-24 ਵਿਚ ਸਾਹਿਤ ਸੰਮੇਲਨ ਲਈ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਹੁ-ਭਾਸ਼ਾਈ ਵਸੋਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਲਈ ਇਕ ਸੰਚਾਰ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਮੁੱਢਲੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਇਸ ਵਿਚੋਂ "ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਸ ਵੇਲੇ ਮੁੱਖ ਸਵਾਲ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਇਕ ਰਾਸ਼ਟਰ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ।..." ਟੂਕ ਦੇ ਕੇ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਿਰਜਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀਆਂ ਵਾਂਗ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਦਾ ਭਵਿੱਖ-ਨਕਸ਼ਾ ਭਾਰਤ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕ, ਭਾਸ਼ਾਈ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਕੌਮੀ ਏਕਤਾ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ-ਡੁੱਲ੍ਹਾ ਢਾਂਚਾ ਉਸਾਰਨ ਦਾ ਬਹੁ-ਵਾਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ 'ਇਕ ਦੇਸ਼, ਇਕ ਕੌਮ, ਇਕ ਭਾਸ਼ਾ, ਇਕ ਲਿਪੀ ਤੇ ਇਕ ਸਭਿਆਚਾਰ' ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕਵਾਦੀ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਭਵਿੱਖ-ਨਕਸ਼ਾ ਸੀ। "ਮੰਦੇ ਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮ ਅੰਦਰ ਮਗਰਲੇ ਭਵਿੱਖ-ਨਕਸ਼ੇ ਨੇ ਮੁਕੰਮਲ ਸਰਦਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਈ ਸੀ।" ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ਼ਹੀਦ-ਏ-ਆਜ਼ਮ ਦੇ ਮਹਿਜ਼ 16 ਕੁ ਸਾਲ ਦੀ ਹਯਾਤੀ 'ਚ ਲਿਖੇ ਸੰਮੇਲਨਮੁਖੀ ਲੇਖ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮੀਆ ਭਵਿੱਖ-ਨਕਸ਼ਾ ਬਣਾ ਧਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਤੀਜਾ ਕੱਢਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੋਰ "ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੱਤ-ਵਖਰੇਵਿਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ (ਨੈਸ਼ਨਲਿਜ਼ਮ) ਦੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਬਾਰੇ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਲਦੀ-ਜੁਲਦੀ ਸੀ।"

ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਅੱਜ ਸਮਾਜਵਾਦ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਸਫ਼ਲ ਤਜਰਬਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੀ ਵਿਚਾਰ ਹਨ, ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਬਹਿਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ ਪਰ ਇੱਥੇ ਇਹ ਪ੍ਰਸੰਗਕ ਸਵਾਲ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ ਕਿ 'ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ' ਵਾਲੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਛੇ ਸਦੀਆਂ ਲੰਮਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਇਸ ਧਰਤੀ ਉੱਪਰੋਂ ਮਲਕ ਭਾਗੋਆਂ ਦੀ ਜਮਾਤ ਦਾ ਗ਼ਲਬਾ ਨਹੀਂ ਤੋੜ ਸਕੀ, ਇਹ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੱਥ ਹੈ। ਕਿਉਂ? ਕਿਉਂਕਿ 'ਸਰਬੱਤ' ਦਾ ਆਦਰਸ਼ ਇਕ ਗੱਲ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਅਮਲ 'ਚ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ। 'ਸ਼ਹਾਦਤ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਲੈਣ' ਅਤੇ 'ਅੱਜ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ' ਕਿਸੇ 'ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ' ਦਾ 'ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰਾ' ਸਵਾਲ ਸਿਰਫ਼ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ 'ਤੇ ਹੀ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਇਹ ਹਰ ਉਸ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਜਿਉਣ ਦੇ ਕਾਬਲ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਸਵੈ-ਮਾਣ ਲਈ ਸਾਜ਼ਗਰ ਮਾਹੌਲ ਸਿਰਜਣ ਦੀ ਖਾਹਸ਼ਮੰਦ ਹੈ।

ਜੇ 'ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਖੋਟੇ ਮੰਤਵਾਂ' ਤਹਿਤ 'ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਬਿੰਬ ਉੱਪਰ ਵਧਵਾਂ ਜ਼ੋਰ' ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ 'ਬਾਗ਼ੀ ਬਿੰਬ ਨੂੰ ਧੁੰਦਲਾ ਪਾਉਣ ਦੇ ਸੁਚੇਤ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ' ਅਤੇ 'ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਤਾਕਤਾਂ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਸਟੇਟ ਦੀ ਸਿਧਾਂਤਕ ਸੇਧ ਨਾਲ ਇਕਸੁਰ ਹੋ ਕੇ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ' ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੂਰਮਗਤੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਲੈਣ ਦਾ ਇਨਕਲਾਬੀ ਜਜ਼ਬਾ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁਮਲਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸ਼ਹੀਦ-ਏ-ਆਜ਼ਮ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੱਬੇਪੱਖੀਆਂ ਦੇ ਘੜੇ ਹੋਏ ਗ਼ਲਤ ਸਿਧਾਂਤਕ-ਰਾਜਸੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹਨ। ਇਹ ਭਾਣਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਾਲ ਵਾਪਰ ਸਕਦਾ ਹੈ! ਫਿਰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਕਿਵੇਂ ਠੀਕ ਹੈ?

ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 1947 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਮਲ ਅੰਦਰ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਲਿਆ ਜਾਵੇ? ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਵਲੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੜਾਵਾਂ 'ਚ ਬਸਤੀ ਬਣਾਏ ਇਸ ਪੂਰੇ ਖਿੱਤੇ ਨੂੰ ਇਕ ਬਸਤੀ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਇਕਜੁੱਟ ਰਾਜਨੀਤਕ ਇਕਾਈ ਵਜੋਂ ਜਥੇਬੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਮਲ ਅੰਦਰ ਬਸਤੀਵਾਦ ਦਾ ਜੂਲਾ ਲਾਹੁਣ ਲਈ ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਸਾਂਝੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਵਿਰੁੱਧ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਾਂਝ ਦਾ ਬਾਹਰਮੁਖੀ ਆਧਾਰ ਵਿਕਸਤ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਇਸ ਠੋਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੌਮਵਾਦ ਦਾ ਭਰੂਣੀ ਅੰਸ਼ ਵਿਗਸਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਜ਼ਗਾਰ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ-ਰਾਜਸੀ ਮਾਹੌਲ ਨਾ ਮਿਲ ਸਕਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕ, ਭਾਸ਼ਾਈ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ ਇਕ ਮੋਕਲੇ ਬਹੁਵਾਦੀ ਕੌਮੀ ਢਾਂਚੇ ਵਜੋਂ ਮੌਲ ਸਕਦੀ। ਐਪਰ, ਕਾਂਗਰਸ-ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਵਰਗੀਆਂ ਪਿਛਾਂਹਖਿੱਚੂ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 17 'ਤੇ)

ਘੁਗਿਆਣਵੀ ਦਾ ਤਰਕਸ਼

ਲਿਖਤੁਮ

ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ
ਫੋਨ: 408-915-1268

ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵੰਨਗੀਆਂ ਵਿਚ ਬੜਾ ਸਾਹਿਤ ਰਚਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਾਵਲ, ਕਹਾਣੀਆਂ, ਨਾਟਕ, ਗੀਤ, ਗਜ਼ਲਾਂ ਅਤੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਆਦਿਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਸਾਹਿਤਕ ਖਜ਼ਾਨਾ ਮਾਲਾ-ਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੂਪਾਂ ਨੂੰ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਮੁਤਾਬਕ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਕਿਸੇ ਆਲੋਚਕ ਨੇ ਰਚੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸਾਹਿਤਕ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਸਾਦ-ਮੁਰਾਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਵੰਡ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਲਿਖਤਾਂ ਪੰਜੀਰੀ ਜਾਂ ਦੇਸੀ ਘਿਉ ਦੀ ਬਣਾਈ ਗਜਾ ਵਰਗੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ। ਜਿਵੇਂ ਗਜਾ ਦੇ ਕੌਲੇ ਭਰ-ਭਰ ਕੇ ਨਹੀਂ ਖਾਧੇ ਜਾਂਦੇ, ਉਹ ਥੋੜ੍ਹੀ-ਥੋੜ੍ਹੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਨਿਰਨੇ ਪੇਟ ਖਾਈਦੀ ਹੈ; ਇੰਜ ਕੁਝ ਲਿਖਤਾਂ ਇੰਨੀਆਂ ਸੰਜੀਦਾ ਤੇ ਗੂਹਜ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਿੱਥ-ਚਿੱਥ ਕੇ ਪੜ੍ਹਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਕੁਝ ਰਚਨਾਵਾਂ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਵਰਕ ਨਾਲ ਮੜ੍ਹੀਆਂ ਮਠਿਆਈਆਂ ਵਰਗੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰੋਂ ਹੀ ਖਿੱਚ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਈ ਲਿਖਤਾਂ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਜਾਂ ਬੱਸ ਵਿਚ ਸਫ਼ਰ ਦੌਰਾਨ ਮੂੰਗਫਲੀ ਜਾਂ ਕੋਈ ਨਮਕੀਨ ਚੱਬਣ ਜੈਸੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਟਾਈਮ ਪਾਸ ਵੀ ਸੋਹਣਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮੂੰਹ ਦਾ ਸਵਾਦ ਵੀ ਚਟਪਟਾ ਜਿਹਾ ਹੋਇਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਨਾਲੋ-ਨਾਲ ਮਨੋਰੰਜਨ ਵੀ ਹੋਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਚਿੱਥ-ਚਿੱਥ ਕੇ ਗਜਾਵਾਂ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਤਾਂ ਹੁਣ ਲੱਦ ਗਏ ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੀ ਤੇਜ਼ ਰਫ਼ਤਾਰੀ ਦਾ ਭੰਬਿਆ ਅੱਜ ਦਾ ਪਾਠਕ ਤਾਂ 'ਵੰਨ-ਇਨ-ਵੰਨ' ਦੀ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ ਓਕਤ ਸਾਰੇ ਗੁਣ ਇੱਕੋ ਹੀ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਇਸ ਨਵੀਨ ਮੰਗ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਵਿਰਲੇ ਲੇਖਕ ਪੂਰੇ ਉਤਰਦੇ ਹਨ। ਮੇਰੀ ਜਾਚੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਨਵਰਾਹੀ ਘੁਗਿਆਣਵੀ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀ ਇਸੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਸ਼ੁਮਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਿਖੀ ਗਿਆਰਵੀਂ ਪੁਸਤਕ 'ਤਰਕਸ਼' ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਸਤਰਾਂ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਲਗਭਗ ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਅਧਿਆਪਨ ਕਿੱਤੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹੇ ਸ. ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਉਰਫ ਨਵਰਾਹੀ ਘੁਗਿਆਣੀ ਨੇ ਕਲਮ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ, ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੀਤ-ਕਾਵਿ, ਰੁਬਾਈ, ਛੰਦ-ਮੁਕਤ ਕਾਵਿ, ਗਜ਼ਲ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬਾਲ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵੀ ਕਾਵਿ ਰਚਨਾ ਦਾ ਬਹੁਮੁੱਲਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਰ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਸਮਝ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਯਥਾਰਥ ਅੰਦਰ ਡੂੰਘਾ ਲਹਿ ਜਾਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲਾ ਪਾਠਕ ਸੁੱਤੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਸਮਾਜ, ਇਤਿਹਾਸ, ਦਰਸ਼ਨ, ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਜੁੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

'ਘਾਲਣਾ', 'ਥਲਾਂ ਦੀ ਰੇਤ', 'ਲਗਰਾਂ', 'ਸੀਰਤਨਾਮਾ' ਅਤੇ 'ਮਹਿਤਾਬਨਾਮਾ' ਜੈਸੀਆਂ ਦਸ ਕਿਤਾਬਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਵੀਂ ਛਪੀ ਪੁਸਤਕ 'ਤਰਕਸ਼' ਵਿਚ ਇਕ ਸੌ ਦੇ ਕਰੀਬ ਕਾਵਿ-ਟੋਟਕੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਉਪਰੰਤ ਭੂਸ਼ਣ ਧਿਆਨਪੁਰੀ, ਗੁਲਸ਼ਨ ਭੁਟਾਨੀ, ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਚਮਾਨ, ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਖੋਜੇਪੁਰੀ, ਪੈਦਲ ਧਿਆਨਪੁਰੀ ਅਤੇ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ ਜਿਹੇ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਤਾਜ਼ਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਵਿ-ਟੋਟਕੇ ਲਿਖਦਿਆਂ ਲੇਖਕ ਨੇ ਐਵੇਂ ਹਲਕੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ, ਨਿੰਦਾ ਚੁਗਲੀ ਜਾਂ ਖਿੱਲੀ ਉਡਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਸਗੋਂ ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਫੈਲੇ ਹੋਏ ਰਾਜਨੀਤਕ, ਸਮਾਜਕ, ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਜਾਂ ਨੈਤਿਕਤਾ ਦੀ ਨਿੱਘਰਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹਾਲਤ ਉਤੇ ਖਿੱਚ-ਖਿੱਚ ਬਾਣ ਚਲਾਏ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਤਰਕਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਸ਼ਾਇਰ ਘੁਗਿਆਣਵੀ ਨੇ ਦਾ ਛੱਡਿਆ ਪਹਿਲਾ ਤੀਰ ਤੱਕੋ,

ਸਸਤੇ ਬੋਲ ਕੁਚੱਜੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਨੂੰ,
ਅਸੀਂ ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ।
ਦੱਸੋ ਉਸ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦਾ ਕੀ ਫਾਇਦਾ,
ਭੈਣ-ਭਾਈ ਇੱਕ ਜਗ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਬਹਿ ਸਕਦੇ।
ਹੱਦ ਹੁੰਦੀ ਏ ਹਰ ਇਕ ਗੱਲ ਦੀ ਹੀ,
ਹੱਦ ਲੰਘੀਏ ਲੋਕ ਨਹੀਂ ਸਹਿ ਸਕਦੇ।

ਇਸ ਟੋਟਕੇ ਦੀਆਂ ਆਖਰੀ ਸਤਰਾਂ ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਹੁੰਦਾ ਲੁੱਚਪੁਣਾ ਦੇਖ ਕੇ ਖਾਮੋਸ਼ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਸੀਨੇ 'ਚ ਮਾਰੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ,

ਕੋਈ ਕਹੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਾ ਕਹੇ ਬੇਸ਼ੱਕ,
ਅਸੀਂ ਆਖੇ ਬਗੈਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ।

'ਸਮਾਜ ਸੇਵਾ' ਦੇ ਫੱਟੇ ਲਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਛਕਣ ਵਾਲੇ ਸਟੰਟਬਾਜ਼ਾਂ ਉਤੇ ਵਿਅੰਗ ਕਸਦਿਆਂ ਕਵੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ,

ਲੁੱਟ ਮਾਰ ਦਾ ਮਾਲ ਜੇ ਹਜ਼ਮ ਕਰਨੈ,
ਵਿਚੋਂ ਰੱਬ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਲਾਉ ਕੁਝ ਕੁਝ।
ਚੌਧਰ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ ਦੀ ਮੱਲ ਬੈਠੋ,
ਸੋਹਲੇ ਪਰਵਦਗਾਰ ਦੇ ਗਾਉ ਕੁਝ ਕੁਝ।

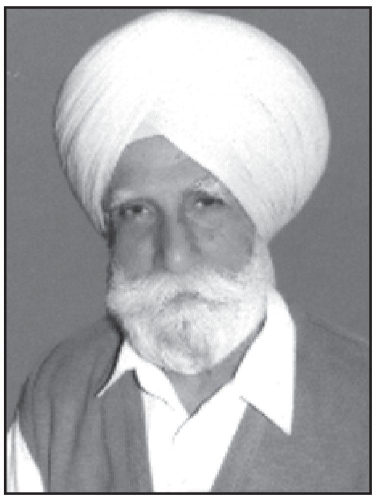

ਨਵਰਾਹੀ ਘੁਗਿਆਣਵੀ

ਗਊਸ਼ਾਲਾ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਫੰਡ ਰੋਲੋ,
ਵਿਚੋਂ ਗਊ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾਉ ਕੁਝ ਕੁਝ।
ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਰੱਖ ਲੈ 'ਲਾਜ' ਸਾਡੀ,
ਭਾਗੀਦਾਰ 'ਭਗਵਾਨ' ਬਣਾਉ ਕੁਝ ਕੁਝ।

ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਵੈਰ ਕਮਾਉਣ ਡਹੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਤੇ ਅਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਤਾਕਤਾਂ ਅੱਗੇ, ਉਸ ਜਰਖੇਜ਼ ਧਰਤੀ ਦੀ ਰੂਹ ਵਿਚ 'ਹਾੜ੍ਹਾ' ਕੱਢਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਛੰਦਬੱਧ ਕਰਦਿਆਂ ਸ਼ਬਦੀ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਢਾਈ ਆਬ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ ਨੇ, ਪਰ ਤਾਂ ਵੀ ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਪੰਜਾਬ ਹੀ ਰਹੇਗਾ!

ਅੰਦਰੋਂ ਕਿੰਨੀ ਹੀ ਈਰਖਾ ਕਰੀ ਜਾਵਣ,
ਉਤੋਂ ਉਤੋਂ ਤਾਂ ਕਹਿਣ ਜਨਾਬ ਮੈਨੂੰ।
ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ ਅੰਤ ਕੋਈ ਨਾ,
ਐਪਰ ਆਂਵਦਾ ਨਹੀਂ ਹਿਸਾਬ ਮੈਨੂੰ।
ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਬੁਰਾ ਮੈਂ ਚਿਤਵਦਾ ਨਹੀਂ,
ਫਿਰ ਵੀ ਕਰਨ ਇਹ ਕਿਉਂ ਖਰਾਬ ਮੈਨੂੰ?

'ਕਸੁੰਭੜਾ' ਸਿਰਲੇਖ ਵਾਲੇ ਕਾਵਿ ਟੋਟੇ ਵਿਚ ਧਨ, ਪਦਾਰਥ, ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਹਉਮੈ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰ ਕੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ 'ਮਜੀਠ ਰੰਗ' ਚਾੜ੍ਹਨ ਦੀ ਅਰਜੋਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ,

ਕਲਾ ਅਮਨ ਦੇ ਵਿਚ ਵਿਕਾਸ ਕਰਦੀ
ਸਰਵਨਾਸ਼ ਵੱਲ ਤੋਰਦੀ ਜੰਗ ਬੇਲੀ।
ਹੈਂਕੜ, ਕੂੜ, ਕੁਸੱਤ ਤੋਂ ਵੱਟ ਪਾਸਾ
ਸਿੱਖ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀਣ ਦਾ ਢੰਗ ਬੇਲੀ।
ਕੱਚਾ ਰੰਗ ਕਸੁੰਭੜਾ ਲੱਥ ਜਾਸੀ,
ਜੀਵਨ ਰੰਗ ਮਜੀਠ ਵਿਚ ਰੰਗ ਬੇਲੀ।

ਲਾਚਾਰ, ਨਿਤਾਣੇ ਅਤੇ ਗਰੀਬੀ ਦੇ ਭਾਰ ਥੱਲੇ ਦੱਬੇ ਹੋਏ ਕਰਮਾਂ ਮਾਰਿਆਂ ਲਈ ਰੱਬ ਅੱਗੇ ਵਾਸਤਾ ਪਾਇਆ ਹੈ,

ਬਖਤਾਵਰਾਂ ਦੀ ਨਿਗਾਹ ਆਕਾਸ਼ ਉਤੇ,
ਕੋਈ ਲੈਂਦਾ ਨਾ ਉਤਰ ਕੇ ਸਾਰ ਹੇਠਾਂ।
ਰੱਬਾ ਡਾਢਿਆ ਦੇਖ ਲੋਕਾਈ ਤੇਰੀ,
ਹੋਈ ਪਈ ਹੈ ਕਿਵੇਂ ਲਾਚਾਰ ਹੇਠਾਂ।

ਇਕ ਬੂਬਣੇ ਸਾਧ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਕਿਸੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਜਨਾਨੀ ਨੂੰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਮੀਨਗੀ ਭਰੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਦਾ ਕਾਵਿ ਰੂਪ ਦੇਖੋ,

ਸੇਵਾ ਨਾਲ ਨਿਆਮਤਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਨੇ,
ਦਿੰਦੀ ਡੁੱਬਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਤਾਰ ਬੀਬੀ।
ਸੇਵਾ ਨਾਲ ਹੰਕਾਰ ਦਾ ਲੱਕ ਟੁੱਟੇ,
'ਸੱਚੀ ਸੇਵਾ' ਹੀ ਪਰਉਪਕਾਰ ਬੀਬੀ।
ਸੇਵਾ 'ਵੇਲੇ-ਕੁਵੇਲੇ' ਦੀ ਸਫ਼ਲ ਹੋਵੇ,
'ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਸੇਵਾ' ਨਾ ਜ਼ਰੇ ਸੰਸਾਰ ਬੀਬੀ।

ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਦੀ ਬੇਲੋੜੀ ਵਰਤੋਂ ਉਤੇ ਇਹ ਵਿਅੰਗ ਕੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ,

ਦੋ ਡੰਗ ਦੀ ਰੋਟੀ ਨਾ ਜੁੜੇ ਭਾਵੇਂ,
ਹਰ ਇਕ ਕੰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈ ਫੋਨ ਲੱਗਾ।
ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਹੋ ਅਸਵਾਰ ਕਾਕਾ,
ਆਈ 'ਕਾਲ' ਤੁਰੰਤ ਖਲੋਣ ਲੱਗਾ।
ਦੇਸ਼ ਮੇਰਾ ਤਰੱਕੀ ਦੀ ਰਾਹ ਉਤੇ,
ਵੇਖੋ ਕਿਵੇਂ ਅਸਮਾਨ ਨੂੰ ਛੋਹਣ ਲੱਗਾ।

ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਸੱਥਾਂ ਵਿਚ ਬੋਲੇ ਜਾਂਦੇ ਨੁਕਦਾਰ ਮਨਮੋਹਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਅਲੰਕਾਰਕ ਚਿੱਤਰਨ ਕੈਸਾ ਬਾ-ਕਮਾਲ ਹੈ,

ਕਦ ਤੱਕ ਨਿਭੇਗੀ ਦੋਸਤਾ ਸੋਚ ਲੈ ਤੂੰ,
ਸਿਰ 'ਤੇ ਛਾਂ ਭਰਿੰਡਾਂ ਦੇ ਛੱਤਿਆਂ ਦੀ।
ਭਲਿਆ ਮਾਣਸਾ ਅੱਗ ਦੇ ਨਾਲ ਖੇਡੇਂ,
ਸਿਰ 'ਤੇ ਟੋਕਰੀ ਸੁੱਕਿਆਂ ਪੱਤਿਆਂ ਦੀ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਤਨ 'ਤੇ ਨਾਸੂਰ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਵਿਹਲੜ ਸਾਧਾਂ ਦੇ ਵੱਗ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ,

ਹੋਸ਼ ਕਰੋ ਪੰਜਾਬੀਉ ਕਰੋ ਨਿਰਣਾ,
ਲੱਭੋ ਕੋਇਲ ਨੂੰ ਕਾਂਵਾਂ ਦੀ ਡਾਰ ਵਿਚੋਂ।
ਵਾਸਾ ਰੱਬ ਦਾ ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰਾਂ ਵਿਚ,
ਰੱਬ ਲੱਭਦਾ ਨਹੀਂ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚੋਂ।

ਹਾਜ਼ਮਾ, ਆਪਾ ਧਾਪੀ, ਵੱਕਾਰ, ਇਲਤਜ਼ਾ, ਸਹੀ ਇਲਾਜ, ਔਕਾਤ, ਫਿਰੌਤੀ, ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੀ ਤੋਰ, ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਜਿੰਨ, ਚੌਰੇ ਅਤੇ ਹੋਛੇ ਆਦਿਕ ਸਿਰਲੇਖ ਵਾਲੇ ਕਾਵਿ ਵਿਅੰਗ ਹਸਾਉਂਦੇ ਵੀ ਹਨ, ਸੋਚੀਂ ਵੀ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਾਰੀ ਕਿਤਾਬ ਇਕੋ ਹੀ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ, ਠੇਠ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਅਤੇ ਵਿਅੰਗ ਭਰਪੂਰ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚੇਗੀ। ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਦਿੱਖ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਾਣ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ 'ਸਰਵਰਕ' ਬਣਾਉਣ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਕਰ ਗਿਆ ਹੋਣੈ। ਕਿੰਨਾ ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਜੇ ਕਿਸੇ ਘੁਣਤਰੀ ਜਿਹੀ ਦਿੱਖ ਵਾਲੇ ਜਾਪਦੇ ਬੰਦੇ ਹੱਥ 'ਤਰਕਸ਼' ਫੜਾਇਆ ਹੁੰਦਾ। ਫਿਰ ਵੀ 'ਵਿਸ਼ਵ ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਬਰਨਾਲਾ' ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਰੀਝ ਲਾ ਕੇ ਕਿਤਾਬ ਛਾਪੀ ਹੈ।

ਨੋਟ: ਲੇਖਕ ਇਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਅਮਰੀਕਾ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਨਵਰਾਹੀ ਘੁਗਿਆਣਵੀ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਰੁਬਾਈਆਂ

ਮੇਰੇ ਘਰ ਤੋਂ ਤੇਰੇ ਘਰ ਤੱਕ
ਪੰਜ ਮਿੰਟਾਂ ਦਾ ਰਸਤਾ।
ਐਪਰ ਮੈਨੂੰ ਆਉਣਾ ਪੈਂਦਾ
ਆਹਿਸਤਾ ਆਹਿਸਤਾ।
ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਹ ਵਿਚ ਬੜੀਆਂ ਰੋਕਾਂ
ਟੋਏ, ਟਿੱਬੇ, ਸਹਿਰਾਅ,
'ਨਵਰਾਹੀ' ਕੰਡਿਆਲੀਆਂ ਵਾੜਾਂ,
ਵਿਚ ਸੁੰਦਰ ਗੁਲਦਸਤਾ।

ਰੂਹ ਦੀਆਂ ਰਾਹਾਂ ਰਹੇ ਟੋਲਦੇ,
ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਉਪਰਾਲੇ।
ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਮੁਸਾਫਿਰ
ਕੀਕਣ ਹੋਣ ਉਜਾਲੇ।
ਅਜੇ ਹਨੇਰਾ ਹਾਰ ਨਾ ਮੰਨੇ,
ਅਜੇ ਰਾਤ ਹੈ ਬਾਕੀ।
ਸੱਚ ਦਾ ਦੀਪ ਜਗਾ 'ਨਵਰਾਹੀ'
ਪਾਵਨ ਕਰਮ-ਸ਼ਿਵਾਲੇ।

ਚੜ੍ਹਦਾ ਸੂਰਜ, ਉਡਦੇ ਪੰਛੀ,
ਟਿਮਟਿਮ ਕਰਦੇ ਤਾਰੇ।
ਵਾਤਾਵਰਣ ਹੁਸੀਨ ਬਣਾਉਂਦੇ,
ਅਦਭੁਤ ਮਸਤ ਨਜ਼ਾਰੇ।
ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚੋਂ,
ਸੁਖ ਪਾਵਾਂ, ਰਸ ਮਾਣਾਂ,
'ਨਵਰਾਹੀ' ਮਿੱਤਰ ਹਨ ਮੇਰੇ,
ਇਹ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ।

ਕਾਵਿ-ਕਿਆਰੀ

ਕੀ ਹਾਲ ਹੋ ਗਿਆ

ਅੱਜ-ਕਲ੍ਹ ਦੇਖੋ! ਹੈ ਕੀ ਹਾਲ ਹੋ ਗਿਆ,
ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਕਮਾਲ ਹੋ ਗਿਆ।
ਰਹੇ ਕੋਲ ਨਾ ਮਕਾਨ ਸਿਰ ਦੇ ਲੁਕਾਣ ਨੂੰ,
ਕੰਮ ਮਿਲਦਾ ਨਾ ਕੋਈ ਦੋ ਟੁੱਕ ਖਾਣ ਨੂੰ।

ਜੁੱਲੀ ਚੁੱਕ ਅਸੀਂ, ਅਮਰੀਕਾ ਆ ਗਏ,
ਛੱਡ ਕੇ ਜੋ ਆਏ, ਪਿੱਛੇ ਲੋਕੀਂ ਖਾ ਗਏ।
ਬਣਿਆਂ ਨਾ ਘਰ ਸਾਡਾ ਇਥੇ ਰਹਿਣ ਨੂੰ,
ਬਚਿਆ ਨਾ ਪਿੱਛੇ ਕੋਈ ਜਾ ਕੇ ਬਹਿਣ ਨੂੰ।

ਜੋ ਵੀ ਸਾਥੋਂ ਬਣਿਆ, ਬਣਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਆਂ,
ਸਾਡੇ ਸੀ ਜੋ ਫਰਜ਼, ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਆਂ।
ਲੋਕੀਂ ਭਾਂਤ-ਭਾਂਤ ਦੀਆਂ, ਖਾਣ ਬੋਟੀਆਂ,
ਸਾਡੇ ਤਾਂ ਨੇ ਕਰਮਾਂ 'ਚ ਉਹੀ ਰੋਟੀਆਂ।

ਇਥੇ ਕਰਨ ਕਮਾਈ ਆਪਾਂ ਆਏ ਮਿੱਤਰੋ,
ਪਰ ਭਾੜੀ ਵਿਚ, ਸਿੰਗ ਲੈ ਫਸਾਏ ਮਿੱਤਰੋ।
ਹੁਣ ਹੋਣਾ ਨਹੀਂ ਕਦੇ, ਛੁਟਕਾਰਾ ਹਾਣੀਓ,
ਔਖੇ-ਸੌਖੇ ਕਰੀ ਜਾਓ, ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਹਾਣੀਓ।

ਜਿਸ ਵਾਸਤੇ ਅਸਾਂ ਨੇ ਘਰ-ਬਾਰ ਛੱਡਿਆ,
ਵਿਰਸਾ ਜੋ ਆਪਣਾ, ਹੈ ਵਿਸਾਰ ਛੱਡਿਆ।
ਮਿਲਿਆ ਨਾ ਕਦੀ ਚੈਨ ਤੇ ਸਕੂਨ ਮਨ ਨੂੰ,
ਛੱਤੀ ਰੋਗ ਲਾਈ ਬੈਠਾ, 'ਰਾਠੀ' ਤਨ ਨੂੰ।

-ਰਾਠੇਸ਼ਵਰ ਸਿੰਘ ਸੂਰਾਪੁਰੀ
ਫੋਨ: 916-969-9337

ਯਾਦਾਂ ਬਣ ਰਹਿ ਗਏ

ਯਾਦਾਂ ਬਣ ਰਹਿ ਗਏ
ਬੀਤੇ ਦਿਨ ਉਹ ਪੁਰਾਣੇ।
ਆਪਣਾ ਉਹ ਪਿੰਡ
ਯਾਰ, ਬੇਲੀ ਲੋਕ ਸਾਰੇ।
ਆਪਣਾ ਉਹ ਘਰ
ਜਿੱਥੇ ਜੰਮੇ ਪਲੇ ਖੇਡੇ-ਕੁੱਦੇ,
ਭੁੱਲਦੇ ਨਾ ਗਲੀਆਂ
ਬਾਜ਼ਾਰ ਤੇ ਚੁਬਾਰੇ।
ਮੰਡੀ ਤੇ ਬਾਜ਼ਾਰ
ਤਾਸ਼ ਹਰ ਪਾਸੇ ਰੌਣਕਾਂ
ਬਾਪੂ ਵੀ ਬਾਜ਼ਾਰ-ਮੰਡੀ
ਰੋਜ਼ ਗੇੜੇ ਮਾਰੇ।
ਯਾਦਾਂ ਬਣ ਰਹਿ ਗਏ
ਬੀਤੇ ਦਿਨ ਉਹ ਪੁਰਾਣੇ।

ਮਸਤ ਮਲੰਗ,
ਫਿਕਰ ਨਾ ਫਾਕਾ।
ਬਾਪੂ ਦੀ ਜੇਬ ਉਤੇ
ਰੱਜ ਮੌਜਾਂ ਮਾਣੀਆਂ।
ਕਦੇ ਵੀ ਭੁਲਾਈਆਂ
ਨਹੀਂਓ ਜਾਣੀਆਂ।
ਦਿਲ ਨੂੰ ਹਲੂਣ ਜਾਣ
ਯਾਦਾਂ ਉਹ ਪੁਰਾਣੀਆਂ।
ਹੁੰਦੇ ਈ ਸਕੂਲੋਂ ਛੁੱਟੀ
ਲਾਉਂਦੇ ਛੱਪੜਾਂ 'ਚ ਤਾਰੀਆਂ,
ਪਿੱਪਲਾਂ ਦੇ ਟਾਹਣਿਆਂ 'ਤੇ
ਪਾਉਂਦੇ ਬੰਦ ਬਾਜ਼ੀਆਂ।
ਯਾਦਾਂ ਬਣ ਰਹਿ ਗਏ
ਬੀਤੇ ਦਿਨ ਉਹ ਪਰਾਣੇ।

ਕਾਲਜ ਦੇ ਦਿਨ ਵੀ
ਭੁਲਾਇਆਂ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਦੇ।
ਮੌਜ, ਮਸਤੀ 'ਚ ਰਹਿਣਾ
ਕਲਾਸਾਂ ਘੱਟ ਲਾਈਏ।
ਕੈਨਟੀਨ ਤੇ ਗਰਾਊਂਡ 'ਚ
ਸਮਾਂ ਜਾਂਦੇ ਬਿਤਾਈਏ।
ਕਿਉਂ ਨਾ ਕਲਾਸਾਂ ਲਾਈਆਂ
ਬਾਹਰ ਆਣ ਪਛਤਾਈਏ।
ਯਾਦਾਂ ਬਣ ਰਹਿ ਗਏ
ਬੀਤੇ ਦਿਨ ਉਹ ਪੁਰਾਣੇ।

ਦਿਨ ਉਹ ਮੱਸਿਆਂ
ਮੇਲੇ ਤਿਓਹਾਰਾਂ ਵਾਲੇ।
ਗੁੱਸੇ ਗਿਲੇ, ਪਿਆਰ
ਤੇ ਕਰਾਰਾਂ ਵਾਲੇ।
ਬੜੀਆਂ ਸੀ ਰੌਣਕਾਂ
ਸਾਂਝੇ ਵੱਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਾਲੇ।
ਨਾਨੀ ਦਾਦੀ ਦੇ ਲਾਡ
ਤੇ ਮਲਾਰਾਂ ਵਾਲੇ।
ਯਾਦਾਂ ਬਣ ਰਹਿ ਗਏ
ਬੀਤੇ ਦਿਨ ਉਹ ਪੁਰਾਣੇ।

-ਰਾਣਾ ਸੰਘੇੜਾ, ਤਲਵਣ
ਫੋਨ: 360-823-6927

ਪੈਸੇ ਦੀ ਖੇਡ

ਇਹ ਪੈਸੇ ਦੀ ਖੇਡ ਦੋਸਤੋ,
ਸਭ ਪੈਸੇ ਦੀ ਖੇਡ।
ਥਾਂ-ਥਾਂ ਡੇਰੇ ਖੋਲ੍ਹੀ ਬੈਠੇ,
ਜੋ ਨੇ ਬੰਦੇ ਭੇਡ।
ਇਹ ਪੈਸੇ ਦੀ ਖੇਡ ਦੋਸਤੋ...।

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਪਿੱਛੇ,
ਪੰਥ ਬਣਾ ਲਏ ਝੂਠੇ।
ਰੱਬ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਮੰਗਦੇ ਫਿਰਦੇ,
ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜ ਕੇ ਠੂਠੇ।
ਕੋਈ ਰਾਮ ਕੋਈ ਰਹੀਮ ਕਹਾਵੇ,
ਜੋ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਢੇਡ।
ਇਹ ਪੈਸੇ ਦੀ ਖੇਡ ਦੋਸਤੋ...।

ਇੱਜ਼ਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਖੇਡੀ ਜਾਂਦੇ,
ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਪੁੱਠੀਆਂ,
ਦੇਸ਼ ਸਾਡੇ ਦੀ ਫਿਕਰ ਨਾ ਕੋਈ,
ਰਲ ਗਈਆਂ ਚੋਰਾਂ ਨਾਲ ਕੁੱਤੀਆਂ।
ਵੋਟਾਂ ਖਾਤਰ ਪਾ ਲੈਂਦੇ ਨੇ,
ਗਲ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਤੇਗ।
ਇਹ ਪੈਸੇ ਦੀ ਖੇਡ ਦੋਸਤੋ...।

ਹੁਣ ਦੁਨੀਆਂ ਨੇ ਭੁੱਲ ਗੁਰਬਾਣੀ,
ਪੈਸਾ ਪੀਰ ਬਣਾਇਆ।
ਬਾਬਰ ਪਾਪੀ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ 'ਤੇ,
ਮੁੜ ਕੇ ਡੇਰਾ ਲਾਇਆ।
ਨੀਟੇ ਪਿੰਡ ਮਾਛੀਕਿਆਂ ਵਾਲੇ,
ਇਹ ਗੱਲ ਨਾ ਸਮਝੀ ਭੇਡ।
ਇਹ ਪੈਸੇ ਦੀ ਖੇਡ ਦੋਸਤੋ,
ਇਹ ਪੈਸੇ ਦੀ ਖੇਡ।

-ਨੀਟਾ ਮਾਛੀਕੇ, ਫਰਿਜ਼ਨੋ
ਫੋਨ: 559-333-5776

ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਵਲੋਂ 'ਸਿੱਖ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਤੇ ਪ੍ਰਭੁਸੱਤਾ ਕਾਨਫਰੰਸ'

ਸਿੱਖ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਅੱਗੇ ਪਾਈ ਜਾਵੇਗੀ

ਯੂਨੀਅਨ ਸਿਟੀ (ਬਿਊਰੋ): ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਸਥਾ ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਵਲੋਂ ਇਥੇ 21 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਕਰਵਾਈ ਗਈ 'ਸਿੱਖ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਤੇ ਪ੍ਰਭੁਸੱਤਾ ਕਾਨਫਰੰਸ' ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੇ ਇਨਸਾਫ ਤੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਇਨਕਾਰ ਲਈ ਹਾਅ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਮਾਰਿਆ ਤੇ ਨਵੰਬਰ 1984 ਦੌਰਾਨ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਹਮਲੇ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਪੁਸ਼ਤਪਨਾਹੀ ਦਾ ਗੰਭੀਰ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਨੇ ਨਵੰਬਰ 2013 ਵਿਚ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ (ਯੂ ਐਨ ਐਚ ਆਰ ਸੀ) ਅੱਗੇ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਨਵੰਬਰ 1984 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫਤੇ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਤਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਦਸਦਿਆਂ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਦੰਗੇ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਇਸ 'ਤੇ ਪਰਦਾ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਨਵੰਬਰ 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਨੂੰ ਯੂ ਐਨ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਅਨੁਸਾਰ 'ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ' ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।

ਇਹ ਕਾਨਫਰੰਸ ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਵਲੋਂ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੀਆਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਅਟਾਰਨੀ ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਅੱਗੇ ਪਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸਿੱਖ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਲਈ ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਇਸਰਾਈਲ, ਅਰਮੇਨੀਆ, ਬੋਸਨੀਆ ਤੇ ਰਵਾਂਡਾ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਸੁੰਯਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਨੂੰ ਨਵੰਬਰ 1984 ਸਿੱਖ ਨਸਲਕੁਸੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼, ਗਵਾਹ ਤੇ ਸਬੂਤ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਅਟਾਰਨੀ ਪੰਨੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਭਾਰਤ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਯੂ ਐਨ ਕੋਵਨੈਂਟਸ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਨੇ 1979 ਵਿਚ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨਾ ਹਰ ਧਰਮ, ਜਾਤ, ਨਸਲ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾਈ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਹੱਕ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ, ਜਾਤਾਂ, ਨਸਲਾਂ ਤੇ ਭਾਸ਼ਾਈ ਘੱਟਗਿਣਤੀਆਂ ਲਈ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਤੇ ਪ੍ਰਭੁਸੱਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਯੂ ਐਨ ਚਾਰਟਰ ਵਿਚ ਤੇ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਕੋਵਨੈਂਟ ਆਨ ਸਿਵਿਲ ਐਂਡ ਪੋਲਿਟਿਕਲ ਰਾਈਟਸ ਤਹਿਤ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਦੇ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਪਾਲਿਸੀ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੱਖ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿਚ 10 ਲੱਖ ਦਸਤਖਤ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਲਈ '1984 ਹਾਂ ਇਹ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਹੈ' ਸਾਈਟ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨ ਲਈ ਸਮਰਥਨ ਜੁਟਾਉਣ ਲਈ ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਦੀ ਟੀਮ ਆਸਟਰੇਲੀਆ, ਯੂ ਕੇ ਅਤੇ ਯੂਰਪੀਨ ਯੂਨੀਅਨ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰੇਗੀ।

ਲੰਗਾਰਾ ਕਾਲਜ ਦੇ ਸੋਸ਼ਿਆਲੋਜੀ ਤੇ ਐਂਥਰੋਪਾਲੋਜੀ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਮੁਖੀ ਇੰਦਰਾ ਪ੍ਰਸ਼ਟ ਨੇ ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਵਲੋਂ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਉਠਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਮੰਗ ਸਿੱਖ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਵਿਰੁਧ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਉਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦਾ ਇਕ ਸਾਧਨ ਹੈ। ਕੁਝ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਭੁਸੱਤਾ ਦਾ ਸਵਾਲ ਉਠਾਇਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਨਵੰਬਰ 1984 ਸਿੱਖ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਸਮੇਤ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਆਧਾਰਹੀਣ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਦਿਆਂ ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਕ ਗੱਲ ਤਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਨਸਾਫ ਦੀ ਮੰਗ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਰਗੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਫੋਰਮ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਨਿਆਂਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤੋਂ। ਇਨਸਾਫ ਦੀ ਮੰਗ ਪ੍ਰਭੁਸੱਤਾ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵਖ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਜਗਦੀਸ਼ ਟਾਈਟਲਰ ਵਿਰੁਧ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਕੇਸ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਗਵਾਹ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਪਿਛਲੇ 28 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇਨਸਾਫ ਦੀ ਗੁਹਾਰ ਲਗਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਅਜੇ ਤਕ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਿਲਣ ਦੀ ਆਸ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਦੇ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ ਨਾ ਮਿਲਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਕੁਝ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਤੇ ਵਕੀਲਾਂ ਦੀ ਜੁੰਡਲੀ ਬਣੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਦੰਗਿਆਂ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਵਲੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਦਿਵਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਉਸੇ ਜੁੰਡਲੀ ਨੇ ਬਾਦਲ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ 'ਫਾਰਗਾਟਨ ਸਿਟੀਜ਼ਨ' ਲਹਿਰ ਚਲਾ ਲਈ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਦੰਗੇ ਦੱਸਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਆਖਦਿਆਂ ਕਿ ਨਵੰਬਰ 1984 ਦੀ ਸਿੱਖ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਦਾ ਜਲਿਆਂਵਾਲੇ ਬਾਗ ਕਾਂਡ ਨਾਲ ਕੋਈ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਜਲਿਆਂਵਾਲੇ ਬਾਗ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਪਰ ਨਵੰਬਰ 1984 ਵਿਚ ਜੋ ਕੁਝ ਵਾਪਰਿਆ ਉਹ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਉਹੀ ਜੁੰਡਲੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਅੱਜ ਤਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਸ ਦੀ ਠੀਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੈਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਬੀਬੀ ਨਵਜੋਤ ਕੌਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਵੰਬਰ 1984 ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਧੀਆਂ-ਭੈਣਾਂ ਦੀ ਭਾਰੀ ਬੇਪੱਤੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਕਤਲ ਦੇ ਕੇਸ ਤਾਂ ਚਲਾਏ ਹਨ ਪਰ ਸਿੱਖ ਬੀਬੀਆਂ 'ਤੇ ਹੋਏ ਜ਼ੁਲਮ ਦਾ ਕੋਈ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਚਲਾਇਆ। ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਦੇ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਠਾਣਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਇਨਸਾਫ ਦੀ ਜਦੋਜਹਿਦ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ।

ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਵਲੋਂ ਭੰਗੜਾ ਮੁਕਾਬਲੇ 3 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸੰਸਥਾ ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ (ਪੀ ਸੀ ਐਸ) ਵਲੋਂ ਆਪਣਾ ਸਾਲਾਨਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਨਾਈਟ' ਆਉਂਦੀ 3 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮੀਂ 7 ਵਜੇ ਤੋਂ ਇਥੇ ਡੈਸ ਪਲੇਨਜ਼ ਥੀਏਟਰ, ਡੈਸ ਪਲੇਨਜ਼ ਵਿਚ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸੰਸਥਾ ਵਲੋਂ ਆਪਣਾ 8ਵਾਂ ਭੰਗੜਾ ਤੇ ਗਿੱਧਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਵੀ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਏਗਾ। ਇਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀਆਂ ਨਾਮੀ ਭੰਗੜਾ ਤੇ ਗਿੱਧਾ ਟੀਮਾਂ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਗੀਆਂ।

ਸੰਸਥਾ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਇਕ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਈ ਦਾਖਲਾ ਟਿਕਟ 25 ਡਾਲਰ (ਪਹਿਲਾਂ ਆਓ, ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਓ ਆਧਾਰ 'ਤੇ) ਅਤੇ ਰਿਜ਼ਰਵ ਟਿਕਟ 50 ਡਾਲਰ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਵੀ ਆਈ ਪੀ ਟਿਕਟ 100 ਡਾਲਰ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਖਾਣਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਸੀਟਾਂ ਸੀਮਤ ਹਨ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਸਥਾ ਨਾਲ ਫੋਨ 847-359-5727 ਉਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕਸ਼ਮੀਰ 'ਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇਗੀ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ

ਆਨੰਦ ਕਾਰਜ ਐਕਟ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਲਾਗੂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਵਜੋਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਨਤਾ ਮਿਲਣ ਦੀ ਆਸ ਬੱਝੀ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਤੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰੀ ਸਲਮਾਨ ਖ਼ੁਰਸ਼ੀਦ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇਕ ਬਿੱਲ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਉੱਤੇ ਗ਼ੌਰ ਜਾਰੀ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਬਕਾ ਐਮ.ਪੀ. ਤੇ ਕੌਮੀ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨ (ਐਨ.ਸੀ.ਐਮ.) ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਇਕ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਕਹੀ ਹੈ। ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 18 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਚਿੱਠੀ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ "ਕਿ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਣਾਉਣ ਬਾਰੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਘੋਖ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਬਿੱਲ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਤੇ ਮਾਮਲਾ ਜ਼ੇਰੇ-ਗ਼ੌਰ ਹੈ।

ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਕਰੀਬ 15 ਲੱਖ ਵੋਟਰ ਹਨ ਤੇ ਵਾਦੀ ਵਿਚ ਹੀ ਕਰੀਬ 60 ਹਜ਼ਾਰ ਸਿੱਖ ਹਨ ਤੇ ਉੱਥੇ ਕਰੀਬ 3700 ਪਰਿਵਾਰ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਪੰਡਤਾਂ ਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਲਗਾਤਾਰ ਮੁਸਲਿਮ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਵਾਲੇ ਇਸ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਦਰਜਾ ਮੰਗ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਸਕੀਮਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਇਸ ਦੀ ਥਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਕੀਮਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਹੀ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਕੌਮੀ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਐਕਟ,

1992 ਤਹਿਤ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪੰਜ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਮੁਸਲਿਮ, ਈਸਾਈ, ਸਿੱਖ, ਬੋਧੀ ਤੇ ਪਾਰਸੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਐਨ.ਸੀ.ਐਮ. ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਵਜਾਹਤ ਹਬੀਬਉੱਲ੍ਹਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੌਮੀ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਐਕਟ, 1992 ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਤਾਂ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਾਜ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਕਰਨ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਸੂਬੇ 'ਤੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇ। ਉਂਜ, ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਤਸੱਲੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖ ਫਰੰਟ, ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵਰਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ, "ਅਨੇਕਾਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਇਹ ਵਾਅਦਾ ਕਰ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਧਾਰਾ 370 ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੁਤਬੇ ਕਾਰਨ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਬਣ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਦਾ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਇਹ ਮੰਗ ਵੀ ਉਭਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਦ ਵੱਲੋਂ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਆਨੰਦ ਕਾਰਜ ਐਕਟ ਦੀ ਸੋਧ ਵੀ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਰਿਆਸਤ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹਾਲੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਪੁਰਾਣੇ ਪ੍ਰਬੰਧ (ਹਿੰਦੂ ਮੈਰਿਜ ਐਕਟ) ਤਹਿਤ ਹੀ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਵਾਉਣੇ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਇਸ ਸੋਧ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਸ. ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬਾਈ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਚਲੀ ਆ ਰਹੀ ਮੰਗ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਆਨੰਦ ਕਾਰਜ ਐਕਟ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਯਾਦਗਾਰੀ ਬਾਰੇ ਵਿਵਾਦ ਬੇਲੋੜਾ: ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਸਮੂਹ ਵਿਖੇ ਬਣ ਰਹੇ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਬਾਰੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਵਿਵਾਦ ਦੌਰਾਨ ਇਥੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਯਾਦਗਾਰ ਸਿਰਫ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੈ ਜਿਥੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਚੱਲੇਗਾ।

ਯਾਤਰਾ ਤੋਂ ਪਰਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਬਾਰੇ ਬੇਲੋੜਾ ਵਿਵਾਦ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਯਾਦਗਾਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਕਰੜੇ ਹੱਥੀਂ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਯਾਦਗਾਰ ਦੀ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਬਾਰੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਮੁਖੀ ਬਾਬਾ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹੋਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਯਾਦਗਾਰ ਸਿਰਫ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਚਲਦਾ ਰਹੇਗਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵੱਲੋਂ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਯਾਦਗਾਰਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਸਮੂਹ

ਵਿਚ ਉਸਾਰੇ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਯਾਦਗਾਰਾਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਵਿਚ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਥੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕਰਨਗੇ। ਕੇਂਦਰੀ ਸਿੱਖ ਅਜਾਇਬਘਰ ਵਿਚ ਖਾੜਕੂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਲੱਗੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਵਿਰੋਧ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਅਜਾਇਬਘਰ ਵਿਚ ਤਸਵੀਰਾਂ ਲਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਅੰਤ੍ਰਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਆਈਆਂ ਦਰਖ਼ਾਸਤਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਵਿਚਾਰਨ ਮਗਰੋਂ ਅੰਤ੍ਰਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮਹਾਨ ਸਿੱਖ ਬੀਬੀਆਂ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਦੀ ਰੰਗਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸੈਕਟਰ 16 ਸਥਿਤ ਪੰਜਾਬ ਕਲਾ ਭਵਨ ਵਿਚ ਲੰਘੇ ਦਿਨੀਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਦਾਕਾਰਾ ਤੇ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਨੀਤਾ ਮੋਹਿੰਦਰਾ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਨਿਵੇਕਲੇ ਉਪਰਾਲੇ ਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਖਿੱਚ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣੀ ਰਹੀ। ਨੀਤਾ ਮੋਹਿੰਦਰਾ ਨੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚਲੀਆਂ ਮਹਾਨ ਬੀਬੀਆਂ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਨੂੰ ਰੰਗਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਲਾਮਿਸਾਲ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਲਾਈ ਹੈ।

ਆਪਣੀ ਇਸ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਬਾਰੇ ਨੀਤਾ ਮੋਹਿੰਦਰਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ 'ਤੇ ਰਾਜ ਬੱਬਰ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਸੀਰੀਅਲ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਿਚ ਰਾਣੀ ਸਦਾ ਕੌਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਅ ਰਹੀ ਸੀ।

ਆਪਣੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹ ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ ਬਹੁਤ ਹੈਰਾਨ ਹੋਈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਬੀਬੀਆਂ ਵਿਚਾਰਕ ਪੱਖੋਂ ਅੱਜ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਤੋਂ ਵੀ 200 ਸਾਲ ਅਗਾਂਹ ਸਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਹੈਰਾਨਗੀ ਨੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਤੇ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਨ ਔਰਤਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਜੁਟ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਨ ਔਰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਹੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦਸਤਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਵੀ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਨੀਤਾ ਮੋਹਿੰਦਰਾ ਦੀ ਇਸ ਅਨੋਖੀ ਕਲਾਕਾਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਕਲਾ ਭਵਨ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਵੀ ਲੱਗ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਨੀਤਾ ਮੋਹਿੰਦਰਾ ਹੁਣ ਤੱਕ ਅੱਠ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 17 ਟੀ.ਵੀ ਸੀਰੀਅਲਾਂ ਤੇ 34 ਸਟੇਜ ਨਾਟਕਾਂ ਵਿਚ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਅ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੀ ਮਾਤਾ ਤ੍ਰਿਪਤਾ ਜੀ, ਭੈਣ ਬੇਬੇ ਨਾਨਕੀ, ਦੂਜੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਪਤਨੀ ਮਾਤਾ ਖੀਵੀ, ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਦੀ ਬੇਟੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਭਾਨੀ, ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਪਤਨੀ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬੇਦਾਵਾ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਬਖਸ਼ਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਮਾਈ ਭਾਗੋ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਬਾਰੇ ਬੇਮਿਸਾਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰਕੇ ਉਪਰੋਕਤ ਬੀਬੀਆਂ ਦੇ ਚਿੱਤਰ ਬਣਾਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਇਆ।

ਚੀਨ ਦੇ ਰੱਖਿਆ ਖ਼ਰਚੇ ਨੇ ਤੋੜੇ ਰਿਕਾਰਡ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਰੱਖਿਆ ਖ਼ਰਚੇ ਵਿਚ ਚੀਨ ਸਾਰੇ ਏਸ਼ੀਆਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਹੈ। ਇਕ ਅਮਰੀਕੀ ਸੈਨਿਕ ਮਾਹਰ ਅਨੁਸਾਰ ਚੀਨ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਅਪਣੇ ਰੱਖਿਆ ਬਜਟ 'ਚ ਚਾਰ ਗੁਣਾ ਵਾਧਾ ਕਰਦਿਆਂ ਫ਼ੌਜੀ ਖ਼ਰਚੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਏਸ਼ੀਆ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਫ਼ੌਜੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਭਾਰਤ, ਜਾਪਾਨ, ਦੱਖਣੀ ਕੋਰੀਆ ਤੇ ਤਾਈਵਾਨ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡ ਦਿਤਾ ਹੈ।

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਸਥਿਤ ਰਣਨੀਤਕ ਖੋਜ ਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਧਿਐਨ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਅਪਣੀ ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ 10 ਸਾਲਾਂ ਭਾਵ ਸਾਲ 2000 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਨਖ਼ਾਂ ਪੰਜਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਰੱਖਿਆ ਖ਼ਰਚਾ ਦੁਗਣਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਲ 2011 ਵਿਚ ਇਨਖ਼ਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਰੱਖਿਆ 'ਤੇ ਕੁਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਤਕਰੀਬਨ 224 ਅਰਬ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਖ਼ਰਚ ਕੀਤੇ ਹਨ। 2005 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਪਾਨ ਦਾ ਰੱਖਿਆ ਬਜਟ ਏਸ਼ੀਆ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਪਰ 2005 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੀਨ ਰਖਿਆ 'ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖ਼ਰਚ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਦੇਸ਼ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ 2011 ਵਿਚ ਇਨਖ਼ਾਂ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕੁਲ ਰੱਖਿਆ ਖ਼ਰਚੇ ਵਿਚ ਚੀਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ 40.2 ਫੀਸਦੀ ਸੀ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਵਿਚ ਸੋਧ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਡਟੇ ਅਕਾਲੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੂੰ ਵੋਟਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਚੁਣਨ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ 1971 ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੋਧ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬ) ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਸੋਧ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਹੀ ਨਿਯਮ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕੇਮਟੀ ਵਿਚ ਵੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਬਾਦਲ ਧੜੇ ਨੇ ਇਸ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਢ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਲੰਘੇ ਦਿਨੀਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਸੋਧ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਲਈ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਘਰ ਮੂਹਰੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੈਂਕੜੇ ਵਰਕਰ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਘਰ ਵੱਲ ਵਧੇ ਤਾਂ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬੈਰੀਕੇਡਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਲਿਆ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਬੈਰੀਕੇਡਾਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪੁਲੀਸ ਘੇਰੇ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਬੀਬੀ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਘਰ

ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ, ਸ਼ੀਲਾ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ। ਕੁਝ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਬੈਰੀਕੇਡ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਬੀਬੀ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਘਰ ਅੰਦਰ ਜਾਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਕੇ ਬੱਸਾਂ ਵਿਚ ਬਿਠਾ ਲਿਆ ਤੇ ਥਾਣਾ ਤੁਗਲਕ ਰੋਡ ਲੈ ਗਈ ਜਿਥੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਦਿੱਲੀ ਇਕਾਈ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ.ਕੇ. ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ 'ਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਕਾਬਜ਼ ਰੱਖਣ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਵਿਚ ਸੋਧ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣਾਂ ਵੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਨਵੰਬਰ 2013 ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਹੀ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੌਮੀ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ 29 ਸੂਬਿਆਂ ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਹਨ ਤੇ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਦਖ਼ਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਪਰ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਇਥੋਂ ਦੇ ਡੇਢ ਦਰਜਨ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੰਭਾਲਣ ਵਾਲੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿਚ ਦਖ਼ਲਅੰਦਾਜੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਰੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਟੱਪਣ 'ਤੇ ਉਤਾਰੂ ਹੈ। ਸ. ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣਾਂ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ 31 ਦਸੰਬਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਣ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਸ਼ਹੀਦ ਢੀਂਗਰਾ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਉਸਾਰਨ ਤੋਂ ਭੱਜੀ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਮਦਨ ਲਾਲ ਢੀਂਗਰਾ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਥਿਤ ਜੱਦੀ ਘਰ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਉਸਾਰਨ ਬਾਰੇ ਕੋਰੀ ਨਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਕਈ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ 'ਚ ਰੋਸ ਪਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਫੈਸਲਾ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਦਾਇਰ ਜਨਹਿੱਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਥਿਤ ਕਟੜਾ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਵਿਖੇ ਸ਼ਹੀਦ ਮਦਨ ਲਾਲ ਢੀਂਗਰਾ ਦੇ ਜੱਦੀ ਘਰ ਨੂੰ ਯਾਦਗਾਰ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਲਫ਼ੀਆ ਬਿਆਨ 'ਚ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦ ਮਦਨ ਲਾਲ ਢੀਂਗਰਾ ਦੇ ਜੱਦੀ ਘਰ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਢਾਹ ਢੇਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਇੱਥੇ ਪੁਰਾਣਾ ਘਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸਗੋਂ ਖ਼ਾਲੀ ਪਲਾਟ ਹੈ ਜੋ ਚੁਫੇਰਿਓਂ ਉੱਚੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਨਾਲ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਇਥੇ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਾਉਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦ ਮਦਨ ਲਾਲ ਢੀਂਗਰਾ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਆਉਣ ਪਿੱਛੋਂ ਸਰਗਰਮ ਹੋਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਮੁਕੰਮਲ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੱਲੋਂ ਕਾਰਵਾਈ ਵੀ ਅਰੰਭੀ ਗਈ ਸੀ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਇਸ ਜੱਦੀ ਘਰ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਰਜਿਸਟਰੀ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵੀ ਰੋਕ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਅਚਨਚੇਤੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣਾ ਫੈਸਲਾ ਬਦਲ ਲਿਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਆਪਣੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਸਮਾਰਕ ਬਣਾਉਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲਦਿਆਂ ਹੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰੋ. ਲਕਸ਼ਮੀ ਕਾਂਤਾ ਚਾਵਲਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦ ਮਦਨ ਲਾਲ ਢੀਂਗਰਾ ਸਮਾਰਕ ਸਮਿਤੀ ਵੀ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਹੈ, ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਮੁਆਫ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੁਝ ਨਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਜਨਤਾ ਇਥੇ ਸਮਾਰਕ ਆਪਣੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਬਣਾਵੇਗੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਜਵਾਬ ਬਾਰੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਇੰਨਾ ਧਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਹੀਦ ਢੀਂਗਰਾ ਦੇ ਜੱਦੀ ਘਰ ਦੀ ਵੇਚੀ ਹੋਈ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਖਰੀਦ ਸਕੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਈ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਜਵਾਬ ਨੂੰ ਮੰਦਭਾਗਾ ਦੱਸਿਆ। ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਦੁਹਾਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਜੱਦੀ ਘਰ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਾਸੀ ਸ਼ਹੀਦ ਮਦਨ ਲਾਲ ਢੀਂਗਰਾ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਅਜਿਹੇ ਭਾਰਤੀ ਸ਼ਹੀਦ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਰ ਵਿਲੀਅਮ ਕਰਜਨ ਵਾਇਲੀ ਨੂੰ ਇਕ ਜੁਲਾਈ, 1909 'ਚ ਲੰਦਨ ਵਿਖੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰੀ ਸੀ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੀ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਸ਼ਹੀਦ ਢੀਂਗਰਾ ਦੇ ਜੱਦੀ ਘਰ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਉਭਰਿਆ ਸੀ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਹੀਦ ਢੀਂਗਰਾ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ 100 ਸਾਲਾ ਸਮਾਗਮ ਵੀ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਸੜਕ ਦਾ ਨਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਮਦਨ ਲਾਲ ਢੀਂਗਰਾ ਮਾਰਗ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਜੱਦੀ ਘਰ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਘਰ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸ਼ਹੀਦ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਖ਼ਰੀਦਦਾਰਾਂ ਨੇ ਚੁੱਪ-ਚਪੀਤੇ ਘਰ ਨੂੰ ਢਹਿ ਢੇਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਤੋਂ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਖ਼ਫ਼ਾ

ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤਲਬ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕੈਂਸਰ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਦਮਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਾ ਦੇਣ ਬਦਲੇ **ਪੰਜਾਬ** ਰਾਜ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਡਾਇਰੈਕਟਰ 'ਤੇ ਦੋ ਵਾਰ ਭੇਜੇ ਨੋਟਿਸਾਂ ਨੂੰ ਅਣਗੌਲਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ।

ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸੈੱਲ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਅਵਿਨਾਸ਼ ਰਾਏ ਖੰਨਾ ਵੱਲੋਂ ਕੈਂਸਰ ਨਾਲ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਮੌਤਾਂ ਬਾਰੇ ਭੇਜੀ ਰਿਪੋਰਟ ਬਾਰੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 15 ਮਾਰਚ ਤੇ ਦੂਜੀ ਵਾਰ 21 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੰਗੀ ਸੀ ਪਰ ਦੋਵੇਂ ਵਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਇਸ ਅਣਗਹਿਲੀ ਦਾ ਗੰਭੀਰ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦਾ ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਆਮ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ।

ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੋਗਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ 'ਚ ਪਿਛਲੇ ਦਹਾਕੇ ਦੌਰਾਨ ਕੈਂਸਰ ਨਾਲ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੌਤਾਂ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਲੋਕ ਗੁਰਦੇ ਰੋਗ, ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਤੇ ਨਿੰਪੁਸਕਤਾ ਨਾਲ ਜੂਝ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਵੀ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੋਗਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ 'ਚ ਸਾਲ 2001 ਤੋਂ 2009 ਤੱਕ ਕੈਂਸਰ ਨਾਲ 793 ਮੌਤਾਂ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਢਾਈ ਸੌ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਲਾਇਲਾਜ ਬਿਮਾਰੀ ਨੇ ਨਿਗਲ ਲਿਆ ਹੈ।

ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ 'ਚ ਯੂਰੇਨੀਅਮ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਭਰ 'ਚ ਇਕ ਲਿਟਰ ਪਾਣੀ ਪਿੱਛੇ 15000 ਤੋਂ 35000 ਮਿਲੀ ਗ੍ਰਾਮ ਯੂਰੇਨੀਅਮ ਹੈ ਜਦਕਿ ਇੰਡੀਅਨ ਬਿਊਰੋ ਆਫ਼ ਸਟੈਂਡਰਡ ਦੇ ਪੈਮਾਨੇ ਅਨੁਸਾਰ 0 ਤੋਂ 500 ਮਿਲੀਗ੍ਰਾਮ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦੂਸ਼ਿਤ ਪਾਣੀ ਦੀ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਮਾਰ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ 2012 ਦੇ ਦੂਜੇ ਮਹੀਨੇ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਦੇ 374 ਨਮੂਨੇ ਲਏ ਗਏ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 177 ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਗਏ ਸਨ।

ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ 'ਸੈਂਟਰਲ ਵਾਟਰ ਬੋਰਡ' ਦੇ ਤਾਜ਼ਾ ਸਰਵੇ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ 'ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਭਰ ਦੇ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਫਲੋਰਾਈਡ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਪੀਣ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਥੇ ਹੀ ਬੱਸ ਨਹੀਂ 'ਭਾਬਾ ਆਟੋਮਿਕ ਰਿਸਰਚ ਸੈਂਟਰ' ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ 'ਚ ਆਮ ਨਾਲੋਂ ਦੁੱਗਣੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਯੂਰੇਨੀਅਮ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬਲਾਕ ਮੋਗਾ ਤੇ ਬਾਘਾਪੁਰਾਣਾ ਦੀ ਹਾਲਤ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਾੜੀ ਹੈ। ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ 'ਚ ਫਸਲਾਂ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਬਿਮਾਰੀ ਦੇ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲੈਂਦਿਆਂ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਸਮੇਤ ਤਲਬ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਐਲ.ਆਰ. ਰੂਜ਼ਮ ਅਤੇ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੇਸ ਦੀ ਅਗਲੀ ਸੁਣਵਾਈ 28 ਦਸੰਬਰ ਲਈ ਮੁਕਰਰ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਬਾਈ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਬਾਅਦ ਖੁਲ੍ਹਿਆ ਸ੍ਰੀਨਗਰ ਦਾ ਮੰਦਰ

ਸ੍ਰੀਨਗਰ: ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਆਪਸੀ ਪ੍ਰੇਮ-ਪਿਆਰ ਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਝ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਵਜੋਂ ਇਥੇ ਰੈਨਾਬਾੜੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਇਕ ਮੰਦਰ ਨੂੰ 22 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਹੈ।

ਖੰਡਰ ਬਣ ਰਹੇ ਇਸ ਮੰਦਰ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਦਾ ਕੰਮ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਧਰਮਾਰਥ ਟਰਸਟ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕੰਮ 'ਤੇ ਅਠਾਰਾਂ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਆਏ ਹਨ।

ਕੀ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਸੱਚ ਹੀ ਸ਼ਹੀਦ-ਏ-ਆਜ਼ਮ ਨਹੀਂ ਹਨ?

(ਸਫਾ 13 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਨਾਂਹਪੱਖੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਖ਼ਰੀਆਂ ਸਾਮਰਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਤਾਕਤਾਂ ਵਲੋਂ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦੇ ਜਜ਼ਬੇ ਤਹਿਤ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਾਮਰਾਜ ਵਿਰੁੱਧ ਪੂਰੀ ਸ਼ਿੱਦਤ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਲੜੀ ਗਈ। ਇੱਥੇ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਉਪਰੋਕਤ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ 'ਚ ਸਾਂਝ ਦੀਆਂ ਤੰਦਾਂ ਬੁਣਦਾ ਸਾਫ਼ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਪਰ ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਨਜ਼ਰ 'ਚ ਇਹ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਦੀ ਜੰਮਣ ਭੋਇੰ ਹੈ।

ਨਿਰਸੰਦੇਹ, 1947 ਦੀ ਰਸਮੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਦਲ ਗਈ। ਹੁਣ ਇਹ ਹੁਕਮਰਾਨ ਜਮਾਤ ਦੇ ਹੱਥ 'ਚ ਆਪਣੀ ਲੋਕ-ਧ੍ਰੋਹੀ ਅਤੇ ਮੱਕਾਰ ਭੂਮਿਕਾ 'ਤੇ ਪਰਦਾਪੋਸ਼ੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਥਾਪਤੀ ਵਿਰੋਧੀ ਜਾਇਜ਼ ਵਿਦਰੋਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੈ। ਮਾਰਕਸੀ ਵਿਦਵਾਨ ਪ੍ਰੋ. ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਬਾਖ਼ੂਬੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਚ ਕੀਤਾ ਹੈ: "ਇੰਜ, ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੱਖੋਂ ਦੇਖਿਆਂ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਖ਼ੁਦ-ਬ-ਖ਼ੁਦ ਹੀ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਜਾਂ ਪਿਛਾਂਹਖਿੱਚੂ, ਧਰਮਨਿਰਪੱਖ ਜਾਂ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ, ਜਮਹੂਰੀ ਜਾਂ ਆਪਾਸ਼ਾਹ, ਕੋਈ ਬਿਹਤਰ ਜਾਂ ਬਦਤਰ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਇਸ ਦੇ ਖ਼ਾਸ ਕਿਰਦਾਰ, ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਤੇ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਠੋਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਜਾਂ ਮੌਕਾਮੇਲ 'ਤੇ ਮੁਨੱਸਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਕਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਦਾ ਅਸਲ ਸੁਭਾਅ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਭੂਮਿਕਾ ਤੈਅ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। 1947 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਸੱਚ ਹੀ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਸੀ; ਇਕ ਵੱਖਰੀ, ਵੱਧ ਤਰੱਕੀਪਸੰਦ ਜਮਾਤੀ ਅਗਵਾਈ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤਹਿਤ ਇਹ ਇਨਕਲਾਬੀ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾਗਤ ਵਿਰੋਧਤਾਈਆਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ ਨੇ ਜੂੜ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ ਦੀ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ਤ ਰਾਹੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਹੀ ਬਿਹਤਰ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਰੀ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਪਰ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਦਾ 1947 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੰਜ ਬਣੇ ਰਹਿਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।" ("1914-15 ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ", 1992 'ਚ ਕੀਤੀ ਤਕਰੀਰ) ਪਰ ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਨਜ਼ਰ 'ਚ 1947 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਹਰ ਬਿਮਾਰੀ ਦੀ ਜੜ੍ਹ 1947 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉੱਭਰਿਆ ਕੌਮਵਾਦੀ ਜਜ਼ਬਾ ਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਇਨਕਲਾਬੀ ਵਾਲੇ ਸਥਾਪਤ ਬਿੰਬ ਵਿਚੋਂ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਝਲਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਗੁਣਾਂ-ਔਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨ ਤੇ ਸਵੀਕਾਰਨ ਦਾ ਸੰਵਾਦ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਬਿੰਬ ਨੂੰ ਗੁਣਾਂ-ਔਗੁਣਾਂ ਦੇ ਟੁਕੜਿਆਂ 'ਚ ਵੰਡ ਕੇ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਐਵੇਂ ਹੀ ਸ਼ਹੀਦ-ਏ-ਆਜ਼ਮ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ; ਪਰ ਉਪਰੋਕਤ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ 'ਚ ਅਸੀਂ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਤੱਥਾਂ ਤੇ ਦਲੀਲਾਂ 'ਤੇ ਖ਼ਰਾ ਨਹੀਂ ਉੱਤਰਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ 'ਗਿਆਨ-ਚੇਤਨਾ' ਦਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਾ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ 'ਚ ਸਮਰੱਥਾ ਤੋਂ ਦੁੱਗਣੇ ਕੈਦੀ ਤਾੜੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਵਿਚ ਭੋਰਾ ਵੀ ਸਚਾਈ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ ਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੂਬੇ ਭਰ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਤਕਰੀਬਨ 20 ਹਜ਼ਾਰ ਕੈਦੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜੁਰਮਾਂ ਕਰਕੇ ਬੰਦ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 11 ਹਜ਼ਾਰ ਕੈਦੀ ਉਹ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਸੱਤ ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਪੁਰਸ਼ ਤੇ 400 ਦੇ ਕਰੀਬ ਔਰਤਾਂ ਹੀ ਸਜ਼ਾ ਯਾਫ਼ਤਾ ਕੈਦੀ ਹਨ।

ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ 27 ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ 17 ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪੁਰਸ਼ ਅਤੇ 1400 ਦੇ ਕਰੀਬ ਮਹਿਲਾ ਕੈਦੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਇਸ ਤੋਂ ਕਿਧਰੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਸਮਰੱਥਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੈਦੀ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 2500 ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਸਮਰੱਥਾ ਸਿਰਫ਼ 1300 ਦੇ ਕਰੀਬ ਕੈਦੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੈਦੀਆਂ ਵਿਚ ਕੌਮਾਂਤਰੀ, ਮੋਬਾਈਲ ਤੇ ਤਸਕਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਈ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਕੈਦੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਸੰਗਰੂਰ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ 484 ਹੈ ਪਰ ਇਥੇ ਇਸ ਵੇਲੇ ਇਸ ਤੋਂ ਦੁੱਗਣੇ ਕੈਦੀ ਬੰਦ ਹਨ। ਪਟਿਆਲਾ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ 1300 ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੈ ਤੇ ਇਥੇ ਵੀ 1700 ਦੇ ਕਰੀਬ ਕੈਦੀ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਕੈਦੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਥੇ ਵੀ ਸਮਰੱਥਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੈਦੀ ਹਨ। ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ 650 ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੈ ਪਰ ਇਥੇ 900 ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੈਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਹਨ। ਸਬ ਜੇਲ੍ਹ ਮੋਗਾ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ 46 ਹੈ ਪਰ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 100 ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ 70 ਹੈ ਤੇ ਇਥੇ 200 ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੈਦੀ ਹਨ। ਫ਼ਾਜ਼ਿਲਕਾ ਸਬ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ 48 ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਥੇ 100 ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੈਦੀ ਬੰਦ ਹਨ। ਫਗਵਾੜਾ ਸਬ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ 20 ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਥੇ 50 ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੈਦੀ ਹਨ। ਦਸੂਹਾ ਸਬ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ। ਤੱਥ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੋਗਾ, ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ, ਫ਼ਾਜ਼ਿਲਕਾ, ਫਗਵਾੜਾ, ਦਸੂਹਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਸੰਗਰੂਰ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਤੂੜੀ ਵਾਂਗ ਕੈਦੀਆਂ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸੱਤ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੁਰਸ਼ ਕੈਦੀ ਤੇ 400 ਦੇ ਕਰੀਬ ਔਰਤਾਂ ਹੀ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਸਜ਼ਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਬਾਕੀ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹਵਾਲਾਤੀ ਹਨ।

ਚੁਰਾਸੀ ਦਾ ਦਰਦ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨੀ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਨਵੰਬਰ 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਦੰਗਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਪਾਉਣ ਦੇ ਮੰਤਵ ਨਾਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉੱਘੇ ਸਿੱਖ ਵਕੀਲ ਐਚ.ਐਸ. ਫੂਲਕਾ ਵੱਲੋਂ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇੜੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਲਾਈ ਗਈ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਲਾ ਰਹੇ ਐਡਵੋਕੇਟ ਐਚ.ਐਸ. ਫੂਲਕਾ

ਇਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਨੇ ਨਵੰਬਰ 1984 ਵਿਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਮੁੜ ਚੇਤਿਆਂ ਵਿਚ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੋਈ 30 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਪੁੱਜੇਗੀ ਤੇ ਤਿੰਨ ਨਵੰਬਰ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ। ਇਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਕਾਰਕੁਨ ਦੂਰ ਹੀ ਰਹੇ।

ਇਤਿਹਾਸਕ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਇਸ ਮੋਬਾਈਲ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਦਾ ਰਸਮੀ ਆਰੰਭ ਭਾਵੇਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਅਸਥਾਨ ਤੋਂ ਹੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਲਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਸਾਰਾਗੜ੍ਹੀ ਪਾਰਕਿੰਗ ਨੇੜੇ ਲਾਈ ਗਈ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਲੋਕ ਰਾਜ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਮੁਖੀ ਐਸ. ਰਾਘਵਨ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਤਕਰੀਬਨ 80 ਤਸਵੀਰਾਂ ਵਾਲੀ ਇਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਚਿੱਤਰ ਲਾਏ ਗਏ ਹਨ।

ਕੈਮਰੇ ਨਾਲ ਖਿੱਚੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਇਹ ਤਸਵੀਰਾਂ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫਰ ਅਸ਼ੋਕ ਵਾਹੀ, ਰਾਮ ਰਹਿਮਾਨ ਤੇ ਸੰਦੀਪ ਸ਼ੰਕਰ ਦੀਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂਕਿ ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ ਰਾਹੀਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵਿਚ ਉੱਘੀ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਅਰਪਨਾ ਕੌਰ, ਸੁਸ਼ਾਂਤ ਗੋਹਾ, ਵਿਵਨ ਸੁੰਦਰਮ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਫੋਟੋਗਰਾਫਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਤਿਰਲੋਕ ਪੁਰੀ, ਕਨਾਟ ਪਲੇਸ, ਬਾਬਾ ਖੜਗ ਸਿੰਘ ਮਾਰਗ, ਕੈਂਪਾ ਕੋਲਾ ਫੈਕਟਰੀ, ਨੰਦ ਨਗਰੀ, ਮੈਰਿਨ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਹੋਈ ਸਾੜ ਫੂਕ ਤੇ ਵੱਢ ਕੱਟ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਇਹ ਤਸਵੀਰਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਵਾਪਰੇ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਵਰਤਾਰੇ ਦਾ ਮੂੰਹ ਬੋਲਦਾ ਸਬੂਤ ਹਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਦੁੱਖ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਤੋਂ ਸਾਫ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਿੱਤਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭੁਗਤਣਾ ਪਿਆ, ਦੁੱਖ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਹੀ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਲਾਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਲਫ਼ਨਾਮਿਆਂ ਵਿਚ ਸਾਬਕਾ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਰਾਮ ਵਿਲਾਸ ਪਾਸਵਾਨ, ਮੰਦੋਤਰੀ ਦੇਵੀ, ਸੱਤਿਆ ਦੇਵੀ ਸਮੇਤ ਦੋ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਰਾਹੁਲ ਬੇਦੀ ਤੇ ਮੁਨੀਸ਼ ਸੰਜੇ ਸੂਰੀ ਦੇ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਲਫ਼ਨਾਮਿਆਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਨਵੰਬਰ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਨਵੰਬਰ ਤੱਕ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਕਿਵੇਂ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਕਾਰਾ ਵਾਪਰਿਆ।

ਪੱਤਰਕਾਰ ਸ੍ਰੀ ਸੂਰੀ ਦੇ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਣ 'ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਰਕਾਬ ਗੰਜ ਵਿਖੇ ਵਾਪਰੀ ਘਟਨਾ ਦੀ ਕਵਰੇਜ ਲਈ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਸੌ ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਹਜ਼ੂਮ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਤੋੜਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਉੱਥੇ ਦੋ ਸਿੱਖ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਵੀ ਦੇਖੀਆਂ। ਕੁਝ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੰਗਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ।

ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਤੋਂ ਪਾਸਿਆ ਵੱਟਿਆ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਨਵੰਬਰ 1984 ਦੇ ਦੁਖਾਂਤ ਸਬੰਧੀ ਲਾਈ ਗਈ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਦੌਰਾਨ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸਹਿਯੋਗੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਦੂਰੀ ਕਾਇਮ ਰੱਖੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਮੰਗ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਇਕਜੁੱਟਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ।

ਉਘੇ ਸਿੱਖ ਵਕੀਲ ਐਚ.ਐਸ. ਫੂਲਕਾ ਵੱਲੋਂ ਹੋਰ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਲਾਈ ਗਈ ਇਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੰਗਿਆਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੇਣ ਤੇ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਉਭਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਸਮਾਪਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾ ਠਹਿਰਾਅ ਦੌਰਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਇਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਈਆਂ। ਹੋਰ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੀ ਇਸ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਬਾਰੇ ਐਡਵੋਕੇਟ ਐਚ.ਐਸ. ਫੂਲਕਾ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮੂਹ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਜੇਕਰ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਈਆਂ ਤਾਂ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਉਹ ਹੀ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਦੱਸ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਮੀਡੀਆ 'ਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਇਕਾਈ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਉਪਕਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਭੰਨਤੋੜ ਦੇ ਦੋਸ਼ 'ਚ 34 ਡੇਰਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜੇ

ਮੋਗਾ: ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੰਗ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 34 ਡੇਰਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਕਰੜੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਹੇਠ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 22 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ 34 ਡੇਰਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ 3-3 ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਤੇ 5-5 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾਇਆ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਜੁਰਮਾਨਾ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਈ ਗਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਅੰਦਰ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਟਾਰਨੀ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ 'ਚ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ 22 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਪੀਲ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਦਾਖਲ ਕਰ ਲਈ ਪਰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੰਗ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਅਰਜ਼ੀ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਵੱਲੋਂ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਗੁਰਮੀਤ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਸਿੰਘ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਭੜਕੇ ਡੇਰਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੇ 27 ਫਰਵਰੀ, 2010 ਨੂੰ ਇਥੇ ਬੱਸ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਰੋਡਵੇਜ਼ ਦੀਆਂ 13 ਤੇ ਪੀ.ਆਰ.ਟੀ.ਸੀ. ਦੀਆਂ ਛੇ ਬੱਸਾਂ ਦੀ ਭੰਨ ਤੋੜ ਕੀਤੀ ਤੇ ਕੁਝ ਬੱਸਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੀ ਸਤਲੁਜ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ 'ਤੇ ਵੀ ਹੱਲਾ ਬੋਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਹਜ਼ੂਮ ਨੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਤੋੜ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਥਾਣਾ ਸਿਟੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਧਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਜੱਜ ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੰਗ ਨੇ ਬੀਤੀ 22 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ 34 ਡੇਰਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਧਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ 3-3 ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਤੇ 5-5 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾਇਆ ਸੀ।

ਪਾਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਚੋਣ ਧੋਖਾ ਕਰਾਰ

ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ: ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ 1990 ਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਗ਼ੁਲਾਮ ਇਸਹਾਕ ਖ਼ਾਨ ਨੇ ਪੀ.ਪੀ.ਪੀ. ਦੀ ਜਿੱਤ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਇਸਲਾਮੀ ਇਤਿਹਾਦ (ਆਈ.ਜੇ.ਆਈ.) ਦੇ ਗਠਨ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਅਸਰਾਰ ਖ਼ਾਨ ਦੀ 1996 'ਚ ਦਾਖ਼ਲ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਹੁਕਮ 'ਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗ਼ੁਲਾਮ ਇਸਹਾਕ ਖ਼ਾਨ, ਸਾਬਕਾ ਥਲ ਸੈਨਾ ਮੁਖੀ ਮਿਰਜ਼ਾ ਅਸਲਮ ਬੇਗ਼ ਤੇ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਲੈਫ਼ਟੀਨੈਂਟ ਜਨਰਲ ਅਸਦ ਦੁਰਾਨੀ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ।

ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਇਫ਼ਤਿਖ਼ਾਰ ਮੁਹੰਮਦ ਚੌਧਰੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਸਾਬਕਾ ਏਅਰ ਮਾਰਸ਼ਲ ਅਸਰਾਰ ਖ਼ਾਨ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਉਤੇ ਇਹ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾਇਆ। ਜਨਾਬ ਖ਼ਾਨ ਨੇ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਉੱਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਸੀ ਕਿ 1990 ਦੀ ਚੋਣ 'ਚ ਬੇਨਜ਼ੀਰ ਭੁੱਟੋ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਪੀ.ਪੀ.ਪੀ. ਨੂੰ ਜਿੱਤਣੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਆਈ.ਜੇ.ਆਈ. ਦੇ ਗਠਨ ਲਈ 14 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ। ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਲੈਫ਼ਟੀਨੈਂਟ ਜਨਰਲ (ਸੇਵਾਮੁਕਤ) ਅਸਦ ਦੁਰਾਨੀ ਦੇ ਹਲਫ਼ੀਆ ਬਿਆਨ ਉਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ। ਆਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਥਲ ਸੈਨਾ ਮੁਖੀ ਤੇ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਨੂੰ ਚੋਣ ਸੈੱਲ ਦੇ ਗਠਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਕਾਲਮ 'ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ' ਨੂੰ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਲਮ ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਇਕ-ਦੋ ਸਤਰਾਂ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੋ। 'ਗਾਗਰ ਵਿਚ ਸਾਗਰ' ਭਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਮਿਲੇਗੀ। ਵਧੀਆ ਲਿਖਤਾਂ ਪਰਚੇ ਵਿਚ ਛਾਪੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਤੁਹਾਡੀ ਆਪਣੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਕੋਈ ਵਧੀਆ ਤਸਵੀਰ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਕੋਲਿਤਰੀ ਤਸਵੀਰ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਕਾਲਮ ਲਈ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 3 ਨਵੰਬਰ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-36

ਪਤਝੜ ਸਿਰ 'ਤੇ ਆ ਚੜ੍ਹੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਹੱਸਣ ਰੁੱਖ,
ਐਵੇਂ ਬੰਦਾ ਤਨ ਨੂੰ ਲਾਈ ਫਿਰਦਾ ਦੁੱਖ।
ਕਿਧਰੇ ਚੱਲਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਤੇ ਕਿਧਰੇ ਫਟਦੇ ਬੰਬ,
ਫਿਰ ਵੀ ਕੁਦਰਤ ਵੇਖ ਲਓ ਕਿਵੇਂ ਬਖੇਰੇ ਰੰਗ।

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-34

ਖੇਡਣ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਉਮਰ ਜਦ ਆਈ,
ਡਾਢੀ ਧੂ ਕਲੇਜੜੇ ਪਈ ਯਾਰੋ।
ਗਿਆ ਲੜਕਪਨ ਕਦੇ ਨਾ ਪਰਤਿਆ ਹੈ,
ਆਈ ਪੀਰੀ ਤੇ ਫੇਰ ਨਾ ਗਈ ਯਾਰੋ।

-ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਹਾਂਸ
ਫੋਨ: 408-956-1696

ਖੇਤਾਂ ਦੇ ਅਸੀਂ ਪੁੱਤ ਕਹਾਈਏ,
ਖੇਤ ਹੀ ਸਾਡੇ ਖਾੜੇ।
ਮਿੱਟੀ ਉਤੇ ਖਿੱਚ ਲਕੀਰਾਂ,
ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਪਾੜੇ।
ਛੋਟੇ ਵੱਡੇ, ਊਚ ਨੀਚ ਦੇ,
ਇਥੇ ਨਹੀਂ ਪੁਆੜੇ।

-ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧੇਰ
ਪਿੰਡ: ਕਲਾਹੜ (ਲੁਧਿਆਣਾ)
ਫੋਨ:91-98783-37222

ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਮਿੱਟੀ ਹੋਣਾ
ਪਾਉਣੀਆਂ ਕਬੱਡੀਆਂ।
ਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਹੋਵੇ
ਮੱਲਾਂ ਮਾਰਨੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ।

-ਪਰਸ਼ੋਤਮ ਸਿੰਘ, ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ।

ਸਰੀਰ ਭਾਵੇਂ ਮਾੜੇ ਐ,
ਪਰ ਇਰਾਦੇ ਸਾਡੇ ਪੱਕੇ।
ਸੁੱਕਾ ਅਸੀਂ ਜਾਣ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ,
ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਜੋ ਸਾਡੇ ਧੱਕੇ।

-ਗੋਰਾ ਪ੍ਰਜਾਪਤ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ
ਫੋਨ:646-721-1964

ਸੱਤ ਸਾਲਾ ਬੱਚੀ ਨੇ ਪਾਈਆਂ ਸੰਗੀਤ 'ਚ ਧੁੰਮਾਂ

ਲੰਡਨ: ਬਰਤਾਨੀਆ ਵਿਚ ਸੱਤ ਸਾਲ ਦੀ ਬੱਚੀ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਪੱਛਮੀ ਵੰਨਗੀ ਓਪੇਰਾ ਦੀ ਆਪਣੀ ਧੁਨ ਸਿਰਜਣ ਸਦਕਾ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਖਬਰਾਂ ਵਿਚ ਹੈ। ਆਲਮਾ ਡੱਚੇਸ਼ਰ ਨਾਮੀ ਇਹ ਬੱਚੀ ਇਕ ਵਧੀਆ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਹੈ ਜੋ ਵਾਇਲਨ ਤੇ ਪਿਆਨੋ ਵਜਾਉਣ ਦੀ ਮਾਹਰ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਪਹਿਲੀ ਕੰਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਨੈਸ਼ਨਲ ਓਪੇਰਾ ਨੇ ਵੀ ਖੂਬ ਸਲਾਹਿਆ ਹੈ।

ਡੱਚੇਸ਼ਰ ਨੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੀ ਸੰਗੀਤਕ ਧੁਨਾਂ ਬਣਾਉਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਛੇ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਸੋਨਾਟਾ (ਪਿਆਨੋ ਦਾ ਇਕ ਰਾਗ) ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਓਪੇਰਾ ਸਿਰਜਿਆ ਹੈ। ਰੋਜ਼ਨਾਮਾ 'ਡੇਲੀ ਮੇਲ' ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਦੀ ਵੀਡੀਓ ਨੂੰ ਯੂਟਿਊਬ 'ਤੇ ਪਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਾਰ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਮੁਹਾਰਤ ਨੂੰ ਵੂਲਫਗੈਂਗ ਅਪੇਦਸ ਮੋਜ਼ਰਤ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾਇਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਵਾਇਲਨ ਤੇ ਪਿਆਨੋ ਦੀ ਮੁਹਾਰਤ ਹਾਸਲ ਕਰਕੇ ਕੰਪੋਜ਼ਿੰਗ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਆਲਮਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਓਪੇਰਾ ਨੂੰ 'ਸਵੀਪਰ ਆਫ ਡਰੀਮਜ਼' ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸੰਗੀਤ ਉਦੋਂ ਫੁਰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਰਾਮ ਦੀ ਮੁਦਰਾ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸ਼ਖਸੀਅਤ

ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੱਜ
ਫੋਨ: 916-256-5367

ਵਿਅਕਤੀਵਾਦੀ, ਮੱਧਮਾਰਗੀ ਜਾਂ ਸੁਧਾਰਵਾਦੀ, ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਜਾਂ ਜੁੱਗ-ਪਲਪਾਊ; ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਵਾਲੇ, ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਵਿਚਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਰ ਪ੍ਰਾਣੀ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਸਾਜਿਆ-ਨਵਾਜਿਆ ਰੂਪ ਹੈ ਤੇ ਉਹਦਾ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਤੇ ਕਰਮ ਹੈ। ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਧਰਮ ਦੀ ਖੱਟੀ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਦੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਸਿਫਤਾਂ ਦਾ ਬਾਹਰਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਇਕ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਕੋਲੋਂ ਅੱਡ ਕਰ ਕੇ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮਨੁੱਖੀ ਆਤਮਾ ਦੇ ਪਰਛਾਵਿਆਂ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਦੀ ਘੁਲੀ-ਮਿਲੀ ਮੂਰਤ ਹੈ ਜੋ ਲੁਕੋ ਕੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਮਨੁੱਖ ਯਤਨ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਜਨਮ, ਵਿਦਵਤਾ ਜਾਂ ਦੌਲਤ ਦਾ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਭੁਲੇਖਾ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਉਹ ਬੋਲਦੀ ਤਸਵੀਰ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਝੂਠ, ਫਰੇਬ, ਹਉਮੈ, ਗਰੀਬੀ ਜਾਂ ਅਮੀਰੀ ਨੂੰ ਛੁਪਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀ।

ਕਿਸੇ ਦਾ ਧਨ ਜਾਂਚਣ ਲਈ ਉਸ ਦਾ ਬੈਂਕ-ਬੈਲੈਂਸ ਦੇਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਦੇ ਘਰ-ਘਾਟ, ਰਹਿਣੀ-ਬਹਿਣੀ, ਸੁਹਬਤ ਤੇ ਮੂੰਹ ਦੀ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਤੋਂ ਠੀਕ ਪਤਾ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਆਇਆ ਧਨ ਅਮੀਰੀ ਅਖਵਾਉਂਦਾ ਹੈ; ਅਣ-ਵਰਤਿਆ ਧਨ ਮਿੱਟੀ ਸਮਾਨ ਹੈ। ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਣ-ਵਰਤਿਆ ਧਰਮ ਜਾਂ ਅਕਲ ਕੇਵਲ ਅਭਿਮਾਨ/ਹੰਕਾਰ ਹੈ, ਪਰ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਿਆਂ ਇਹ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਚਮਤਕਾਰੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦਾ ਦਰਜਾ ਭਲਾ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਇਉਂ ਜਾਣੋ, ਜੀਕਰ ਕਿਸੇ ਪੱਕ ਰਹੇ ਸਵਾਦੀ ਪਕਵਾਨ ਵਿਚੋਂ ਉਠਦੀ ਵਾਸ਼ਨਾ ਹੈ। ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਹਵਨ ਕੁੰਡ ਉਪਰਲੀ ਤੇਜੱਸਵੀ ਭਾਹ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਭਾਹ ਤਦ ਹੀ ਉਠ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕੁੰਡ ਵਿਚ ਚੰਨਣਕਾਰੀ ਲਟ-ਲਟ ਬਲ ਰਹੀ ਹੋਵੇ। ਗਿੱਲੇ ਗੋਹੇ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਧੁਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਧੂੰਆਂ ਖਿਲਾਰਦੇ ਹਨ। ਸੋ, ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਸ ਚਮਤਕਾਰ ਦੀ ਅਭਿਲਾਖਾ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਕੁੰਡ ਨੂੰ ਸਵੱਛ ਕਰ ਕੇ ਸੁਹਣੀ ਸਮੱਗਰੀ ਬਾਲੇ। ਸੁਹਣੀ ਸਮੱਗਰੀ ਕੀ ਹੈ? ਤੀਖਣ ਬੁੱਧੀ, ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਆਚਾਰ, ਸੁੰਦਰ ਸਿਹਤ, ਹਿਤੂ ਸੁਭਾਅ, ਮਧੁਰ ਬੋਲ, ਵਿਸ਼ਾਲ ਹਿਰਦਾ, ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਵਾਕਫੀਅਤ ਤੇ ਤਜਰਬਾ, ਹਉਮੈ-ਹੀਣ ਵਿੱਦਿਆ, ਮਨੁੱਖ ਹਿਰਦੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਤੇ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਹਮਦਰਦੀ।

ਇਰਾਦੇ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਇਸ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦਾ ਬੜਾ ਆਸ ਭਰਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਇਰਾਦੇ ਦੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਦੂਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਹਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਅਰਥ ਲਿਆ ਸਕਦਾ। ਅਭਿਲਾਖਾ ਇਰਾਦੇ ਦੀ ਮਾਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਚੀਜ਼ ਅਭਿਲਾਖਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਭਿਲਾਖਾ ਇਰਾਦਾ ਜਗਾਏਗੀ ਤੇ ਇਰਾਦਾ ਹਿੰਮਤ ਪੈਦਾ ਕਰੇਗਾ। ਕੋਈ ਗੱਲ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਅਣਹੋਣੀ ਨਹੀਂ। ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਤੁਸੀਂ ਸੰਕਲਪ ਵਿਚ ਲਿਆ ਸਕੇ ਹੋ ਤੇ ਜਿਹਦੇ ਲਈ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸੱਚੀ ਅਭਿਲਾਖਾ ਜਾਗ ਪਈ ਹੈ, ਉਹ ਗੱਲ ਹੋ ਕੇ ਰਹੇਗੀ; ਤੁਸੀਂ ਬੱਸ ਆਪਣੇ ਇਰਾਦੇ 'ਤੇ ਤਕੜੇ ਰਹੋ!

ਸੋ, ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪੌੜੀ ਇਹ ਭਰੋਸਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਮਿਹਰ ਸਭ ਉਤੇ ਸਾਂਝੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹਦੇ ਵੱਲੋਂ ਹਰ ਇਕ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੀ ਅਭਿਲਾਖਾ ਅਨੁਸਾਰ ਕੁਦਰਤ ਦੀਆਂ ਦਾਤਾਂ ਨੂੰ ਭੰਨ-ਘੜ ਕੇ ਜੋ ਚਾਹੇ, ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਪੌੜੀ ਇਹ ਕਿ ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਏ, ਜੀਵਨ ਆਪਣੇ ਦਾ ਕੋਈ ਮਕਸਦ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰੇ। ਇਸ ਮਕਸਦ ਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਇਸ ਦਾ ਅੰਕ-ਅੰਕ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਕਰ ਲਵੇ। ਇਸੇ ਮਕਸਦ ਲਈ ਖਾਵੇ, ਪੀਵੇ, ਤੁਰੇ, ਦੇਖੇ ਤੇ ਪੜ੍ਹੇ। ਬੇਮਕਸਦ ਜਿਉਣਾ ਪਸ਼ੂ ਸਮਾਨ ਹੈ।

ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਸੱਚਾਈ, ਇਨਸਾਫ਼, ਹਮਦਰਦੀ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਔਕੜਾਂ ਨਾਲ ਘੋਲ ਕੀਤਿਆਂ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਔਕੜਾਂ ਨਾਲ ਘੁਲਿਆਂ ਦਲੇਰੀ, ਸਵੈ-ਮਾਨ ਸਨਮਾਨ, ਸਵੈ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਜਾਗਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਤਿੰਨੇ ਹੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੀਆਂ ਮੁਢੱਲੀਆਂ ਸਿਫ਼ਤਾਂ ਹਨ। ਜਿਹਦੇ ਵਿਚ ਇਹ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਖਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।

ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੀ ਨੀਂਹ, ਅੰਦਰਲੀ ਸੱਚਾਈ ਹੈ। ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਫਰੇਬ, ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਦਿਖਾਵਾ ਜਾਂ ਬੇ-ਮਲੂਮਾ ਜਿਹਾ ਝੂਠ ਵੀ ਜੇ ਨੀਂਹ ਦੀ ਰੋੜੀ ਵਿਚ ਕੁੱਟਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਅਣਬੁਝੇ ਚੂਨੇ ਦੀ ਢੀਮ ਵਾਂਗ ਪਾਟ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਤਿੜਕਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ; ਤਾਂ ਤੇ ਫਿਰ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੇ ਅਭਿਲਾਖੀ ਨੂੰ ਲੱਭ-ਲੱਭ ਕੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚੋਂ ਸਾਰੇ ਫਰੇਬ, ਦਿਖਾਵੇ, ਝੂਠ-ਮੱਕਾਰੀ ਕੱਢਣੇ ਹੋਣਗੇ! ਜਿਥੇ ਖੁਦਗਰਜ਼ੀ ਹੈ; ਜਿਥੇ ਦੂਜੇ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਹੀਂ; ਜਿਥੇ ਕੰਮ ਆਉਣ ਦਾ ਚਾਅ ਨਹੀਂ; ਜਿਥੇ ਵਤੀਰੇ ਵਿਚ ਨਿੱਘ ਨਹੀਂ; ਹਮਦਰਦੀ ਨਹੀਂ; ਜਿਥੇ ਸਿਰਫ ਜੋੜਨ-ਮੱਲਣ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦਾ ਮੰਦਰ ਉਸਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।

ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦਾ ਵੱਡਾ ਰਾਜ ਨਿੱਘ ਤੇ ਬੇਗਰਜ਼ੀ ਹੈ। ਬੇਗਰਜ਼ੀ ਤੋਂ ਭਾਵ ਬੇਮਕਸਦੀ ਨਹੀਂ; ਸਗੋਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀ ਪ੍ਰੀਤ, ਮੁਸਕਰਾਹਟ, ਨਰਮੀ, ਸੇਵਾ ਆਦਿ ਨਿੱਜੀ ਗਰਜ਼ ਲਈ ਨਾ ਹੋਣ; ਦੂਜੇ ਦੇ ਕੰਮ ਆਉਣ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਸਕਣ ਕਰ ਕੇ ਹੋਣ। ਆਰਾਮ ਦੀ ਖਾਤਰ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਬੇਆਰਾਮ ਨਾ ਕਰੀਏ। ਖਾਣ ਲੱਗਿਆਂ ਪਹਿਲਾ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰੀਏ। ਬੋਲਣ ਲੱਗਿਆਂ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਸਮਾਂ ਦੇਈਏ। ਮਤਭੇਦ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਠਰ੍ਹੰਮੇ ਨਾਲ ਬਿਨਾਂ ਜ਼ਿਦ ਕੀਤਿਆਂ ਆਪਣੇ ਖਿਆਲ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰੀਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਛੋਟੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਬੇਗਰਜ਼ ਸੁਭਾਓ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਵਿਚ ਉਹ ਜਾਦੂ ਭਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੱਜਣ ਬਣਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਸਫ਼ਲਤਾ ਦਾ ਮੰਡਲ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਨਿਰਾਸੇ ਜੀਆਂ ਵਿਚ ਸਫਲਤਾ ਦੀ ਆਸ ਉਠਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਆਦਮੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਅਸਲ ਉਪਕਾਰੀ ਹਨ। ਦਾਨੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹ ਸੁੱਖ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ, ਜਿਹੜਾ ਸਫ਼ਲ ਮੰਡਲ, ਸੁਹਣੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖ ਤੁਰਦਿਆਂ-ਫਿਰਦਿਆਂ ਚੁਪ-ਚੁਪੀਤੇ ਆਪਣੇ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ ਖਿਲਾਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦਾ ਮੁੱਖ ਚਿੰਨ੍ਹ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਹੋਵੇ, ਉਹੀ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਇਸੇ ਲਈ ਸ਼ੁਭ-ਸ਼ਗਨ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਸ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਸਾੜਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਸਾੜਾ ਬੜੀ ਕੁਸ਼ਗਨ ਅਵਸਥਾ ਹੈ। ਸਾੜਾ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਵਿਚ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ, ਦਲੇਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਹਿੰਮਤ ਤੋਂ ਕਤਰਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਹੀਣਤਾ ਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਜਿਥੇ ਸਾੜਾ ਹੁੰਦਾ, ਉਥੇ ਕਰੋਧ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਹੋਣ, ਉਥੇ ਭਲੀ ਗੱਲ ਰਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ, ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਹਨ। ਚੰਗੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੇ ਅਭਿਲਾਖੀ ਨੂੰ ਬੜੇ ਯਤਨ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਖਬਰਦਾਰ ਰਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਚਿਰਾਂ ਤਕ ਵਲ-ਵਲਾ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਜਦ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਹਬਤ ਤੋਂ ਸ਼ਰਮਾਂਦੇ ਰਹਾਂਗੇ, ਇਹ ਸਾਡੇ ਉਤੇ ਕਾਬੂ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੇ। ਅਡੋਲ, ਗੰਭੀਰ, ਸੰਤੁਸ਼ਟ, ਉਤਸ਼ਾਹ ਭਰੀ ਨਿੱਘੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਹੀ ਇਕ ਐਸਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਹੈ ਜੋ ਸਾਡਾ ਭਰੋਸਾ ਜਿੱਤ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਸਲਾਹੁਤਾ ਦਾ ਗੀਤ ਗਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਆਪਣੇ ਉਤੇ ਗਡਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਕੁਦਰਤੀ ਵਤੀਰੇ, ਨਿਰਛਲਤਾ, ਆਪੇ 'ਤੇ ਕਾਬੂ, ਉਦਮ, ਸ਼ੁਭ ਭਾਵਨਾ ਤੇ ਕਾਮ-ਬਲ ਨੂੰ ਸੁਚੱਜ ਨਾਲ ਵਰਤਿਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੀ ਨੀਂਹ, ਅੰਦਰਲੀ ਸੱਚਾਈ ਹੈ। ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਫਰੇਬ, ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਦਿਖਾਵਾ ਜਾਂ ਬੇ-ਮਲੂਮਾ ਜਿਹਾ ਝੂਠ ਵੀ ਜੇ ਨੀਂਹ ਦੀ ਰੋੜੀ ਵਿਚ ਕੁੱਟਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਅਣਬੁਝੇ ਚੂਨੇ ਦੀ ਢੀਮ ਵਾਂਗ ਪਾਟ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਤਿੜਕਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ; ਤਾਂ ਤੇ ਫਿਰ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੇ ਅਭਿਲਾਖੀ ਨੂੰ ਲੱਭ-ਲੱਭ ਕੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚੋਂ ਸਾਰੇ ਫਰੇਬ, ਦਿਖਾਵੇ, ਝੂਠ-ਮੱਕਾਰੀ ਕੱਢਣੇ ਹੋਣਗੇ! ਜਿਥੇ ਖੁਦਗਰਜ਼ੀ ਹੈ; ਜਿਥੇ ਦੂਜੇ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਹੀਂ; ਜਿਥੇ ਕੰਮ ਆਉਣ ਦਾ ਚਾਅ ਨਹੀਂ; ਜਿਥੇ ਵਤੀਰੇ ਵਿਚ ਨਿੱਘ ਨਹੀਂ; ਹਮਦਰਦੀ ਨਹੀਂ; ਜਿਥੇ ਸਿਰਫ ਜੋੜਨ-ਮੱਲਣ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦਾ ਮੰਦਰ ਉਸਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।

ਕਾਮ-ਬਲ ਇਸਤਰੀ-ਮਰਦ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਤਾਕਤ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਯੋਗ ਵਰਤੋਂ ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਦਿਖਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਕੋਲ ਇਹ ਬਲ ਕਿਸੇ ਕੁਦਰਤੀ ਜਾਂ ਆਪ ਸਹੇੜੀ ਊਣਤਾਈ ਕਰ ਕੇ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਾਂ ਘਟ ਹੈ, ਉਹ ਕਦੇ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦਾ ਸਵਾਮੀ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਬਲ ਦੀ ਅਰੋਗਤਾ ਤੇ ਇਸ ਉਤੇ ਪਾਇਆ ਕਾਬੂ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਵਿਚ ਚਮਤਕਾਰ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਾਮ-ਬਲ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਖਿਲਾਰਨ ਵਾਲੇ ਇਸਤਰੀ-ਪੁਰਸ਼ ਦੇ ਮੁੱਖ ਫਿੱਕੇ, ਬੁੱਢੇ ਤੇ ਬੇਲਿਸ਼ਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਕਾਮ-ਬਲ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਜੋਬਨ ਵਿਚ ਸਾਂਭ ਕੇ ਵਰਤਣ ਵਾਲੇ ਇਸਤਰੀ-ਪੁਰਸ਼ ਇਕੱਲੇ ਹੀ ਦੋ-ਦੋ ਜਿੰਨਾ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹਾਂ ਉਤੇ ਨੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਰੀਰ ਨਿਰਬਲ ਹੀ ਹੋਵੇ।

ਕਾਮ-ਬਲ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਬਿਜਲੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕੁਦਰਤ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਲੀਲ੍ਹਾ ਰਚਦੀ ਤੇ ਰੌਸ਼ਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਬਾਹੂ-ਬਲ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਬਾਹੂ-ਬਲ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਕਾਮ-ਬਲ ਤੋਂ ਵਿਹੂਣਾ ਉਹ ਨਿਰਜੀਵ ਹੈ। ਬਾਹੂ-ਬਲ ਸਰੀਰਕ ਤਾਕਤ ਹੈ, ਪਰ ਕਾਮ-ਬਲ ਕਾਮਨੀ ਦੀ ਤੜਫ ਹੈ, ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਤੇ ਧੜਕਣ ਹੈ। ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੇ ਅਭਿਲਾਖੀ ਨੂੰ ਇਸ ਬਲ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਗਿਆਨ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ, ਤਦ ਉਹ ਇਸ ਬਿਜਲੀ-ਬੱਤੀ ਨੂੰ ਸੀਨੇ ਵਿਚ ਸਾਂਭ ਕੇ ਰੱਖੇਗਾ। ਸਸਤੇ ਦੀਵਿਆਂ ਵਾਂਗ ਬਲਦਾ ਨਹੀਂ ਛਡੇਗਾ। ਇਹ ਉਹ ਜੋਤ ਹੈ ਕਿ ਜਿਥੇ ਬੱਝ ਕੇ ਪਵੇ, ਦਿਨ ਚਾੜ੍ਹ ਦਿੰਦੀ ਹੈ; ਸਭ ਕੁਝ ਦਿਸਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ 'ਚੋਂ ਜੋ ਚਾਹੋ, ਲੱਭ ਸਕਦੇ ਹੋ-ਪਿਆਰ ਰਸ, ਰੂਪ, ਮਸਤੀ, ਅਕਲ, ਉਡਾਰ ਅਕਾਸ਼ ਦੇ ਝੂਟੇ, ਮਨੁੱਖ ਹਿਰਦੇ ਦੀ ਝਾਤੀ ਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਸਨਮੁਖਤਾ।

ਜਿਸ ਮਜ਼੍ਹਬ ਦੇ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਹੋ; ਜਿਹੜਾ ਸਾਧਨ ਵੀ ਵਰਤਦੇ ਹੋ; ਜਿਹੜਾ ਪਾਠ ਵੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੋ; ਸਦਾ ਉਚੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੋ। ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਚਾਹ ਐਵੇਂ ਸੁਣੀ-ਸੁਣਾਈ ਹੈ। ਆਵਾਗਵਣ ਮੇਟਣ ਦੀ ਮੰਗ ਪੜ੍ਹੀ-ਪੜ੍ਹਾਈ ਹੈ। ਚੌਰਾਸੀ ਲੱਖ ਜੂਨ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਭਾਵੇਂ ਠੀਕ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ; ਕੋਈ ਮੁੜ ਕੇ ਜੰਮਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ; ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਸੋਹਣੀ ਤੇ ਸਫ਼ਲ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਚਿੰਤਾ ਨਹੀਂ। ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਅੱਗੇ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਹ ਬੇ-ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਸੂਰਜ, ਚੰਦ, ਤਾਰੇ ਅਟੱਲ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਗਰਦਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਜੀਵਨ ਹੈ ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਰਹਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਭਲੀ ਨਿਭਾਉਣੀ, ਰਸ ਭਰਿਆ ਜੀਵਨ, ਚੁਗਲੀ ਨਿੰਦਿਆ, ਦੂਈ ਦਵੈਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੀਵਿਆ ਸਭ ਤੋਂ ਉਚਤਮ ਹੈ। ਰਸ ਧਨ-ਦੌਲਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ, ਰਸ ਖਾਣ ਪਹਿਨਣ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਰਸ ਵਿਸ਼ਿਆਂ-ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਾਹਾਂ ਵੇਸਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਤਿ ਦੁਖੀ ਅਸਾਂ ਦੇਖ ਲਿਆ ਹੈ। ਫੋਕੀ ਸ਼ੋਹਰਤ, ਫੋਕਾ ਟੌਅਰ-ਟੱਪਾ ਰਸ ਭਰੇ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਕੋਹਾਂ ਦੂਰ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰਸੀਏ ਧਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਰਸ ਔਕੜਾਂ ਨਾਲ ਘੁਲ ਕੇ ਤਕੜੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਉਚੀਆਂ ਟੀਸੀਆਂ ਟੱਪਣ 'ਚ ਹੈ, ਵੱਡੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਿਚ ਹੈ। ਈਰਖਾ, ਕਰੋਧ ਤੇ ਖੁਦਗਰਜ਼ੀ ਤੋਂ ਉਚੇ ਹੋਣ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਤੇ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਦੇਖ ਕੇ ਹਮਦਰਦੀ ਕਰ ਸਕਣ ਵਿਚ ਹੈ, ਮੌਤ ਤੋਂ ਨਿਰਭੈ ਹੋਣ ਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਹੋਣ ਵਿਚ ਹੈ, ਅਰੋਗ ਹੋਣ ਵਿਚ ਹੈ।

ਇਹੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ, ਇਹੀ ਧਰਮ ਨਿਪੁੰਨਤਾ ਹੈ, ਇਹੋ ਅਦਰਸ਼ ਹੈ; ਇਸ ਲਈ ਜੀਵੋ, ਇਸ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰੋ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੂਜਿਆਂ ਲਈ ਵੈਰ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਦੂਜਿਆਂ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਕਰਦਾ, ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਅਧੂਰਾ ਸਮਝਦਾ ਤੇ ਛੁਟਿਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਧਰਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਉਹ ਕਦੀ ਉਚੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੀ ਆਸ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੀ ਤਾਂ ਗੱਲ ਛੱਡੋ, ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਇਨਸਾਨ ਕਹਾਉਣ ਦੇ ਵੀ ਲਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਤੁਸੀਂ ਜੇ ਜਿਉਣ ਦਾ ਰਸ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ, ਕੁਝ ਕਰ ਕੇ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਉਪਰਲੀ ਤਸਵੀਰ ਆਪਣੀ ਰੁਚੀ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਖਿੱਚ ਕੇ ਰੱਖੋ। ਦੁਨੀਆਂ ਭਾਵੇਂ ਕਿੱਧਰ ਜਾਏ, ਤੁਸੀਂ ਉਸੇ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਕਰ ਕੇ ਤੁਰਦੇ ਜਾਉ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਬੜਾ ਸੁੱਖ ਲੱਭੇਗਾ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁੱਖ ਦੇ ਸਕੋਗੇ।

ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਉਮਰ ਵੱਡੀ ਹੁੰਦੀ ਜਾਏ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਚੰਗੇਰੀ, ਸੁਹਣੇਰੀ ਤੇ ਪਿਆਰੀ ਹੁੰਦੀ ਜਾਏ। ਹਰ ਸਾਲ ਕਰੋਧ ਘਟੇ, ਲੋਭ ਘਟੇ, ਸੁਭਾਅ ਕਾਬੂ ਵਿਚ ਆਵੇ ਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਘੇਰਾ ਚੌੜਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾਏ। ਕਾਮਯਾਬ ਜੀਵਨ ਉਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਜੀਵਨ ਘੇਰਾ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਛੂੰਹਦਾ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਜੀਵਨ ਨਾ-ਕਾਮਯਾਬ ਸਮਝੋ ਜਿਹੜਾ ਉਮਰ ਦੇ ਅੰਤਲੇ ਕਦਮਾਂ ਉਤੇ ਪਹੁੰਚ ਪਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਅਜੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਕਈ ਨਫ਼ਰਤਾਂ, ਕਈ ਕਰੂਰਤਾਂ, ਕਈ ਦੁਸ਼ਮਣੀ, ਕਈ ਵਿਤਕਰੇ ਸੰਭਾਲੇ ਪਏ ਹਨ।

ਹਰ ਵਰ੍ਹੇ ਇਹ ਭਾਰ ਘਟਦਾ ਰਹੇ ਤੇ ਓੜਕ ਉਹ ਦਿਨ ਆ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਦਿਨ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਕੂਚ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆਂ ਅਸੀਂ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸਾਹ ਲੈ ਕੇ ਆਖ ਸਕੀਏ। ਇਹ ਚੰਗੀ ਦੁਨੀਆਂ ਸੁਖੀ ਵੱਸੇ। ਜਿਉਣ ਇਹਦੇ ਬੰਦੇ। ਜਿਉਣ ਇਹਦੇ ਪੰਛੀ। ਬ੍ਰਿਛ-ਬੂਟੇ। ਜੀਵਨ ਜੀਵੇ। ਧੜਕੇ। ਅੱਜ ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗਿਲਾ ਨਹੀਂ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਭ ਪਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਸਦਾ ਚੰਗੇ ਸਨ। ਸੁਖੀ ਵੱਸੇ ਇਹ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਜਿਸ ਮੈਨੂੰ ਇੰਨਾ ਚਿਰ ਹਸਾਇਆ, ਖਿਡਾਇਆ ਤੇ ਸੁਖਿਆਇਆ।

Quick Stop 40, Oklahoma
ਟਰੱਕ ਸਟਾਪ ਲਈ ਲੋੜ ਹੈ
ਕੈਸ਼ੀਅਰ, ਮਕੈਨਿਕ ਅਤੇ ਮੈਨੇਜਰ
ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ ਤੇ ਹੋਰ ਸਹੂਲਤਾਂ
ਕਾਲ ਕਰੋ: 832-512-7172

UMA Disability Center
(A Not for Profit Organization)
SERVING THE DISABLED COMMUNITY SINCE 1999
97% SUCCESS RATE
500 ਤੋਂ 2800 ਡਾਲਰ ਮਹੀਨਾ ਡਿਸਏਬਿਲਟੀ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ
ਫੀਸ ਸਿਰਫ ਕੇਸ ਪਾਸ ਹੋ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ
ਸਿਰਫ ਮੁਢਲਾ ਡਿਪਾਜ਼ਿਟ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ
ALL 50 STATES

- ਸਟੇਟ ਡਿਸਏਬਿਲਟੀ (TANF)
- ਫੈਡਰਲ ਡਿਸਏਬਿਲਟੀ (SSI, SSDI)
- ਬਿਨਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਸਿਟੀਜ਼ਨਸ਼ਿਪ (N-648 Waiver)
- Member NOSSCR; NADR; ADRSA
- ਸਾਡੇ ਡਿਸਏਬਿਲਟੀ ਸਲਾਹਕਾਰਾਂ ਪਾਸ ਡਿਸਏਬਿਲਟੀ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣ, ਇਸ ਦੇ ਮੁਲੰਕਣ ਅਤੇ ਇਲਾਜ ਬਾਰੇ 20 ਸਾਲ ਦਾ ਤਜ਼ਰਬਾ ਹੈ
- ਕੋਈ ਵੀ ਮੈਡੀਕਲ ਸਮੱਸਿਆ ਹੋਵੇ

Sharif Rahman, Sc.D.
Disability Consultant

Eric W. Frazier, Esq.
Attorney at Law

NEW YORK : 40-22 74th Street, Elmhurst, NY 11373
Tel: 718.290.6500, Fax: 718.732.1858, Cell: 718-280-6500
PENNSYLVANIA : 108 New Alexander St., Wilkes Barre, PA 18702, Tel: 570.606.3720
LOS ANGELES : 22156, Sherman Way, Suite C1, Canoga Park, CA 91303
Tel: 818-703-7000, Fax: 818-703-7003, Cell: 323-510-1100
SAN FRANCISCO: 170 A South Spruce Ave., South San Francisco, CA 94080
TEL: 650-952-6000, FAX: 650-873-5000
www.umadisabilitycenter.org

ਡੈਸਕ ਦੀਆਂ ਤਰੱਕੀਆਂ ਤੇ 'ਘਰੋਗੀ ਜੰਗ' ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ

ਰੰਗ-ਬੇਰੰਗ

ਸਿਆਣਿਆਂ ਸੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਵਰਤਮਾਨ ਤੋਂ ਬੰਦਾ ਅਕਸਰ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਕੀ ਵਾਪਰਨਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਉਂ ਅਤੀਤ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਦਾ ਅਤੀਤ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਮਾੜਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਚਾਨਣ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਕਿਰਨਾਂ ਦਿਸ ਹੀ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਵਰਤਮਾਨ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਨੂੰ ਰੌਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। 'ਕਮਲਿਆਂ ਦਾ ਟੱਬਰ' ਲਿਖਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਵੀ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਹੋਇਆ। ਨਿਗ੍ਹਾ ਬੀਤੇ ਵੱਲ ਗਈ ਤਾਂ ਕੁਝ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੇ ਮਨ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਪਾਇਆ ਤੇ ਮੇਰੀ ਕਲਮ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਝਰੀਟਣ ਤੁਰ ਪਈ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਭ ਯੱਭਲੀਆਂ ਹੀ ਜਾਪਣ ਪਰ ਅਜਿਹੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਵੀ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਆਪਣੇ ਅਤੀਤ ਦਾ ਕਈ ਕੁਝ ਚੇਤੇ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਅਤੀਤ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਯਾਦਾਂ ਨੂੰ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਸਿਹਤ ਦੀਆਂ ਮਜਬੂਰੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਚ ਹਰ ਹਫਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਨਾ ਹੋ ਸਕਾਂ।

'ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' 'ਚ ਪਰੂਫ ਰੀਡਰ ਵਜੋਂ ਜਾਇਨ ਕਰ ਲੈਣ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਸੰਪਾਦਕ ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਮੈਨੂੰ ਸਬ ਐਡੀਟਰ ਬਣਾਉਣ ਬਾਰੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਦਿਤੇ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਕਾਲਜ ਅਧਿਆਪਕ ਬਣਨ ਦੀ ਥਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਵਿਚ ਹੀ ਡਟੇ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਸਬ ਐਡੀਟਰ ਬਣਨ ਲਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਜਾਰੀ ਰਖਣ ਦੀ ਲੋਚਾ ਜੋਰ ਫੜ ਗਈ ਸੀ, ਬੇਸ਼ਕ ਪਹਿਲੇ ਗੇੜ ਵਿਚ ਮੈਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਸਕਿਆ।

ਗੁਰਦਿਆਲ ਬੱਲ ਨਾਲ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਹੀ ਨੇੜਤਾ ਬਣ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਉਦੋਂ ਤਕ

ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਜੰਮੂ
ਫੋਨ: 847-359-0746

ਕਰਮਜੀਤ ਭਾਅ ਜੀ ਨਾਲ ਵੀ ਮੇਰਾ ਚੰਗਾ ਪ੍ਰੇਮ ਬਣ ਚੁਕਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਵਡੇ ਭਰਾ, ਇਕ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਕ ਦਾ ਅਕਸ਼ ਲਭਦਾ। ਉਹ ਵੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਚੋਖਾ ਪਿਆਰ ਜਤਾਉਂਦੇ। ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਦੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਸਾਲ-ਡੇਢ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਵਿਚ ਸਬ ਐਡੀਟਰ ਦੀਆਂ ਦੋ ਪੋਸਟਾਂ ਨਿਕਲੀਆਂ। ਮੈਨੂੰ ਪਰੂਫ ਰੀਡਿੰਗ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਪਿੰਜਰੇ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਦੀ ਇਕ ਵਾਰ ਮੁੜ ਆਸ ਜਾਗੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਹੰਭਲਾ ਵੀ ਪੂਰਾ ਮਾਰਿਆ। ਸਬ ਐਡੀਟਰ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਟੈਸਟ ਤੇ ਫਿਰ ਇੰਟਰਵਿਊ ਹੋਈ। ਮੇਰਾ ਟੈਸਟ ਵੀ ਚੰਗਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵੀ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇਜ ਜੋ ਉਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਦੇ ਟਰਾਂਸਲੇਟਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ (ਅਤੇ ਅਜਕਲ੍ਹ ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਦੇ ਨਿਊਜ਼ ਐਡੀਟਰ ਹਨ), ਵੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸਨ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਿਹਨਤੀ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਸਿੱਕਾ ਅਜ ਤਕ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਵਿਚ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਕਲਰਕ ਵਜੋਂ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਾ ਅਸ਼ੋਕ ਸਰਮਾ ਵੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਉਥੋਂ ਦੇ ਸ਼ਾਇਰ ਸ਼ਹਿਰਯਾਰ ਨਾਲ ਨੇੜਤਾ ਵੀ ਸੁਣੀਂਦੀ ਸੀ। ਕਰਮਜੀਤ ਭਾਅ ਜੀ ਵੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਟੈਲੀਵੀਜ਼ਨ ਤੇ ਆਪਣੀ ਨੌਕਰੀ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਹਿਰਯਾਰ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਰਹੇ ਸਨ।

ਬਰਜਿੰਦਰ ਭਾਅ ਜੀ ਤੀਜੀ ਮੰਜਿਲ 'ਤੇ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਾਲੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚੋਂ ਉਠ ਕੇ ਉਚੇਚਾ ਹੇਠਾਂ ਜਮੀਨੀ ਮੰਜਿਲ 'ਤੇ ਨਿਊਜ਼ ਰੂਮ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਕਰਮਜੀਤ ਭਾਅ ਜੀ ਪਾਸ ਆਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਲਾਹ ਪੁਛੀ ਕਿ ਟੈਸਟ ਅਤੇ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿਚ ਅਮੋਲਕ ਚੰਗਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਅਸ਼ੋਕ ਸ਼ਰਮਾ ਵੀ ਠੀਕ ਲੱਗਾ ਹੈ, ਕਿਵੇਂ ਕਰਾਂ? ਸ਼ਾਇਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕਿਧਰੇ ਇਹ ਵੀ ਸੀ ਕਿ ਬਾਕੀ ਸਾਰਾ ਸਟਾਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਰਖਿਆ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਹਿੰਦੂ ਨੂੰ ਵੀ ਰਖ ਲਵਾਂ, ਤਾਂ ਜੋ ਕਲ੍ਹ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਨਾ ਉਠੇ। ਉਦੋਂ ਤਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਵਿਚ 90% ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਟਾਫ ਹਿੰਦੂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਦਾ ਸਟਾਫ ਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਸਨ। ਕਰਮਜੀਤ ਭਾਅ ਜੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਰਹਿਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਵੇਲਿਆਂ ਤੋਂ ਅਸ਼ੋਕ ਸ਼ਰਮੇ ਦੇ ਵਾਕਫ ਤਾਂ ਸਨ ਹੀ। ਉਹ ਚਾਹ ਕੇ ਵੀ ਮੇਰੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਬੋਲਣ ਦੀ ਥਾਂ ਇਨਾ ਹੀ ਕਹਿ ਸਕੇ, ਦੇਖ ਲਓ, ਅਸ਼ੋਕ ਵੀ ਠੀਕ ਹੈ। ਬਰਜਿੰਦਰ ਭਾਅ ਜੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਇੰਨਾ ਕੁ ਇਸ਼ਾਰਾ ਹੀ ਕਾਫੀ ਸੀ, ਸੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਅਸ਼ੋਕ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਦੇ ਦਿਤਾ ਤੇ ਮੈਂ ਫਿਰ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਅਜ ਤਕ ਵੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕੀ ਕਿ ਕਰਮਜੀਤ ਭਾਅ ਜੀ ਉਸ ਵਕਤ ਮੇਰੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਨਾ ਬੋਲ ਸਕੇ! ਉਂਜ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਛਤਾਵਾ ਵੀ ਰਿਹਾ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਇੱਕ ਭੇਤ ਜੋ ਅਸ਼ੋਕ ਨੇ ਪਿੱਛੋਂ ਖੁਦ ਹੀ ਸਾਡੇ ਕਿਸੇ ਸਾਥੀ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਉਹ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂ ਨਵਤੇਜ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੀਤਲੜੀ ਦੀ ਲਿਆਂਦੀ ਸੰਖੇਪ ਜਿਹੀ ਚਿੱਠੀ ਬਾਰੇ ਸੀ। ਨਵਤੇਜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇੰਨਾ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, 'ਅਸ਼ੋਕ ਮੇਰਾ ਅਜੀਜ਼ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਕੇਸ ਹਮਦਰਦੀ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ।' ਸ਼ਾਇਦ ਨਵਤੇਜ ਸਿੰਘ ਦੇ ਉਹ ਚਾਰ ਕੁ ਨਿਮਰ ਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦ ਹੀ ਮੇਰੇ ਸਾਰੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਅਤੇ ਉਮੀਦਾਂ 'ਤੇ ਪਾਣੀ ਫੇਰ ਗਏ। ਪਿਛੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ, ਉਸ ਪਾਸ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਇਕ ਹਿੰਦੂ ਆਗੂ ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਸ਼ਰਮਾ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਵੀ ਸੀ।

ਇਹ ਵਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਸ਼ੋਕ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਖਬਰ ਬਣਾਉਂਦਿਆਂ ਟਰੇਡ ਯੂਨੀਅਨ ਦਾ

ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ (ਜਗਤ ਤਮਾਸ਼ਾ)

ਅਨੁਵਾਦ 'ਵਪਾਰ ਯੂਨੀਅਨ' ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੋਰ ਕਈ ਗਲਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਤਾਂ ਸੰਪਾਦਕ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਕੁਝ ਪਛਤਾਵਾ ਵੀ ਹੋਇਆ ਪਰ ਉਦੋਂ ਤਕ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਹੋ ਚੁਕੀ ਸੀ। (ਅਸ਼ੋਕ ਸ਼ਰਮਾ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਤਰੱਕੀ ਕਰਕੇ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਐਡੀਟਰ ਵਜੋਂ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਇਆ।) ਮੈਨੂੰ ਪਰੂਫ ਰੀਡਰੀ ਦੇ ਗੇੜ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਛਤਾਵੇ ਵਜੋਂ ਬਰਜਿੰਦਰ ਭਾਅ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਆਖ ਕੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇਜ ਵਾਲੀ ਖਾਲੀ ਹੋਈ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਅਨੁਵਾਦਕ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਰਖਵਾ ਦਿਤਾ। ਮੈਂ ਵੀ ਸੋਚਿਆ, ਚਲੋ ਇਕ ਗੇੜ ਵਿਚੋਂ ਤਾਂ ਨਿਕਲੇ। ਇਹ ਗੱਲ 1980 ਦੀ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕੋਈ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਯੂਨੀਅਨ ਬਣੀ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣੇ ਬਾਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸੈਣੀ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰਲੇ ਜਵਾਨੀ ਦੇ ਜੋਸ਼ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਮੈਂਬਰਾਂ

ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਤੇ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ (ਅੰਗ ਸੰਗ)

ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਕ ਦੋ ਵਾਰ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਚਲੀ ਤਾਂ ਇਸੇ ਜੋਸ਼ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮੈਨੇਜਰ ਨਾਲ ਖਹਿਬੜ ਵੀ ਪਿਆ। ਮੈਨੇਜਰ ਸੱਤਪਾਲ ਸ਼ਰਮਾ ਸਿਆਣਾ ਸੀ, ਉਸ ਮੈਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵੀ ਕੀਤੀ ਪਰ...। ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੇ ਚਾਪਲੂਸਾਂ ਦੀ ਵੀ ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਨਿਕੀ ਨਿਕੀ ਗੱਲ ਜਨਰਲ ਮੈਨੇਜਰ ਰੁਲੀਆ ਰਾਮ ਸ਼ਰਮਾ ਤਕ ਪਹੁੰਚਦੀ ਕਰਦੇ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਪਿਛੋਂ ਜਦੋਂ ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਿਮਲੇ, ਫਿਰ ਅੰਬਾਲੇ ਤੇ ਉਸ ਪਿਛੋਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਆਇਆ ਤਾਂ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਨਰਲ ਮੈਨੇਜਰ ਰਹੇ ਰੁਲੀਆ ਰਾਮ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਨੂੰ ਇਕ ਮਜਬੂਤ ਸੰਸਥਾ ਵਜੋਂ ਖੜਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ ਰੋਲ ਨਿਭਾਇਆ। ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਹਿਤਾਂ ਦਾ ਵੀ ਉਹ ਕਾਫੀ ਖਿਆਲ ਰਖਦਾ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਇਕ ਅੱਧ ਅਖਬਾਰ ਨੂੰ ਛਡ ਕੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਤਨਖਾਹ ਤੇ ਸਹੂਲਤਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਸਨ। ਮੁਲਾਜਮਾਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਕਲੋਨੀ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਵੀ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹੋ ਇਕ ਅਖਬਾਰੀ ਸੰਸਥਾ ਸੀ। ਪਰ ਉਹ ਸਖਤ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸੀ ਤੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਸਾਹ ਸੂਤ ਕੇ ਰਖਦਾ। ਹਿੰਦੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਅਦਾਰੇ ਵਿਚ ਕਦੀ ਵੀ ਕੋਈ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਯੂਨੀਅਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਨ ਦਿਤੀ।

ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਅਨੁਵਾਦਕ ਵਜੋਂ ਮੈਂ ਇਕ ਸਾਲ ਦੀ ਪਰੋਬੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਸਾਂ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਮੇਰੇ ਪਾਸੋਂ ਇਕ ਤਕਨੀਕੀ ਗਲਤੀ ਹੋ ਗਈ। ਪੱਕੇ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆਇਆ ਤਾਂ ਯੂਨੀਅਨ ਵਿਚਲੇ ਮੇਰੇ ਰੋਲ ਤੋਂ ਔਖੇ ਹੋਏ ਜਨਰਲ ਮੈਨੇਜਰ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਪੱਕਾ ਨਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਵਾਪਸ ਪਰੂਫ ਰੀਡਿੰਗ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦਿਤਾ, ਜਿਥੇ ਮੈਂ ਅਜਿਹਾ ਫਸਿਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਫਿਰ ਕਈ ਸਾਲ ਪਰੂਫ ਰੀਡਰੀ ਦਾ ਤਸ਼ੱਦਦ ਸਹਿਣਾ ਪਿਆ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਹ ਇਕ ਇਕ ਦਿਨ ਜੁਗਾਂ ਬਰਾਬਰ ਬੀਤਿਆ।

'ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਇਹ ਹਾਰ ਜਾਂ ਅਸ਼ੋਕ ਸ਼ਰਮਾ ਦੀ ਸਿਲੈਕਸ਼ਨ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਵਾਪਰੀ ਕਿਸੇ ਆਮ ਸਧਾਰਨ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਦਾਰੇ ਦਾ ਆਮ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮਾਹੌਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਬਰਕਰਾਰ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਫੈਸਲਾਕੁਨ ਮੋੜ ਅਤੇ ਬੜੀ ਹੀ ਨੀਰਸ ਘਰੋਗੀ ਜੰਗ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦਾ ਮੁੱਢ ਮੇਰੀ ਇਸ ਇੰਟਰਵਿਊ ਤੋਂ ਕੁਝ ਹੀ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਉਦੋਂ ਬੱਝਾ ਜਦੋਂ ਨਿਊਜ ਡੈਸਕ 'ਤੇ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਲਈ ਸਬ ਐਡੀਟਰਾਂ ਵਜੋਂ ਬਰਾਬਰ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਨਿਊਜ਼ ਡੈਸਕ ਦੇ 10-12 ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਨੂੰ ਚੀਫ ਸਬ ਐਡੀਟਰ ਅਤੇ ਦੋ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਸੀਨੀਅਰ ਸਬ ਐਡੀਟਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਿਆ। ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ 'ਤਰੱਕੀਆਂ' ਦੀ ਇਹ ਸ਼ੁਰਲੀ ਛੱਡ ਕੇ ਹਰਨਾਂ ਦੀ ਡਾਰ ਵਿਚ ਭੇੜੀਆ ਛਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।। ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਵਿਅੰਗ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ (ਜਗਤ ਤਮਾਸ਼ਾ) ਜੋ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵੇ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਚੀਫ ਸਬ ਐਡੀਟਰ ਦੀ ਪੋਸਟ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਪਾਦਕ ਬਣਦਾ ਹੱਕ ਦੇਣ ਲਈ ਹੁਣ ਤਿਆਰ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਚੀਫ ਸਬ ਐਡੀਟਰ ਦੀ ਦੂਜੀ ਫੀਤੀ ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜਾਂ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ-ਦੋਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਨੂੰ ਲੱਗਣੀ ਸੀ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਦਿਲਚਸਪ ਪਹਿਲੂ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਮੋੜ ਤੇ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦਾ 'ਪਾਖੰਡ' ਬੰਦ ਕਰਵਾਉਣ ਅਤੇ ਤਰੱਕੀਆਂ ਸੀਨੀਆਰਟੀ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਮਿਥੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਦਾ ਮੋਹਰੀ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਂਸਲ ਬਣਿਆ ਜੋ ਕਿ ਅਕਾਦਮਿਕ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਡੈਸਕ ਤੇ ਦਾਖਲਾ ਸੰਪਾਦਕ ਦੀ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੱਤਈ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਗਦੀਸ਼ ਬਾਂਸਲ ਦੀ ਹਾਲ ਪਾਹਰਿਆ ਨਾਲ ਕਰਮਜੀਤ ਭਾਅ ਜੀ, ਜਗਤਾਰ ਸਿੱਧੂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲਾਣਾ ਸਟੇਅ ਲੈਣ ਲਈ ਕਚਹਿਰੀ ਵੱਲ ਭੱਜ ਉਠਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ।

ਸੰਪਾਦਕ ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਦੋਂ 33 ਸੈਕਟਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਮੈਂ ਵੀ ਇਸੇ ਸੈਕਟਰ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਥੋੜੀ ਹੀ ਦੂਰ ਕਿਰਾਏ ਦੀ ਅਨੈਕਸੀ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸਾਂ। ਗੁਰਦਿਆਲ ਬੱਲ ਇਸ ਕਸ਼ਮਕਸ਼ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਜਿਆਦਾ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਫਜ਼ੂਲ

ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਜਿਹੇ ਨੁਕਤੇ ਲਈ ਅਦਾਰੇ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮਾਹੌਲ ਖਰਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਅੱਜ ਵੀ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਬੱਲ ਬਾਬਾ ਕੁਝ ਸਟਾਫ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਲੋਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਕੇਸ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸ਼ਾਮ ਮੇਰੇ ਘਰੋਂ ਉਠ ਕੇ ਹੀ ਸੰਪਾਦਕ ਦੇ ਘਰ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਦਲਬੀਰ ਦੇ ਨਾਲ ਕਰਮਜੀਤ ਨੂੰ ਵੀ ਚੀਫ ਸਬ ਐਡੀਟਰ ਬਣਾ ਦੇਣ ਦਾ ਬਸ ਵਾਅਦਾ ਕਰ ਦੇਣ। ਹਰੇਕ ਪੱਖੋਂ ਹੱਕ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਹੀ ਬਣਦਾ ਸੀ। ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਗਦੀਸ਼ ਬਾਂਸਲ ਨੂੰ ਸੀਨੀਅਰ ਸਬ ਐਡੀਟਰ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ। ਬੱਲ ਦਾ ਪੈਂਤੜਾ ਸੀ ਕਿ ਸੰਪਾਦਕ ਮਹਿਜ਼ ਇੰਨਾ ਯਕੀਨ ਦਿਵਾ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਕਰਮਜੀਤ, ਦਲਜੀਤ ਅਤੇ ਇੱਕ-ਦੋ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਕੇਸ ਵਿਚ ਭਾਈਵਾਲ ਬਣਨ ਤੋਂ ਰੋਕ ਲਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨਹੂਸ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਰੋਕੀ ਜਾ ਸਕੇਗੀ। ਸੰਪਾਦਕ ਨੇ ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਬੱਲ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣੀ, ਬੀਅਰ ਦਾ ਗਲਾਸ ਪਿਆਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਆਖ ਕੇ ਵਾਪਸ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰ, ਸਭ ਠੀਕ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਖਲ ਕਰ ਲਿਆ, ਪਰ ਸਟੇਅ ਨਾ ਮਿਲ ਸਕੀ।

ਹਫਤੇ ਕੁ ਬਾਅਦ ਇੰਟਰਵਿਊ ਰਾਹੀਂ ਦਲਬੀਰ ਅਤੇ ਕਰਮਜੀਤ ਨੂੰ ਚੀਫ ਸਬ ਅਤੇ ਜਗਦੀਸ਼ ਬਾਂਸਲ ਦੇ ਹੱਕ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਕੇ ਸੀਨੀਅਰ ਸਬ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਸਾਡਾ ਵੱਡਾ ਭਰਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਚੰਗਾ ਨਾ ਲੱਗੇ ਪਰ ਉਸ ਦਿਨ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਜਬਾਨ 'ਤੇ ਇਹੋ ਗੱਲ ਸੀ ਕਿ ਬਿੱਲੀਆਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਬਾਂਦਰ ਬਾਜੀ ਮਾਰ ਗਿਆ। ਇੰਟਰਵਿਊ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਤੱਕ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਂ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬੋਲਦਾ। ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਦਾਅਵਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਉਸ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਚਿਤ-ਚੇਤਾ ਹੀ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਸ਼ਾਮ ਚੇਤੇ ਹੈ ਜਦੋਂ ਬੱਲ ਨੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਲਾਅਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਬਰਜਿੰਦਰ ਭਾਅ ਜੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਜਚਾਉਣ ਲਈ ਧੱਕਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਦਲਬੀਰ ਅਤੇ ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਚੀਫ ਸਬ ਬਣਾ ਕੇ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਾਂਸਲ ਨੂੰ ਸੀਨੀਅਰ ਸਬ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਯਕੀਨ ਦਵਾ ਦੇਣ ਤਾਂ ਕਿ ਨਿਊਜ਼ ਰੂਮ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਸਦਭਾਵਨਾ ਵਾਲਾ ਬਣਿਆ ਰਹੇ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਹ ਧੱਕਾ ਕੁੱਬੇ ਨੂੰ ਲੱਤ ਮਾਰਨ ਵਾਂਗ ਰਾਸ ਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਵੇਂਹਦਿਆਂ-ਵੇਂਹਦਿਆਂ ਹੀ ਕਿੰਗ ਮੇਕਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀ।

ਭਾਅ ਜੀ ਕਰਮਜੀਤ ਜਗਦੀਸ਼ ਬਾਂਸਲ ਨਾਲ ਲੱਗ ਕੇ ਕਚਹਿਰੀ ਵੱਲ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਭੱਜ ਉਠੇ? ਇਸ ਬਾਰੇ ਜਦੋਂ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇੱਕ ਘਟਨਾ ਚੇਤੇ 'ਚ ਉਭਰਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦਾ ਖੜਕਾ-ਦੜਕਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦਹੇੜੂ ਕਾਂਡ ਵਾਪਰ ਕੇ ਹਟਿਆ ਸੀ। ਪੱਟੀ, ਤਰਨਤਾਰਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਥਾਂਈਂ ਖਾੜਕੂ ਅਜਿਹੇ ਕਾਂਡ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਭਾਅ ਜੀ ਕਰਮਜੀਤ ਨੂੰ ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਤੋਂ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਮੁੜ 18ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਾਲਾ ਲੜ ਮਰਨ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਉਭਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ 'ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ 'ਤੇ ਚਮਕਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਮਸਤਕ ਵਿਚ ਲੂਹਰੀਆਂ ਲੈ ਰਹੀ ਜਾਪਦੀ ਸੀ। ਪਰ ਅਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਕੱਲਿਆਂ ਇਸ ਕਾਗ ਵਿਚ ਛਲਾਂਗ ਮਾਰਨ ਦਾ ਸਾਹਸ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਂਸਲ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਵੇਂ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਸੰਪਾਦਕ ਕੋਲੋਂ ਇਸ ਕਾਂਡ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਵਰੇਜ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਲੈ ਲਈ। ਦਹੇੜੂ ਕਾਂਡ ਬਾਰੇ ਬਾਂਸਲ ਅਤੇ ਕਰਮਜੀਤ ਭਾਅ ਜੀ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਰਿਪੋਰਟ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੰਨੇ ਤੇ ਲੱਗੀ। ਸਾਡਾ ਸਾਥੀ ਮਰਹੂਮ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ ਅਕਸਰ ਹੀ ਹਸਦਿਆਂ ਕਹਿੰਦਾ, ਭਾਅ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਵਿਚ ਖਾੜਕੂਆਂ ਬਾਰੇ ਕਵਰੇਜ ਦਾ ਮੁੱਢ ਬੰਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਰਿਪੋਰਟ ਵੀ ਕਰਮਜੀਤ ਭਾਅ ਜੀ ਦੇ ਇੰਨੀ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਬਾਂਸਲ ਦੀ 'ਮੁਹਿੰਮ' ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਜਾਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੀ ਹੋਵੇ।

ਇਸ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਦੇ ਨਿਊਜ਼ ਰੂਮ ਵਿਚ ਪਰਿਵਾਰ ਵਾਲਾ ਮਹੌਲ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਆਪਸੀ ਵਿਰੋਧ ਅਤੇ ਬੇਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਸਦਾ ਲਈ ਹਾਵੀ ਹੋ ਗਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਵੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਹੋਰ ਵਿਗੜਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੋ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਨਜਾਇਜ਼ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚੋਂ ਛੁਡਵਾਉਣ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਮੋਰਚਾ ਅਰੰਭ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਸੋਚਿਆਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਸੰਤਾਂ ਨਾਲ ਟੋਚਨ ਕਰ ਲਿਆ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਅਜੇ ਦੋ-ਢਾਈ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਚੋਣਾਂ ਮੌਕੇ

ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਾਂ

ਅਕਾਲੀਆਂ ਦਾ ਸੰਤਾਂ ਨਾਲ ਵੈਰ-ਵਿਰੋਧ ਪਿਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜਲਦੀ ਪਿੱਛੋਂ ਹੋਈਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਵਿਰੋਧ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਬਲਿਊ ਸਟਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਤਰਾਸਦੀ ਵਾਪਰ ਗਈ। ਇਸ ਮਹਾਂ ਦੁਖਾਂਤ ਲਈ ਸ਼ਾਇਦ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਵੀ ਕੁਝ ਕਸੂਰ ਹੋਵੇ ਪਰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਮਾਮੇ ਸ਼ਕੁਨੀ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਘਾਤਕ ਸਿਆਸਤ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਵੱਲੋਂ ਖੇਡੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਵਰਗੇ ਘਾਗ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਮਝ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਆਈ? ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਵਿਛਾਈ ਖਤਰਨਾਕ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸ਼ਤਰੰਜ ਦੀ ਆਪਣੀ ਆਖਰੀ ਚਾਲ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਬਲਿਊ ਸਟਾਰ ਤੋਂ ਕੇਵਲ 2-4 ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ 26 ਮਈ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 25 'ਤੇ)

ਨੈਣ-ਨਕਸ਼

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

ਕਿਥੇ ਦੁਨੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਦੱਸਦਾ ਏ ਭੇਤ?

ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਭੰਡਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੌ ਵਾਰ ਸੋਚੋ, ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਜਿਥੇ ਵੀ ਤੇ ਜਦੋਂ ਵੀ ਪਛਾਣ ਹੋਵੇਗੀ, ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਪਰਾਇਆ ਹੱਕ ਖਾ ਲਵੋਗੇ, ਚਲੋ ਫਿਰ ਵੀ ਕੁਝ ਚੱਲ ਜਾਵੇਗਾ ਪਰ ਪਰਾਈ ਇਸਤਰੀ ਤੇ ਪਰਾਏ ਮਰਦ ਦਾ ਸੰਗ ਹਾਲੇ ਤੀਕਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਰਾਸ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਜੁੱਤੀਆਂ ਖਾ ਕੇ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਣ, ਚਲੋ ਮਿੱਟੀ ਝੜ ਗਈ। ਕੁਝ ਲੋਕ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਉਵੇਂ ਖਿੱਚੀ ਫਿਰਦੇ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਸੂਈ ਧਾਗੇ ਨੂੰ ਲਈ ਫਿਰਦੀ ਹੈ। ਦੋ ਸਿਆਣੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਕ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, 'ਜਨਾਬ, ਜੇ ਹੰਸ ਤੇ ਬਗਲਾ 'ਕੱਠੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੀ ਜਾਊਗੀ?' ਦੂਜਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, 'ਮੋਤੀ ਤੇ ਕੰਕਰ ਇਕੋ ਥਾਂ ਖਿਲਾਰ ਦਿਓ। ਆਪੇ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜੂ ਹੰਸ ਕਿਹੜਾ ਤੇ ਬਗਲਾ ਕਿਹੜਾ।' ਪਹਿਲਾ ਸਿਆਣਾ ਹੱਸ ਪਿਆ, 'ਇਹ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਪਰ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਹੰਸ ਵੀ ਕੰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਮਾਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ।' ਫਿਰ ਕਿਤੇ ਜਾ ਕੇ ਦੂਜੇ ਸਿਆਣੇ ਦੇ ਖਾਨੇ ਪਈ-'ਇਹ ਬੰਦਾ ਕਲਯੁੱਗ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ।' ਹੁਣ ਕੁਝ ਵੀ ਅਸੰਭਵ ਨਹੀਂ, ਸਭ ਕੁਝ ਮੁਮਕਿਨ ਹੈ। ਕਦੇ ਬੰਦੇ ਚੋਅ ਕੇ ਤਾਂ ਗਾਂ ਨੂੰ ਹਟੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਬਾਲਟੀ ਵੀ ਦੁੱਧ ਦੀ ਨੱਕੋ-ਨੱਕ ਭਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਥਾਪੀ ਵੱਛੇ ਨੂੰ ਦੇਈ ਜਾਣਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਆਣੇ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਗਊ ਦੇ ਜਾਏ ਦਾ ਹੱਕ ਇਹ ਹੁਣੇ ਮਾਰ ਕੇ ਹਟੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਬੰਦੇ ਸਵੇਰ ਦੀ ਲੰਘੀ ਟਰੇਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਬਹਿ ਕੇ ਉਡੀਕੀ ਜਾਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟਿਕਾਣੇ 'ਤੇ ਪੁੱਜਣ ਦਾ ਭਰਮ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗੱਲ ਜਦੋਂ ਵੀ ਬਣੇਗੀ, ਘਰੋਂ ਨਿਕਲਣ ਨਾਲ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਭੀੜ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਨਾਲ ਬਣੇਗੀ। ਦਰੋਪਤੀਆਂ ਦੇ ਚੀਰ ਹਰਨ ਤਾਂ ਹੁਣ ਵੀ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਲਗਦੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਭਗਵਾਨ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਰੁੱਸ ਗਿਐ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੋ ਕੁਝ ਆਹ ਹੋ ਰਿਹੈ, ਨਿਸ਼ਚੇ ਹੀ ਭਗਵਾਨ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਤੇ ਰਾਮ ਵੀ ਗਲ ਲੱਗ ਕੇ ਰੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਰਕ ਅਸਲ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ ਤੇ ਜ਼ੁਲੈਖਾਂ ਵਾਂਗ ਕਈਆਂ ਨੇ ਹੁਣੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ 'ਚ ਨਰਕ ਭੋਗ ਕੇ ਮਸਾਂ ਮਰ ਕੇ ਖਹਿੜਾ ਛੁਡਾਇਐ...।

ਪੈਸਾ ਆਉਣ ਲੱਗਾ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਦਾ ਕਿ ਤੇਰੀ ਯੋਗਤਾ ਕੀ ਹੈ? ਜਾਣ ਲੱਗਿਆਂ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਦੱਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਸਾਂਭਣ ਦੀ ਅਕਲ ਨਹੀਂ। ਪੈਸੇ ਦੀ ਦੌੜ 'ਚ ਕਈ ਹਾਦਸੇ ਇੰਨੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਾਪਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਕੈਮਰੇ ਦੀ ਅੱਖ ਵੀ ਹੱਥ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, 'ਮੇਰੀ ਤੋਬਾ।'

ਕਿਸੇ ਸਕੂਲ ਦੀ ਛੱਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਮੀਂਹ ਪੈਂਦਾ ਤਾਂ ਮਜਬੂਰਨ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਛੁੱਟੀ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਪਰ ਜਦੋਂ ਨਤੀਜਾ ਆਉਂਦਾ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਬੱਚੇ ਪਹਿਲੇ ਦਰਜੇ 'ਚ ਪਾਸ ਹੁੰਦੇ। ਲੋੜ ਅਸਲ 'ਚ ਛੱਤਾਂ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

'ਨਾਨਕ ਦੁਖੀਆ ਸਭ ਸੰਸਾਰ' ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਤੇ ਸਰਬਵਿਆਪਕਤਾ ਨੂੰ ਲੋਕ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਪਰ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਭਰਮ ਹੈ ਕਿ ਫਲਾਣਾ ਸੁਖੀ ਬੜਾ, ਸੁੰਦਰ ਸਿਹੁੰ ਕੋਲ ਧਨ ਦੀਆਂ ਬੜੀਆਂ ਬਰਕਤਾਂ ਨੇ, ਧੰਨਾ ਸਿਹੁੰ ਕੋਲ ਜ਼ਮੀਨ ਬੜੀ ਉਪਜਾਊ ਹੈ, ਲਾਲਾ ਕਿਦਾਰ ਨਾਥ ਦੀ ਔਲਾਦ ਬੜੀ ਚੰਗੀ ਹੈ ਪਰ ਜੱਗ ਤੋਂ ਓਹਲੇ ਇਹ ਵੀ ਰੋਂਦੇ ਦੇਖੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਮੱਥੇ ਰਗੜ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ, 'ਮਾਲਕਾ ਨੇੜੇ ਹੋ ਕੇ ਬਹੁੜ।'

ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਸਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮਸਖਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਲਗਦਾ ਤਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਉਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅੰਦਰੋਂ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਣਗੇ ਪਰ ਹਸਾ-ਹਸਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਢਿੱਡੀਂ ਪੀੜਾਂ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਇਹ ਭਲੇਮਾਣਸ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਖੰਡ 'ਚ ਜ਼ਹਿਰ ਕਿਵੇਂ ਲਪੇਟੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਕਿਸੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਤਿੰਨ ਧੀਆਂ ਪਿੱਛੋਂ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ ਤਾਂ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚ ਢੋਲ-ਢਮੱਕੇ ਵੱਜਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਸਵਾ ਮਹੀਨਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਦੀਪਮਾਲਾ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਮੂੰਹ ਦੇਖਣਾ ਸੀ, ਪੂਰਾ ਸ਼ਹਿਰ 'ਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਫਜ਼ਲਦੀਨ ਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਮਸਕਰੇ ਨੂੰ ਸੱਦਿਆ ਗਿਆ। ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ ਹਾਸੇ ਦੀਆਂ ਉਹ ਫੁਹਾਰਾਂ ਪਈਆਂ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ੁਸ਼ ਦੇਖ ਕੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸਲਾਮਤ ਵੀ ਬਾਗੋ-ਬਾਗ ਹੋ ਗਿਆ। ਫਜ਼ਲਦੀਨ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਜਦੋਂ ਮਹਿਲੀਂ ਬੁਲਾ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ, "ਮੰਗ ਅੱਜ ਕੀ ਮੰਗਦਾ ਏ? ਜੋ ਮੰਗੇਂਗਾ ਝੋਲੀ ਪਏਗਾ।"

ਪੂਰਾ ਦਿਨ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਸਾਉਣ ਵਾਲੇ ਫਜ਼ਲਦੀਨ ਦੀਆਂ ਧਾਹਾਂ ਨਾਲ ਅੰਬਰ ਕੰਬ ਗਿਆ! ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਗਲ ਨਾਲ ਲਾ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ, "ਗੱਲ ਕੀ ਹੈ? ਤੂੰ ਆਪ ਕਿਉਂ ਰੋਂਦਾ ਏਂ?"

"ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸਲਾਮਤ! ਜਦੋਂ ਸਵੇਰੇ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲਿਆ, ਬੇਗਮ ਕੁਝ ਢਿੱਲੀ-ਮੱਠੀ ਸੀ ਤੇ ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਡੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਸੁਨੇਹਾ ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਆਫਿਸ਼ਾਂ ਜਹਾਨ ਤੋਂ ਕੂਚ ਕਰ ਗਈ। ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਚਾਰ ਬੱਚੇ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਮਾਂ ਦੇ ਸਿਰਹਾਣੇ ਬੈਠ ਕੇ ਰੋਂਦੇ-ਵਿਲਕਦੇ ਰਹੇ ਹੋਣੇ ਨੇ, ਪਰ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਦਿਲ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਸਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਚਲੋ, ਕੱਫਣ ਜੋਗੇ ਚਾਰ ਤੇ ਦਫਨਾਉਣ ਜੋਗੇ ਦੋ ਟਕੇ ਤਾਂ ਮਿਲ ਹੀ ਜਾਣਗੇ!"

ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬੋਲਿਆ, "ਤੈਨੂੰ ਦੌਲਤ ਤਾਂ ਦੇ ਦਿਆਂਗਾ ਪਰ ਬੇਗਮ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਮਾਂ ਮੋੜ ਕੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਸਕਦਾ।"...ਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਇਸ ਅਸਹਿ ਦੁੱਖ ਦਾ ਮਾਰਿਆ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਫਕੀਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

ਪਰ ਐਸ ਦੁੱਖ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਿਵੇਂ ਕਰੋਗੇ? ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਤਾਂ ਦਿਲ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਦਾ! ਆਂਦਰਾਂ ਵਿਲਕਦੀਆਂ ਨਹੀਂ, ਕੀਰਨੇ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਵਾਰਦਾਤ ਕਰਾਚੀ ਦੇ ਘੁੱਗ ਵਸਦੇ ਗਲੀ-ਮੁਹੱਲੇ ਦੀ ਹੈ:

ਜਦੋਂ ਕੁਝ ਪਲ ਲੱਤਾਂ-ਬਾਹਾਂ ਮਾਰ ਕੇ, ਇਮਾਮ-ਉਦ-ਦੀਨ ਦੇ ਵਜੂਦ ਵਿਚੋਂ ਭੌਰ ਨੇ ਉਡਾਰੀ ਮਾਰੀ ਤਾਂ ਜ਼ੁਲੈਖਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਗਲ 'ਚ ਪਾਈ ਰੱਸੀ ਦਾ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਦਾ ਸਿਰਾ ਢਿੱਲਾ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਅਬਦੁੱਲ ਰਹੀਮ ਦੇ ਹੱਥ 'ਤੇ ਹੱਥ ਮਾਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਛੱਡ ਦੇ ਹੁਣ ਤੂੰ ਵੀ ਰੱਸੀ ਦਾ ਸਿਰਾ, ਹੋ ਗਿਆ ਕੰਮ। ਆਪਾਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਲਾਈ ਸੀ ਤੇ ਤੋੜ ਨਿਭਾ ਦਿੱਤੀ। ਹੁਣ ਤੂੰ ਨਾ ਸਾਥ ਛੱਡ ਦੇਈਂ।" ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਜਣੇ ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਠਾਹਕਾ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਸ ਪਏ।

ਰਾਤ ਅੱਧੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੰਘ ਗਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਬੇਕਸੂਰ ਮੌਤ ਦੀ ਘੋੜੀ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਕਰਾਚੀ ਦੇ ਭੀੜ-ਭੜੱਕੇ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਇਮਾਮ-ਉਦ-ਦੀਨ ਤੇ ਜ਼ੁਲੈਖਾਂ ਨੇ ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ 400 ਰੁਪਏ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਮਕਾਨ ਤੇ ਰਸੋਈ ਲਏ। ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਰੇਲਵੇ 'ਚ ਕਲਰਕ ਸੀ ਜੋ ਉਪਰ ਚੁਬਾਰੇ ਵਾਲੇ ਦੋ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਕਦੇ ਵੀ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਜਾਂ ਗਲੀ-ਮਹੁੱਲੇ ਵਿਚ ਦੋਹਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਕਿਸੇ ਨੇ ਲੜਾਈ-ਝਗੜਾ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ-ਸੁਣਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਕ ਹੀ ਬੇਟੀ ਸੀ ਵਹੀਦਾ, 18-19 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਅਬਦੁੱਲ ਜ਼ੁਲੈਖਾਂ ਦਾ ਮੂੰਹ ਬੋਲਿਆ ਭਰਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਇਮਾਮ-ਉਦ-ਦੀਨ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਭਤੀਜੇ ਸ਼ਹਿਬਾਜ਼ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀ ਧੀ ਵਹੀਦਾ ਨਾਲ ਹਰਕਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਡਾਢਾ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ। ਉਹ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਫਲਾਂ ਦੀ ਰੇਹੜੀ ਲਾਉਂਦਾ ਤੇ ਘਰ ਦਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਤੋਰਦਾ। ਆਥਣੇ ਜਦੋਂ ਘਰ ਵੜਦਾ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਬੋਲਦੇ ਦੀਆਂ ਰਗਾਂ ਦੁਖਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਇਕ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਵਹੀਦਾ ਨੂੰ ਦੇਰ ਰਾਤ ਗਈ ਸ਼ਹਿਬਾਜ਼ ਛੱਡਣ ਆਇਆ ਤਾਂ ਇਮਾਮ-ਉਦ-ਦੀਨ ਆਪੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਹਿਬਾਜ਼ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਫਿਰ ਸਾਡੇ ਘਰ ਨਾ ਆਵੀਂ।"...ਤੇ ਘਰ ਵਿਚ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਕਲੇਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਰੱਜ ਕੇ ਸੁਨੱਖੀ ਜ਼ੁਲੈਖਾਂ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦਾ ਪੱਖ ਪੂਰਦਿਆਂ ਆਖ ਰਹੀ ਸੀ, "ਮੇਰੀ ਧੀ ਦਾਗੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ?" ਜਦੋਂਕਿ ਮਾਂ ਨੂੰ ਧੀ ਦੇ ਸ਼ਹਿਬਾਜ਼ ਨਾਲ ਸਬੰਧਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਸੀ।

ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਆਏ ਇਮਾਮ-ਉਦ-ਦੀਨ ਨੇ ਧੀ ਨੂੰ ਰੱਜ ਕੇ ਕੁੱਟਿਆ। ਲੱਤਾਂ ਤੇ ਪਸਲੀਆਂ ਵੇਲਣੇ ਨਾਲ ਭੰਨ ਸੁੱਟੀਆਂ ਪਰ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤਾਕੀਆਂ ਦੀਆਂ ਝੀਤਾਂ ਵਿਚ ਕੱਪੜਾ ਦੇ ਕੇ ਆਵਾਜ਼ ਬਾਹਰ ਨਾ ਨਿਕਲਣ ਦਿੱਤੀ। ਪਹਿਲੇ ਪਹਿਰ ਜਾ ਕੇ ਘਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਹੋਈ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਵੇਰੇ ਕੰਮ 'ਤੇ ਜਾਣ ਲੱਗੇ ਇਮਾਮ-ਉਦ-ਦੀਨ ਨੇ ਜ਼ੁਲੈਖਾਂ ਨੂੰ ਕਮੀਜ਼ ਦੀ ਜੇਬ ਵਿਚੋਂ ਚਾਰ ਗੋਲੀਆਂ ਕੱਢ ਕੇ ਫੜਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਇਹ ਦੁੱਧ 'ਚ ਵਹੀਦਾ ਨੂੰ ਦੇ ਦੇਵੀਂ, ਨੀਂਦ ਵੀ ਆ ਜਾਵੇਗੀ ਤੇ ਸੱਟਾਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰੜਕਣਗੀਆਂ।"...ਤੇ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲ ਗਿਆ। ਜ਼ੁਲੈਖਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸ਼ੈਤਾਨ ਜਾਗ ਪਿਆ ਅਤੇ ਖਿਆਲ ਗੰਦਲੇ ਹੋ ਗਏ।

ਦਿਨੇ ਜਦੋਂ ਅਬਦੁੱਲ ਆਇਆ ਤਾਂ ਜ਼ੁਲੈਖਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਜੇ ਗਲੀ ਵਾਲੀ ਤਾਕੀ ਅੱਧੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਸਿਰਫ ਭੇੜਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਚਾਚਾ-ਭਤੀਜਾ ਦੋਵੇਂ ਇਕੱਠੇ ਆਇਓ ਤੇ ਅੰਦਰ ਲੰਘ ਜਾਣਾ।" ਜ਼ੁਲੈਖਾਂ ਨੇ ਧੀ ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਉਹ ਗੋਲੀਆਂ ਦਿਖਾ ਕੇ ਬਾਜ਼ਾਰੋਂ 20 ਗੋਲੀਆਂ ਹੋਰ ਲੈ ਆਂਦੀਆਂ।

ਉਧਰ ਇਮਾਮ-ਉਦ-ਦੀਨ ਦਾ ਵੀ ਕੰਮ 'ਚ ਚਿੱਤ ਨਾ ਲੱਗਾ ਤੇ ਉਹ ਦਿਨ ਖੜ੍ਹੇ ਘਰ ਆ ਗਿਆ। ਸਵੇਰ ਦਾ ਕੁਝ ਖਾਧਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਭੁੱਖਾ ਸੀ ਤੇ ਆਉਂਦਿਆਂ ਰੋਟੀ ਮੰਗਣ ਲੱਗਾ। ਜ਼ੁਲੈਖਾਂ ਨੇ 10 ਗੋਲੀਆਂ ਦਾਲ ਵਿਚ ਘੋਲ ਕੇ ਖੁਆ ਦਿੱਤੀਆਂ ਤੇ ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਦੁੱਧ ਦੇ ਗਿਲਾਸ ਵਿਚ ਘੋਲ ਕੇ ਸੌਣ ਲੱਗੇ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਘੰਟੇ ਕੁ ਪਿੱਛੋਂ ਇਮਾਦ-ਉਦ-ਦੀਨ ਬੇ-ਸੁਰਤ ਜਿਹਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਜ਼ੁਲੈਖਾਂ ਨੇ ਹਿਲਾ-ਜੁਲਾ ਕੇ ਦੇਖਿਆ, ਉਹ ਸੁੱਧ-ਬੁੱਧ ਗੁਆ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਡੀਕ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਚਾਚੇ-ਭਤੀਜੇ ਅਬਦੁੱਲ ਤੇ ਸ਼ਹਿਬਾਜ਼ ਦੀ। ਉਦੋਂ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਜਦੋਂ ਦੋਵੇਂ ਮਲਕੜੇ ਜਿਹੇ ਅੰਦਰ ਆਣ ਵੜੇ। ਧੀ ਨੂੰ ਅੱਬਾ ਦੀ ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਮਾਂ ਨੇ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹਨੇਰੇ 'ਚ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਬਾਜ਼ ਨਾਲ ਤੋਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸ਼ਹਿਬਾਜ਼ ਦੇ ਕੰਨ ਵਿਚ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ, 'ਕੱਲ੍ਹ ਆਥਣੇ 'ਕੱਲਾ ਆਈਂ।' ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਾਂਦਿਆਂ ਹੀ ਜ਼ੁਲੈਖਾਂ ਨੇ ਅਬਦੁੱਲ ਦੇ ਗਲ ਵਿਚ ਬਾਹਾਂ ਪਾ ਕੇ ਆਖਿਆ, "ਇਹ ਕੱਲਯੁੱਗੀ ਬਦਸੂਰਤ ਅੱਜ ਰਾਹ 'ਚੋਂ ਲਾਂਭੇ ਕਰਨਾ।" ਤੇ ਅਲਮਾਰੀ 'ਚ ਰੱਖੀ ਨਵੀਂ ਪਲਾਸਟਿਕ ਦੀ ਰੱਸੀ ਅਬਦੁੱਲ ਦੇ ਹੱਥ ਫੜਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਪਾ ਇਸ ਦੇ ਗਲ ਵਿਚ ਨਾਗਵਲ ਤੇ ਬੁਲਾ ਦੇਈਏ ਪਾਰ।"

"ਕਿਤੇ ਜਾਗ ਨਾ ਪਵੇ?" ਅੰਦਰੋਂ ਡਰਦਾ ਅਬਦੁੱਲ ਬੋਲਿਆ।

"ਇਹਦੀ ਅੱਖ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਨਹੀਂ ਖੁੱਲ੍ਹੇਗੀ ਤੇ ਦਿਲ ਦੀ ਧੜਕਣ ਆਪਾਂ ਹੁਣੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣੀ ਐਂ।"

ਤੇ ਜਦੋਂ ਇਮਾਮ-ਉਦ-ਦੀਨ ਦੇ ਗਲ 'ਚ ਪਾਈ ਰੱਸੀ ਨੂੰ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਖਿੱਚਿਆ ਤਾਂ ਬੇਹੋਸ਼ੀ 'ਚ ਪਲ ਕੁ ਲਈ 'ਈਂ-ਈਂ' ਕਰਦਾ ਉਹ ਦੋ ਕੁ ਵਾਰ ਲੱਤਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਖਾਮੋਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਮਾਮ-ਉਦ-ਦੀਨ ਉਤੇ ਡੱਬੀਆਂ ਵਾਲੀ ਚਾਦਰ ਦੇ ਕੇ ਆਪ ਦੋਵੇਂ ਜਣੇ ਨਵਾਰੀ ਪਲੰਘ 'ਤੇ ਬੇਫਿਕਰ ਸੌਂ ਗਏ ਪਰ ਮੁਰਦਾ ਤੇ ਕਤਲ ਨੀਂਦ ਕਿਥੇ ਆਉਣ ਦਿੰਦੇ ਨੇ! ਤੜਕੇ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਅੱਖ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਈ। ਲਾਸ਼ ਖੁਰਦ-ਬੁਰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਉਂਤ ਰਚੀ ਜਾਣ ਲੱਗੀ। ਤੈਅ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਸ਼ਹਿਬਾਜ਼ ਦੇ ਆਉਣ ਪਿੱਛੋਂ ਲਾਸ਼ ਬਕਸੇ 'ਚ ਪਾ ਕੇ ਟਰੇਨ 'ਚ ਰੱਖ ਆਵਾਂਗੇ। ਸ਼ਹਿਬਾਜ਼ ਤਾਂ ਆ ਗਿਆ ਪਰ ਬਾਜ਼ਾਰ 'ਚੋਂ ਚਾਹ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਪੇਟੀ ਜ਼ੁਲੈਖਾਂ ਆਟਾ ਪਾਉਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਦੁਕਾਨਕਾਰ ਤੋਂ ਲਿਆਈ, ਉਹਦੇ 'ਚ ਭਲਾ ਛੇ ਫੁੱਟੇ ਤੇ ਪੰਝੱਤਰ ਕਿਲੋ ਭਾਰੇ ਬੰਦੇ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਕਿਥੇ ਪੈਂਦੀ ਆ! ਪਹਿਲਾਂ ਸੋਚਣ, ਵਿਚਾਲਿਓ ਦੋ ਟੋਟੇ ਕਰ ਕੇ ਪਾ ਲਈਏ ਪਰ ਖ਼ੂਨ ਕਿਵੇਂ ਰੁਕੇਗਾ? ਸੋਚ ਕੇ ਫਿਕਰਮੰਦ ਹੋਣ ਲੱਗੇ। ਤੰਗ ਗਲੀਆਂ 'ਚ ਭਾਰੀ ਲਾਸ਼ ਰਾਤ-ਬਰਾਤੇ ਲਿਜਾਣੀ ਔਖੀ ਵੀ ਸੀ।

ਇੱਦਾਂ ਤੀਜਾ ਦਿਨ ਵੀ ਲੰਘ ਗਿਆ। ਚੌਥੇ ਦਿਨ ਜ਼ੁਲੈਖਾਂ ਬਾਜ਼ਾਰ ਗਈ ਅਤੇ ਗੈਸ ਵਾਲਾ ਨਵਾਂ ਚੁੱਲ੍ਹਾ ਖਰੀਦ ਕੇ ਲਿਆਂਦਾ। ਦੋ ਵੱਡੇ ਪਤੀਲੇ ਅਤੇ ਬੱਕਰੇ ਵੱਢਣ ਵਾਲੇ ਕਸਾਈਆਂ ਦੇ ਔਜਾਰ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ।

ਇਸ ਰਾਤ ਜੇਰਾ ਕਰ ਕੇ ਅਬਦੁੱਲ ਇਮਾਮ-ਉਦ-ਦੀਨ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਟੁਕੜਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਣ ਲੱਗਾ। ਪਾਵੇ 'ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਰ ਧੜ ਤੋਂ ਅਲੱਗ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਲਾਸਟਿਕ ਦੇ ਲਫਾਫੇ 'ਚ ਬੰਦ ਕਰ ਕੇ ਜ਼ੁਲੈਖਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਵਾਲੇ ਟਰੰਕ ਵਿਚ ਟਿਕਾ ਦਿੱਤਾ। ਫਿਰ ਧੜ ਦੇ ਬੱਤੀ ਹਿੱਸੇ ਕਰ ਕੇ ਰੱਖ ਲਏ ਗਏ। ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਵੱਢ-ਟੁੱਕ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਜ਼ੁਲੈਖਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਡਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਜਾਣਦੀ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣ ਅੱਗਿਓਂ ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਉਹਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਵੱਡਾ ਨਾਲਾ ਅੰਡਰਗਰਾਊਂਡ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਖ਼ੂਨ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗੇਗਾ। ਐਨ ਸਾਫ਼-ਸਫਾਈ ਕਰ ਕੇ ਤਿੰਨੇ ਜਣੇ ਸੌਂ ਗਏ।

ਪਰ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਮਨੁੱਖੀ ਮਾਸ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਦਬੂ ਮਾਰਨ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਚੁਬਾਰੇ 'ਚੋਂ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕਣ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰੀ, "ਨੀ ਜ਼ੁਲੈਖਾਂ, ਕਾਹਦਾ ਮੁਸ਼ਕ ਆਉਂਦੇ ਤੇਰੇ ਕਮਰੇ 'ਚੋਂ, ਜਿਵੇਂ ਕੁੱਤਾ ਮਰਿਆ ਹੋਵੇ।" ਉਹਨੇ ਬਹੁਤ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਇਆ ਪਰ ਜ਼ੁਲੈਖਾਂ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਕੁੰਡਾ ਨਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਕਿ ਉਹ ਨਹਾ ਰਹੀ ਐ, ਠਹਿਰ ਕੇ ਆਵੀਂ। ਫਿਰ ਗਲੀ-ਮੁਹੱਲੇ 'ਚ ਬਦਬੂ ਫੈਲ ਗਈ।

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 27 'ਤੇ)

ਗੱਲ ਬਣੀ ਕਿ ਨਹੀਂ

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

ਬੱਕਰੇ ਮੂਹਰੇ ਬੋਹਲ

ਕਿਵੇਂ ਹਰਿਆਣੇ ਹੋ ਰਿਹੈ ਇੱਜ਼ਤਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ।
ਤਾਹੀਓਂ ਬੀਬੀ ਸੋਨੀਆ ਗੇੜਾ ਆਈ ਮਾਰ।
ਧੀਆਂ ਕਿਵੇਂ ਗਰੀਬ ਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਫਿਰਨ ਲਾਚਾਰ।
ਦਿਨੇ ਹੀ ਰਹੇ ਦੇਖ ਲਓ ਅਬਦਾਲੀ ਗੇੜੇ ਮਾਰ।
ਲਾ ਪਰ੍ਹਿਆ ਬੈਠੇ ਚੌਧਰੀ ਆਖਣ ਜੀਹਨੂੰ ਖਾਪ।
ਪੰਦਰਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਵਿਆਹ ਦਿਓ ਕਿਉਂ ਕਰਦੇ ਵਿਰਲਾਪ।
ਹਾਕਮ ਬੋਲੇ-ਬਹਿਰੇ ਕਿੱਦਾਂ ਵੱਟ ਕੇ ਬਹਿ ਗਏ ਚੁੱਪ।
ਦਿਨ-ਦਿਹਾੜੇ ਛਾ ਰਿਹੈ ਕਿਵੇਂ ਹਨੇਰਾ ਘੁੱਪ।
ਭੌਰ ਨੇ ਗੇੜੇ ਮਾਰਦੇ ਜਦ ਤਿੱਤਲੀਆਂ ਕੱਢਣ ਪਰ।
ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਫੂਲਨ ਦੇਵੀ ਦਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਡਰ।
ਫਿਰ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸੱਥਰ ਵਿਛਦੇ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕੋਈ ਕਲੋਲ।
'ਭੌਰੇ' ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਲੱਗੀ ਜਾਂਵਦੇ ਬੱਕਰੇ ਮੂਹਰੇ ਬੋਹਲ।

ਚੱਲ ਪਏ ਉਲਟ ਚਰਖੀ ਦੇ ਗੇੜੇ

ਧੁੱਪੇ ਬੈਠੀਆਂ ਯਾਦਾਂ

ਜਦੋਂ ਪ੍ਰੇਮਿਕਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੂੰ ਅੱਖ ਦੀ ਬੋਲੀ ਨਾਲ ਸਮਝਾਉਣ ਲੱਗ ਪਵੇ ਤਾਂ ਸਮਝ ਲਓ ਕਿ ਪਿਆਰ ਕਿੱਕਲੀ ਪਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਸਕਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੁੜੀ ਦੇ ਰੱਖੜੀ ਬੰਨ੍ਹਣ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਜਿਹੜਾ ਗੀਤ ਲਿਖੇ, ਗੀਤ ਗਾਵੇ, ਸਾਜ਼ ਵਜਾਵੇ, ਨਕਲਾਂ ਕਰੇ, ਬਾਜ਼ੀਆਂ ਪਾਵੇ ਤੇ ਉਮਰ ਪੰਝੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਜੱਸੋਵਾਲ ਕੌਣ ਐ?

ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਰਾਜਦੂਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਮੈਂ ਦੋਵੇਂ ਦਿਨ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਗੱਜ-ਵੱਜ ਕੇ ਰਹਾਂਗਾ।'

ਇਹ ਤਸਵੀਰ ਬਹੁਤੀ ਪੁਰਾਣੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਾਲੇ ਜਲੰਧਰ ਬਾਈਪਾਸ ਨੇੜੇ ਇਕ ਢਾਬੇ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਛਾਹ ਵੇਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਰੁਕੇ। ਜਾਣਾ ਜੱਸੋਵਾਲ ਕੋਲ ਹੀ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਨਾਲ 'ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਦਾ ਰਿਪੋਰਟਰ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਾਵਾ, ਬਾਲ ਮੈਗਜ਼ੀਨ 'ਨਿੱਕੀਆਂ ਕਰੂੰਬਲਾਂ' ਦਾ ਸੰਪਾਦਕ ਬਲਜਿੰਦਰ ਮਾਨ ਤੇ 'ਧੂਰਕੋਟੀਆ ਪਾ ਕੇ ਬਹਿ ਗਿਆ ਬੋਤੇ ਦੇ ਗਲ ਟੱਲੀ' ਵਾਲਾ

ਜੱਸੋਵਾਲ ਨੂੰ ਹੁਣ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਘੇਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਹੋਣੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਕਦਮ ਨਹੀਂ ਘੇਰਦੀ, ਮੱਕੜੀ ਜਾਲ ਵਿਛਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਓਦਰ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਸ. ਜੱਸੋਵਾਲ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਡੋਲਦਿਆਂ ਦੇਖਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਤਿਵਾਦ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਉਹ ਉਦਾਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ। ਫੋਨ 'ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, 'ਪਤਝੜ ਲੱਗਦੈ ਬੇ-ਮੌਸਮੀ ਆ ਜਾਵੇਗੀ, ਸਰੀਰ ਡਿੱਗਦਾ ਜਾਂਦੈ। ਲਗਦੈ ਇਸ ਵਾਰ ਦਾ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਮੇਲਾ ਵੀ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹਦੇ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਲੱਗੇ?'

ਫਿਰ ਗੱਲ ਹੋਈ ਤਾਂ ਇਕਦਮ ਹੋਰ ਲਹਿਜੇ 'ਚ ਸੀ, 'ਐਵੇਂ ਕਈ ਵਾਰ ਵਕਤ ਸਿੱਲ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਗੀਤਕਾਰ ਦਲਜੀਤ ਧੂਰਕੋਟੀਆ। ਜੱਸੋਵਾਲ ਢਾਬੇ 'ਚੋਂ ਸਾਡੇ ਆਲਾ ਕੰਮ ਕਰ ਕੇ ਨਿਕਲਿਆ ਸੀ। ਗੱਡੀ 'ਚੋਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਕੱਢ ਕੇ ਲਿਆਇਆ, 'ਵਿਰਸੇ ਦਾ ਵਾਰਿਸ ਜੱਸੋਵਾਲ।' ਊਂ ਵੀ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਤੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਉਹ ਖ਼ੁਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੈ। ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਹੱਥ 'ਚ ਕਿਤਾਬ ਧਰ ਕੇ ਫੋਟੋ ਖਿਚਵਾਈ, ਪਰ ਜਾਣ ਲੱਗਿਆ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, 'ਪ੍ਰੇਮਿਕਾ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦਾ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਿਸ਼ਤੇ 'ਚ ਅਨੁਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਯਾਦ ਕਰੋਗੇ ਕਿ ਲੁਧਿਆਣੇ ਇਕ ਜੱਸੋਵਾਲ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।' ਤੇ ਉਹ ਅੱਖਾਂ ਸਿੱਲ੍ਹੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਗੱਡੀ 'ਚ ਬਹਿ ਗਿਆ।

-ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

ਗੁਲਾਮੀ ਪ੍ਰਤੀ ਚੇਤੰਨਤਾ:ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਚਿੰਤਨ ਤੇ ਗਦਰ ਲਹਿਰ

ਗੁਰਮਤਿ ਗਿਆਨ

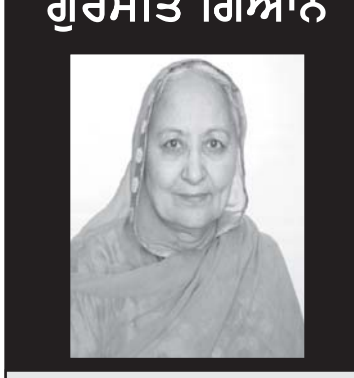

ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ, ਕੈਨੇਡਾ

ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦਾ ਅਰੰਭ ਕੈਨੇਡਾ-ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨਾ ਬਹੁਤੇ ਸਿੱਖ ਸਨ ਸਗੋਂ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸੰਚਾਲਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਗੁੰਥੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਸੀ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਲਿਆਉਣ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਮਹਾਂਵਾਕਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਪਰਚਿਆਂ/ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸਾਹਰੀ ਅਤੇ ਜੀ ਡੀ ਕੁਮਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜਨਵਰੀ 1910 ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਪਰਚੇ ਦਾ ਮਾਟੋ ਸੀ, "ਮਰਨ ਭਲਾ ਉਸਕਾ ਜੋ ਅਪਨੇ ਲੀਏ ਜੀਏ, ਜੀਤਾ ਹੈ ਵੋਹ ਜੋ ਮਰ ਚੁਕਾ ਹੈ ਇਨਸਾਨ ਕੇ ਲੀਏ" ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਦੂਸਰੀ ਪੰਕਤੀ ਵਿਚ "ੴ ਸਤਗੁਰ ਸਹਾਏ" ਲਿਖਿਆ ਹੁੰਦਾ। ਦੂਸਰਾ ਪਰਚਾ 'ਸੰਸਾਰ' ਜੋ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ ਨੇ 1912 ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ, ਦਾ ਮਾਟੋ ਵੀ 'ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ' ਦਾ ਸਲੋਕ ਸੀ "ਸਚੁ ਸਭਨਾ ਹੋਇ ਦਾਰੂ ਪਾਪ ਕਢੈ ਧੋਇ" ਅਤੇ ਦੂਸਰੀ ਪੰਕਤੀ ਹੁੰਦੀ 'ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪਰਸਾਦਿ॥"

'ਗਦਰ ਦੀ ਗੂੰਜ' ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਿਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸ਼ਬਦ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਜੂਲਾ ਗਲੋਂ ਲਾਹ ਕੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਹਿਤ ਲਿਖੇ ਜਾਂਦੇ ਜਿਵੇਂ, "ਫਰੀਦਾ ਬਾਰਿ ਪਰਾਇਐ ਬੈਸਣਾ ਸਾਂਈ ਮੁਝੈ ਨ ਦੇਹਿ॥ ਜੇ ਤੂ ਏਵੈ ਰਖਸੀ ਜੀਉ ਸਰੀਰਹੁ ਲੇਹਿ॥" ਇਸ ਸ਼ਲੋਕ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਰੱਬ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਰਾਈ ਗੁਲਾਮੀ ਨਾਲੋਂ ਸਰੀਰ ਵਿਚੋਂ ਪਰਾਣ ਹੀ ਕੱਢ ਲਵੀਂ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਦਾ ਸਲੋਕ ਕਿ ਅਸਲੀ ਅਧਿਆਤਮਕ ਸੂਰਮਾ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਗਰੀਬ ਦੀ, ਕਮਜ਼ੋਰ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਲੜਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਭੋਰਾ ਭੋਰਾ ਕੱਟ ਕੇ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਰਣ-ਭੂਮੀ ਛੱਡ ਕੇ ਦੌੜਦਾ ਨਹੀਂ, "ਕਬੀਰ ਸੂਰਾ ਸੋ ਪਹਿਚਾਨੀਐ ਜੁ ਲਰੈ ਦੀਨ ਕੇ ਹੇਤ॥ ਪੁਰਜਾ ਪੁਰਜਾ ਕਟਿ ਮਰੈ ਕਬਹੂ ਨ ਛਾਡੈ ਖੇਤੁ॥" (ਪੰਨਾ 1105)। ਇਕ ਹੋਰ ਮਿਸਾਲ, ਗਦਰ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਉਸ ਸਲੋਕ ਨੂੰ ਮਾਟੋ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਲਈ ਪੂਰਨ ਸਮਰਪਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਇਸ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਪੈਰ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਤਲੀ 'ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਆਉਣਾ ਪਵੇਗਾ, "ਜਉ ਤਉ ਪ੍ਰੇਮ ਖੇਲਣ ਕਾ ਚਾਉ॥ ਸਿਰੁ ਧਰਿ ਤਲੀ ਗਲੀ ਮੇਰੀ ਆਉ॥ ਇਤੁ ਮਾਰਗਿ ਪੈਰੁ ਧਰੀਜੈ॥ ਸਿਰੁ ਦੀਜੈ ਕਾਣਿ ਨ ਕੀਜੈ॥20॥

ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਹੀ ਅਨੁਸਾਰ (ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਅਸਲੀ ਗਾਥਾ-3 ਪ੍ਰੈਸ ਵਿਚ) ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਨੇ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਉਹ ਹਨ-ਭਾਈ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਵੈਨਕੂਵਰ, ਭਾਈ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਚੋਟੀਆਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਵੈਨਕੂਵਰ ਅਤੇ ਸ਼ੰਘਾਈ, ਭਾਈ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਲੰਗੇਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਵੈਨਕੂਵਰ, ਭਾਈ ਮਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪੰਡੋਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਬਟਸਫੋਰਡ, ਭਾਈ ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਦੁਖੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਵਿਕਟੋਰੀਆ, ਭਾਈ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੀਤਮ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪਿਨਾਂਗ-ਕੋਰੀਆ, ਵੈਨਕੂਵਰ, ਭਾਈ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ, ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਵੈਨਕੂਵਰ, ਭਾਈ ਵਸਾਖਾ ਸਿੰਘ ਦਦੇਹਰ, ਭਾਈ ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦਦੇਹਰ ਤੇ ਭਾਈ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਟਾਕਟਨ, ਭਾਈ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬੈਂਕਾਕ, ਭਾਈ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਕਹੂਟਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹਾਂਗਕਾਂਗ, ਭਾਈ ਵਸਾਵਾ ਸਿੰਘ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚਿੰਗਮੇਈ ਥਾਈਲੈਂਡ, ਭਾਈ ਭੋਗ ਸਿੰਘ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਭਾਈ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪਿਨਾਂਗ-ਕੋਰੀਆ ਅਤੇ ਚੋਮਾਲਾ ਸਾਹਿਬ-ਲਾਹੌਰ, ਭਾਈ ਮਦਨ ਸਿੰਘ ਗਾਗਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਲਾਹੌਰ ਛਾਉਣੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਹ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਕੋਈ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ, ਸਨ-ਭਾਈ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ਼ੰਘਾਈ, ਭਾਈ ਖੜਕ ਸਿੰਘ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹਾਂਗ ਕਾਂਗ, ਭਾਈ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹਿਆਨ-ਸ਼ੰਘਾਈ, ਭਾਈ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਠੀਕਰੀਵਾਲ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਵੈਨਕੂਵਰ, ਭਾਈ ਭਗਤ ਸਿੰਘ-ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਟਾਕਟਨ, ਭਾਈ ਸਰਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਰਮਾ, ਭਾਈ ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘਾਪੁਰ, ਭਾਈ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਧਿਕਮਾਨਪੁਰ, ਭਾਈ ਚਟਰ ਸਿੰਘ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਰਾਮਦਾਸ ਅਤੇ ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ, ਭਾਈ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਮੜਾਨਾ ਐਸ ਜੀ ਪੀ ਸੀ ਮੈਂਬਰ, ਭਾਈ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਨਥੋਕੇ ਬਰਕੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਲਾਹੌਰ, ਭਾਈ ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ/ਸੰਤ ਲਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਚੱਕ ਲਾਇਲਪੁਰ (ਫੈਸਲਾਬਾਦ)।

ਸ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ, "ਅਮਰੀਕਾ ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਧੁਰ ਪੂਰਬ ਨੂੰ ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਗਏ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨ ਅਨਸਰ ਦੇ ਆਚਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਖਾਕਾ ਉਹੋ ਸੀ...ਅਰਥਾਤ ਅਮਨ-ਚੈਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਨਵੀਨ ਸਭਿਅਤਾ ਦੇ ਅਸਰਾਂ ਹੇਠ ਉਸ ਦੀ ਲੜਨ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿਚ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਫਰਕ ਪੈਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਆਦਿ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਗਿਆ, ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਬੜਾ ਬਹਾਦਰ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਪਹਿਲੇ ਸੰਸਾਰ-ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਬਹਾਦਰੀ ਦੀ ਦਾਦ ਯੂਰਪੀਨ ਪਾਰਖੂਆਂ ਨੇ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਜ਼ਬਾਨ ਨਾਲੋਂ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਵਧੇਰੇ ਚਲਦੇ ਅਤੇ ਇਤਨੀ ਤੱਟ-ਫੱਟ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਫੁਰਨੇ ਅਤੇ ਕਰਨੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤਾ ਵਕਫਾ ਨਾ ਹੁੰਦਾ।" (ਪੰਨਾ 55) ਅਮਰੀਕਨ ਐਂਥਰੋਪਾਲੋਜਿਸਟ ਕਾਰੇਨ ਇਸਾਕਸੇਨ ਲਿਓਨਾਰਡ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ 'ਮੇਕਿੰਗ ਐਥਨਿਕ ਚੁਆਇਸਜ' ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ 1899 ਤੋਂ 1914 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਜਿਹੜੇ ਭਾਰਤੀ ਪੱਛਮੀ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਸਟੇਟਸ ਵਿਚ ਆਏ ਉਹ ਬਹੁਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਾਂਤ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਸਨ ਜੋ ਮਾਰਸ਼ਲ ਜਾਤਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਅੱਗੇ ਜੁਆਇਸ ਪੇਟੀ ਗਰਿਉ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਚ ਹੌਸਲਾ, ਖਤਰਾ ਲੈ ਸਕਣ ਦੀ ਇੱਛਾ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ 'ਤੇ ਭਾਰੂ ਪਾਉਣਾ, ਹਾਰ ਅਤੇ ਅਧੀਨਗੀ ਦੇ ਸੰਕਲਪਾਂ ਦੀ ਗ਼ੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਹੋਣਾ ਹੈ।

ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਕੇਂਦਰ ਸਨ ਬਲਕਿ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ-ਕੇਂਦਰ ਵੀ ਸਨ ਜਿਥੇ ਸਿੱਖ, ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਸਭ ਗ਼ਦਰੀ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ। ਗ਼ਦਰੀ ਯੋਧਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੇ ਟੋਟਕਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਵੇਂ ਹਿੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਮਰ-ਮਿਟਣ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਅਤੇ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਾਇਆ। ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਪੂੰਨੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ 'ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਗਦਰੀ ਯੋਧੇ' ਵਿਚ ਹਰ ਇੱਕ ਯੋਧੇ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਦੇ ਮੁੱਢ ਵਿਚ ਗ਼ਦਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਟੋਟਕੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਜਿਹਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਪਿਰਿਟ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ ਹੀ ਜ਼ਿਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਗਦਰੀ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਦਾ ਕਾਵਿ-ਟੋਟੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਬਾਗ਼ ਤਸੱਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਮਹਿਕਦਾ ਹੀ ਸੁਹਣਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਥੇ ਸਭ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਹੱਕ ਹੋਣ,

ਬਾਗ ਹਿੰਦ ਦਾ ਟੈਹਕਦਾ ਲੱਗੇ ਸੋਹਣਾ,
ਆਵੇ ਮਹਿਕ ਤੇ ਖਿੜੀ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਹੋਵੇ।
ਫਿਰਨ ਮਾਣਦੇ ਬਾਗ ਵਿਚ ਰੰਗ ਰਲੀਆਂ,
ਸਿਰੋਂ ਲੱਥਾ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਭਾਰ ਹੋਵੇ।
ਉਚ ਨੀਚ ਦਾ ਸਵਾਲ ਨਾ ਛਿੜੇ ਕਿਧਰੇ,
ਮਿਲਦਾ ਸਭ ਦੇ ਤਾਈਂ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਹੋਵੇ।
ਹੱਕ ਹੋਵੇ ਇਕੋ ਜੇਹਾ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ,
ਠਾਠਾਂ ਮਾਰਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਆਰ ਹੋਵੇ।

ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਭਿੱਖੀਵਿੰਡ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਦੇ ਅੱਗੇ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਪੰਕਤੀਆਂ ਦੱਸਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਗੁਲਾਮ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਗਏ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਨਾਲ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਗੋਰਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਤ੍ਰਿਸਕਾਰ ਭਰਿਆ ਸਲੂਕ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਨੂੰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸੀ, ਇਸੇ ਸਲੂਕ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਜੰਗ ਵਿੱਢਣ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰੇਰਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਿਕਾਰਤ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸਕੂਲਾਂ, ਹੋਟਲਾਂ ਵਿਚ ਵੜਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਜਾਂ ਗੋਰਿਆਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬੈਠਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਪੂੰਨੀ ਨੇ ਭਾਈ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ "ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਰਾਹ ਪਾਉਣ ਵਿਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਰੋਲ ਨਿਭਾਇਆ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਭਾਈ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਂ ਉਪਰਲੀ ਕਤਾਰ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। (ਪੰਨਾ 23) ਭਾਈ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਵੈਨਕੂਵਰ ਵਿਚ ਉਤਰੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ। ਇਸ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਬਣਨ ਨਾਲ ਵੈਨਕੂਵਰ ਦੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਜੁੜ ਬੈਠਣ ਲਈ ਥਾਂ ਮਿਲ ਗਈ। 19 ਜਨਵਰੀ, 1908 ਨੂੰ ਖੁਲ੍ਹਾ ਇਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿਰਫ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਧਾਰਮਿਕ ਕੇਂਦਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਬੇਸਮੈਂਟ ਵਿਚ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ, ਨਸਲਵਾਦ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਮੁੱਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਮਾਨ, ਬੰਗਾਲੀ ਅਤੇ ਗੁਜਰਾਤੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਸਨ।" (ਪੰਨਾ 25)

ਲੋਕੀਂ ਆਖਦੇ ਨੀਚ ਗੁਲਾਮ ਹਿੰਦੀ,
ਦਿੰਦੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਨਾ ਥਾਂਇ ਸਾਨੂੰ।
ਕਾਲਾ ਦੇਖ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਦਾਗ ਮੱਥੇ,
ਦਿੰਦੇ ਕੁੱਤਿਆਂ ਵਾਂਗ ਦਰਕਾਇ ਸਾਨੂੰ।

ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਗਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਰਾਜ ਵਾਸਤੇ ਲੜਾਈਆਂ ਲੜੀਆਂ। ਇਹ ਫੌਜੀ ਬਹਾਦਰੀ ਲਈ ਮਿਲੇ ਮੈਡਲ, ਫੌਜੀ ਵਰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਫੌਜੀ ਚਿੰਨ੍ਹ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਰੱਖਦੇ। 3 ਅਕਤੂਬਰ, 1909 ਨੂੰ ਵੈਨਕੂਵਰ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਭਾਈ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦੋਸਤ ਭਾਈ ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਬਿਲਗਾ, ਜੋ ਕਿ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਧੀਆ ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਾਲੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਜਥੇਬੰਦੀ 'ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਅਸੋਸੀਏਸ਼ਨ' ਦਾ ਸਰਗਰਮ ਮੈਂਬਰ ਸੀ, ਨੇ ਸੰਗਤ ਸਾਹਮਣੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ, ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਬਾਕੀ ਮੁਲਕਾਂ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕਲੋਨੀਆਂ ਵਿਚ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਦੀ ਭੈੜੀ ਹਾਲਤ ਬਾਰੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ, "ਜੋ ਮੈਡਲ ਉਹ ਲਾਈ ਫਿਰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਿਰਫ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭਾੜੇ ਦੇ ਫੌਜੀ ਹਨ, ਜੋ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਲਈ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀਆਂ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਆਜ਼ਾਦ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜੇ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਫੌਜ ਲਈ ਲੜਾਈਆਂ ਲੜ ਕੇ ਲਏ ਮੈਡਲ ਬਹਾਦਰੀ ਦੇ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਮੈਡਲ ਕਹੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।" ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਪੂੰਨੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਈ ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਇੱਕ ਮਤਾ ਰੱਖਿਆ ਕਿ 'ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮੈਂਬਰ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਤਗਮਾ, ਬਟਨ, ਵਰਦੀ ਜਾਂ ਇਨਸਿਗਨੀਆ ਨਹੀਂ ਪਹਿਨੇਗਾ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗੇ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਪਹਿਨਣ ਵਾਲਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਗੁਲਾਮ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ।' (ਪੰਨਾ 29) ਇਸ ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤਗਮੇ, ਵਰਦੀ, ਆਨਰੇਬਲ ਡਿਸਚਾਰਜ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਲਾ ਦਿੱਤੇ। ਇਸੇ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦੀ ਇਕ ਗਦਰੀ ਕਵੀ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਟੋਟਾ ਹੈ ਜੋ, ਡਾ. ਹਰੀਸ਼ ਪੁਰੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ 'ਗਦਰ ਲਹਿਰ' (ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ) ਦੇ ਪੰਨਾ 172 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ,

ਸਾਰਾ ਜੱਗ ਸਾਨੂੰ ਮੇਹਣੇ ਮਾਰਦਾ ਹੈ
ਖੂਬ ਰੱਖਣਾ ਵਕਤ ਨੂੰ ਯਾਦ ਸਿੰਘੋ।
ਜਦੋਂ ਸੰਨ ਸਤਵੰਜਾ ਵਿਚ ਗਦਰ ਹੋਇਆ
ਆਇਆ ਪੰਥ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਵਾਲ ਸਿੰਘੋ।
ਅੱਜ ਮੁਲਕ ਆਜ਼ਾਦੀ 'ਚ ਖੇਡਣਾ ਸੀ
ਕਰਦੇ ਪਿਆਰ ਜੇ ਗਦਰ ਦੇ ਨਾਲ ਸਿੰਘੋ।
ਉਠੋ ਜਲਦੀ ਕਲੰਕ ਦਾ ਦਾਗ ਧੋਈਏ
ਵਾਂਗ ਗੁਰੂ ਦੇ ਜੇ ਤੁਸਾਂ ਯਾਦ ਸਿੰਘੋ।

ਸ਼ਹੀਦ ਬੱਬਰ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦੌਲਤਪੁਰ ਜੋ 1907 ਵਿਚ ਕੈਨੇਡਾ ਗਏ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਐਬਟਸਫੋਰਡ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਭਾਈਚਾਰਕ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਵੱਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ। ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਪੂੰਨੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਸੰਤ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਥੱਲੇ ਬਣੀ 'ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਾਈਨਿੰਗ ਐਂਡ ਟ੍ਰਸਟ ਕੰਪਨੀ' ਦੇ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਸਨ। ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਆਈ ਤੇ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਏ ਬਿਨਾਂ ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਇੱਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਸਿਰਫ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸੰਘਰਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਕਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਪ੍ਰੈਲ 1913 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਬਣੀ ਤਾਂ ਆਪ ਇਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣ ਗਏ। ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੱਦੇ ਤੇ 1914 ਵਿਚ ਭਾਈ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਚਲੇ ਗਏ ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਪਿੰਡ ਲਿਜਾ ਕੇ ਜੂਹਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਪਾਬੰਦੀ 1918 ਤੱਕ ਲੱਗੀ ਰਹੀ। ਜੂਹਬੰਦੀ ਹਟਣ ਤੇ ਫੇਰ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਗਏ। (ਪੰਨਾ 121) ਭਾਈ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਹਿੰਮਤ ਕਰਨ, ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਘੋਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ,

ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਹੁਣ ਬੱਬਰ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰੋ,
ਵੇਲਾ ਆ ਗਿਆ ਧੂਮ ਮਚਾਵਣੇ ਦਾ।

ਹਿੰਮਤ ਧਾਰ ਹੁਣ ਜੰਗ ਕਰ ਸ਼ੁਰੂ ਯਾਰਾ,
ਲੜਨ ਮਰਨ ਤੋਂ ਤੂੰ ਸ਼ਰਮਾ ਨਾਹੀਂ।
'ਕਰਮ ਸਿੰਘ' ਵੰਗਾਰਦਾ ਬੱਬਰ ਤੈਨੂੰ,
ਪੈਰ ਜੰਗ ਤੋਂ ਪਿਛਾਂ ਹਟਾ ਨਾਹੀਂ।
ਬੱਬਰ ਕੱਢ ਵਰੰਟ ਤੂੰ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਦੇ,
ਹਥੀਂ ਆਪਣੀ ਦਵਾ ਲਗਾ ਭਾਈ।
ਝੋਲੀਚੁੱਕਾਂ ਖੁਸ਼ਾਮਦੀ ਦੱਲਿਆਂ ਨੂੰ,
ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਹੁਣ ਮੰਗਾ ਭਾਈ।
'ਕਰਮ ਸਿੰਘ' ਕਰਤਾਰ ਦੀ ਓਟ ਲੈ ਕੇ,
ਹੁਣ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਵੰਡੀਆਂ ਪਾ ਭਾਈ।

ਭਾਈ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦੌਲਤਪੁਰ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਝੁੰਗੀਆਂ, ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਮਾਂਗਟਾਂ ਤੇ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੰਡੋਰੀ, ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ, ਅਨੂਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੁਖਬਰੀ ਤੇ ਜੋ ਬਹਾਨਾ ਲਾ ਕੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਘਰ ਠਹਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਕਪੂਰਥਲਾ ਰਿਆਸਤ ਦੇ ਪਿੰਡ ਬਬੇਲੀ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਸਤੰਬਰ 1923 ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਆ ਗਏ। ਅਨੂਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਝੋਲੇ ਵਿਚੋਂ ਬੰਬ ਵੀ ਖਿਸਕਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਹੋਣੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਬੱਬਰਾਂ ਨੇ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਕੇ ਲੜਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਕਿਰਪਾਨਾਂ ਸੂਤ ਕੇ ਜੈਕਾਰਾ ਛੱਡਿਆ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਟੁਕੜੀ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਟੁਕੜੀ ਪਿਛਾਂਹ ਹਟ ਗਈ। ਜਥੇ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੌਂਤਾ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਪਿੰਡ ਨਾਲ ਵੱਗਦੇ ਚੋਅ ਵਿਚ ਛਾਲਾਂ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਗੋਲੀ ਲੱਗਣ ਨਾਲ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੰਡੋਰੀ ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ ਚੋਅ ਵਿਚ ਹੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਮਾਂਗਟਾਂ ਕੰਢੇ ਤੇ ਪੁੱਜ ਕੇ ਰਸਾਲੇ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾ ਗਿਆ। ਭਾਈ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਕੰਢੇ ਤੋਂ ਥੋੜੀ ਦੂਰ ਇੱਕ ਹੱਥ ਵਿਚ ਕਿਰਪਾਨ ਤੇ ਦੂਜੇ ਵਿਚ ਬੰਦੂਕ ਫੜੀ ਗੋਡੇ ਗੋਡੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ ਜਦੋਂ ਫਤਿਹ ਖਾਨ ਨੇ ਹਥਿਆਰ ਸੁੱਟਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਭਾਈ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗਰਜਵੀਂ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, "ਸਿੱਖ ਮੈਦਾਨੇ ਜੰਗ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੁੱਟਿਆ ਕਰਦਾ। ਮੈਂ ਹਥਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੁੱਟਾਂਗਾ।" ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫਤਿਹ ਖਾਨ ਵੱਲ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਪਰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਉਕ ਗਿਆ। ਫਤਿਹ ਖਾਨ ਨੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸੇਧ ਕੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੱਥੇ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਮਾਰੀ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ। (ਪੰਨਾ 129-30)

(ਚਲਦਾ)

ਬਲਿਹਾਰੀ ਗੁਰ ਆਪਣੇ ਸਦ ਸਦ ਬਲਿ ਜਾਉ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਿਆਨ

ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੫
ਸੂਖ ਸਹਜ ਆਨਦੁ ਘਣਾ
ਹਰਿ ਕੀਰਤਨੁ ਗਾਉ॥
ਗਰਹ ਨਿਵਾਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ
ਅਪਣਾ ਨਾਉ॥੧॥
ਬਲਿਹਾਰੀ ਗੁਰ ਆਪਣੇ
ਸਦ ਸਦ ਬਲਿ ਜਾਉ॥
ਗੁਰੂ ਵਿਟਹੁ ਹਉ ਵਾਰਿਆ
ਜਿਸੁ ਮਿਲਿ ਸਚੁ ਸੁਆਉ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਸਗੁਨ ਅਪਸਗੁਨ ਤਿਸ ਕਉ ਲਗਹਿ
ਜਿਸੁ ਚੀਤਿ ਨ ਆਵੈ॥
ਤਿਸੁ ਜਮੁ ਨੇੜਿ ਨ ਆਵਈ
ਜੋ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭਿ ਭਾਵੈ॥੨॥
ਪੁੰਨ ਦਾਨ ਜਪ ਤਪ ਜੇਤੇ
ਸਭ ਊਪਰਿ ਨਾਮੁ॥
ਹਰਿ ਹਰਿ ਰਸਨਾ ਜੋ ਜਪੈ
ਤਿਸੁ ਪੂਰਨ ਕਾਮੁ॥੩॥
ਭੈ ਬਿਨਸੇ ਭ੍ਰਮ ਮੋਹ ਗਏ
ਕੋ ਦਿਸੈ ਨ ਬੀਆ॥
ਨਾਨਕ ਰਾਖੇ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮਿ
ਫਿਰ ਦੂਖੁ ਨ ਥੀਆ॥੪॥

ਪੰਜਵੇਂ ਗੁਰਦੇਵ ਜੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਭਾਈ! ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਲਿਹਾਰ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਹਰ ਵੇਲੇ ਹੀ ਸਦਕੇ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਸੱਚੇ ਨਾਮ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਭਾਈ, ਗੁਰੂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਮ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਆਪ ਭੀ ਜਪਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਮ ਨੇ ਮੇਰੇ ਉਤੇ ਜੋ ਨੌਂ ਗ੍ਰਹਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਸਨ, ਉਹ ਭੀ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਸੁੱਖ ਤੇ ਸਹਿਜ ਦਾ ਅਨੰਦ ਹੀ ਅਨੰਦ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਸਿਫਤ ਸਲਾਹ ਦੇ ਗੀਤ ਗਾਉਂਦਾ ਹਾਂ।

ਸਗੁਨ ਅਪਸਗੁਨ ਤਿਸ ਕਉ ਲਗਹਿ
ਜਿਸੁ ਚੀਤਿ ਨ ਆਵੈ॥
ਤਿਸੁ ਜਮੁ ਨੇੜਿ ਨ ਆਵਈ
ਜੋ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭਿ ਭਾਵੈ॥੨॥

ਹੇ ਭਾਈ! ਸ਼ਗਨ ਅਪਸ਼ਗਨ, ਭਾਵ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭੈੜੇ ਵਹਿਮ ਤੇ ਡਰ ਉਸ ਜੀਵ ਨੂੰ ਹੀ ਡਰਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਵਸਿਆ ਹੁੰਦਾ, ਪਰ ਜੋ ਜੀਵ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਜੁੜਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਵਾਸ ਸਵਾਸ ਨਾਲ ਹਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੀ ਸਿਫਤ ਸਾਲਾਹ ਦੇ ਗੀਤ ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਜੀਵ ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਹਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਅਤਿ ਪਿਆਰਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਮ ਦੇ ਸਿਮਰਨ ਸਦਕਾ ਫਿਰ ਜਮਦੂਤ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ।

ਪੁੰਨ ਦਾਨ ਜਪ ਤਪ ਜੇਤੇ
ਸਭ ਊਪਰਿ ਨਾਮੁ॥
ਹਰਿ ਹਰਿ ਰਸਨਾ ਜੋ ਜਪੈ
ਤਿਸੁ ਪੂਰਨ ਕਾਮੁ॥੩॥

ਹੇ ਭਾਈ! ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਪੁੰਨ, ਦਾਨ, ਜਪ, ਤਪ-ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੇਕ ਕਰਮ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਉਚਾ ਤੇ ਸੁੱਚਾ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਕਰਮ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ। ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਹੀ ਸਾਰੇ ਕਰਮਾਂ ਅਤੇ ਧਰਮਾਂ ਤੋਂ ਉਤਮ ਕਰਮ ਹੈ। ਹੇ ਭਾਈ! ਜਿਹੜਾ ਜੀਵ ਆਪਣੀ ਰਸਨਾ ਨਾਲ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਦਾ ਹੈ ਤਿਸ ਪੂਰਨ ਕਾਮ, ਭਾਵ ਉਸ ਜੀਵ ਦੇ ਸੰਸਾਰਕ ਤੇ ਆਤਮਕ ਕੰਮ ਪੂਰੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਭੈ ਬਿਨਸੇ ਭ੍ਰਮ ਮੋਹ ਗਏ
ਕੋ ਦਿਸੈ ਨ ਬੀਆ॥
ਨਾਨਕ ਰਾਖੇ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮਿ
ਫਿਰ ਦੂਖੁ ਨ ਥੀਆ॥੪॥

ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਭਾਈ! ਸੁਣੋ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਉਹ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪ੍ਰਭੂ ਆਪ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ 'ਚ ਫਿਰ ਕਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਦੁੱਖ ਜਾਂ ਤਕਲੀਫ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਕਰ ਕੇ ਜੀਵ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਡਰ ਅਤੇ ਭੈਅ ਮੁੱਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਦਾ ਸਦਕਾ ਉਸ ਜੀਵ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰਕ ਮੋਹ ਤੇ ਅੰਦਰਲੇ ਭਰਮ ਵੀ ਮੁੱਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਬੀਆ, ਭਾਵ ਕੋਈ ਬਿਗਾਨਾ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ। ਸੋ ਹੇ ਨਾਨਕ! ਆਉ, ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪੀਏ।

-ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ
ਫੋਨ: 916-687-3536

ਪਾਸ਼ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ

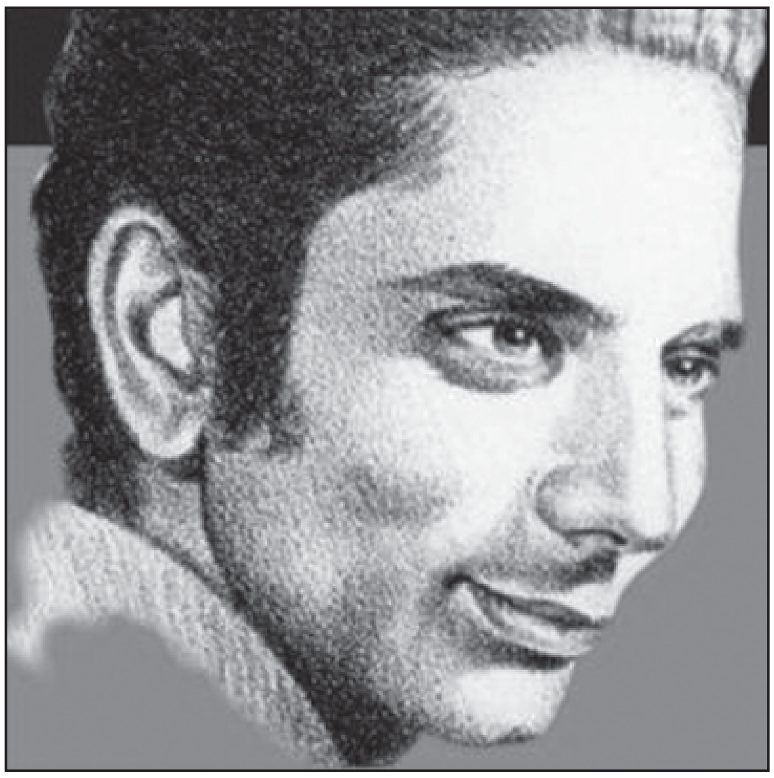

ਪਾਸ਼ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਧਮਾਕੇ ਵਾਂਗ ਆਇਆ। ਇਸ ਧਮਾਕੇ ਦੀਆਂ ਧੁਨੀਆਂ ਇੰਨੀਆਂ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਸਨ ਕਿ ਕਈ ਦਹਾਕੇ ਦਿੱਲੀ-ਦੱਖਣ ਤੱਕ ਗੂੰਜਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। 'ਲੋਹ ਕਥਾ' ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 'ਸਾਡੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ' ਤੱਕ ਲਿਜਲਿਜੀਆਂ ਤੇ ਕੱਚੀਆਂ-ਪਿੱਲੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਨਾਲ ਉਸਰੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਧੜੰਮ-ਧੜੰਮ ਕਰ ਕੇ ਡਿਗਦੀਆਂ

ਰਵਿੰਦਰ ਸਹਿਰਾਅ
ਫੋਨ: 717-575-7529

ਦੇਖੀਆਂ ਜਾਂ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਮੇਰਾ ਮਤਲਬ ਇੱਥੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਾਵਿ ਟੁਕਾਂ ਨਾਲ ਵਰਕੇ ਭਰਨਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਪਾਸ਼ ਬਾਰੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜੋ ਸਾਧਾਰਨ ਪੰਜਾਬੀ ਮੁੰਡਾ ਸੀ, ਜੋ ਅਸਾਧਾਰਨ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਾਲਾ ਸੀ ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਕਦੀ-ਕਦੀ ਨਟਖਟ, ਮਖੌਲੀਆ, ਯਾਰਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਬੱਕਰੇ ਬੁਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਉਸ ਨਾਲ ਬਿਤਾਈਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਘੜੀਆਂ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜੋ ਆਖਰੀ ਪਲਾਂ ਤੱਕ ਜ਼ਿਹਨ 'ਚੋਂ ਵਿਸਾਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣੀਆਂ।

ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਨੂੰ ਮਾਸ਼ੂਕ ਵਾਂਗ ਸਮਝਦਾ ਸੀ। ਕਵਿਤਾ ਹੀ ਉਸ ਲਈ ਸਭ ਕੁਝ ਸੀ। ਚੰਗੀ ਕਵਿਤਾ ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਲੋਕ ਰੰਗ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਉਹ ਰੱਜ ਕੇ ਤਾਰੀਫ ਵੀ ਕਰਦਾ ਤੇ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੇ-ਦਰਬਾਰੇ ਧੌਂਸ ਬਣਾਈ ਬੈਠਿਆਂ ਨੂੰ ਟਿੱਚ ਸਮਝਦਾ। ਗੁਰਦਾਸ ਰਾਮ ਆਲਮ ਦਾ ਉਹ ਰੱਜ ਕੇ ਉਪਾਸ਼ਕ ਸੀ। ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਰਾਹਨਾ ਕਰਦਾ, ਡਾ. ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਿਆਣਾ ਕਵੀ ਮੰਨਦਾ ਪਰ ਜਗਤਾਰ ਤੇ ਮੀਸ਼ੇ ਨਾਲ ਘੱਟ ਬਣਦੀ। ਕਾਰਨ ਉਹਨੇ ਕਦੀ ਵੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਨਾ ਦੱਸਿਆ। ਪਾਤਰ ਤੇ ਉਦਾਸੀ ਦਾ ਉਹ ਪਹਿਲੀਆਂ 'ਚ (ਜਦੋਂ ਲਹਿਰ 'ਚ ਏਕਤਾ ਸੀ) ਹਮਸਫਰ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ ਸੀ ਪਰ ਬਾਅਦ 'ਚ ਨਿੰਦਕ ਵੀ ਬਣਿਆ ਜਾਂ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਉਣ 'ਤੇ ਉਸ ਚੁੱਪ ਕਰ ਜਾਣਾ, ਗੱਲ ਟਾਲ ਜਾਣਾ। ਇਵੇਂ ਹੀ ਉਹ ਅਮਰਜੀਤ ਚੰਦਨ, ਦਰਸ਼ਨ ਖਟਕੜ ਤੇ ਹਰਭਜਨ ਹਲਵਾਰਵੀ ਪ੍ਰਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵਿੱਥ ਬਣਾ ਲਈ ਸੀ। ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਤਰੀਫ ਕਰਦਾ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਲਿਜਲਿਜੇ ਲਹਿਜੇ ਤੋਂ ਨਫ਼ਰਤ ਕਰਦਾ। ਇਕ ਵਾਰ ਜਲੰਧਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਜੰਡਿਆਲਾ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਪ੍ਰਿੰ. ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਨੇ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਕਰਵਾਇਆ। ਜਗਤਾਰ ਤੇ ਪਾਸ਼ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਉਹ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਰੋਣ ਹਾਕਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਬਾਅਦ 'ਚ ਉਸ ਨੇ ਇਕਾ-ਦੁੱਕਾ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਇਨਕਲਾਬੀ ਰੰਗ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਮਾਂ ਵੀ ਲਿਖੀਆਂ।

ਪਾਸ਼ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਮੰਗ ਇੰਨੀ ਵਧ ਗਈ ਕਿ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਹਰ ਹਫ਼ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਜਾਂ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ। ਅਸੀਂ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਯੂਨੀਅਨ ਵੱਲੋਂ ਮੋਗੇ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆ ਕਾਲਜ, ਫਗਵਾੜਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਰੱਖਿਆ। ਇਹ ਸ਼ਾਇਦ ਅਗਸਤ-ਸਤੰਬਰ 1973 ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਮੋਗਾ ਘੋਲ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸੂਬੇਦਾਰ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਆਉਣਾ ਸੀ। ਇਨਕਲਾਬੀ ਕਵੀ/ਗਾਇਕ ਜੈਮਲ ਪੱਡਾ ਤੇ ਕੇਵਲ ਕੌਰ ਨੂੰ ਸੱਦਿਆ ਗਿਆ। ਉਦੋਂ ਸੈਲ ਫੋਨ ਜਾਂ ਈ-ਮੇਲ ਦਾ ਜ਼ਮਾਨਾ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਜੰਡਿਆਲਾ-ਨਕੋਦਰ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਤਲਵੰਡੀ ਸਲੇਮ ਪਾਸ਼ ਦੇ ਪਿੰਡ ਪੁੱਜੇ ਪਰ ਉਹ ਜਲੰਧਰ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਓਂਕਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਡੱਠੀ ਮੰਜੀ 'ਤੇ ਬਿਠਾਇਆ। ਉਸ ਦੀ ਹੱਥਲਿਖਤ ਦੇ ਕੁਝ ਵਰਕੇ ਅਤੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਅਜੇ ਵੀ ਮੰਜੀ ਉਤੇ ਖਿਲਰੇ ਪਏ ਸਨ। ਚਾਹ ਪੀਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇ ਕੇ ਪਰਤ ਆਏ। ਦਿਲ ਵਿਚ ਧੁੜਕੂ ਲੱਗਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਆਵੇਗਾ ਵੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਸੂਬੇਦਾਰ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੁੱਜੇ; ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਮੋਗੇ ਤੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਦੂਰੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲਿਆਂ 'ਚੋਂ ਸਨ। ਤਿੰਨਾਂ ਕਵੀਆਂ 'ਚੋਂ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਇਆ। ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ ਮਿੱਥੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ। ਮੈਂ ਕੁਝ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨਾਲ ਮੁੱਖ ਗੇਟ 'ਤੇ ਹਰ ਰੁਕਦੀ ਬੱਸ ਵੱਲ ਝਾਕ ਲਾਈ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ। ਵਿਰੋਧੀ ਗੁੱਟ ਦੇ ਕੁਝ ਸੰਜੀਦਾ ਆਗੂ ਵੀ ਬਾਹਰ ਗੇਟ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਘੁਸਰ-ਮੁਸਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ, ਮਰਹੂਮ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਬੀਕਾ ਹਲਕੇ ਜਿਹੇ ਬੋਲਾਂ 'ਚ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ, "ਯਾਰ ਉਹ ਨਕਸਲੀਆਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਵੀ ਹੈ, ਹੁਣੇ-ਹੁਣੇ ਜੇਲ੍ਹੋਂ ਛੁੱਟਿਆ।" ਬੀਕਾ ਨਕਸਲੀ ਇਕਬਾਲ ਖਾਨ ਦਾ ਕਰੀਬੀ ਦੋਸਤ ਸੀ। ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਘਰਦਿਆਂ ਦੀ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸਾਂਝ ਬੜੀ ਲੰਮੀ ਸੀ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਇਕਬਾਲ ਖਾਨ ਕੋਲੋਂ (ਜੋ ਪਾਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਸੀ) ਪਾਸ਼ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਸੁਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਅਚਾਨਕ ਜੰਡਿਆਲੇ ਵਾਲੀ ਬੱਸ ਰੁਕੀ। ਕੁਝ ਜਨਾਨਾ ਸਵਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਮੁੰਡੇ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਉਤਰ ਕੇ ਗੇਟ ਵੱਲ ਵਧੇ। ਇਕ ਫੁਰਤੀਲੇ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਸਾਡੇ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ। ਇਹ ਪਾਸ਼ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਧਾਹ ਗਲਵਕੜੀ ਪਾਈ। ਸਾਡੇ ਸਾਹ 'ਚ ਸਾਹ ਆਇਆ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਧੜਕਣਾਂ ਬਣਿਆ ਪਾਸ਼ ਸਾਡੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸੀ। ਮੈਂ ਕੇਵਲ ਕੌਰ ਤੇ ਪੱਡੇ ਦੇ ਨਾ ਪਹੁੰਚਣ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਆਪਾਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੀਏ। ਅਸੀਂ ਵੀ ਲੇਟ ਹੋ ਗਏ ਆਂ। ਉਹ ਵੀ ਆਉਂਦੇ ਹੀ ਹੋਣਗੇ।"

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਾਲੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਤਿਲ ਧਰਨ ਲਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਥਾਨਕ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਬਾਪੂ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸ਼ਬਦ ਕਹਿਣ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ 15-20 ਮਿੰਟ ਬੋਲ ਕੇ ਮਾਹੌਲ ਗਮਗੀਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਸ਼ਹੀਦ ਹਰਜੀਤ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਉਸ ਦੇ ਬਾਪ ਤੋਂ ਸੁਣਦੇ-ਸੁਣਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਬੜੀ ਰੀਝ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਦੇਖ ਰਹੇ ਸਨ। ਦਰਅਸਲ ਉਦੋਂ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਪ ਵਾਂਗ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਮੋਹਰਲੀਆਂ ਕਤਾਰਾਂ ਵਿਚ ਸਾਇੰਸ ਵਿਭਾਗ ਦੀਆਂ ਵਿਦਿਆਰਥਣਾਂ ਅਤੇ ਸਟਾਫ਼ ਵੀ ਬੜੀ ਉਤਸੁਕਤਾ ਨਾਲ ਸੁਣ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਹੁਣ ਪਾਸ਼ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਅਨੋਖੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਮਾਈਕ ਨੂੰ ਇਧਰ-ਉਧਰ ਹਿਲਾਇਆ। ਹਲਕੇ ਜਿਹੇ ਖੰਘੂਰੇ ਨਾਲ ਨੱਕੋ-ਨੱਕ ਭਰੇ ਹਾਲ ਵੱਲ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀ। ਉਪਰ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਦੀ ਬਾਲਕੋਨੀ ਵੀ ਭਰੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਾਗਜ਼ ਜਾਂ ਕਿਤਾਬ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਾਲ ਵਿਚ ਸੰਨਾਟਾ ਸੀ। ਪਾਸ਼ ਕਵਿਤਾ ਸੁਣਾ ਰਿਹਾ ਸੀ... ਇਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੂਜੀ, ਦੂਜੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੀਜੀ...। ਕਵਿਤਾ ਮੁੱਕਦੀ, ਤਾੜੀਆਂ ਨਾਲ ਹਾਲ ਗੂੰਜ ਉਠਦਾ। ਤਾੜੀਆਂ ਮੁੱਕਦੀਆਂ, ਫਿਰ ਕਵਿਤਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ। ਕਵਿਤਾ ਮੁੱਕਦੀ ਤਾੜੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਕਵਿਤਾ-ਤਾੜੀਆਂ। ਤਾੜੀਆਂ-ਕਵਿਤਾ। ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਲਗਾਤਾਰ 45 ਮਿੰਟ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ। ਇਹ ਅਨੂਠਾ ਅਨੁਭਵ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪਾਸ਼ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਪਣੀ ਡਾਇਰੀ ਵਿਚ ਵੀ ਕੀਤਾ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸਮਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਜੈਮਲ ਪੱਡਾ ਤੇ ਕੇਵਲ ਕੌਰ ਅਜੇ ਵੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਮੁੰਡੇ-ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ ਪਾਸ਼ ਨੂੰ ਘੇਰ ਲਿਆ। ਹਰ ਕੋਈ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣਨ ਲਈ ਉਤਾਵਲਾ ਸੀ। ਮਸਾਂ-ਮਸਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਭੀੜ 'ਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਲਈ ਕੰਟੀਨ ਵੱਲ ਵਧ ਰਹੇ ਸਾਂ ਜਿੱਥੇ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ (ਚਹੇੜੂ) ਨੇ ਸਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਆਪਣੇ ਖਰਚ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਬਲਬੀਰ ਸਾਡਾ ਤਕੜਾ ਸਮਰਥਕ ਸੀ। ਕੀ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ, ਕੇਵਲ ਕੌਰ ਤੇ ਜੈਮਲ ਪੱਡਾ ਵੀ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਕੇਵਲ ਕੌਰ ਨੇ ਪਾਸ਼ ਨੂੰ ਕਲਾਵੇ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਮੱਥਾ ਚੁੰਮਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਕੱਠਿਆਂ ਜੇਲ੍ਹ ਕੱਟੀ ਸੀ। ਅੰਤਾਂ ਦਾ ਮੋਹ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਸ਼ ਨਾਲ। ਜੈਮਲ ਕਹਿੰਦਾ, "ਰਵਿੰਦਰ ਅਸੀਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਲੇਟ ਹੋ ਗਏ ਆਂ।" ਮੈਂ ਉਸ ਵੱਲ ਦੇਖ ਕੇ ਹੱਸ ਛੱਡਿਆ।

"ਚਲੋ ਪਹਿਲਾਂ ਚਾਹ-ਪਾਣੀ ਪੀਈਏ, ਫਿਰ ਬੈਠ ਕੇ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਆਂ।" ਮੈਂ ਕਿਹਾ।

ਦਰਅਸਲ ਪਾਸ਼ ਨੇ ਸਾਰਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਲ੍ਹ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਦੀ ਭਿਣਕ ਵੀ ਨਾ ਪਈ। ਚਾਹ ਪੀਂਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਸੋਚਦੇ ਸੀ, ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਮਿੱਥੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਲੇਟ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਖ਼ੈਰ... ਸ਼ਾਮ ਢਲ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਸਾਡਾ 20-25 ਜਣਿਆਂ ਦਾ ਗਰੁਪ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੈਦਲ ਚੱਲ ਕੇ ਹੀ ਬੱਸ ਅੱਡੇ ਜਾ ਕੇ ਵਿਦਾ ਕਰ ਆਇਆ।

1974 ਤੋਂ 1978 ਤੱਕ ਦੇ ਸਾਲ ਸਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਲੁਕਣ-ਮੀਟੀ ਖੇਡਣ ਅਤੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਬਹੁਤੇ ਆਗੂ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਕਾਰਨ ਰੂਪੋਸ਼ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਜਾਂ ਫੜੇ ਗਏ ਸਨ। 1981 ਦੀਆਂ ਭਰ ਗਰਮੀਆਂ। ਜੁਲਾਈ-ਅਗਸਤ ਦੇ ਹੁੰਮਸ ਭਰੇ ਦਿਨ। ਮੈਂ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਜਲੰਧਰੋਂ ਪਿੰਡ ਆ ਕੇ ਘਰ ਆਰਾਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਾਤਾ ਉਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਭੈਣ ਕੋਲ ਅਮਰੀਕਾ ਆਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਘਰਵਾਲੀ ਕਾਲਜੋਂ ਸਿੱਧੀ ਫਗਵਾੜੇ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਕੋਲ ਚਲੀ ਗਈ। ਘਰੇ ਮੈਂ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਸੀ। ਅਚਾਨਕ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੀ ਘੰਟੀ ਖੜਕੀ। ਅੱਗੇ ਜਸਵੰਤ ਖਟਕੜ ਤੇ ਪਰਮਜੀਤ ਦੇਹਲ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ। ਥੋੜ੍ਹੇ-ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਰੂਰ ਵਿਚ ਲੱਗਦੇ ਸਨ। ਕਹਿੰਦੇ, "ਫਟਾਫਟ ਕਰ ਆਪਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੰਮ ਜਾਣਾ।" ਫਗਵਾੜੇ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲੈ ਆਂਦੀ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਦੀ ਡਿਉਢੀ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ, "ਆਪਾਂ ਪਾਸ਼ ਕੋਲ ਚੱਲਣਾ।" ਅਸੀਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚਲੇ ਨੇੜਲੇ ਰਾਹਾਂ ਥਾਣੀਂ ਉਗੀ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਅੱਗਿਓਂ ਪਾਸ਼ ਨਾਲ ਵੀ ਉਵੇਂ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਿਵੇਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ।

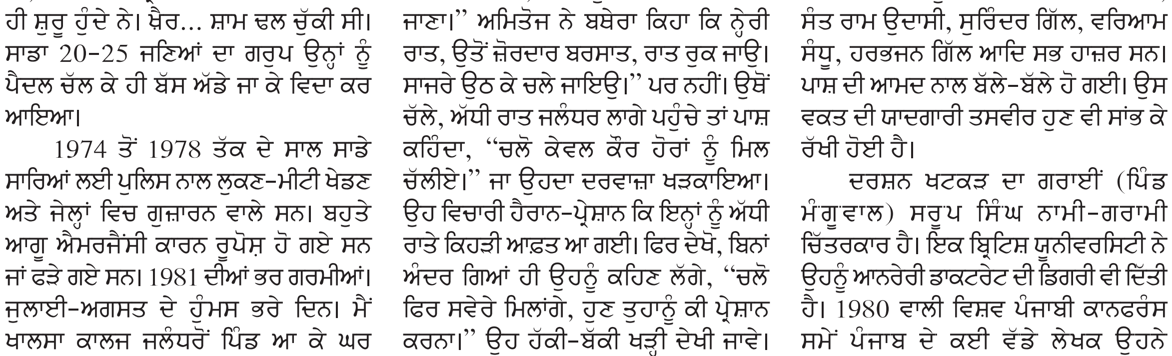

ਲਾਇਲਪੁਰ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਿਜ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਉਪਰੰਤ ਲੇਖਕ ਵਰਿਆਮ ਸੰਧੂ, ਗੁਰਭਜਨ ਗਿੱਲ, ਪ੍ਰੋ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ, ਪਾਸ਼, ਸੁਰਿੰਦਰ ਗਿੱਲ, ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ, ਨਰਜੀਤ ਖਹਿਰਾ, ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ ਤੇ ਰਵਿੰਦਰ ਸਹਿਰਾਅ

ਪਾਸ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਚਲੋ ਲਖਵਿੰਦਰ ਉਗੀ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਲ ਲੈ ਲਈਏ। ਨਾਲੇ ਦੱਸੋ ਤਾਂ ਸਹੀ ਚੱਲੇ ਕਿੱਥੇ ਆਂ ਤੇ ਕੰਮ ਕੀ ਆ?" ਦੇਹਲ ਕਹਿੰਦਾ, "ਆਪਾਂ ਚਾਚਾ ਜੀ ਕੋਲ ਭੁਲੱਥ ਚੱਲਣਾ, ਉਸ ਤੋਂ ਫੰਡ ਲੈਣਾ ਆ।" ਉਸ ਦਾ ਚਾਚਾ ਉਥੇ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਇਕ-ਦੋ ਜਗ੍ਹਾ ਰੁਕ ਕੇ ਦਾਰੂ-ਪਾਣੀ ਦਾ ਹੋਰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ। ਭੁਲੱਥ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਸ਼ਾਮ ਢਲ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਉਪਰੋਂ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਬਰਸਾਤ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਪਾਸ਼ ਨੂੰ ਯਾਦ ਆਇਆ, ਇੱਥੇ ਨੇੜੇ ਈ ਅਮਿਤੋਜ ਦਾ ਡੇਰਾ ਹੈ। ਉਹ ਘਰੇਲੂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਕਾਰਨ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸੀ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹੋਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਛੱਡ ਕੇ ਪਿੰਡ ਹੀ ਡੇਰੇ 'ਚ ਡੇਰਾ ਲਾਈ ਬੈਠਾ ਸੀ ਪਰ ਕੱਚੇ ਰਾਹ ਕਾਰ ਤਾਂ ਜਾਣੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਸੀ। ਕਾਰ 'ਚ ਹੀ ਰੱਖੇ ਗਲਾਸਾਂ 'ਚ ਕਾਹਲੀ-ਕਾਹਲੀ ਸੋਮ ਰਸ ਪਾ ਕੇ ਪੈਦਲ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਡੇਰੇ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਏ। ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਤੋਂ ਫੰਡ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਚਿੱਤ-ਚੇਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਨ੍ਹੇਰਾ ਉਤਰ ਆਇਆ ਸੀ। ਦਾਰੂ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਬੋਲਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਝੋਨਿਆਂ ਦੀ ਵੱਟੋ-ਵੱਟ ਡਿਗਦੇ-ਢਹਿੰਦੇ ਵਰ੍ਹਦੇ ਮੀਂਹ 'ਚ ਮਸਤੀ ਕਰਦੇ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਜਹਾਨ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਚੁੱਕੇ ਸਾਂ। ਪਾਸ਼ ਨੇ ਬੋਲੀਆਂ ਪਾਉਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਵਿਚ-ਵਿਚ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਸ਼ੂਕ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈ-ਲੈ ਕੇ ਉਚੀ-ਉਚੀ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਮਾਰਦਾ। ਹਰ ਕੋਈ ਜੱਭਲੀਆਂ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਾਹਮਣੇ ਅਮਿਤੋਜ ਦਾ ਡੇਰਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਕੋਈ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਮਿਤੋਜ ਦੀ ਘਰੇਲੂ ਝਗੜੇ ਕਾਰਨ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਵੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਹ ਬੰਦੂਕਾਂ ਫੜੀ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ। ਪਾਸ਼ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਉਚੀ ਦੇਣੀ ਫਿਰ ਕਿਹਾ, "ਓਏ ਅਮਿਤੋਜ ਮੇਰੇ ਯਾਰ...ਮੈਂ ਪਾਸ਼। ਨਾਲ ਜਸਵੰਤ ਵੀ...ਅਸੀਂ ਆਏ ਆਂ ਆਪਣੇ ਯਾਰ...ਨੂੰ ਮਿਲਣ।"

ਘੰਟਾ ਡੂਢ ਘੰਟਾ ਬੈਠਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਸ਼ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਪਾਇਆ, "ਚਲੋ ਉਠੋ ਬਈ ਆਪਾਂ ਵਾਪਸ ਜਾਣਾ।" ਅਮਿਤੋਜ ਨੇ ਬਥੇਰਾ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨ੍ਹੇਰੀ ਰਾਤ, ਉਤੋਂ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਬਰਸਾਤ, ਰਾਤ ਰੁਕ ਜਾਉ। ਸਾਜਰੇ ਉਠ ਕੇ ਚਲੇ ਜਾਇਓ।" ਪਰ ਨਹੀਂ। ਉਥੋਂ ਚੱਲੇ, ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਜਲੰਧਰ ਲਾਗੇ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਪਾਸ਼ ਕਹਿੰਦਾ, "ਚਲੋ ਕੇਵਲ ਕੌਰ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਚੱਲੀਏ।" ਜਾ ਉਹਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਇਆ। ਉਹ ਵਿਚਾਰੀ ਹੈਰਾਨ-ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਧੀ ਰਾਤੇ ਕਿਹੜੀ ਆਫ਼ਤ ਆ ਗਈ। ਫਿਰ ਦੇਖੋ, ਬਿਨਾਂ ਅੰਦਰ ਗਿਆਂ ਹੀ ਉਹਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, "ਚਲੋ ਫਿਰ ਸਵੇਰੇ ਮਿਲਾਂਗੇ, ਹੁਣ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੀ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨਾ।" ਉਹ ਹੱਕੀ-ਬੱਕੀ ਖੜ੍ਹੀ ਦੇਖੀ ਜਾਵੇ। ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੀ, "ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘਰੋ-ਘਰੀ ਪਹੁੰਚਾ ਦੇ ਮੇਰਾ ਵੀਰ।" ਤੜਕੇ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਵਜੇ ਅਸੀਂ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚੇ।

ਇਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਪਾਸ਼ ਆਰਥਿਕ ਤੰਗੀ ਨਾਲ ਦੋ-ਚਾਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਦੋਸਤਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਸਲਾਹ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕੋਈ ਛੋਟਾ-ਮੋਟਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਦੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਸਕੂਲ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਜ਼ਰੀਆ ਸੀ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤੋਂ ਮਿਲੇ ਪੈਸੇ (ਬਹੁਤੇ ਤਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੰਦੇ) ਤਾਂ ਬੱਸਾਂ ਦੇ ਭਾੜਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਸ਼ਾਇਦ ਫਰਵਰੀ 1981 ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਜਲੰਧਰ ਛਾਉਣੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਰੱਖ ਲਿਆ। ਹੁਣ ਵਾਲਾ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਾਏਪੁਰ ਉਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਸਾਡਾ ਸਮਰਥਕ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਵੀ ਇਕ ਦਿਨ ਅੱਗੜ-ਪਿੱਛੜ ਪਿੰਡ ਦਾ ਸਰਪੰਚ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। 1978 ਵਾਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਉਧਰ ਪਿੰਡ ਮਹੇੜੂ (ਟਿੱਬੀ) ਤੋਂ ਸਾਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਜਾਣੂ ਇਕ ਦਾਨੇ ਪੁਰਸ਼ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਵੀ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਪਿੰਡ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ 500 ਰੁਪਏ ਦੇ ਦਿੱਤੇ। ਹੁਣ ਮਾਮਲਾ ਪਾਸ਼ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਗੀ ਗਿਆ। ਅਸੀਂ ਅੱਡੇ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਚਾਹ ਪੀਂਦਿਆਂ ਗੱਲ ਛੇੜੀ। ਮਾਸਟਰ ਧਰਮਪਾਲ ਕਿਤੇ ਗਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਲਖਵਿੰਦਰ ਉਥੇ ਹੀ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਉਹ ਘੱਟ ਹੀ ਟਾਲਦਾ ਸੀ। ਖ਼ੈਰ...ਉਹ ਮੰਨ ਗਿਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸੰਧੂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਸੱਦਣਾ, ਤੁਸੀਂ ਛੇਤੀ ਉਹਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜੋ। ਮੈਂ ਪੋਸਟ ਕਾਰਡ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸੰਧੂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਆ ਗਿਆ ਕਿ 'ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਦੇ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਕਾਰਨ ਐਤਵਾਰ ਉਹਦਾ ਆਉਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ। ਫਿਰ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਚਲੋ ਕੰਬੋਜ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਲਿਓ। ਖ਼ੈਰ...ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਛੋਟਾ ਹੋਣ ਪਰ ਬੜਾ ਵਧੀਆ ਹੋਇਆ। ਸਬੱਬੀਂ ਇਸੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪਾਸ਼ ਕਦੇ ਪੜ੍ਹਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਲੰਧਰ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ਤੋਂ ਲਖਵਿੰਦਰ ਜੌਹਲ, ਸਵੀਤੋਜ ਰੇਡੀਓ ਤੋਂ ਦਵਿੰਦਰ ਜੌਹਲ ਸਮੇਤ ਲੇਖਕ ਸਭਾ ਦੇ ਕਾਫ਼ੀ ਬੰਦੇ ਪਹੁੰਚੇ।

ਇਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਮੈਂ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਜਲੰਧਰ ਐਮ.ਏ. ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸਲਾਹ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕੋਈ ਵਧੀਆ ਜਿਹਾ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਪ੍ਰੋ. ਨਰਿੰਜਣ ਢੇਸੀ ਤੇ ਨਰਜੀਤ ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਕਵੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤਾਂ ਲੈ ਲਈ ਪਰ ਪਾਸ਼ ਬਾਰੇ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਜੇ ਤੂੰ ਉਹਨੂੰ ਲਿਆ ਸਕਦਾ ਏਂ ਤਾਂ ਸੱਦ ਲੈ। ਪਾਸ਼ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਤੋਂ ਅੱਕ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਪਰ ਉਹਨੇ ਸਾਡਾ ਮਾਣ ਰੱਖ ਲਿਆ। ਯਾਦਗਾਰੀ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਸੀ ਇਹ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਕੋ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਕਲਾਮ ਸੁਣਾਇਆ। ਦਰਸ਼ਨ ਖਟਕੜ, ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਗਿੱਲ, ਵਰਿਆਮ ਸੰਧੂ, ਹਰਭਜਨ ਗਿੱਲ ਆਦਿ ਸਭ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਪਾਸ਼ ਦੀ ਆਮਦ ਨਾਲ ਬੱਲੇ-ਬੱਲੇ ਹੋ ਗਈ। ਉਸ ਵਕਤ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰੀ ਤਸਵੀਰ ਹੁਣ ਵੀ ਸਾਂਭ ਕੇ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਦਰਸ਼ਨ ਖਟਕੜ ਦਾ ਗਰਾਈਂ (ਪਿੰਡ ਮੰਗੂਵਾਲ) ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਨਾਮੀ-ਗਰਾਮੀ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਹੈ। ਇਕ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਆਨਰੇਰੀ ਡਾਕਟਰੇਟ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। 1980 ਵਾਲੀ ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਈ ਵੱਡੇ ਲੇਖਕ ਉਹਨੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਸਾਂਭੇ ਤੇ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਮੀਸ਼ਾ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਸੀ। ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਆਇਆ ਤਾਂ ਜਸਵੰਤ ਹੋਰਾਂ ਪਿੰਡ ਮੰਗੂਵਾਲ ਉਹਦੇ ਚਿੱਤਰਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਲਗਾਈ ਅਤੇ ਉਹਦਾ ਬਣਦਾ ਮਾਣ-ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਉਹ ਕਿਤੇ ਜਸਵੰਤ ਕੋਲ ਦੱਸ ਬੈਠਾ ਕਿ ਯਾਰ, ਮੀਸ਼ਾ ਤਾਂ ਚੱਜ ਨਾਲ ਬੋਲਿਆ ਈ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਜਲੰਧਰ ਉਹਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇੰਜ ਦੇਖੇ ਜਿਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਈ ਨਹੀਂ। ਸਾਡੇ ਸਮੇਤ ਪਾਸ਼ ਵੀ ਉਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਚ ਪੁੱਜਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਆਪਣੇ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਸਾਥੀਆਂ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 35 'ਤੇ)

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਜੰਗ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਮੁੱਕੀ...

ਕਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹੀ-4

ਸ਼ਬਦਾਂ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਲੜੀਆਂ ਜੋੜਨ ਦੇ ਧਨੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਨਾਮੀ ਲੇਖਕ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ .ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੀ ਇਸ ਲੇਖ ਲੜੀ ਵਿਚ ਕਾਲੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕਾਲੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਬਿਆਨ ਲੂੰ ਕੰਡੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਭਗਤ .ਗਦਰੀਆਂ ਨੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਭੈ ਹੋ ਕੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਭਰਪੂਰ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ, ਉਹ ਬੇਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਉਂਜ, ਇਹ ਵਕਤ ਦੀ ਸਿਤਮਜ਼ਰੀਫੀ ਹੀ ਹੈ ਕਿ .ਗਦਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹੁਣ ਕੁਝ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। .ਗਦਰੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਭਾਵੇਂ ਪਿਛੋਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਾਲ ਹੀ ਜੁੜੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿਆਸੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਚੋਖੀ ਸਰਗਰਮੀ ਵੀ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਉਹ ਉਦੋਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮੁਕੰਮਲ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਸਾਰੀ ਸਰਗਰਮੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਤੇ ਮੁਕੰਮਲ ਇਨਕਲਾਬ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਉਦੋਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। .ਗਦਰੀਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਆਪਣੇ ਮੁਕੰਮਲ .ਗਦਰ ਲਈ ਹਰ ਧਿਰ ਅਤੇ ਧਾਰਾ ਨਾਲ ਰਾਬਤਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ। .ਗਦਰੀਆਂ ਦੀ ਸੁੱਚੀ ਲੜਾਈ ਦੀ ਤਹਿ ਤੱਕ ਪੁੱਜਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਨੁਕਤਾ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਸੱਚ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ .ਗਦਰੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਮੁਕੰਮਲ .ਗਦਰ ਦੇ ਵੱਡੇ ਸੁਪਨਸਾਜ਼ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਸੌੜੇ ਖਾਨਿਆਂ ਵਿਚ ਕੈਦ ਕਰਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਲੜੀ ਸੱਚ ਦੀ ਲੜਾਈ ਨਾਲ ਵਧੀਕੀ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੀ ਇਸ ਲੇਖ ਲੜੀ ਵਿਚ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ .ਗਦਰੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਭੁਲੇਖਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ .ਗਦਰੀਆਂ ਦਾ ਦਾਈਆ ਸਚਮੁੱਚ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਵਾਲਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਰਾਹ ਉਤੇ ਤੁਰਦਿਆਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦੜੀਆਂ ਵਾਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। .ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਮੌਕੇ ਅਸੀਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸਲਾਮੀ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਉਤੇ ਢਾਹੇ ਜਾ ਰਹੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਔਖੇ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਪਿਛਲਾ ਅੰਕ ਵੇਖੋ)

ਭਾਈ ਭਾਨ ਸਿੰਘ, ਪੰਡਿਤ ਰਾਮ ਰੱਖਾ ਮੱਲ, ਭਾਈ ਰੁਲੀਆ ਸਿੰਘ, ਨੰਦ ਸਿੰਘ, ਕਿਹਰ ਸਿੰਘ ਮਰਹਾਣਾ, ਭਾਈ ਬੁੱਢਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਰੋਡਾ ਸਿੰਘ, ਸੱਤ ਗ਼ਦਰੀ ਸੂਰਬੀਰ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀਆਂ ਸਖ਼ਤੀਆਂ ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾ ਗਏ। ਜਤੀਸ਼ ਚੰਦਰ ਪਾਲ ਪਾਗ਼ਲ ਹੋ ਗਏ। ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ ਕੋਈ ਭਾਈ ਪਰਮਾਨੰਦ ਦੇ ਇਸ ਕਥਨ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗ਼ਦਰੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਐਂਵੇਂ ਰਾਹ ਜਾਂਦੀ ਲੜਾਈ ਗਲ ਪਾ ਲੈਂਦੇ ਸਨ! ਉਹ ਤਾਂ ਸਿਰੋਂ ਪਾਣੀ ਲੰਘਦਾ ਵੇਖਦੇ

■ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

ਹੀ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਨਿੱਤਰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਫਿਰ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਜੂਝਦਿਆਂ ਸਿਰ ਦੇਣਾ ਵੀ ਪਵੇ ਤਾਂ ਝਿਜਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਨਾ ਹੀ ਭਾਈ ਪਰਮਾਨੰਦ ਵਰਗੇ ਸਵੈ-ਹਿਤੈਸ਼ੀ ਸਨ ਕਿ ਕੇਵਲ ਆਪਣੇ ਇਕੱਲਿਆਂ ਲਈ ਕੋਈ ਰਿਆਇਤ ਲੈਣ ਲਈ ਲੜਦੇ ਹੋਣ। ਜਦੋਂ ਭਾਈ ਪਰਮਾਨੰਦ ਦੀਆਂ ਘਰ ਭੇਜੀਆਂ ਕੁਝ ਚਿੱਠੀਆਂ ਲਾਹੌਰ ਦੇ 'ਦਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਿਚ ਛਪ ਗਈਆਂ ਤਾਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹਵਾਲਾਤ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਬਣੀ ਤਾਂ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਗ਼ਦਰੀ ਆਪਣੇ ਦੁੱਖ ਲਈ ਨਹੀਂ, ਸਾਥੀਆਂ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਦੁੱਖ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਲੜਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਮਾਸਟਰ ਚਤਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਆਸ਼ੂਤੋਸ਼ ਲਹਿਰੀ ਨੂੰ ਬੈਂਤ ਲੱਗੇ ਸਨ ਤਾਂ ਬੰਗਾਲੀ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਫੁੱਟ ਕਾਰਨ ਉਹਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਗ਼ਦਰੀ ਜਥੇਬੰਦਕ ਲੜਾਈ ਨਹੀਂ ਸਨ ਲੜ ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਇਹ ਕੰਡਾ ਅਜੇ ਤੱਕ ਰੜਕਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਮੇਜਰ ਮੱਰੇ ਕੈਦੀਆਂ ਦਾ ਵਜ਼ਨ ਕਰਵਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਮਾਸਟਰ ਚਤਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੰਡੇ ਤੋਂ ਉਤਰਦਿਆਂ ਮਰੇ ਦੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਵੱਟ ਕੇ ਚਪੇੜ ਮਾਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਬੈਂਤਾਂ ਦੀ ਪੀੜ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।" ਮਾਸਟਰ ਚਤਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹਨੂੰ ਪਿੰਜਰੇ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਰਫ਼ਾ-ਹਾਜ਼ਤ ਲਈ ਵੀ ਬਾਹਰ ਨਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਹਦੀ ਹਾਲਤ ਦਿਨੋ ਦਿਨ ਵਿਗੜਦੀ ਗਈ। ਇਹ ਜ਼ੁਲਮ ਸਹਿੰਦਿਆਂ ਚਾਰ ਸਾਲ ਬੀਤ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਭਾਈ ਚਤਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਹਾਲਤ ਬਹੁਤ ਮਾੜੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਚੌਲਾਂ ਦੀ ਪਿੱਛ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਉਸ ਨੂੰ ਪਚਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਭਾਈ ਚਤਰ ਸਿੰਘ ਲਈ ਲੜੀ ਲੜਾਈ ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਇਸ ਲੜਾਈ ਦੇ ਮੁੱਖ ਜਰਨੈਲ ਬਾਬਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਭਕਨਾ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨੀ ਸੁਣਨਾ ਵਧੇਰੇ ਠੀਕ ਰਹੇਗਾ। ਉਹ ਲਿਖਦੇ ਹਨ,

"ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਮਾਸਟਰ ਚਤਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੁਆਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਹੁਣ ਤਾਂ ਛੇਤੀ ਹੀ ਛੁਟਕਾਰਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਬੜਾ ਦੁੱਖ ਹੋਇਆ। ਹੁਣ ਮੇਜਰ ਮੱਰੇ ਬਦਲ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਹਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਮੇਜਰ ਬਾਰਕਰ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਪਰੇਡ ਸੀ। ਮੈਂ ਮੇਜਰ ਬਾਰਕਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, 'ਚਤਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਿਹਤ ਬਹੁਤ ਵਿਗੜ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਵੀ ਕੋਈ ਹੱਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਮੇਜਰ ਮੱਰੇ ਬਦਲ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਡਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਕਰ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਚਤਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਿੰਜਰੇ ਤੋਂ ਹੁਣ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿਉ।' ਮੇਜਰ ਬਾਰਕਰ ਬਗ਼ੈਰ ਕੋਈ ਜੁਆਬ ਦਿੱਤੇ ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ ਅੱਗੇ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਸਮਝ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਨੀਅਤ ਨਹੀਂ। ਅਜੇ ਉਹ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੂਰ ਹੀ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਮੈਂ ਉਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, 'ਮੇਜਰ ਬਾਰਕਰ ਮੇਰੀ ਹੁਣ ਤੋਂ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਹੈ। ਜੇ ਚਤਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਪਿੰਜਰੇ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੇਗੀ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਲਾਸ਼ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਹੋਵੇਗੀ।' ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਕੇ ਮੈਂ ਲੋਹੇ ਦੇ ਬਰਤਨ ਜੋ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਕੈਦੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਉਲਟੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਨੂੰ ਜਦ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਮੇਜਰ ਬਾਰਕਰ ਨੇ ਵੀ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਤੁੜਾਉਣ ਲਈ ਪੂਰਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾ ਲਿਆ ਤਾਂ ਫਿਰ ਪਰੇਡ ਦੇ ਦਿਨ ਭਾਈ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਦੂਜੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਬਾਰਕਰ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜੇ ਤੂੰ ਚਤਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਿੰਜਰੇ ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ ਕੱਢੇਂਗਾ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਵੀ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਜਾਵਾਂਗੇ। 'ਜਮਾਤ ਕਰਾਮਾਤ' ਮੇਜਰ ਬਾਰਕਰ ਨੇ ਜਦ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀ ਏਕਤਾ ਦੇਖੀ ਤਾਂ ਉਹ ਝੁਕ ਗਿਆ ਤੇ ਚਤਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਿੰਜਰੇ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ।"

ਇੰਜ ਹੀ ਇਕ ਵਾਰ ਇਕ ਗੋਰੇ ਸਿਪਾਹੀ ਨੇ ਸਾਰੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਗਾਲ ਕੱਢੀ ਤਾਂ ਮਾਰਸ਼ਲ ਲਾਅ ਦੇ ਕੈਦੀ ਗੁਜਰਾਤੀ ਮੱਲ ਨੇ ਵੀ ਮੋੜਵੀਂ ਸੁਣਾਈ। ਉਹਨੂੰ ਜਦੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਕੋਠੀ ਬੰਦ ਤੇ ਬੇੜੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਛੇ ਨੰਬਰ ਬੈਰਕ ਦੇ ਕੈਦੀਆਂ ਨੇ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਕਾਰਨ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਠਠਗੜ੍ਹ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਤੁਹਾਨੂੰ ਬੰਦੂਕਾਂ ਦਾ ਘੁਮੰਡ ਹੈ ਪਰ ਅਸੀਂ ਸਾਫ਼ ਦੱਸ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਦੇ ਵੀ ਕੌਮੀ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ।" ਫਲਸਰੂਪ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਗੁਜਰਾਤੀ ਮੱਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਈ ਗਈ ਤੇ ਗੋਰੇ ਨੂੰ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ।

ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਸਿਰੜੀ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੇ ਦਲੇਰਾਨਾ ਤੇ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਸੁਭਾਅ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਇਖ਼ਲਾਕੀ ਕੈਦੀਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਰਾਜਸੀ ਕੈਦੀਆਂ ਲਈ ਸ਼ੁਭ-ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਹੋਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਰਾਜਸੀ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਖ਼ਲਾਕੀ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਦਾ ਸਹਿਜ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਤੋਂ ਮਾਰਸ਼ਲ ਲਾਅ ਵਾਲੇ ਨਵੇਂ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਕੋਹਲੂ ਪੀੜਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਇਨਕਾਰੀ ਹੋ ਕੇ ਕੋਹਲੂ ਘਰ ਵਿਚ ਲੇਟ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮਸ਼ਕਾਂ ਕੱਸ ਕੇ ਕੋਹਲੂ ਦੇ ਡੰਡੇ ਨਾਲ ਜੂੜ ਦਿੱਤਾ। ਫਿਰ ਹੋਰਨਾਂ ਤੋਂ ਕੋਹਲੂ ਚਲਵਾ ਕੇ ਸਤਿਆਗ੍ਰਹੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਹਲੂ ਦੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਧੂਹਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਿਸਮ ਦਾ ਮਾਸ ਉਡ ਗਿਆ। ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਦੂਜੇ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦਿਆਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰੌਲਾ ਪਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਗੜਬੜੀ ਦਾ ਡਰ ਵੇਖ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣਾ ਪੈ ਗਿਆ।

ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲਾ ਹਵਾਲ ਤ੍ਰਿਲੋਕੀ ਨਾਥ ਚੱਕ੍ਰਵਰਤੀ ਦੀ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰਜ ਹੈ, "(ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ) ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਦੇ ਆਉਣ 'ਤੇ ਮੈਂ ਸਲਾਮ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਕੋਠੜੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ। ਮੈਂ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨ ਦੀ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ। ਉਹ ਬੋਲਿਆ, 'ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਤੁਸੀਂ ਹੋ ਜਾਂ ਮੈਂ?' ਮੈਂ ਕਿਹਾ, 'ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਆਪ ਹੋ, ਇਸੇ ਲਈ ਪੁੱਛ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ 'ਮਾਰਸ਼ਲ ਲਾਅ' ਦੇ ਕੈਦੀਆਂ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ?' ਮੈਨੂੰ ਝਿੜਕਦੇ ਹੋਏ ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਤੂੰ ਚੁੱਪ ਰਹਿ ਕੁੱਤੀ ਦਾ ਪੁੱਤ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ!' ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੇਰੇ ਮੂੰਹ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਲਾਂ ਨਿਕਲਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੰਧੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਬਚਿਆ। ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਉਥੋਂ ਰਫ਼ੂਚੱਕਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਅੱਜ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਚਾਰ ਦਿਨ ਖਾਣੇ ਦੀ ਥਾਂ ਚੌਲਾਂ ਦੀ ਪਿੱਛ ਮਿਲੇਗੀ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਦੋਵੇਂ ਵਕਤ ਮਿਲਾ ਕੇ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਪੌਂਡ (ਸਾਢੇ ਸੱਤ ਛਟਾਂਕ) ਚੌਲਾਂ ਦੀ ਪਿੱਛ ਮਿਲੇਗੀ। ਦੂਜਾ ਕੋਈ ਖਾਣਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗਾ। ਮੈਂ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਨੂੰ ਗਾਲਾਂ ਕੱਢੀਆਂ ਹਨ, ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਵਿਚ ਸਾਰੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਫੈਲ ਗਈ। ਖਾਣੇ ਦੇ ਵਕਤ ਰਸੋਈਏ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, 'ਕੀ ਖਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ? ਚੌਲ ਜਾਂ ਰੋਟੀ?' ਮੈਂ ਕਿਹਾ, 'ਮੈਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲੀ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਚੌਲਾਂ ਦੀ ਪਿੱਛ ਹੀ ਦੇਹ।' ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਤੇਰੀ ਬਹਾਦਰੀ ਦੀ ਗੱਲ ਅਸਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸੁਣ ਲਈ ਹੈ, ਅਸਾਂ ਚੌਂਕੇ ਵਿਚ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਿੱਛ ਨਹੀਂ ਪੀਣ ਦਿਆਂਗੇ। ਤੂੰ ਜੋ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤੈਨੂੰ ਖਾਣ ਲਈ ਉਹੋ ਕੁਝ ਦਿਆਂਗੇ।' ਮੈਂ ਅੱਗਾ-ਪਿੱਛਾ ਕਰ ਹੀ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਖਾਣਾ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੇ ਨਾਲ ਜੋ ਪੇਟੀ ਅਫ਼ਸਰ ਆਇਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਪਿੱਛ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਸੁੱਟਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ, 'ਬੰਗਾਲੀ ਸ਼ੇਰ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਡਬਲ ਖਾਣਾ ਦਿਓ।' ਇਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਲੋਕ ਮੇਰੀ ਕੋਠੜੀ ਵਿਚ ਛੁਪਾ ਕੇ ਚਟਣੀ ਅਤੇ ਰੋਟੀ ਵੀ ਭੇਜਣ ਲੱਗੇ। ਇੰਨਾ ਖਾਣਾ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਖ਼ੁਦ ਖਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੰਡਣ ਵੀ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਮੇਰੇ ਚਾਰ ਦਿਨ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੀਤ ਗਏ। ਚੌਲਾਂ ਦੀ ਪਿੱਛ ਇੱਕ ਦਿਨ ਵੀ ਨਾ ਪੀਣੀ ਪਈ।"

ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਠੱਠਗੜ੍ਹ

ਇੰਜ ਦੀ ਹੀ ਇਕ ਘਟਨਾ ਦਾ ਬਿਆਨ ਬਾਬਾ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਇੱਕ ਡਾਕੂ ਸੀ ਰਹਿਮਤ ਅਲੀ ਖਾਂ; ਸ਼ਾਹਬਾਦ ਕਸਬੇ ਦਾ ਵਸਨੀਕ। ਉਹਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹਦੇ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਚੌਧਰੀ ਕੈਦੀ ਬਣ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਬਾਬਾ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾਰੀਅਲ ਵਿਚੋਂ ਰੇਸ਼ਾ ਕੱਢਣ ਦੀ ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਅੱਧਾ ਸੇਰ ਰੇਸ਼ਾ ਉਹਦੇ ਸੈਲ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿਆ ਕਰੇਗਾ।

ਬਾਬਾ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਛੂਹ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਇਕ ਹੋਰ ਹਵਾਲਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਭਾਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਬਾਬਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਭਕਨਾ ਨੇ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਹੋਰਨਾਂ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਕੀਤਾ। ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ 'ਤੇ ਵੀ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ ਤਾਂ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਫ਼ਿਕਰ ਪੈ ਗਿਆ। ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਸਿੰਘ

ਸੈਲੂਲਰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਸਜ਼ਾ ਵੇਲੇ ਪੁਆਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਵਰਦੀ। ਇਹ ਵਰਦੀ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਸੈਲੂਲਰ ਜੇਲ੍ਹ ਅਜਾਇਬਘਰ ਵਿਚ ਪਈ ਹੈ।

ਬਾਤਾਂ ਗਦਰ ਦੀਆਂ

ਨੂੰ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਛੱਡਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਉਹ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, 'ਮੈਂ ਫੇਰ ਵੀ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਕਰਨ 'ਤੇ ਅੜਿਆ ਰਿਹਾ। ਜਗਤ ਰਾਮ ਤੇ ਬਾਬਾ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਹਮਦਰਦੀ ਕੀਤੀ। ਜਗਤ ਰਾਮ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲਹੂ ਨਾਲ ਰੁੱਕਾ ਲਿਖ ਕੇ ਭੇਜਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਛੱਡਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ। ਇਸੇ ਕੰਮ ਲਈ ਬਾਬਾ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਵੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਮਿਲ ਨਾ ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੱਚ ਕੁੱਟ ਕੇ ਪੀ ਲਿਆ। ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਲਟੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਤੇ ਟੱਟੀ ਨਾਲ ਲਹੂ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਲੈ ਗਏ। ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਵਾ ਦੇ ਕੇ ਵਾਪਸ ਸੈਲ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਦਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕੁਝ ਮੈਂ ਇਉਂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਜੁ ਤੈਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਛੱਡਣ ਲਈ ਕਹਾਂ। ਇਸ ਉਤੇ ਮੈਨੂੰ ਰੋਣਾ ਆਇਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੇਰੇ ਲਈ ਏਡਾ ਵੱਡਾ ਖ਼ਤਰਾ ਸਹੇੜਿਆ ਸੀ।'

ਇਹ ਵੇਰਵਾ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫ਼ੌਲਾਦੋਂ ਕਰੜੇ ਇਹ ਸੂਰਮੇ ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਕਿੰਨੇ ਕੂਲੇ ਤੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਸਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀ ਪੀੜ ਤੇ ਦੁੱਖ ਨੂੰ ਕਿਸ ਕਦਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਸਨ!

ਇਸੇ ਭਾਈ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਜਿਸ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਤ੍ਰਿਲੋਕੀ ਨਾਥ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ, ਉਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਵੀ ਡਾਢਾ ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ। ਤ੍ਰਿਲੋਕੀ ਨਾਥ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਫ਼ਣੀ ਬਾਬੂ ਨੇ ਇਕ ਸੇਰ ਤੇਲ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਤ੍ਰਿਲੋਕੀ ਨਾਥ ਨੇ ਕੋਹਲੂ ਘਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਬੰਦੇ ਤੋਂ ਤੇਲ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਤਾਂ ਕਰ ਲਿਆ ਪਰ ਰਾਹ ਵਿਚ ਆਉਂਦਿਆਂ ਉਹ ਤੇਲ ਸਮੇਤ ਫੜਿਆ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਭਾਈ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਆ ਗਿਆ। ਉਹ ਸਮਝ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਤ੍ਰਿਲੋਕੀ ਨਾਥ ਨੂੰ ਤੇਲ ਸਮੇਤ ਜੇਲ੍ਹਰ ਕੋਲ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਸਜ਼ਾ ਦਿਵਾਈ ਜਾਏਗੀ। ਉਸ ਨੇ ਮੁੱਦਾ ਹੀ ਗ਼ਾਇਬ ਕਰ ਦੇਣ ਦੀ ਠਾਣ ਲਈ। ਬੜੀ ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਟੈਂਡਲ ਨੂੰ 'ਜੀ ਹਜ਼ੂਰ! ਜਨਾਬ!' ਆਦਿ ਆਖ ਕੇ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹਿਆ ਤਾਂ ਟੈਂਡਲ ਨੇ ਤੇਲ ਚੋਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਰੀ ਕਹਾਣੀ ਦੱਸ ਦਿੱਤੀ। ਭਾਈ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਕਹਿੰਦਾ, "ਐਸੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਵੇਖਾਂ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਤੇਲ ਚੁਰਾਇਆ ਹੈ।" ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਟੈਂਡਲ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਤੇਲ ਵਾਲਾ ਬਰਤਨ ਫੜ ਲਿਆ ਤੇ ਇਕੋ ਸਾਹੇ ਸਾਰਾ ਤੇਲ ਪੀ ਕੇ ਬਰਤਨ ਭੁੰਜੇ ਸੁੱਟਦਿਆਂ ਟੈਂਡਲ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਲੈ ਸਾਲਿਆ! ਹੁਣ ਇਹਨੂੰ ਲੈ ਜਾ ਜਿੱਥੇ ਲਿਜਾਣਾ ਐ।" ਟੈਂਡਲ ਨੇ ਜਦੋਂ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਸਬੂਤ ਹੀ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਿਐ ਤਾਂ ਉਹ ਬੁੜਬੁੜ ਕਰਦਾ ਉਥੋਂ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਕੇ ਭਾਈ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤ੍ਰਿਲੋਕੀ ਨਾਥ ਚੱਕ੍ਰਵਰਤੀ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਤਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਇਹ ਖ਼ਿਆਲ ਜ਼ਰੂਰ ਆਉਂਦਾ ਹੋਏਗਾ ਕਿ ਕੀ ਭਾਈ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਇੰਨਾ ਤੇਲ ਪਚਾ ਵੀ ਸਕਿਆ ਹੋਊ ਜਾਂ ਨਹੀਂ? ਜਿੱਥੇ ਬੰਗਾਲੀ ਬਾਬੂ ਪਤਲੇ ਤੇ ਹੌਲੇ ਜਿਸਮਾਂ ਵਾਲੇ ਸਨ, ਉਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਦਮਦਾਰ ਤੇ ਤਕੜੇ ਜੁੱਸਿਆਂ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਕੱਲੇ-ਇਕੱਲੇ ਦਾ ਭਾਰ ਦੋ-ਦੋ, ਢਾਈ-ਢਾਈ ਸੌ ਪੌਂਡ ਸੀ। ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਇੰਨੇ ਤਕੜੇ ਤੇ ਕੱਦਾਵਰ ਸਨ ਕਿ ਕੱਲ੍ਹਾ-ਕੱਲ੍ਹਾ ਪੂਰਾ ਬੱਕਰਾ ਖਾ ਕੇ ਪਚਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਭਾਈ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਾਲਟੀ ਦੁੱਧ ਦੀ ਵਿਖਾ ਕੇ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰਾ ਦੁੱਧ ਪੀ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਬਾਲਟੀ ਵਿਚ ਦਸ ਸੇਰ ਦੁੱਧ ਸੀ। ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਬਾਲਟੀ ਚੁੱਕੀ ਤੇ ਸਾਰਾ ਦੁੱਧ ਇੱਕੋ ਝੀਕ ਵਿਚ ਪੀ ਕੇ ਬਾਲਟੀ ਖਾਲੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਡੰਡਾ-ਬੇੜੀ, ਖੜੀ ਹੱਥਕੜੀ ਤੇ ਇਕਾਂਤ ਕੈਦ ਦੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਬੜੀਆਂ ਮਾਰੂ ਸਨ, ਉਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ 'ਘੱਟ ਖ਼ੁਰਾਕ' ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵੀ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਮਿਲਦੀ ਆਮ ਖ਼ੁਰਾਕ ਨਾਲ ਤਾਂ ਸਰੀਰ ਦੇ ਮਾੜਚੂ ਜਿਹੇ ਬੰਗਾਲੀ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਭੁੱਖ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਟਦੀ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਓਨੀ ਕੁ ਖ਼ੁਰਾਕ ਨਾਲ ਕੀ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੋਏਗਾ! ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਹਾਸੇ ਹਾਸੇ ਵਿਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਘੱਟ ਖਾ ਕੇ ਅੱਧੇ-ਪੌਣੇ ਭੁੱਖੇ ਰਹਿਣ ਨਾਲੋਂ ਤਾਂ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਕਰ ਲੈਣੀ ਹੀ ਚੰਗੀ ਹੈ। ਰੋਟੀ ਦੀ ਭੁੱਖ ਕਾਰਨ ਤੇ ਰੋਜ਼ ਦੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਾਰ ਚਾਲੀ-ਚਾਲੀ, ਪੰਜਾਹ-ਪੰਜਾਹ ਪੌਂਡ ਘਟ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇੰਨੀਆਂ ਯਾਤਨਾਵਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਾ-ਦਿਲੀ ਕਾਇਮ ਸੀ।

ਮਰਨ-ਹਾਰ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਵੀ ਉਹ ਜਿਉਣ ਵਾਸਤੇ ਚਾਨਣ ਦੀ ਕੋਈ ਕਾਤਰ ਲੱਭ ਲੈਂਦੇ। ਗ਼ਦਰੀ ਸੂਰਮੇ ਗ਼ਦਰ ਦੀ ਗੂੰਜ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਤੇ ਆਪ ਵੀ ਟੋਟਕੇ ਜੋੜ ਜੋੜ ਕੇ ਗਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਉਹ ਅਕਸਰ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਹਾਸਾ-ਠੱਠਾ ਵੀ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਵੱਡ-ਆਕਾਰੀ ਜਿਸਮਾਂ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਈ ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਮਖ਼ੌਲੀਆ ਨਾਂ 'ਭਾਈ ਢੋਲ' ਅਤੇ 'ਭਾਈ ਹਾਥੀ' ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਬੇੜੀਆਂ ਪਹਿਨੇ ਹੋਏ ਵੀ ਆਪਸ ਵਿਚ ਦੌੜਾਂ ਲਾਉਂਦੇ। ਕੰਬਲ ਜਾਂ ਕੁੜਤੇ ਦੀ ਗੇਂਦ ਬਣਾ ਕੇ ਫੁੱਟਬਾਲ ਖੇਡਦੇ। ਨੀਰਸ ਤੇ ਬੇਰੰਗ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਰੰਗ ਭਰਨ ਦਾ ਇਸ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਤਰੀਕਾ ਤੇ ਸਲੀਕਾ ਹੋਰ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ! ਤ੍ਰਿਲੋਕੀ ਨਾਥ ਚੱਕ੍ਰਵਰਤੀ 'ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਤੀਹ ਵਰ੍ਹੇ' ਨਾਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ: ਅਸੀਂ ਲੋਕ ਭਾਰਤ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਬਹਿਸ ਕਰਦੇ ਸੀ-ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਣ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਬਣੇਗੀ, ਰਾਜਧਾਨੀ ਕਿੱਥੇ ਹੋਵੇਗੀ, ਰਾਸ਼ਟਰ ਭਾਸ਼ਾ ਕਿਹੜੀ ਹੋਵੇਗੀ ਆਦਿ। ਸਾਡੇ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਹਿੰਸਾ-ਅਹਿੰਸਾ, ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀ-ਮਾਸਾਹਾਰੀ ਖਾਣੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਬਹਿਸ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਮਾਸਾਹਾਰੀ ਭੋਜਨ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਮਾਸ-ਮੱਛੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਖਾਈਏ? ਇਸ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਕੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾ ਖਾਣ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਉਪਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਬੱਕਰੇ ਦੀ ਅਗਰ ਜੱਜ ਜਾਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਬਣਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੁੰਦੀ ਜਾਂ ਅਗਰ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਬਣ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਲੜ ਸਕਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਪੇਟ ਭਰਨਾ ਅਨਿਆਂ ਹੁੰਦਾ। ਜਦ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਾ ਖਾਧਾ ਜਾਏ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਖਾਣ ਲਈ ਹੀ ਤਾਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨੇ।"

ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚਲੇ ਕੈਦੀਆਂ ਬਾਰੇ ਸਮਾਜ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਤੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦਾ ਆਮ ਮੱਤ ਹੈ ਕਿ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਆਦਮੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਦੁਆਲੇ ਲਪੇਟੇ ਸਾਰੇ ਸਮਾਜਕ-ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪਰਦੇ ਉਤਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਹਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਉਹਦੀ ਮੂਲ ਹਸਤੀ ਸਮੇਤ ਉਜਾਗਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਮਾਨਵੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਲੁਕਾ ਕੇ ਉਹ ਬਾਹਰਲੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੇ 'ਬੀਬੇ-ਰਾਣੇ ਤੇ ਸਿਆਣੇ ਹੋਣ' ਦਾ ਓਹਲਾ ਸਿਰਜੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਉਹੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਸਮੇਤ ਖੁੱਲ੍ਹਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਬਾਹਰ 'ਵੱਡਿਆਂ' ਮਸਲਿਆਂ ਲਈ ਲੜਨ ਵਾਲੇ 'ਵੱਡੇ' ਦਿਸਣ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਆ ਕੇ 'ਛੋਟੇ' ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਲਿਸ਼ਕ ਉਠਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਅਸ਼ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਲੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਹਨੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਹਿੰਮਤ ਤੇ ਹੌਸਲੇ ਦੇ ਚਿਰਾਗ਼ ਬਾਲੀ ਰੱਖੇ। ਜ਼ੁਲਮ-ਜਬਰ ਦੇ ਪਹਾੜੀ ਭਾਰ ਆਪਣੀਆਂ ਛਾਤੀਆਂ 'ਤੇ ਪੂਰੇ ਦਿਲ-ਗੁਰਦੇ ਨਾਲ ਠੱਲ੍ਹੀ ਰੱਖੇ। ਬਲਦੀਆਂ ਭੱਠੀਆਂ ਵਿਚ ਉਹ ਕੱਖਾਂ-ਕਾਨਾਂ ਵਾਂਗ ਬਲ ਕੇ ਬੁਝ ਜਾਣ ਦੀ ਥਾਂ ਕੁਠਾਲੀ ਵਿਚ ਪਏ ਸੋਨੇ ਵਾਂਗ ਹੋਰ ਵੀ ਕੁੰਦਨ ਹੋ ਕੇ ਨਿਕਲੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸੇ ਸਿਰੜ, ਸਿਦਕ, ਜੇਰੇ ਅਤੇ ਅਜਿੱਤ ਰਹਿਣ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨੇ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹਾਰ ਮੰਨਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜੇਲ੍ਹਰ ਬੈਰੀ ਨੇ ਹੱਥ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰ ਕੇ ਛੁੱਟੀ ਪਾ ਲਈ। ਉਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਜੇਲ੍ਹਰ ਮਿਸਟਰ ਡਿਗਨ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਜੇਲ੍ਹਰ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਤੋਂ ਸਿੱਖਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਵਿਹਾਰ ਨੂੰ ਬੈਰੀ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਰੱਖ ਕੇ ਤੇ ਕੈਦੀਆਂ ਨਾਲ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਸੁਖਾਵਾਂ ਬਣਾ ਲਿਆ।

ਸੈਲੂਲਰ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਨਰਕੀ ਹਾਲ-ਹਵਾਲ ਪਹਿਲਾਂ 'ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਬੰਗਾਲੀ' ਵਿਚ ਛਪਣ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਮਾਡਰਨ ਰਿਵਿਊ' ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਣ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਰੌਲਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਅਧਿਅਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਭੇਜਣਾ ਪਿਆ। ਕੈਦੀਆਂ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਮਾੜੀ ਹਾਲਤ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜੇਲ੍ਹ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਭੇਜਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਦੂਜੀ ਜੰਗ ਦੇ ਖ਼ਾਤਮੇ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾ ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਫ਼ੈਸਲਾ 'ਸ਼ਾਹੀ ਐਲਾਨ' ਰਾਹੀਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇੰਜ ਲੰਮੀਆਂ ਕੈਦਾਂ ਵਾਲੇ ਰਾਜਸੀ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਸੇ ਹੀ ਮਾਣ ਤੇ ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਕੈਦਾਂ ਭੋਗੀਆਂ। ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋੜਨ ਦੇ ਐਲਾਨ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਵੀ ਰਾਜਸੀ ਕੈਦੀ ਅੰਡੇਮਾਨ ਭੇਜੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ।

ਬਾਬਾ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਲਲਤੋਂ ਨੂੰ ਵੀ 1919 ਵਿਚ ਹੋਏ 'ਸ਼ਾਹੀ ਐਲਾਨ' ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸਜ਼ਾ ਕੱਟਣ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਇਕ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਸਮੇਂ ਹੱਥਕੜੀਆਂ ਤੇ ਬੇੜੀਆਂ ਸਮੇਤ ਫ਼ਰਾਰ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 1937 ਵਿਚ ਦੁਬਾਰਾ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਬਣਦੀ ਕੈਦ ਕੱਟਣ ਲਈ ਮੁੜ ਅੰਡੇਮਾਨ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਅਨੁਸਾਰ, 'ਸਾਡਾ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਕਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਰਾਜਸੀ ਕੈਦੀਆਂ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਾਸਤੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਪਰ ਪਿਛੋਂ ਮੇਰੀ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਕੋਈ ਹੱਦ ਨਾ ਰਹੀ ਜਦ ਮੈਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਪਕੜ ਕੇ ਮੁੜ ਕਾਲੇ ਪਾਣੀ ਹੀ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਮੈਂ ਡਿੱਠਾ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਨੇ ਕਈ ਦਰਜਨਾਂ ਪੰਜਾਬੀ, ਬੰਗਾਲੀ, ਬਿਹਾਰੀ ਅਤੇ ਯੂ.ਪੀ. ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਉਥੇ ਡੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਪਰ ਪਹਿਲੀ ਕਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਹੁਣ ਦੀ ਹਾਲਤ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਕਾਫ਼ੀ ਵੱਖਰਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਸਾਰੇ ਰਾਜਸੀ ਕੈਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਗਿਲ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸਖ਼ਤ ਜਿਸਮਾਨੀ ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਈ ਜਾਂਦੀ, ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਰੌਸ਼ਨੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਸੀ ਅਤੇ ਮਿੱਠਾ ਪਾਣੀ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਪੀਣ ਵਾਸਤੇ ਤੋਲਵਾਂ ਮਿਲਦਾ ਸੀ, ਹੁਣ ਆਮ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਤਦੋਂ ਦੇ ਰਾਜਸੀ ਕੈਦੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਪ੍ਰਣ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਜ਼ਾਰ ਦੇ ਦੋਜ਼ਖੀ ਸਾਇਬੇਰੀਆ ਸਮਾਨ ਅੰਡੇਮਾਨ ਦੀ ਇਸ ਜੇਲ੍ਹ ਨੂੰ ਰਾਜਸੀ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਉਹ ਸਦਾ ਲਈ ਬੰਦ ਕਰਾ ਕੇ ਹੀ ਦਮ ਲੈਣਗੇ।'

ਅੱਜ ਦੀ ਸੈਲੂਲਰ ਜੇਲ੍ਹ ਜਿਸ ਦੀ ਇਸ 'ਖ਼ੂਬਸੂਰਤੀ' ਥੱਲੇ ਦੇਸ਼ਭਗਤਾਂ ਦਾ ਲਹੂ-ਪਸੀਨਾ ਡੁੱਲ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

'ਉਸ ਸਮੇਂ ਚਿਟਾਗਾਂਗ ਕੇਸ ਦੇ ਬਹਾਦਰ ਬੰਗਾਲੀ, ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਕੇਸ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ, ਉਟਾਕਮੰਡ ਡਕੈਤੀ ਕੇਸ ਦੇ ਬਹਾਦਰ ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਿੱਛੋਂ ਟਾਟਾ ਨਗਰ ਵਿਚ ਸ. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਾਰ ਹੇਠ ਦੇ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ-ਆਦਿਕ ਅਜਿਹੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਸਖ਼ਤ ਜਦੋਜਹਿਦ ਕਰ ਕੇ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਹੀ ਇਹ ਜੇਲ੍ਹ ਬੰਦ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅੰਡੇਮਾਨ ਵਿਚ ਰਾਜਸੀ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸਦਾ ਲਈ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ।'

ਰਾਜਸੀ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਭੇਜਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਇਨਕਲਾਬੀ ਤਹਿਰੀਕਾਂ ਦੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੂੰ ਅੰਡੇਮਾਨ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ, ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀ ਲਹਿਰ, ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਲਹਿਰ ਆਦਿ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੈਦੀਆਂ ਸਮੇਤ ਇਖ਼ਲਾਕੀ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਅੰਡੇਮਾਨ ਭੇਜਣ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਬਸਤੀ ਨੂੰ ਆਬਾਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਥੋਂ ਦੇ ਜੰਗਲ ਕੱਟਣ, ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਪੱਧਰਾ ਕਰਨ ਤੇ ਸੰਵਾਰਨ ਆਦਿ ਜਿਹੇ ਲੰਮੇ ਤੇ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਭਰੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਆਦਮੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੀ। ਉਹ ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਉਦੇਸ਼ ਸੀ ਕਿ ਇਥੇ ਆਏ ਕੈਦੀ ਇਥੇ ਹੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਵੱਸ ਜਾਣ। ਮਾਰਚ 1927 ਵਿਚ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਹੀ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ-ਯਾਫ਼ਤਾ ਜਿਹੜਾ ਕੈਦੀ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਥੇ ਆਬਾਦ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਮੰਗਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਆਬਾਦ ਹੋਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੈਦੀ ਦੀ ਬਾਕੀ ਸਜ਼ਾ ਵੀ ਮੁਆਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਖ਼ਰਚੇ 'ਤੇ ਉਹਦੀ ਪਤਨੀ ਤੇ ਬਾਲ-ਬੱਚੇ ਵੀ ਅੰਡੇਮਾਨ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ; ਨਾਲ ਹੀ ਨਵਾਂ ਕੰਮ-ਧੰਦਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਆਰਥਿਕ ਸਹਾਇਤਾ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਕਈ ਕੈਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਝਾਂਸੇ ਵਿਚ ਆ ਵੀ ਗਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਟੱਬਰ ਵੀ ਅੰਡੇਮਾਨ ਬੁਲਾ ਲਏ ਪਰ ਉਥੇ ਆਬਾਦ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਦਾ ਵਰਣਨ ਇਕ ਖ਼ਤ ਵਿਚੋਂ ਭਲੀ-ਭਾਂਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਕਿਸੇ ਇਖ਼ਲਾਕੀ ਕੈਦੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ 'ਕਿਰਪਾਨ ਬਹਾਦਰ' ਤੇ ਪਿੱਛੋਂ 'ਕਿਰਤੀ' ਦੇ ਨਵੰਬਰ 1927 ਦੇ ਪਰਚੇ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸ ਖ਼ਤ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਸ੍ਰੀ ਚਿਰੰਜੀ ਲਾਲ ਦੀ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, "ਅੱਜ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜੇਲ੍ਹਖਾਨਿਆਂ ਵਿਚ ਕਾਲੇ ਪਾਣੀ (ਅੰਡੇਮਾਨ) ਦੇ ਸੋਹਲੇ ਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਥੇ ਬੜਾ ਸੁੱਖ ਹੈ। ਇਥੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਤਕਲੀਫ਼ ਨਹੀਂ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਕਈ ਲੰਮੀਆਂ ਕੈਦਾਂ ਵਾਲੇ ਵੀਰ ਆਪ ਬੋਲ ਬੋਲ ਕਾਲੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਹੇਠਾਂ ਮੈਂ ਹੁਣ ਕੁਝ ਉਹ ਹਾਲ ਲਿਖਦਾ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਆਮ ਪਬਲਿਕ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਊ ਕਿ ਕਾਲੇ ਪਾਣੀ ਸੁੱਖਾਂ ਦਾ ਘਰ ਹੈ ਕਿ ਨਰਕਾਂ ਦਾ ਕੁੰਭ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਦੇ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਰਾ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਕਰਨ ਬਦਲੇ ਦਸ ਰੁਪਏ ਮਹੀਨਾ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਸਾਂ ਰੁਪਈਆਂ ਵਿਚ ਉਹ ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਜਾਂ ਕੱਪੜੇ ਪਾਣ? ਇਸ ਥਾਂ ਆਟਾ ਚਾਰ ਸੇਰ ਰੁਪਏ ਦਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੌਲ ਭੀ ਚਾਰ ਰੁਪਏ ਸੇਰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ, ਕੱਪੜਾ ਬਹੁਤ ਮਹਿੰਗਾ ਹੈ। ਇਕ ਕੁੜਤੇ ਦੀ ਸਵਾਈ ਰੁਪਿਆ, ਬਾਰਾਂ ਆਨੇ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਵਿਚਾਰੋ ਕਿ ਕੈਦੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਸਾਂ ਰੁਪਿਆ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਨ? ਜਿਸ ਤੋਂ ਤੰਗ ਆ ਕੇ ਇਹ ਕੈਦੀ ਸ਼ਰਾਬ ਕੱਢਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਸ 'ਤੇ ਹੋਰ ਕੈਦ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਪਹਿਲੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੈਦੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਮੰਗਵਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜ ਰੁਪਏ ਤੇ ਦੋ ਰੁਪਏ ਬੱਚੇ ਪਿਛੇ ਮਿਲਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਹੁਣ ਉਹ ਭੀ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਲ ਗਿਆਰਾਂ ਰੁਪਏ ਹੀ ਮਿਲਣਗੇ, ਚਾਹੇ ਕਿੰਨੇ ਬੱਚੇ ਔਰਤ ਨਾਲ ਹੋਣ। ਜੋ ਜੋ ਕੰਮ ਇਨ੍ਹਾਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ, ਉਹ ਇਥੇ ਲਿਖਦਿਆਂ ਮੇਰਾ ਕਾਲਜਾ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਔਰ ਕਲਮ ਰੁਕਦੀ ਹੈ, ਸੀਨਾ ਫਟਦਾ ਹੈ, ਅੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੰਝੂ ਵਗਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਭੈਣਾਂ ਪਾਸੋਂ ਉਹ ਉਹ ਕੰਮ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੰਮਾਂ ਕਰ ਕੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਦੀ ਅਣਖ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਦੇ ਕੈਦੀਆਂ ਲਈ ਇਹ ਭੀ ਹੁਕਮ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਬਾਹਰ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁਣ ਤਾਂ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰ ਕੇ ਖਾਣ ਪਰ ਛੁੱਟੀ ਮੰਗਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਲਟਾ ਜੇਲ੍ਹ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਿਹੜੀਆਂ ਤੀਵੀਆਂ ਦੇਸ਼ੋਂ ਆਪਣੇ ਪਤੀਆਂ ਪਾਸ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਡਾਕਟਰੀ ਗੋਰਾ ਡਾਕਟਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਡਾਕਟਰੀ ਅਲਫ਼ ਨੰਗੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਤੀਵੀਂ ਨੂੰ ਇਧਰ ਗਰਭ ਹੋ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਗਰਭ ਵਿਚ ਨੁਕਸ ਪੈ ਜਾਵੇ, ਉਦੋਂ ਭੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਗੋਰਾ ਡਾਕਟਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਕਈ ਹਿੰਦੀ ਤੀਵੀਆਂ ਤੜਫ-ਤੜਫ ਕੇ ਮਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।" (ਕਿਰਤੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਪੰਨਾ 28)

ਇਹ ਵੀ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਜੇਲ੍ਹ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਭਾਵੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਮਾੜਾ ਤੇ ਸਖ਼ਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਤਦ ਵੀ ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੱਦ ਤੱਕ ਗ਼ੈਰ-ਇਨਸਾਨੀ ਅਤੇ ਅਪਮਾਨਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਲਈ ਗ਼ਦਰੀਆਂ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਇਥੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣਾ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਤੇ ਵੱਕਾਰ ਬਹਾਲ ਰੱਖਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹੱਕੀ ਮੰਗਾਂ ਲਈ ਲੜਾਈਆਂ ਲੜਨੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਬੱਬਰਾਂ ਨੇ 28 ਦਿਨ ਦੀ ਲੰਮੀ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਹੜਤਾਲ ਉਪਰੰਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਿੱਟਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਨਣ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਚਿਰੰਜੀ ਲਾਲ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਹਵਾਲਾ ਪੜ੍ਹਨਾ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ, 'ਭਾਈ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਝਿੰਗੜ ਵਾਲੇ ਗਰੁਪ ਦੇ ਪੁੱਜਣ ਬਾਅਦ ਕਾਲੇ ਪਾਣੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਰਾਜਸੀ ਕੈਦੀਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਮਿਲਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹਨ ਕਿ ਕਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਉਹੋ ਕੈਦੀ ਭੇਜੇ ਜਾਣਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਥੇ ਪੱਕੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇ। ਸੋ, ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ ਵਾਪਸ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦਿਉ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਇਥੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ। ਮੰਗ ਰੱਖਣ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਉਲਟਾ ਡੰਡਾ-ਬੇੜੀਆਂ, ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਹੱਥ-ਕੜੀਆਂ, ਟਾਟ ਵਰਦੀਆਂ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਬੱਬਰਾਂ ਨੂੰ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਹੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਬੱਬਰਾਂ ਨੇ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਮੁਲਤਾਨ ਜੇਲ੍ਹ ਵਾਂਗ ਕਾਲੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਵੀ ਪੂਰੇ 28 ਦਿਨ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਪੂਰੀ ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਰਹੀ। ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨਾਲੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਖ਼ੁਰਾਕ ਅੰਦਰ ਧਕਦੇ ਰਹੇ। ਆਖ਼ਰ ਉਥੋਂ ਦਾ ਚੀਫ਼ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਆਪ ਆਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਬੱਬਰ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਝਿੰਗੜ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀਆਂ ਬੜੀਆਂ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਗੱਲਾਂ ਹੋਈਆਂ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਬੱਬਰਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਜਾ ਕੇ ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਆਰਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਦਾ ਕੱਪੜਾ ਨਾਲ ਲਿਜਾਣ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਹੋ ਗਈ। ਹਫ਼ਤੇ ਪਿਛੋਂ ਨਹਾਉਣ ਅਤੇ ਧੋਣ ਵਾਲੇ ਸਾਬਣ ਦੀ ਇਕ-ਇਕ ਟਿੱਕੀ, ਇਕ ਛਟਾਂਕ ਸਰ੍ਹੋਂ ਦਾ ਤੇਲ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਡੇਢ ਛਟਾਂਕ ਗੁੜ ਮਿਲਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਦੂਜੇ ਸੂਬਿਆਂ ਵਾਲੇ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਖ਼ੁਰਾਕ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਰ ਸਕਦੇ, ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲੰਗਰ ਵੀ ਵੱਖਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਮੰਨੀ ਗਈ। ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਇਹ ਇਕਰਾਰ ਵੀ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਕ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਸਭ ਬੱਬਰ ਕੈਦੀ ਵਾਪਸ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਿਸੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਘੱਲ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਸੋ, ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਸਾਰੇ ਬੱਬਰਾਂ ਨੂੰ ਕਲਕੱਤੇ ਲਿਆ ਕੇ ਅਲੀਪੁਰ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਡੱਕਿਆ ਗਿਆ। ਹਾਂ, ਦੋ ਬੱਬਰ ਸੁਰੈਣ ਸਿੰਘ ਕੰਗ ਅਤੇ ਮੁਣਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਸਮਰਾਵਾਂ ਮਲੇਰੀਏ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਕੇ ਉਥੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟੱਬਰਾਂ ਨੂੰ ਰੋਂਦੇ ਪਿੱਟਦੇ ਵਾਪਸ ਆਉਣਾ ਪਿਆ ਸੀ।'

ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਵੱਲੋਂ ਅੰਡੇਮਾਨ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਬੰਦੀਖ਼ਾਨੇ ਵਜੋਂ ਵਰਤਣ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਆਖ਼ਰ ਤਿਆਗਣਾ ਪਿਆ। ਰਾਜਸੀ ਕੈਦੀਆਂ ਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਸੰਘਰਸ਼, ਦੇਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਉਠਦੀ ਆਵਾਜ਼, ਬਦਲ ਰਹੇ ਰਾਜਸੀ ਹਾਲਾਤ ਅਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਆਏ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅੱਗੇ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਬਹੁਮੁਖੀ ਦਬਾਵਾਂ ਨੇ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਇਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੈਦੀ ਦਿਮਾਗੀ ਬੋਝ ਕਰ ਕੇ ਦਿਮਾਗੀ ਸੰਤੁਲਨ ਖੋ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਤਪਦਿਕ ਅਤੇ ਜੋੜਾਂ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਲੱਗ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਦੇਸ਼ ਪਰਤਣ ਵਾਲੇ ਕੈਦੀਆਂ ਵਿਚ ਅਸਾਮ, ਬਿਹਾਰ, ਮਦਰਾਸ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕੈਦੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ ਜਿਹੜੇ 'ਮਹਾਰਾਜਾ' ਜਹਾਜ਼ ਉਤੇ ਵਾਪਿਸ ਆਏ।

ਐਸ. ਐਨ. ਮਜੂਮਦਾਰ, ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਾਥੀ ਵਿਜੈ ਕੁਮਾਰ ਸਿਨਹਾ ਤੇ ਚਿਰੰਜੀ ਲਾਲ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਤੇ ਬੱਬਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅੰਡੇਮਾਨ ਵਿਚ ਲੜੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਜੇਲ੍ਹ ਦਾ ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਬਦਲ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਤੇ ਉਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵਰਗੀ ਸਖ਼ਤੀ ਤੇ ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਤਾਂ ਇਸ ਗੁਣਾਤਮਕ ਤਬਦੀਲੀ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਸੂਰਬੀਰ ਗ਼ਦਰੀਆਂ ਤੇ ਦੂਜੇ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਤੇ ਸਿਰੜ ਸਿਰ ਹੀ ਬੱਝਦਾ ਹੈ।

(ਸਮਾਪਤ)

ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ: 'ਘਰੋਗੀ ਜੰਗ' ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ

(ਸਫਾ 20 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਗੱਲਬਾਤ ਲਈ ਬੁਲਾ ਕੇ ਖੇਡੀ ਜੋ ਕਿ ਮਹਿਜ ਛਲਾਵਾ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਵੱਲੋਂ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਘੱਟਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਮਿਥ ਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਚੱਕਰ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਮਸਲੇ ਦਾ ਹੱਲ ਪੁੱਛਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਦੈਨਿਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕਾਂ ਨੂੰ ਗੱਲਬਾਤ ਲਈ ਆਪਣੇ ਘਰ ਚਾਹ-ਪਾਣੀ 'ਤੇ ਬੁਲਾ ਕੇ ਵੀ ਚਲਾਇਆ ਸੀ। ਮੈਡਮ ਨਾਲ ਚਾਹ ਪੀ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਤਿੱਖੇ ਅਤੇ ਚਤੁਰ ਸੁਜਾਨ ਸੰਪਾਦਕ ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਚਾਲ ਵਿਚ ਆ ਗਏ ਸਨ। ਰਾਜਧਾਨੀ ਤੋਂ ਪਰਤਦੇ ਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 'ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਦੇ ਨਿਊਜ ਸਟਾਫ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਬੁਲਾ ਕੇ ਚਾਈਂ-ਚਾਈਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕਿੰਨੀ ਖੁਸ਼ਗਵਾਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਭਾਅ ਜੀ ਨੇ ਜੁਆਕਾਂ ਵਾਲੀ ਮਾਸੂਮੀਅਤ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੈਡਮ ਨੂੰ ਉਹ ਸਾਫ ਕਹਿ ਆਏ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਮਸਲੇ ਦਾ ਹੱਲ ਉਹ ਦੋ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਦੱਸ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਉਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕਰਕੇ ਹੈਰਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰਾ ਚੱਕਰ ਕੀ ਸੀ?

ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਬਲਿਊ ਸਟਾਰ ਤੋਂ ਕੁਝ ਹੀ ਚਿਰ ਪਿੱਛੋਂ ਬਰਜਿੰਦਰ ਭਾਅ ਜੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਤੇ 'ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਜੀਤ' ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਹਮਦਰਦ ਦਾ ਅਚਾਨਕ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹ 'ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਛੱਡ ਕੇ ਜਲੰਧਰ ਮਾਰਕਾ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਅਜੀਤ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਬਣ ਕੇ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਗਏ। ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਛਡ ਕੇ ਜਾਣ ਪਿਛੋਂ ਤਾਕਤਵਰ ਟਰੱਸਟੀ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਦੀ ਬਰਕਤ ਨਾਲ ਉਘੇ ਲੇਖਕ ਗੁਲਜਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ 'ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਬਣ ਗਏ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਿਕਰ ਆ ਚੁਕਾ ਹੈ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਅਦਾਰੇ ਅੰਦਰ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਯੂਨੀਅਨ ਬਣ ਚੁਕੀ ਸੀ। ਜਨਰਲ ਮੈਨੇਜਰ ਰੂਲੀਆ ਰਾਮ ਸ਼ਰਮਾ ਆਪਣੀ ਇੱਜਤ ਬਚਾ ਕੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਤੋਂ ਸੰਨਿਆਸ ਲੈ ਗਿਆ। ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਚੀਫ ਸੈਕਟਰੀ ਰਹੇ ਐਸ ਡੀ ਭਾਂਬਰੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਜਨਰਲ ਮੈਨੇਜਰ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲ ਲਿਆ। ਰੂਲੀਆ ਰਾਮ ਦੇ ਬਾਹਰ ਹੁੰਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਅਦਾਰੇ ਅੰਦਰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਇੰਪਲਾਈਜ਼ ਯੂਨੀਅਨ ਦਾ ਡੰਕਾ ਵੱਜ ਗਿਆ। ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਵਿਚ ਸਬ ਐਡੀਟਰ ਬਾਲ ਕਿਸ਼ਨ ਸੈਣੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੀ ਜੋ ਬੇਹੱਦ ਇਮਾਨਦਾਰ ਅਤੇ ਸਾਦਾ ਦਿਲ ਇਨਸਾਨ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਾ ਲੱਗਾ ਕਦੋਂ ਸਾਰੀ ਤਾਕਤ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸੈਕਟਰੀ ਸਿਰੇ ਦੇ ਸ਼ਾਤਰ ਅਤੇ ਨਿਰਦਈ ਬਿਰਤੀ ਵਾਲੇ ਪੰਡਿਤ ਮੋਹਣ ਲਾਲ ਨੇ ਹਥਿਆ ਲਈ। ਉਹੀ ਮੋਹਣ ਲਾਲ ਜੋ ਸਿਰੇ ਦਾ ਦਬੂ ਕਲਰਕ ਸੀ ਅਤੇ ਰੂਲੀਆ ਰਾਮ ਦੇ ਜਨਰਲ ਮੈਨੇਜਰ ਹੁੰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਕਦੀ ਅੱਖ ਚੁੱਕ ਕੇ ਦੇਖਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ, ਉਸ ਦਾ ਬਾਪ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਜਨਰਲ ਮੈਨੇਜਰ ਭਾਂਬਰੀ ਦੀ ਰੱਬ ਜਾਣੇ ਕਿਸ ਕਮਜ਼ੋਰ ਰਗ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਚੰਮ ਦੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ ਕਿ ਖੁਦ ਮੈਨੂੰ, ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਾਂ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਸਾਰੀ ਧਿਰ ਦੇ ਹੋਰ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਕਈ ਸਾਲ ਦਿਨੇ ਹੀ ਤਾਰੇ ਵਿਖਾਈ ਰੱਖੇ। ਇਧਰ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਮੁੱਖ ਸ਼ਰੀਕ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਰੂਫ ਰੀਡਰ ਨੂੰ ਨਾਲ ਰਲਾ ਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੈਣੀ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਖਮਿਆਜਾ ਮੈਨੂੰ, ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਭੁਗਤਣਾ ਪਿਆ।

ਮਸਤਾਨੇ ਵਰਗਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਲੋੜ

ਕੀ ਮੈਂ ਝੂਠ ਬੋਲਿਐ...

ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਟਹਿਣਾ
ਫੋਨ:91-98141-78883

"ਡੈਡੀ ਨੂੰ ਅਧਰੰਗ ਦਾ ਦੌਰਾ ਪੈ ਗਿਐ...ਹਾਲਤ ਬਹੁਤ ਮੰਦੀ ਏ...ਜੇ ਕੋਈ ਥੋੜ੍ਹੀ-ਬਹੁਤ ਮੱਦਦ ਕਰ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਦਵਾਈ-ਬੂਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋ ਜਾਵੇ...ਤੁਸੀਂ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲ ਕੇ ਜਾਇਓ।" ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਮਸਤਾਨਾ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਜੀਂ-ਸੱਤੀਂ ਦਿਨੀਂ

ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਮਸਤਾਨਾ

ਮੈਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਤਾਂ ਕਾਲਜੇ ਦਾ ਰੁੱਗ ਭਰਿਆ ਜਾਂਦਾ।

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਜਦੋਂ ਹਾਲ-ਚਾਲ ਪੁੱਛਣ ਕੋਟਕਪੂਰੇ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਪਿਆ ਉਹ ਮਿਲਣ ਲਈ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਅਹੁਲਿਆ, ਪਰ ਹਿੱਲ ਨਾ ਸਕਿਆ। ਬੋਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਬੋਲਿਆ ਨਾ ਗਿਆ। ਉਹਦੀ ਮੰਦੀ ਹਾਲਤ ਦੇਖ ਮੇਰਾ ਰੋਣ ਨਿਕਲ ਆਇਆ, ਕੇਹਾ ਫ਼ਨਕਾਰ ਸੀ ਇਹ ਤੇ ਬਿਮਾਰੀ ਨੇ ਕੀ ਬਣਾ ਛੱਡਿਆ। ਮਸਤਾਨੇ ਨੂੰ ਉਹਦੇ ਪੁੱਤ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, "ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕੌਣ ਨੇ ਇਹ...ਉਹੀ ਲੇਖਾਂ ਵਾਲੇ।" ਤਾਂ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਭਾਵ ਲਿਆ ਉਹਨੇ 'ਹਾਂ' ਕਹਿਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਉਹ ਤੋਂ ਫੇਰ ਨਾ ਬੋਲਿਆ ਗਿਆ।

ਮਸਤਾਨੇ ਦਾ ਲੱਕੜ ਵਰਗਾ ਸਰੀਰ ਦੇਖ ਮੈਂ ਉਸ ਨਾਲ ਪਹਿਲੀ ਮਿਲਣੀ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣ ਲੱਗਾ। ਜ਼ੀਰਾ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਵੱਲੋਂ ਸਲਾਨਾ ਸਮਾਗਮ ਕਰਾਇਆ ਗਿਆ ਤੇ ਮਸਤਾਨੇ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਤਿੰਨ ਸਾਜ਼ੀਆਂ-ਢੋਲਕੀ, ਘੜੇ ਅਤੇ ਬੈਂਜੋ ਨਾਲ ਕਮਾਲ ਦਾ ਰੰਗ ਬੰਨ੍ਹਿਆ। ਉਹਦੀ ਗਾਇਕੀ ਨੂੰ ਪੰਡਾਲ 'ਚ ਬੈਠਾ ਹਰ ਦਰਸ਼ਕ ਦਾਦ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਸੰਗਾਊ ਜਿਹਾ ਮਸਤਾਨਾ ਨੀਵੀਂ ਪਾ 'ਬਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਜੀ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਜੀ' ਕਹੀ ਜਾਂਦਾ। ਮਸਤਾਨਾ ਜੋਸ਼ 'ਚ ਉਙੂੰ-ਉਙੂੰ ਕਰਦਾ ਪਰ ਦੇਖ ਕੇ ਲੱਗਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਏ। ਗੱਲੀਂਬਾਤੀਂ ਉਸ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕੋਟਕਪੂਰੇ ਦੇ ਬੱਸ ਅੱਡੇ 'ਚ ਅਕਸਰ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ, ਜਦੋਂ ਵਕਤ ਲੱਗਿਆ ਆ ਜਾਇਓ।

ਛੇ ਕੁ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਉਹਨੂੰ ਮਿਲਣ ਕੋਟਕਪੂਰੇ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇੱਕ ਬੱਸ ਕੰਡਕਟਰ ਨੇ ਆਖਿਆ, "ਔਹ ਰਿਕਸ਼ਾ ਸਟੈਂਡ 'ਚ ਹੋਊਗਾ।" ਉਥੇ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹ ਸਵਾਰੀ ਲੈ ਕੇ ਕਿਧਰੇ ਗਿਆ ਹੋਇਐ, ਥੋੜ੍ਹਾ ਚਿਰ ਉਡੀਕਣਾ ਪਊ, ਆਊਗਾ ਏਥੇ ਹੀ।

ਅੱਧੇ ਕੁ ਘੰਟੇ ਮਗਰੋਂ ਉਹ ਮੁੜ ਆਇਆ। ਪਸੀਨੇ ਨਾਲ ਨੁੱਚੜਦਾ ਮੂੰਹ ਉਹਨੇ ਮੋਢੇ 'ਤੇ ਰੱਖੇ ਸਾਫ਼ੇ ਨਾਲ ਪੂੰਝਿਆ ਤੇ ਗੱਲੀਂ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਬੜਾ ਕੁਝ ਦੱਸਿਆ ਉਸ ਨੇ। ਘਰ ਦੀ ਗ਼ਰੀਬੀ ਤੋਂ ਗੀਤ ਲਿਖਣ ਦੇ ਸ਼ੌਕ ਤੱਕ। ਲਿਖੇ ਗੀਤ ਹਿੱਟ ਹੋਣ ਤੋਂ ਖ਼ੁਦ ਗਾਉਣ ਤੱਕ। ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੇ ਵਾਅਦਿਆਂ ਤੋਂ ਦਗ਼ੇਬਾਜ਼ੀਆਂ ਤੱਕ। ਉਹ ਨੀਂਵੀਂ ਪਾ ਕੇ ਬੋਲੀ ਗਿਆ ਤੇ ਮੈਂ ਸੁਣਦਾ-ਸੁਣਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੱਬੀਖਾਨ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦਾ ਗਿਆ, ਜਿਹੜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗਾਉਂਦੇ ਵੀ ਰਹੇ ਤੇ ਤੜਫਾਉਂਦੇ ਵੀ। ਅਖੀਰ 'ਤੇ ਉਹਨੇ ਆਖਿਆ, "ਹੁੰਦਾ ਉਹੀਓ ਐ, ਜੋ ਰੱਬ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋਵੇ, ਗੁੱਸਾ ਕਿਸੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਵੱਡੇ ਲੋਕ ਨੇ, ਆਪਾਂ ਕੀ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਆਂ!"

ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਰਿਕਸ਼ਾ ਚਲਾਉਂਦਾ, ਗੀਤ ਜੋੜਦਾ, ਖ਼ੁਦ ਸਟੇਜਾਂ 'ਤੇ ਗਾਉਂਦਾ ਮਸਤਾਨਾ ਅੱਜ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਵੀ ਬੋਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦਾ। ਨਾ ਸੱਜੀ ਲੱਤ ਵਿਚ ਜਾਨ ਸੀ, ਨਾ ਸੱਜੀ ਬਾਂਹ ਵਿਚ, ਬੋਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਪਰ ਮੂੰਹ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸ਼ਬਦ ਨਾ ਨਿਕਲਦਾ। ਆਪਣੇ ਹਾਲ 'ਤੇ ਕਚੀਚੀ ਵੱਟਦਾ ਤੇ ਫੇਰ ਢਿੱਲਾ ਜਿਹਾ ਪੈ ਜਾਂਦਾ।

ਮਸਤਾਨੇ ਦੀ ਟੇਕ ਹੁਣ ਸਿਰਫ਼ ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ 'ਤੇ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਹਾਰਾ ਦੇ ਕੇ ਉਠਾਉਂਦੇ ਨੇ, ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਚਾਹ-ਪਾਣੀ ਲਾਉਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਸੰਭਾਲਦੇ ਨੇ। ਮਸਤਾਨੇ ਦੇ ਪੁੱਤ ਦਾ ਕਹਿਣੈ, "ਗਰੀਬੀ ਨਾਲ ਲੜਨਾ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਆਦਤ ਸੀ, ਜਾਣਦੇ ਸਾਂ ਕਿ ਘਾਹੀਆਂ ਦੇ ਪੁੱਤ ਘਾਹ ਹੀ ਖੋਤਣਾ ਹੁੰਦੈ, ਪਰ ਆਹ ਦਿਨ ਆ ਜਾਣਗੇ, ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੋਚਿਆ!"

ਮਸਤਾਨੇ ਵੱਲੋਂ ਗਾਇਕੀ ਤੇ ਗੀਤਕਾਰੀ ਵਿਚ ਮਾਰੀਆਂ ਮੱਲਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਬਹੁਤ ਲੰਮਾ-ਚੌੜਾ ਹੈ। ਕਾਮਯਾਬੀ ਲਈ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਘਾਟ, ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ, ਕਰਜ਼ੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਖਜਲ-ਖੁਆਰੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਸ ਨੂੰ ਗੀਤ ਜੋੜਨ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਕ ਵੇਲਾ ਅਜਿਹਾ ਆਇਆ ਕਿ ਉਸੇ ਦੇ ਗੀਤ 'ਚ ਕਲਾਕਾਰ ਆਪਣੀ ਕੈਸਿਟ ਦਾ ਨਾਂ ਰੱਖਦਾ। ਉਹਦੀ ਲੇਖਣੀ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤੱਕ ਹੋਣ ਲੱਗੀ ਤੇ ਹੋਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਕਲਾਕਾਰ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਭਾਲ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ। ਪਤਾ-ਟਿਕਾਣਾ ਪੁੱਛ ਕੇ ਕਲਾਕਾਰ ਉਸ ਕੋਲ ਰਿਕਸ਼ਾ ਸਟੈਂਡ ਆਉਂਦੇ ਤੇ ਗੀਤਾਂ ਵਾਲੀ ਕਾਪੀ 'ਚੋਂ ਗੀਤ ਲੈ ਕੇ 'ਬਾਈ ਫੇਰ ਮਿਲਾਂਗੇ' ਕਹਿ ਤੁਰਦੇ ਬਣਦੇ। ਦੋ ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਤੱਕ ਮਸਤਾਨਾ ਆਪਣੀ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਦੱਸਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ, "ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਮਾਣ ਬਹੁਤ ਬਖ਼ਸ਼ਿਆ, ਪਰ ਇਹ ਮਾਣ 'ਸ਼ਾਬਾਸ਼, ਵਾਹ-ਵਾਹ, ਕਮਾਲ ਦੀ ਸੋਚ ਐ ਤੇਰੀ' ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਰਿਹਾ।" ਗੀਤ ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕੋਠੀਆਂ-ਕਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਬਣਦੇ ਗਏ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਸਰ-ਕਾਨਿਆਂ ਵਾਲੀ ਛੱਤ ਬਦਲਣ ਦਾ ਫ਼ਿਕਰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਾ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਟੱਬਰ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਵੀ ਹੋਣਗੀਆਂ, ਘਰਵਾਲੀ-ਨਿਆਣੇ ਕੁਝ ਮੰਗਦੇ ਹੋਣਗੇ, ਸੋ ਥੋੜ੍ਹਾ ਬਹੁਤ ਮਿਹਨਤਾਨਾ ਹੀ ਲੈ ਲੈ।

ਮਸਤਾਨੇ ਦੇ ਲਿਖੇ ਗੀਤ "ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਦਾ ਖਿਡੌਣਾ ਨਾਲ ਲੈ ਜਾ, ਕਦੇ-ਕਦੇ ਖੇਡ ਲਿਆ ਕਰੀਂ", "ਝੂਠਾ ਵੀ ਕਹਿੰਦਾ ਆਈ ਲਵ ਯੂ" (ਸਰਦੂਲ ਸਿਕੰਦਰ), "ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਬੁਰੇ" (ਸਲੀਮ) ਤੇ ਜਗਮੋਹਣ ਕੌਰ ਸਮੇਤ ਮਾਲਵੇ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨਵੇਂ-ਪੁਰਾਣੇ ਗਾਇਕਾਂ ਨੇ ਗਾਏ। ਰਿਕਸ਼ਾ ਚਲਾਉਂਦਿਆਂ ਵੀ ਗੀਤ ਉਹਨੂੰ ਫੁਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ, ਪਰ ਅਨਪੜ੍ਹ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਲਿਖਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਂਦਾ, ਸੋ ਸਵਾਰੀਆਂ ਟਿਕਾਣੇ 'ਤੇ ਛੱਡ ਵਾਪਸ ਸਟੈਂਡ 'ਤੇ ਆ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਚਾਲਕ ਨੂੰ ਉਹ ਜੋੜਿਆ ਹੋਇਆ ਗੀਤ ਬੋਲ-ਬੋਲ ਕੇ ਲਿਖਾ ਦਿੰਦਾ। ਜੇ ਘਰ ਆਏ ਨੂੰ ਗੀਤ ਫੁਰਦਾ ਤਾਂ ਪੁੱਤ ਹਰਪਾਲ ਕਾਪੀ 'ਤੇ ਝਰੀਟ ਦਿੰਦਾ।

ਮੋਟੇ ਜਿਹੇ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਮੁਤਾਬਕ ਮਸਤਾਨੇ ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ 200 ਗੀਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਰਿਕਾਰਡ ਹੋਏ ਹੋਣਗੇ ਤੇ ਏਨੇ ਕੁ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਕਾਪੀ 'ਚ ਲਿਖੇ ਪਏ ਨੇ। ਗੀਤ ਲਿਖਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਵੀ ਪਾਲਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ 15-18 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਉਹ ਦਿਨ, ਜਦੋਂ ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ ਦੀ ਦਾਣਾ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਇਕ ਕਲਾਕਾਰ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਸਮਾਰੋਹ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਦੂਰੋਂ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਗਾਉਂਦਿਆਂ ਸੁਣਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਨੇ "ਤੂੰ ਮਾਹੀਆ ਪ੍ਰਦੇਸ ਵੇ, ਵੇ ਤੇਰਾ ਰੋਵੇ ਕਾਕਾ" ਗੀਤ ਗਾ ਕੇ ਕਮਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਗੀਤ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਪ੍ਰਦੇਸੀਆਂ ਦੀਆਂ ਘਰਵਾਲੀਆਂ ਦਾ ਦੁੱਖ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਨਿਆਣੇ ਪਾਪਾ-ਪਾਪਾ ਕਰਦੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਪਰ ਪਾਪਾ ਮਜਬੂਰੀ ਵੱਸ ਬਾਹਰ ਗਿਆ ਹੁੰਦੈ।

ਮਸਤਾਨੇ ਦੀਆਂ ਦੋ ਕੈਸਿਟਾਂ 'ਕਾਕਾ ਕਰੇ ਪਾਪਾ ਪਾਪਾ' ਅਤੇ 'ਤੁਸੀਂ ਲੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸੋਹਣੇ' ਛੋਟੀਆਂ-ਮੋਟੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਬਹੁਤੀ ਉਚੇਚ ਨਾ ਹੋਈ। ਫਿਰ ਵੀ ਚੰਗੀ ਅਵਾਜ਼ ਤੇ ਵਧੀਆ ਗੀਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਲਾਹਿਆ ਗਿਆ। ਕਈ ਟੈਲੀਫ਼ਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਲਿਖੇ ਗੀਤ ਆਏ ਤੇ ਕੋਟਕਪੂਰਾ ਦੇ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਅਦਾਕਾਰ ਗੁਰਮੀਤ ਸਾਜਨ ਦੀਆਂ ਕਈ ਟੈਲੀਫ਼ਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਅਦਾਕਾਰੀ ਵੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਗਾਇਆ ਵੀ।

ਮਸਤਾਨੇ ਨੇ ਨਾ ਕੋਈ ਗੀਤ ਲੀਹੋਂ ਲੱਥਾ ਲਿਖਿਆ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਗਾਇਆ। ਉਸ ਦੇ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਗੀਤ ਸ਼ੁਰੂ 'ਚ ਇਸ਼ਕ-ਮੁਸ਼ਕ ਵਾਲੇ ਜਾਪਦੇ ਨੇ, ਪਰ ਆਖ਼ਰੀ ਅੰਤਰੇ 'ਚ ਉਹ ਗੀਤ ਦਾ ਨਿਚੋੜ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇ ਜਾਂਦੇ। ਕੁੜੀਮਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਹਨਤਾਂ ਪਾਉਂਦੀ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਇਕ ਡੀ.ਵੀ.ਡੀ. ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਧੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਗਾਇਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਲਪਨਾ ਚਾਵਲਾ, ਸੁਨੀਤਾ ਵਿਲੀਅਮ ਤੇ ਹੋਰ ਭਾਰਤੀ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਮਾਜਿਕ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਛੋਹਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦਾ ਇੱਕ-ਦੋ ਥਾਂਈਂ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਨਮਾਨ ਵਾਲੇ 'ਲੱਕੜ ਦੇ ਘੁੱਗੂ' ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਅੰਗੀਠੀ 'ਤੇ ਪਏ ਤਾਂ ਸੋਹਣੇ ਲੱਗਦੇ ਨੇ, ਪਰ ਹਾਲ ਉਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲਾ ਹੀ ਰਿਹਾ।

ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਮਸਤਾਨਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ

ਮਸਤਾਨੇ ਦਾ ਪੁੱਤ ਦੱਸਦੈ, "ਜਿਸ ਦਿਨ ਡੈਡੀ ਜੀ ਨੂੰ ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ ਦੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲ ਕਰਾਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਕਈ ਪੱਤਰਕਾਰ ਖ਼ਬਰ ਲੈਣ ਆਏ ਸਨ। ਉਸ ਦਿਨ ਸਾਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਚਣ ਦੀ ਕੋਈ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਘੜੀ-ਪਲ ਦੀ ਗੱਲ ਐ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਖ਼ਬਰਾਂ ਛਪੀਆਂ, ਕਈ ਚੈਨਲਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਚੱਲੀਆਂ, ਮੱਦਦ ਲਈ ਫ਼ਰਿਆਦ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਪਰ ਇੱਕ-ਦੋ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਕੋਈ ਨਾ ਬਹੁੜਿਆ। ਜਿਹੜੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਗੀਤ ਗਾਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਇੱਕ ਨੇ ਹੀ ਮੱਦਦ ਕੀਤੀ, ਬਾਕੀਆਂ ਤੱਕ ਖ਼ਬਰ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚੀ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸਮਝੀ, ਇਹ ਰੱਬ ਜਾਣੇ?"

ਵਕਤ ਦੀ ਮਾਰ ਝੱਲ ਰਿਹਾ ਮਸਤਾਨਾ ਗਲੀ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਜਿਹੜੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਪਿਐ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ 'ਤੇ ਟੰਗੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਉਹਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀਆਂ ਨੇ। ਕਿਤੇ ਉਹ ਗਾ ਰਿਹੈ, ਕਿਤੇ ਅਦਾਕਾਰੀ ਕਰ ਰਿਹੈ, ਕਿਤੇ ਸਨਮਾਨ ਲੈ ਰਿਹੈ। ਕੁਝ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਤਰਾਂ ਫਰੇਮ ਕਰਾ ਕੇ ਟੰਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਮਸਤਾਨੇ ਵੱਲੋਂ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਮੇਲਿਆਂ 'ਚ ਮੱਲਾਂ ਮਾਰਨ, ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਕਰਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਨੇ।

ਮੈਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਬਿਮਾਰ ਮਸਤਾਨਾ ਨਹੀਂ, ਜ਼ਮਾਨਾ ਹੋ ਗਿਐ। ਲਾਚਾਰ ਉਹ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਸਗੋਂ ਸਾਡੀ ਸੋਚ ਹੋ ਗਈ ਏ। ਸਾਲ 'ਚ ਇੱਕ-ਦੋ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕਰਕੇ ਖ਼ਬਰਾਂ ਲਵਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਮਸਤਾਨਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦਿਸ ਰਿਹਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਰੱਜ ਕੇ ਗਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉਹਦੇ ਹਾਲ 'ਤੇ ਤਰਸ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ? ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਕਲਾਵਾਨ ਗਏ ਨੇ ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਚਲਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਪਰ ਬਾਅਦ 'ਚ 'ਫੱਕਰ ਤਬੀਅਤ ਦਾ ਮਾਲਕ ਸੀ ਮਸਤਾਨਾ', 'ਮਸਤਾਨੇ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀਆਂ ਭੇਟ', 'ਸਦਾ ਚੇਤੇ ਰਹੇਗੀ ਉਹਦੀ ਦੇਣ', ਇਹ ਕੁਝ ਲਿਖਣ-ਲਿਖਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ, ਸਗੋਂ ਜੇ ਕੁਝ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਹਦੀ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਲਈ ਅੱਜ ਹੀ ਕਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦੈ।

ਤਾਂਤਰਿਕ ਬਾਬੇ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ

ਦਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਜਨਾਲਾ
ਫੋਨ: 661-834-9770

ਪਿਛੇ ਜਿਹੇ ਪਿੰਡ ਭਿੰਡਰਕਲਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਤਾਂਤਰਿਕ ਸਰਪੰਚਣੀ ਨੇ ਇਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਬੱਚੀ ਭੂਤ ਕੱਢਣ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਕੁੱਟ ਕੁੱਟ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ। ਤਾਂਤਰਿਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਲਾਜ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਕਿਸੇ ਬੱਚੇ ਜਾਂ ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਕੁੱਟ-ਕੁੱਟ ਕੇ ਮਾਰਨ ਦੀਆਂ ਘਿਨਾਉਣੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਬਹੁਤੀ ਹਿਲਜੁਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਜਾਦੂ-ਟੂਣੇ, ਜੰਤਰ-ਮੰਤਰ, ਅਡੰਬਰ-ਦਿਖਾਵੇ, ਜਾਤ-ਪਾਤ, ਉਚ-ਨੀਚ, ਛੂਤ-ਛਾਤ ਅਤੇ ਸੁੱਚ-ਭਿੱਟ ਆਦਿ ਸਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਵੱਧ, ਕਿਤੇ ਘੱਟ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਲੱਛਣਾਂ ਨਾਲ ਘਰ ਕਰੀ ਬੈਠੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਵਾਸਤੇ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਤੇ ਗੁਰੂ, ਪੀਰ-ਪੈਗੰਬਰ, ਰਿਸ਼ੀ-ਮੁਨੀ, ਸੰਤ-ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਵੀ ਆਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਸਾਡੀ ਸੁਰਤ, ਮਤ, ਮਨ ਅਤੇ ਬੁੱਧ ਬਦਲੇ ਸਨ। 'ਗੁਰਸਿਖ ਮੀਤ ਚਲਹੁ ਗੁਰ ਚਾਲੀ॥' ਪਰ ਹੁਣ ਜੇ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦੱਸੇ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਚੱਲਦੇ ਤਾਂ ਕਸੂਰ ਸਾਡਾ ਹੀ ਹੈ। ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ,

ਕਬੀਰ ਸਾਚਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਿਆ ਕਰੈ
ਜਉ ਸਿਖਾ ਮਹਿ ਚੂਕ॥
ਅੰਧੇ ਏਕ ਨ ਲਾਗਈ,
ਜਿਉ ਬਾਂਸੁ ਬਜਾਈਐ ਫੂਕ॥

ਮੇਰੇ ਮਿੱਤਰ 83 ਸਾਲਾ ਸ. ਜੁਗਰਾਜ ਸਿੰਘ ਪੰਛੀ ਇਹ ਸੋਗਮਈ ਖ਼ਬਰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਵਿਆਕੁਲ ਹੋ ਉਠੇ। ਮੈਨੂੰ ਰੋਣਹਾਕੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਇਉਂ ਫੋਨ 'ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, 'ਯਾਰ ਅਨਰਥ ਹੋ ਗਿਐ, ਤੂੰ ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਿਚ ਖ਼ਬਰ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹੀ ਕਿ ਮਾਸੂਮ ਜਿਹੀ ਬੱਚੀ ਨੂੰ ਤਾਂਤਰਿਕ ਔਰਤ ਨੇ ਕੁੱਟ-ਕੁੱਟ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਬੱਚੀ ਘੁੱਟ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਤਰਸਦੀ ਰਹੀ ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਮਰਨ ਵੇਲੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਘੁੱਟ ਵੀ ਮੂੰਹ 'ਚ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ। ਯਾਰ ਤੁਸੀਂ ਲੇਖਕ ਲੋਕ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਤਮਾਸ਼ਾ ਵੇਖ ਰਹੇ ਹੋ। ਸਮਾਜ ਦੇ ਇਸ ਕੋਹੜ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਲਿਖੋ। ਚਾਰ ਅੱਖਰ ਲਿਖ ਕੇ ਹਾਅ ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਈ ਮਾਰ ਛੱਡੋ।' ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ, 'ਪੰਛੀ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਵਾਂਗੂੰ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਦਿਲ ਕੰਬਾਊ ਅਤੇ ਅਣਸੁਖਾਵੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਪੜ੍ਹ-ਸੁਣ ਕੇ ਉਦਾਸ ਤੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਉਦਾਸ, ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਅਤੇ ਫ਼ਿਕਰਮੰਦ ਹੋਣ ਨਾਲ ਤਾਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ।

ਹੈਰਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਅਤੇ ਬੀਬੀਆਂ ਵਹਿਮਾਂ ਭਰਮਾਂ ਵਿਚ ਗਰਕ, ਪੰਡਿਤਾਂ ਤਾਂਤਰਿਕਾਂ ਅਤੇ ਸੰਤਾਂ ਬਾਬਿਆਂ ਕੋਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਜਿਸ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਡਿਊਟੀ ਕਰਦਾ ਸਾਂ, ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਵੱਡਾ ਗੁਰੂਘਰ ਵੀ ਸੀ। ਉਸ ਗੁਰੂਘਰ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਬਾਬਾ, ਨਿਹੰਗ ਬਾਣੇ ਵਾਲਾ ਬੜਾ ਕੱਟੜ ਸਿੱਖ ਬਾਬਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਕਈਆਂ ਰੋਗੀਆਂ, ਵਹਿਮੀਆਂ ਨੂੰ ਝਾੜੇ-ਫਾਂਡੇ ਅਤੇ ਹਥੌਲੇ ਆਦਿ ਵੀ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਚਾਰ ਜਣਿਆਂ ਨੂੰ ਹਲਕਿਆ ਕੁੱਤਾ ਵੱਢ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਤਿੰਨ ਜਣਿਆਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਪੀਰ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਤੋਂ ਮਿੱਠੀ ਰੋਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਖਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਇਲਾਜ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਇਕ ਜਣੇ ਨੇ ਡਾਕਟਰ ਤੋਂ ਟੀਕੇ ਲਗਵਾ ਲਏ। ਥੋੜ੍ਹੇ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੀਰ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਤੋਂ 'ਇਲਾਜ' ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ, ਉਹ ਤਿੰਨੇ ਹੀ ਮਰ ਗਏ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਡਾਕਟਰੀ ਇਲਾਜ ਕਰਾਇਆ ਸੀ, ਉਹ ਬਚ ਗਿਆ।

ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ੀ ਰੋਟੀ ਖ਼ਾਤਰ ਸਿੱਖ ਕਹਾਉਂਦੇ ਇਕ ਟਰੱਕ ਵਾਲੇ ਨਾਲ ਚੱਲ ਪਿਆ। ਉਸ ਟਰੱਕ ਵਾਲੇ ਵੀਰ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਚਾਰ ਗੇੜਿਆਂ ਦਾ ਇਕ ਪੈਸਾ ਵੀ ਨਾ ਦਿੱਤਾ; ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਮੈਂ ਹੀ ਟਰੱਕ ਚਲਾਉਂਦਾ ਸਾਂ ਪਰ ਇਕ ਦਿਨ ਉਸ ਵੀਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੂਜੇ ਟਰੱਕ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਕਹਾਉਂਦੇ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰੋਂ ਕੋਈ ਗ੍ਰਹਿ-ਚੱਕਰ ਟਾਲਣ ਹਿੱਤ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਟੂਣੇ-ਟਾਮਣ ਵਾਸਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਖ਼ਰੀਦਣ ਲਈ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਸੂਰਜ ਢਲੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਸਿੱਖ ਵੀਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਜਾਦੂ-ਟੂਣੇ ਵਾਲਾ ਪਾਖੰਡ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹਿਆ। ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਡੇਢ ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਖ਼ਰਚ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਕਾਰਾ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਤਾਂਤਰਿਕ ਬਾਬੇ ਨੇ ਉਸ ਵੀਰ ਨੂੰ ਕਰਨ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਂਜ ਇਹ ਵੀਰ ਟਰੱਕ ਵਿਚ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸੁਣਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵੀ ਸਜਾ ਕੇ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ, "ਬਾਈ, ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਕਿਸੇ ਤਾਂਤਰਿਕ ਪੰਡਤ ਦੇ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜੋ ਟੂਣਾ-ਟਾਮਣ ਕੀਤੈ, ਇਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਲੱਗਾ? ਤੁਸੀਂ ਤਾਂਤਰਿਕ ਨੂੰ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲੋਂ ਉਤੇ ਸਮਝਦੇ ਹੋ?" ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ, "ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਸਭ ਝੂਠ ਹੈ ਮਤ ਭਰਮੋ ਜਗ ਕੋਇ॥"

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਸਿੱਧਾਂ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਗੋਸ਼ਟਿ ਹੋਈ ਤਾਂ ਸਿੱਧਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਥਿੜਕਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਰਿੱਧੀਆਂ-ਸਿੱਧੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਕਈ ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਅਤੇ ਟੂਣੇ ਟਾਮਣ ਚਲਾਏ ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੱਚੇ ਨਾਮ ਅੱਗੇ ਕੋਈ ਵਾਹ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਗਈ ਤਾਂ ਉਹ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, "ਹੁਣ ਤੂੰ ਵੀ ਆਪਣੀ ਕੋਈ ਕਰਾਮਾਤ ਦਿਖਾ।" ਉੱਤਰ ਵਿਚ ਬਕੌਲ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ, ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਬਾਝਹੁ ਸੱਚੇ ਨਾਮ ਦੇ ਹੋਰ ਕਰਾਮਤ ਅਸਾਂ ਤੇ ਨਾਹੀ।' ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਉਹ ਵੀਰ ਮੈਨੂੰ ਆਖਦਾ, "ਮੇਰੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਤਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਨੇ, ਤੇ ਨਾਲੇ ਮੈਂ ਹਰ ਸਾਲ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਲੰਗਰ ਵੀ ਲਾਉਂਦਾ ਹਾਂ।" ਮੈਂ ਉਸ ਵੀਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲੰਗਰ ਚੱਲਦਾ ਰੱਖਣ ਲਈ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸ ਕੰਮ ਕਰਨ ਆਇਆ ਹਾਂ, ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਚਾਰ ਗੇੜਿਆਂ ਦਾ ਇਕ ਪੈਸਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਘਰ ਤਾਂ ਲੰਗਰ ਹੁਣ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।" ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, "ਨਵੇਂ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਚਾਰ ਗੇੜਿਆਂ ਦੇ ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ ਦੇਈਦੇ...ਅਗਿਓਂ ਤੈਨੂੰ ਤਿੰਨ ਸੌ ਡਾਲਰ ਇਕ ਗੇੜੇ ਦਾ ਦੇਵਾਂਗਾ।"

ਇਕ ਗੁਰਸਿੱਖ ਪਿਆਰਾ ਕਿਸੇ ਬਾਬੇ ਦਾ ਮੁਰੀਦ ਹੈ। ਉਹ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਉਸ ਬਾਬੇ ਦੀ ਬੜੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਸਾਨੂੰ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਲੜ ਫੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਬੜਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਉਚਾਰਿਆ ਹੈ,

ਏਕੋ ਸਿਮਰੋ ਨਾਨਕਾ
ਜੋ ਜਲ ਥਲ ਰਹਿਆ ਸਮਾਇ॥
ਦੂਜਾ ਕਹੇ ਸਿਮਰੀਐ
ਜੋ ਜੰਮੈ ਤੇ ਮਰ ਜਾਇ॥

ਉਸ ਮਿੱਤਰ ਪਿਆਰੇ ਦੀ ਦਲੀਲ ਸੀ, "ਸਾਰੇ ਬਾਬੇ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ।" ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਕਈ ਬਾਬਿਆਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਕਮਾਈ ਅਤੇ ਵਡਿਆਈ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਬਾਬਾ ਸਿਰਫ਼ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਹੀ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ, ਪਰ ਜੇ ਮੇਰੇ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਤੋਂ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਖਾਣ ਪੀਣ ਵਾਲਾ ਮਹੀਨਾ-ਕੱਤਕ

ਸ਼ਬਦ ਝਰੋਖਾ

ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ
ਫੋਨ: 734-454-4958

ਅੱਸੂ 'ਚ ਜੰਮਿਆ ਪਾਲਾ ਕੱਤਕ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਠੁਰ ਠੁਰ ਵਧ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਗਰਮ ਕਪੜਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੱਤਕ ਨੂੰ ਆਮ ਬੋਲਚਾਲ 'ਚ ਕੱਤਾ ਜਾਂ ਕੱਤੇ ਵੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕਦੇ ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਵੀ ਮੀਂਹ ਪੈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੱਟ ਲਈ ਕੱਤਕ ਵੀ ਸਾਵਣ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ,

ਕੱਤਕ ਕਿਣਿਆ, ਸੋ ਦਿਨ ਗਿਣਿਆ
ਮੀਂਹ ਪਿਆ ਦੀਵਾਲੀ
ਜਿਹਾ ਸੱਤਾ ਤਿਹਾ ਹਾਲੀ
ਸਿੱਟਾ ਕੱਢੂ ਵਾਹੀ ਵਾਲੀ

ਕੱਤਕ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਹਾੜ੍ਹੀ ਬੀਜਣ ਨਾਲ ਬਰਕਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, 'ਚੜ੍ਹਦੇ ਕੱਤੇ ਹਾੜ੍ਹੀ ਬੀਜਨ, ਘਰੇ ਮਨਾਵਣ ਸੇਵਨ।' ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਕਿਸਾਨ ਦਾ ਮੁਖ ਰੁਝੇਵਾਂ ਕਣਕ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, 'ਕਣਕ ਕੱਤੇ ਦੀ ਤੇ ਪੁੱਤ ਜੇਠਾ।' ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਨੇ 'ਮੇਰਾ ਪਿੰਡ' ਵਿਚ ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਬਾਰੇ ਜੱਟ ਦੀ ਮਸ਼ਰੂਫੀਅਤ ਉਘਾੜਦੀ ਇਕ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਹਾਣੀ ਦੱਸੀ ਹੈ। ਅਖੇ, ਇਕ ਜੱਟ ਦੀ ਮਾਂ ਮਰ ਗਈ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਭੜੋਲੀ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਖੂੰਜੇ ਪਰ ਛੱਡੋ, ਜਦ ਵਿਹਲ ਹੋਈ ਫੂਕ ਆਵਾਂਗੇ। ਇਕ ਕਹਾਵਤ ਵਿਚ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮੇਟੀ ਗਈ ਹੈ, "ਕੱਤਕ ਜੱਟ ਨੂੰ ਪਈ ਬਿਆਈ, ਮਰੀ ਮਾਂ ਭੜੋਲੇ ਪਾਈ।" ਇਸ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ ਜੁਲਦੀ ਇਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕਹਾਣੀ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਚਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਪੜ੍ਹੀ ਸੀ, ਸ਼ਾਇਦ ਹੈਮਿੰਗਵੇ ਦੀ ਹੈ। ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਬਰਫਾਨੀ ਸਰਦੀ ਦੌਰਾਨ ਇਕਲਵਾਂਝੇ ਰਹਿੰਦੇ ਇਕ ਤਰਖਾਣ ਦੀ ਪਤਨੀ ਮਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਕੋਲ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਦਫਨਾਉਣ ਦੀ ਨਾ ਹੀ ਫੁਰਸਤ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੌਸਮ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਪਤਨੀ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਕੰਧ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਆਕੜੀ ਲੋਥ ਦਾ ਨੱਕ ਲਾਲਟੈਣ ਟੰਗਣ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਸਾਰਦਾ ਹੈ। ਤਰਖਾਣ ਨਾਲੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਨਾਲੇ ਆਪਣੀ ਮਰੀ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੱਤਕ ਪਤਝੜ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਵੀ ਹੈ। ਸਮਰੱਥ ਹਾਇਕੂ-ਲੇਖਕ ਗੁਰਮੀਤ ਸੰਧੂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਵਰਣਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਹੈ,

ਕੱਤਕ ਮਹੀਨੇ ਸੂਰਜ
ਰੁੱਖਾਂ ਦਾ ਪਰਛਾਵਾਂ
ਪੱਤਾ ਟਾਵਾਂ ਟਾਵਾਂ।

ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਅਨੇਕਾਂ ਉਤਸਵਾਂ ਵਿਚ ਰੱਜ ਕੇ ਖਾਧਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਖਾਣ ਪੀਣ ਵਾਲਾ ਮਹੀਨਾ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੱਤਕ ਦੀ ਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰਾ, ਰੰਗਾਰੰਗ ਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀਆਂ ਭਰਿਆ ਤਿਉਹਾਰ ਦੀਵਾਲੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਘਰ ਘਰ ਵਿਚ ਮਠਿਆਈਆਂ ਬਣਨ ਲਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਖਾਂਦੇ ਪੀਂਦੇ ਘਰ ਲੱਡੂ ਜਾਂ ਪਿੰਨੀਆਂ ਬਣਾ ਕੇ ਰਖਦੇ ਹਨ। ਲਛਮੀ ਦੇ ਸਵਾਗਤ ਵਿਚ ਘਰ ਲਿੰਬੇ ਪੋਚੇ ਤੇ ਸ਼ਿੰਗਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਰਾਧ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਬਾਹਮਣ ਬਿਠਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਗੰਨੇ ਭੰਨ ਕਾਰਸੀ (ਇਕਾਦਸ਼ੀ) ਵੀ ਇਸੇ ਮਹੀਨੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਮੱਕੀ ਦੀਆਂ ਛੱਲੀਆਂ ਤੇ ਬਾਜਰੇ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਇਸੇ ਮਹੀਨੇ ਭੁੰਨ ਕੇ ਖਾਧੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਤੀਵਰਤਾ ਭਾਰਤੀ ਇਸਤਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿਧ ਵਰਤ ਕਰਵਾ ਚੌਥ ਵੀ ਇਸੇ ਮਹੀਨੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਪਤੀ ਦੀ ਸੁਖ ਮੰਗਣ ਲਈ ਔਰਤਾਂ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੀਆਂ, ਭੁਖਣ-ਭਾਣੀਆਂ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਪੁਰਾਣ ਦੀ ਕਥਾ 'ਤੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਫਿਰ ਚੰਦਰਮਾ ਦੇਖ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਰਘ ਚੜ੍ਹਾਉਂਦੀਆਂ ਤੇ ਖੂਬ ਖਾ ਪੀ ਕੇ ਵਰਤ ਤੋੜਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੱਤਕ ਦੀ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿ ਬਹੁਤ ਸ਼ੁਭ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਕਾਰਤਕ ਮਾਸ ਰੁਤਿ ਸਰਦ ਪੂਰਨਮਾਸੀ॥ ਆਠ ਜਾਮ ਸਾਠਿ ਘਰੀ ਆਜੁ ਤੇਰੀ ਬਾਰੀ ਹੈ॥

ਇਕ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ੁਭ ਅਤੇ ਉਤਮ ਗ੍ਰਹਿ ਕਾਰਨ ਜੋਤਸ਼ੀਆਂ ਵਲੋਂ ਇਹ ਮਹੀਨਾ ਅਵਤਾਰੀ ਮਹਾਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਜਨਮ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ! ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਾਰਾਮਾਹ ਵਿਚ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ, "ਕਤਿਕ ਕਿਰਤ ਪਇਆ ਜੋ ਪ੍ਰਭ ਭਾਇਆ॥" ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਹੈ, "ਕੱਤਕ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ (ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਮੁੰਜੀ ਮੱਕਈ ਆਦਿਕ ਦੀ ਸਾਵਣ ਦੀ ਕੀਤੀ ਕਮਾਈ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਿਵੇਂ ਹਰੇਕ ਜੀਵ ਨੂੰ ਆਪਣੇ) ਕੀਤੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।" ਮੇਰੇ ਗਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਅਜੇ ਮੱਕਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਲਿਖਿਆ ਜਾ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਜ਼ਰਾ ਦੇਖ ਲਈਏ ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਰਾਂਝੇ ਦਾ ਵਿਛੋੜਾ ਭੋਗਦੀ ਹੀਰ ਦੇ ਹਾਲ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਚਿਤਰਦਾ ਹੈ,

ਕਿਤੇ ਰਾਂਝਣਾ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਉਂਦਾ ਏ,
ਦਿਲ ਚਾਹੁੰਦਾ ਨਾ ਕਿਤੇ ਜਾਵਣੇ ਨੂੰ।
ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਰੰਝੇਟੇ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ,
ਨਿਤ ਜਾਂਦੀ ਝਨਾਂ ਤੇ ਨ੍ਹਾਉਣੇ ਨੂੰ।

ਅਜੀਬ ਗੱਲ ਹੈ, ਕੱਤਕ ਦੀ ਸਰਦੀ ਵਿਚ ਹੀਰ ਰਾਂਝੇ ਨਾਲ ਝਨਾਂ ਵਿਚ ਨਹਾਉਣਾ ਲੋਚਦੀ ਹੈ। ਉਂਜ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਵਿਚ ਕਤਕ-ਇਸ਼ਨਾਨ ਦਾ ਮਹਾਤਮ ਹੈ।

ਕੱਤਕ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਹੀ ਆਕਾਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਕੂੰਜਾਂ ਦੀਆਂ ਡਾਰਾਂ ਦਿਸਦੀਆਂ ਹਨ, "ਕਤਿਕ ਕੂੰਜਾਂ ਚੇਤਿ ਡਉ ਸਾਵਣਿ ਬਿਜੁਲੀਆ॥" -ਸ਼ੇਖ ਫਰੀਦ। ਸਾਇਬੇਰੀਆ ਦੇ ਬਰਫਾਨੀ ਮੌਸਮ ਤੋਂ ਬਚ ਕੇ ਇਹ ਪੰਛੀ ਡਾਰਾਂ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਭਾਰਤ ਵੱਲ ਨੂੰ ਪਰਵਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਵਾਤਾਵਰਣ ਤੇ ਧਰਤ-ਚਿਤਰ ਵਿਚ ਢੇਰ ਤਬਦੀਲੀ ਕਾਰਨ ਅਨੇਕਾਂ ਪੰਛੀ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਅਫਸੋਸ, ਕੂੰਜਾਂ ਦਾ ਪਰਵਾਸ ਵੀ ਬਹੁਤ ਘਟ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਕੱਤਕ ਵੀ ਪੁਰਾਣਾ ਕੱਤਕ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ।

ਕੱਤਕ ਨੂੰ ਹਿੰਦੀ ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਕਾਰਤਿਕ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਨਾਂ ਕ੍ਰਿੱਤਿਕਾ ਨਛਤਰ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਸਮੇਂ ਚੰਦਰਮਾ ਇਸ ਨਛੱਤਰ ਦੇ ਕੋਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸਵਾਮੀ ਸੂਰਜ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ੀ ਸ਼ੁਕਰ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਪਲੀਅਡੀਜ਼, ਫਾਰਸੀ ਵਿਚ ਪਰਵੀਨ ਤੇ ਅਰਬੀ ਵਿਚ ਸੋਰਾਯਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਲੋਂ ਕਾਰਤਿਕ ਤੇ ਫਾਰਸੀ ਤੇ ਅਰਬੀ ਵਾਲੇ ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਬਦ ਇਸਤਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਵਜੋਂ ਵੀ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹਨ। ਯਾਦ ਕਰੋ, ਐਕਟਰੈਸ ਪਰਵੀਨ ਬੌਬੀ ਤੇ ਸੁਰੱਈਆ। ਹਰ ਸਭਿਅਤਾ ਵਿਚ ਇਸ ਨਛੱਤਰ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕ੍ਰਿੱਤਿਕਾ ਨਛੱਤਰ ਵਿਚ ਛੇ ਤਾਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਧਰਤੀ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਨੇੜੇ ਵਾਲੇ ਤਾਰਾ-ਪੁੰਜਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਏਨਾ ਉਘੜਵਾਂ ਹੈ ਕਿ ਬਿਨਾ ਦੂਰਬੀਨ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਛੱਤਰ ਨੂੰ ਅੱਗ ਦੀ ਲਾਟ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੀ ਕਲਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਚਾਕੂ ਦੀ ਧਾਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ। ਪੌਰਾਣਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਤਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਤਿਕਾਵਾਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਭੈਣਾਂ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕ੍ਰਿਤਿਕਾਵਾਂ ਨੇ ਸ਼ਿਵ ਤੇ ਪਾਰਵਤੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਯੁਧ ਦੇਵਤਾ ਸਕੰਦ ਨੂੰ ਪਾਲਿਆ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਲਣਹਾਰ ਦਾਈਆਂ ਨੂੰ 'ਕ੍ਰਿਤਿਕਾਂ' ਅਤੇ ਉਸਤਤ ਵਜੋਂ ਸਕੰਦ ਨੂੰ 'ਕਾਰਤਿਕੇਯ' (ਭਾਵ ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਕ੍ਰਿਤਿਕਾਂ' ਨੇ ਪਾਲਿਆ) ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਾਰਤਿਕੇਯ ਜਾਂ ਸਕੰਦ ਛੇ-ਸਿਰਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰ ਪਾਲਣਹਾਰ ਮਾਂ ਦਾ ਦੁਧ ਚੁੰਘਣ ਲਈ ਇਸ ਦਾ ਵੱਖਰਾ ਮੂੰਹ ਸੀ। ਸਕੰਦ ਨੂੰ ਤਾਮਿਲ ਵਿਚ ਮੂਰੂਗਨ, ਸਭਰਾਮਨੀਆ ਜਾਂ ਸੇਂਤਿਲ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਹੋਰ ਪੌਰਾਣਿਕ ਮਿਥਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਛੇ ਕ੍ਰਿਤਿਕਾਵਾਂ ਸਪਤਰਿਸ਼ੀ ਦੀਆਂ ਪਤਨੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਉਹ ਅਗਨੀ ਦੇਵਤੇ 'ਤੇ ਮੋਹਿਤ ਹੋ ਗਈਆਂ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਛੱਡ ਕੇ ਅਗਨੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰ ਲਿਆ। ਸੱਤਵੀਂ ਪੂਰੀ ਸਤਿਆਵਤੀ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ। ਗਰੀਕ ਮਿਥਹਾਸ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ ਜੁਲਦੇ ਆਖਿਆਨ ਹਨ।

ਕੱਤਕ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਉਤਪਤੀ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦੋਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ 'ਕ੍ਰਿਤ' ਅੰਸ਼ ਹੀ ਕ੍ਰਿਆਸ਼ੀਲ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਦੋ ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੇ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲੇ ਅੰਸ਼ ਹਨ। ਇਕ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ 'ਕੱਟਣਾ' ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲੇ 'ਕ੍ਰਿਤ' ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਧਾਤੂ ਤੋਂ ਕਾਤੀ (ਕੈਂਚੀ), ਕਤਰਾ, ਕਤਰਨੀ, ਕਟਾਰੀ ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ ਬਣੇ ਹਨ। ਦਰਅਸਲ ਕੈਂਚੀ ਲਈ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਬਦ ਸਿਜ਼ਰ ਕਤਰਨੀ ਦਾ ਸੁਜਾਤੀ ਹੈ। ਇਕ ਭਾਰੋਪੀ ਮੂਲ ਹੈ ker ਜਿਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਲਾਤੀਨੀ ਸ਼ਬਦ ਬਣਿਆ caedere. ਇਸ ਮੂਲ ਦਾ ਅਰਥ ਕੱਟਣਾ, ਤਰਾਸ਼ਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੂਲ ਪੁਰਾਣੀ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਵਿਚੀਂ ਲੰਘਦਾ ਹੋਇਆ ਦੋ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਤਾ ਬਣਿਆ: shears ਅਤੇ scissors. ਸਭ ਤੋਂ ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਰੋਮ ਦੇ ਜੂਲੀਅਸ ਸੀਜ਼ਰ, ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਸਮਰਾਟ ਕੈਸਰ, ਰੂਸ ਦੇ ਜ਼ਾਰ, ਪੋਲੈਂਡ ਦੇ ਕਰੋਲ ਅਤੇ ਹੰਗਰੀ ਦੇ ਕਰੋਲ ਦੀ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਦਰਸਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਇਕ ਵਿਵਾਦੀ ਮੁੱਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਲੇਖ ਵਿਚ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਜਿਵੇਂ ਉਪਰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਕਾਰਤਿਕ ਨਛੱਤਰ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਚਾਕੂ ਦੀ ਧਾਰ ਜਿਹੀ ਵੀ ਕਲਪੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਥੇ ਕੱਟਣ ਦੇ ਭਾਵ ਸਾਰਥਕ ਸਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਾਰਤਿਕ ਨਛੱਤਰ ਯੁਧ ਦੇਵਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਸ ਨੂੰ ਬਰਛਾ, ਗਦਾ, ਤਲਵਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਕਲਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਥਿਆਰਾਂ ਵਿਚ ਕੱਟਣ-ਵਢਣ ਦਾ ਭਾਵ ਉਭਰਦਾ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ 'ਕ੍ਰਿਤ' ਅੰਸ਼ ਦਾ ਅਰਥ 'ਕੀਤਾ' ਹੈ। ਕ੍ਰਿਤ ਦਾ ਅਰਥ ਕੰਮ ਵੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਧਾਤੂ 'ਕ੍ਰ' ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਿਰਤੀ, ਕਰਮ, ਕਰਨਾ, ਕਿਰਿਆ, ਕਰੈ, ਵਿਕਰੀ, ਕਾਰਾ, ਕਰਤੂਤ, ਕਾਰਨਾਮਾ ਆਦਿ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਸ਼ਬਦ ਇਸ ਧਾਤੂ ਤੋਂ ਬਣੇ ਹਨ। ਵਰਤਮਾਨ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਅਰਥ 'ਜੋ ਕੀਤਾ' ਹੈ ਪਰ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਅਰਥ (ਜਿਸ ਨੇ ਰਾਖਸ਼ ਕੁਲ ਦਾ) ਨਾਸ ਕੀਤਾ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ਼ਾਰਾ ਯੁਧ ਦੇਵਤਾ 'ਕਾਰਤਿਕੇਯ' ਵੱਲ ਹੈ। ਇਕ ਹੋਰ ਵਿਆਖਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਛੇ ਕ੍ਰਿਤਕਾਵਾਂ 'ਕਾਰਤਿਕੇਯ' ਦੀ ਵਿਭਿੰਨ ਪੱਧਰਾਂ 'ਤੇ ਆਤਮਿਕ ਸ਼ੁਧੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਨਿਰਣਾ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਕਿਹੜਾ ਧਾਤੂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਸੰਜੋਗ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇ ਬਾਰਾਮਾਹਾਂ ਵਿਚ ਕੱਤਕ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੀ ਤੁਕ ਵਿਚ 'ਕਿਰਤ'ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਦੀ ਤੁਕ ਵਿਚ 'ਕਰਮ',

ਕਤਿਕ ਕਰਮ ਕਮਾਵਣੇ
ਦੋਸੁ ਨ ਕਾਹੂ ਜੋਗੁ॥
ਪਰਮੇਸਰ ਤੇ ਭੁਲਿਆ
ਵਿਆਪਨਿ ਸਭੇ ਰੋਗ॥

ਤਾਂਤਰਿਕ ਬਾਬੇ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਤੋਂ ਜਾਰੀ)

ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਬਾਬਾ ਜੰਮ ਪਿਆ ਤਾਂ ਫਿਰ ਮੈਂ ਦੁਬਾਰਾ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਲਵਾਂਗਾ।...ਨਾਲੇ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਇਕ ਬਾਬਾ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਦੱਸ ਦਿਓ ਜਿਹੜਾ ਅੱਜ ਦੇ ਜਾਬਰ ਬਾਬਰਾਂ, ਗਰੀਬਾਂ ਦਾ ਲਹੂ ਪੀਣੇ ਮਲਕ ਭਾਗੋਆਂ, ਲੁਟੇਰੇ, ਮੱਕਾਰ ਤੇ ਮੀਸਣੇ ਸੱਜਣ ਠੱਗਾਂ, ਹੰਕਾਰੀ ਵਲੀ ਕੰਧਾਰੀਆਂ ਤੇ ਆਦਮ ਖੋਰ ਕੌਡੇ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਅਖੌਤੀ ਪਾਖੰਡੀ ਧਰਮ ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਘਰੀਂ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਜ ਉਧੇੜਦਾ ਹੋਵੇ। ਕੋਈ ਇਕ ਬਾਬਾ ਦੱਸੋ ਜੋ ਹੱਥੀਂ ਕਿਰਤ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਪੰਜ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਪਾਲਦਾ ਹੋਵੇ।...ਅਸੀਂ ਅਗਿਆਨੀ ਹਾਂ ਅਤੇ ਅਗਿਆਨੀ ਹੀ ਬਣੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਲਈ ਤਾਂਤਰਿਕਾਂ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ ਸਾਮਰਾਜ ਕਾਇਮ ਰਹੇਗਾ।"

ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਜੀ ਦਾ ਸਲੋਕ ਹੈ,
ਫਰੀਦਾ ਕੂਕੇਦਿਆਂ ਚਾਂਗੇਦਿਆਂ
ਮਤੀ ਦੇਂਦਿਆਂ ਨਿਤ॥
ਜੋ ਸੈਤਾਨਿ ਵੰਞਾਇਆ
ਸੇ ਕਿਤ ਫੇਰਹਿ ਚਿਤ॥

ਪਾਸ਼ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ

(ਸਫਾ 23 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਸਮੇਤ। ਜਸਵੰਤ ਨੇ ਮੀਸ਼ੇ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਪਾਸ਼ ਨੂੰ ਦੱਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਕਵਿਤਾ ਪਾਠ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੀ ਏ। ਪਾਸ਼ ਨੂੰ ਸ਼ਰਾਰਤ ਸੁੱਝੀ। ਉਹਨੇ ਕਾਗਜ਼ 'ਤੇ ਗਜ਼ਲਨੁਮਾ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖ ਕੇ ਲਖਵਿੰਦਰ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਲਈ ਫੜਾਈ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਸਤਰਾਂ ਸਨ,

ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੱਛੀ-ਮੁਰਗਾ
ਮਹਿੰਗੀ ਵਿਸਕੀ ਨਾਲ ਖੁਆਇਆ।
ਦੇਖ ਲੈ ਉਸੇ ਮੀਸ਼ੇ ਤੈਨੂੰ,
ਚਾਹ ਦਾ ਕੱਪ ਨਾ ਪਿਆਇਆ।

ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਹੈਰਾਨ ਹੋਇਆ ਦੇਖੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ! ਵਿਚੋਂ ਉਹ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ। ਉਂਜ ਪਾਸ਼ ਬਾਰੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸੀ ਕਿ ਕਿਤੇ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਰਾਤੀਂ ਘਰ ਜ਼ਰੂਰ ਪਰਤਦਾ ਪਰ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਾਲੇ ਦੋਸਤਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜੇ ਉਹ ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਰਾਤ ਠਹਿਰਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਜਸਵੰਤ ਖਟਕੜ ਕੋਲ ਮੰਗੂਵਾਲ ਹੀ ਸੀ ਜਿਥੇ ਅਸੀਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਰਾਤਾਂ ਇਕੱਠਿਆਂ ਗੁਜ਼ਾਰੀਆਂ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਭਰਵਾਂ ਸੰਗ ਸਾਥ ਮਾਣਿਆ।

ਯਾਦਾਂ ਦਾ ਸਿਲਸਿਆ ਬੜਾ ਲੰਮਾ ਹੈ। ਮਾਸਟਰ ਧਰਮਪਾਲ, ਜਸਵੰਤ ਖਟਕੜ, ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸੰਧੂ ਜਿਹੇ ਉਹਦੇ ਬੇਲੀ ਕਿੰਨੀਆਂ ਹੀ ਯਾਦਾਂ ਸਾਂਭੀ ਬੈਠੇ ਹਨ।

ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਆਉਣ ਬਾਅਦ ਉਹ ਪਾਰਟੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਨਕਸਲੀ ਗਰੁਪ ਦੀਆਂ ਬੰਦਸ਼ਾਂ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਟਰਾਟਸਕੀ ਵੀ ਨਿੱਠ ਕੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਪਰ ਨਾਗੀਰੈਡੀ ਗਰੁਪ ਦੇ ਇਕ-ਦੋ ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਉਸ ਉਪਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਰਿਹਾ। ਗਾਹੇ-ਬਗਾਹੇ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਵੀ ਕਰਦਾ। ਅੱਜ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਬੰਦੇ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਰਗੇ ਨਵੇਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼, ਪਾਸ਼ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਜਾਇਦਾਦ ਸਮਝਦੇ ਫਿਰਨ, ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਬਣਿਆ ਉਹਦੇ ਨੁਕਸ ਲੱਭਦਾ ਫਿਰੇ ਜਾਂ ਕੋਈ ਪਰਿਵਾਰਵਾਦੀ ਉਸ ਉਪਰ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਜਤਾਉਂਦਾ ਫਿਰੇ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੌੜੀ ਬਣਾ ਕੇ ਕੋਈ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਸ਼ੁੱਧ ਇਨਕਲਾਬੀ ਕਵੀ ਮੰਨਦਾ ਫਿਰੇ, ਪਰ ਪਾਸ਼ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਮਾਂ ਅਤੇ ਜਿਸ ਧਮਾਕੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਆਮਦ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਧੁਨੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਦੀ ਕਾਵਾਂਰੌਲੀ ਤੇ ਕੁੱਕੜਖੋਹੀ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਅਗਾਂਹ ਫਿਜ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਗੂੰਜ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਗੂੰਜਦੀਆਂ ਰਹਿਣਗੀਆਂ। ਅਗਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਨੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ, ਟਰੱਸਟਾਂ ਤੇ ਗਰੁਪਾਂ ਦੀ ਸੌੜੀ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲੋਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੇਰਾ ਯਕੀਨ ਹੈ।

ਕਿਥੇ ਦੁਨੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਦੱਸਦਾ ਏ ਭੇਤ?

(ਸਫਾ 21 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਕਿਸੇ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ।

ਜ਼ੁਲੈਖਾਂ ਨੇ ਗੈਸ ਦੇ ਦੋ ਚੁੱਲ੍ਹਿਆਂ 'ਤੇ ਵੱਡੇ ਪਤੀਲ ਰੱਖ ਕੇ ਇਮਾਮ-ਉਦ-ਦੀਨ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਦਾ ਮਾਸ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਪਾ ਕੇ ਵਿਚ ਲੂਣ ਤੇ ਹਲਦੀ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੀ। ਹਾਲੇ ਮਾਸ ਨੂੰ ਮਾੜਾ ਮੋਟਾ ਹੀ ਸੇਕ ਲੱਗਾ ਸੀ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਆ ਗਈ। ਪੰਦਰਾਂ-ਵੀਹ ਮਿੰਟ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਉਣ ਪਿੱਛੋਂ ਜਦੋਂ ਜ਼ੁਲੈਖਾਂ ਨੇ ਬੂਹਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਦੋ ਪਤੀਲਿਆਂ 'ਚ ਮਾਸ ਰਿੱਝਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਬਦਬੂ ਇੰਨੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਿ ਨੱਕ ਨਹੀਂ ਦੇ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਬੇਖੌਫ ਜ਼ੁਲੈਖਾਂ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਆਖ ਰਹੀ ਸੀ, "ਗੋਸ਼ਤ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਲਗਦੈ ਬਿਗੜ ਗਿਐ।"

ਪਤੀਲੇ 'ਚ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਥ ਰਿੱਝਦਾ ਦੇਖ ਕੇ ਥਾਣੇਦਾਰ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਹੈਡਕੁਆਰਟਰ ਸੂਚਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਗਲੇ ਅੱਧੇ ਘੰਟੇ ਵਿਚ ਮੁਹੱਲਾ ਪੁਲਿਸ ਛਾਉਣੀ 'ਚ ਬਦਲ ਗਿਆ।

ਸ਼ਹਿਬਾਜ਼ ਤੇ ਅਬਦੁੱਲ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਥਥਲਾਉਣ ਲੱਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਉਹ ਕੁਝ ਬੋਲਦੇ, ਜ਼ੁਲੈਖਾਂ ਬੋਲ ਪਈ, ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਨ ਨਹੀਂ ਸੀ, "ਇਹ ਮੇਰੇ ਖਾਵੰਦ ਦਾ ਮਾਸ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਰਿੰਨ੍ਹ ਰਹੀ ਹਾਂ।" ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਇਮਾਮ-ਉਦ-ਦੀਨ ਦੀ ਖੋਪਰੀ ਵੀ ਟਰੰਕ 'ਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਫੜਾ ਦਿੱਤੀ।

"ਮੈਨੂੰ ਲੈ ਚੱਲੋ, ਮੈਂ ਥਾਣੇ ਜਾ ਕੇ ਸਭ ਕੁਝ ਦੱਸਾਂਗੀ।"

...ਤੇ ਜੋ ਜ਼ੁਲੈਖਾਂ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਕਿਹਾ, ਉਹ ਹੋਰ ਵੀ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਉਹਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਸੀ-ਇਹ ਆਪਣੀ ਧੀ ਨਾਲ ਖੇਹ ਖਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਇਸੇ ਲਈ ਮੈਂ ਹੀ ਇਹਦੇ ਟੁਕੜੇ ਕਰਵਾਏ ਹਨ, ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਪ੍ਰੇਮ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਵੀ ਸਮਝ ਗਈ ਸੀ।

ਉਧਰ ਧੀ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਨਾਲ ਕਾਜ਼ੀ ਪਿਘਲ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਧੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਨਹੀਂ, ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਮੈਨੂੰ ਗਲਤ ਪਾਸੇ ਤੋਰ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪ ਗਲਤ ਰਾਹ ਤੁਰੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਬਾਪ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਰਾਹ ਤੋਂ ਰੋਕ ਰਿਹਾ ਸੀ।"

ਤੇ ਇਹ ਅਬਦੁੱਲ ਤੇ ਜ਼ੁਲੈਖਾਂ ਹੁਣੇ ਹੀ ਫਾਹੇ ਲੱਗ ਕੇ ਹਟੇ ਹਨ।

ਸੱਚੀਂ! ਕਾਮ ਦਾ ਲਾਂਬੂ ਸਭ ਕੁਝ ਫਨਾਹ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਸੰਪਾਦਕ ਦੀ ਡਾਕ

'ਬੂਰਮਾਜਰੇ ਵਾਲਾ ਬਾਈ ਗੁਰਮੇਲ' ਨੇ ਉਭਾਰੀਆਂ ਯਾਦਾਂ

ਪਿਆਰੇ ਅਮੋਲਕ ਜੀ,

12 ਸਤੰਬਰ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ "ਬੂਰਮਾਜਰੇ ਵਾਲੇ ਬਾਈ ਗੁਰਮੇਲ" ਵਾਲਾ ਲੇਖ ਛਾਪ ਕੇ ਤੁਸੀਂ 30-35 ਸਾਲ ਪੁਰਾਣਾ ਇਤਿਹਾਸ ਮੁੜ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਕਈ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਇਕ ਦੀ ਯਾਦ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਵੀ ਵਸੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਅੱਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਇਸ ਫਾਨੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹਨ ਪਰ ਲੇਖ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਉਵੇਂ ਹੀ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜ੍ਹੇ ਲਗਦੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੱਚਰ ਸੰਨ 1963-64 ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਅੰਬਾਲੇ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮਹਿਕਮੇ ਵਲੋਂ ਹਿੰਦੀ ਟੈਲੀਗਰਾਫੀ ਦਾ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹੋਂ ਅੰਬਾਲੇ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸਾਂ। ਨੌਕਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਮੈਂ ਗਿਆਨੀ ਕਰ ਕੇ ਬੀ ਏ ਬਾਈ ਪਾਰਟਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸਾਂ।

ਸੱਚਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਕ ਅਧੂਰੀ ਜਿਹੀ ਕੋਠੀ ਵਿਚ ਹਰਦੇਵ ਵਿਸਮਿਕ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਗਲੋਬਲ ਅਕੈਡਮੀ ਕਰਕੇ ਇਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕਾਲਜ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਹ ਤੀਹ ਕੁ ਸਾਲ ਦੇ ਪਤਲੇ ਜਿਹੇ ਜੀਨਧਾਰੀ ਰੋਮਾਂਟਿਕ ਨੌਜਵਾਨ ਸਨ। ਪਗੜੀ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦੇ ਸਟਾਈਲ ਅਤੇ ਕੱਟੀ ਦਾਹੜੀ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਤੋਂ ਉਹ ਪੂਰੇ ਜੱਟ ਲਗਦੇ ਸਨ ਪਰ ਬੋਲੀ ਤੋਂ ਭਾਪੇ। ਉਹ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਪਾਨ ਖਾਂਦੇ ਤੇ ਵੰਨ ਸੁਵੰਨੇ ਅਖਬਾਰ ਰਸਾਲੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਕਲਾਸ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਦੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਬੱਸ ਅਖਬਾਰੀ ਖਬਰਾਂ ਤੇ ਹੀ ਤਬਸਰਾ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਬਿਆਨੋ-ਬਖਿਆਨ ਵਿਚ ਇੰਨੇ ਮਾਹਿਰ ਕਿ ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਬੁੱਤਾ ਸਾਰੀ ਰਖਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਅਮਰੀਕੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਨੇਡੀ ਦਾ ਤਾਜ਼ਾ ਤਾਜ਼ਾ ਕਤਲ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਈ ਦਿਨ ਇਸ ਕਤਲ ਦੀਆਂ ਗੁੱਥੀਆਂ ਬਾਰੇ ਹੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਰਖੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਦੋ ਹੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਨ, ਇਕ ਮੈਂ ਤੇ ਇਕ ਕਿਸੇ ਮਾੜੇ ਜਿਹੇ ਫੌਜੀ ਦੀ ਨਵ-ਵਿਆਹੁਤਾ ਪਤਨੀ ਰਜਨੀ। ਦੋ ਕੁ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਦ ਵਿਸਮਿਕ ਸਾਹਿਬ ਅਚਨਚੇਤ ਗਾਇਬ ਹੋ ਗਏ। ਪਤਾ ਲਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸ਼ਹਿਰ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ।

1977 ਵਿਚ ਮੈਂ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਪੁਲੀਟਿਕਲ ਸਾਇੰਸ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਐਮ ਫਿਲ ਕਰਨ ਲਈ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਉਥੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਅਧਿਆਪਕ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ 'ਤੇ ਖੋਜ ਪੱਤਰ ਲਿਖਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਖਾਤਰ ਮੈਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਲੀਡਰਾਂ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਸਨ। ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਚੇਅਰ ਦੇ ਮੁਖੀ ਪ੍ਰੋ. ਵਿਸ਼ਵਾਨਾਥ ਤਿਵਾੜੀ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰੂਟਾ ਦੇ ਸਿਰਕੱਢ ਨੇਤਾ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਅਰੰਭਿਆ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਪਸ਼ਟ, ਬੇ-ਤਕਲੁਫ਼ ਤੇ ਬੇਧੜਕ ਵਿਅਕਤੀ ਸਨ। ਲੰਮੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਉਪਰੰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫ਼ਖ਼ਰ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, "ਮੇਰਾ ਦਫਤਰ ਭਾਨਮਤੀ ਦਾ ਕੁਨਬਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਬੈਠਦੇ ਹਨ ਪਰ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਇਕ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਾਂਗ ਹਾਂ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਸੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੇਰਾ ਸਾਰਾ ਡਿਜ਼ਰਟੇਸ਼ਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ।

ਉਥੇ ਹੀ ਮੇਰੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਿੱਠੇ ਸੁਭਾਅ ਵਾਲੇ ਪਰ ਘਟ-ਬੋਲੜੇ ਸਟੈਨੋ ਹਰਸਿਮਰਨ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਕਰਵਾਈ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰਾ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਵੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪ੍ਰੋ. ਤਿਵਾੜੀ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਡਿਜ਼ਰਟੇਸ਼ਨ ਵੀ ਉਸ ਤੋਂ ਹੀ ਟਾਈਪ ਕਰਵਾਵਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇਕ ਕੁਸ਼ਲ ਟਾਈਪਿਸਟ ਸੀ। ਪ੍ਰੋ. ਤਿਵਾੜੀ ਦੀ ਗੱਲ ਸੱਚੀ ਨਿਕਲੀ ਜਦੋਂ ਹਰਸਿਮਰਨ ਸਿੰਘ ਰਾਤੋ ਰਾਤ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਦਾ ਆਗੂ ਬਣ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਅਫਵਾਹ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਕੰਮ ਵਿਚ ਡਾ. ਤਿਵਾੜੀ ਨੇ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹਰਸਿਮਰਨ ਵਿਚਕਾਰ ਲਿੰਕ ਵਜੋਂ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਸੀ। ਪਿਛੋਂ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਹਰਸਿਮਰਨ ਸਿੰਘ ਰੂ-ਪੋਸ਼ ਰਿਹਾ ਪਰ ਹੁਣ ਤੁਹਾਡੇ ਲੇਖ ਤੋਂ ਜਾਣ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਕਿ ਉਹ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਹਾਂ! ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰੋ. ਤਿਵਾੜੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਦਰਮਿਆਨੇ ਕੱਦ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਨਾਲ ਮਿਲਾਇਆ। ਮਤੰਗਾ ਪਛਾਣ ਕੇ ਮੈਂ ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ ਚੀਕਿਆ, "ਵਿਸਮਿਕ ਸਾਹਿਬ!" ਪ੍ਰੋ. ਤਿਵਾੜੀ ਕਹਿਣ ਲਗੇ, "ਵਿਸਮਿਕ ਸਾਹਿਬ ਨਹੀਂ ਇਹ ਸੱਚਰ ਸਾਹਿਬ ਹਨ।" ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਮੇਰਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ, ਪ੍ਰੋ. ਸੱਚਰ ਬੋਲੇ, "ਤੁਸੀਂ ਠੀਕ ਕਹਿੰਦੇ ਓ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਹਿਚਾਣ ਲਿਆ ਹੈ। ਵਿਸਮਿਕ ਮੇਰਾ ਤਖੱਲਸ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।" ਸਾਡੀ ਪੁਰਾਣੀ ਜਾਣ ਪਹਿਚਾਣ ਵੇਖ ਕੇ ਪ੍ਰੋ. ਤਿਵਾੜੀ ਚਲੇ ਗਏ ਤੇ ਅਸੀਂ ਘੰਟਾ ਭਰ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਰਜਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਚਲੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੱਸ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਅੰਬਾਲੇ ਦੀਆਂ ਸਭ ਚੀਜ਼ਾਂ ਅੰਬਾਲੇ ਹੀ ਛੱਡ ਆਏ ਸਨ।

ਭੂਸ਼ਨ ਧਿਆਨਪੁਰੀ ਮੈਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਜੁਲਾਈ 1982 ਵਿਚ ਮਿਲਿਆ। ਉਹ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਗੌਰਮਿੰਟ ਕਾਲਜ ਰੋਪੜ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਾਡੇ 15-20 ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੇ ਟੋਲੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਆਦਤ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਅੱਧੇ ਜਣੇ ਨੂੰ ਨਵੇਕਲਾ ਕੱਢ ਲੈਂਦਾ ਤੇ ਬੁਕਲ ਵਿਚ ਭੇਲੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਭੰਨ ਭੰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਹਸਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੀ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਨਾਲ ਆਪ ਹੱਸੀ ਜਾਂਦਾ। ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਹੱਕ ਪਈ ਜਾਂਦੀ ਤੇ ਛਾਤੀ ਵਿਚ ਦਮੇ ਦੀ ਖਾਂਸੀ ਬੋਲੀ ਜਾਂਦੀ। ਉਹ ਚੇਨ ਸਮੋਕਰ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਉਸ ਨਾਲ ਕਦੇ ਨਹੀ ਸੀ ਬਣੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਗਰਟ ਪੀਣ ਤੋਂ ਕਈ ਵਾਰ ਤਾੜਿਆ। ਪਰ ਉਹ ਹੱਸ ਕੇ ਗੱਲ ਗੁਆ ਦਿੰਦਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਸਾਂ। ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਚੰਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਹਰਭਜਨ ਹਲਵਾਰਵੀ ਸਕੱਤਰ। ਡਾ. ਗੁਰਬਚਨ, ਗੁਰਦੇਵ ਚੌਹਾਨ, ਮੋਹਨ ਭੰਡਾਰੀ ਤੇ ਡਾ. ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ (ਐਡੀਟਰ ਦੇਸ ਸੇਵਕ) ਸਮੇਤ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰ ਇਸ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੁੰਦੇ। ਉਸੇ ਸਾਲ ਭੂਸ਼ਨ ਧਿਆਨਪੁਰੀ ਨੇ ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਛਾਪੀ ਸੀ 'ਸਿਰਜਣਧਾਰਾ'। ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਨੇ ਇਸ ਕਿਤਾਬ 'ਤੇ ਗੋਸ਼ਟੀ ਕਰਵਾਉਣੀ ਚਾਹੀ। ਹਰਭਜਨ ਹਲਵਾਰਵੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਇਕ ਕਾਪੀ ਦੇ ਕੇ ਪੇਪਰ ਲਿਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਉਸ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਲਗਿਆ ਜਿਸ ਦੀ ਸਰਾਹਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪੇਪਰ ਵਿਚ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਖੁਲ੍ਹ ਕੇ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ। ਭੂਸ਼ਨ ਨੇ ਹਲਵਾਰਵੀ ਕੋਲ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜੇ ਇਹ ਪਰਚਾ ਪੜ੍ਹੇਗਾ ਤਾਂ ਬਿਹਤਰ ਹੈ ਗੋਸ਼ਟੀ ਨਾ ਹੀ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇ। ਹਲਵਾਰਵੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਇਕ ਸਿਆਣੇ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਆਲੋਚਨਾ ਤੋਂ ਡਰਨਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਪਰਚਾ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਥਾਂ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਾਂ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਦੀ ਕੁੜਿਤਣ ਘਟ ਜਾਵੇ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਮੰਨ ਗਿਆ ਪਰ ਉਸ ਦਿਨ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਭੂਸ਼ਨ ਨਾ ਆਇਆ। ਲਿਹਾਜ਼ਾ ਉਸ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਤੇ ਗੋਸ਼ਟੀ ਰੱਦ ਕਰਨੀ ਪਈ। ਉਸ ਦੀ ਉਹ ਕਿਤਾਬ ਤੇ ਉਹ ਲਿਖਤ ਪੇਪਰ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਅੱਜ ਵੀ ਕਿਤੇ ਪਏ ਹੋਏ ਹਨ।

ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਭੂਸ਼ਨ ਵਿਚ ਵਿਅੰਗਕਲਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਵਿਚ ਛਪਦੇ ਰਸੀਦੀ ਟਿਕਟ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਲੜੀ-ਵਾਰ ਲੇਖ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਾਲ ਪੜਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

-ਡਾ. ਗੋਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਮਰਾਓ
ਫੋਨ: 408-991-4249

'ਵੈਲ ਲੱਗ ਗਿਐ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ'

ਪਿਆਰੇ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ,

ਐਤਕੀਂ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ 'ਤੇ ਨਾ ਆ ਸਕਣ ਕਾਰਨ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ ਪਰ ਮੈਂ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਰਾਹੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤੇ ਹੋਰ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਪੜ੍ਹਦਾ ਰਹਿੰਨਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਇਹ ਪਰਚਾ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਵੈਲ ਈ ਲੱਗ ਗਿਆ ਸਮਝੋ! ਸਿਹਤ ਪੱਖੋਂ ਢਿੱਲੇ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜਿੰਨੀ ਹਿੰਮਤ ਤੇ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਮਿਆਰੀ ਪਰਚਾ ਬਣਾਇਐ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਨੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਸਾਹਿਤਕ ਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ-ਬੜਾ ਕੁਝ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਿਹੈ। ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੀ ਲੇਖ ਲੜੀ ਬੜੀ ਮੌਕੇ ਉਤੇ ਛਾਪੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੇਖਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੀ ਰੂਹ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਪਾਉਣਾ ਹੈ। ਵਰਿਆਮ ਸੰਧੂ ਦੀ ਲਿਖਤ ਕਿਸੇ ਸਿਫ਼ਤ ਦੀ ਮੁਥਾਜ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਸਿਰਮੌਰ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਹੈ। ਉਹਦਾ ਇਸ ਪਰਚੇ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਛਪਣਾ ਪਰਚੇ ਨੂੰ ਚਾਰ ਚੰਨ ਲਾਉਣਾ ਹੈ। ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਤੇ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਸੋਨੇ 'ਤੇ ਸੁਹਾਗਾ ਹਨ। ਪ੍ਰੋ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ ਦੇ ਕਿਆ ਕਹਿਣੇ!

'ਸਿੱਖ ਕੌਮ: ਹਸਤੀ ਤੇ ਹੋਣੀ' ਬਾਰੇ ਡਾ. ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲੇਖ ਲੜੀ ਚੰਗੀ ਰਹੀ ਤੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਵਿਚਾਰ ਜਾਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲੇ। ਐਤਕੀਂ ਜਸਟਿਸ ਸੱਯਦ ਆਸਫ਼ ਸ਼ਾਹਕਾਰ ਦਾ ਲੇਖ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਫਰੋਲਦਿਆਂ ਕਮਾਲਾਂ ਕਰੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹਨੂੰ ਸੁਝਾਅ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਲੇਖਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਬੀੜਨ ਦਾ ਬੀੜਾ ਵੀ ਚੁੱਕੇ। ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਵਾਲੇ ਲੇਖਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਈ ਪੁਰਾਣੇ ਯਾਰ ਬੇਲੀ ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਯਾਦ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੇ। ਸੁਖਦੇਵ, ਨਹਿਰੂ, ਬਲਜੀਤ ਤੇ ਜਗਰਾਜ ਜਿਹੜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਜਮਾਤੀ ਰਹੇ ਸਾਡੇ ਢੁੱਡੀਕੇ ਕਾਲਜ ਦੇ ਹੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਨ। ਹਰਭਜਨ ਹਲਵਾਰਵੀ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਮਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨਾ ਚੰਗਾ ਲੱਗਾ। ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਸਵੈਜੀਵਨੀ ਲਿਖਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਵੀ ਕਰੋ।

ਜਤਿੰਦਰ ਪੰਨੂੰ ਦਾ ਸਿਆਸਤ ਬਾਰੇ ਤੇ ਸਵਰਨ ਟਹਿਣੇ ਦਾ ਗਾਇਕੀ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਰੀਝ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀਦੈ। ਅਸ਼ੋਕ ਕਿਤੇ ਸੱਚੀਂ ਤਾਂ ਨੀ 'ਭੌਰਾ' ਹੋ ਗਿਆ? ਅਸ਼ੋਕ ਨੂੰ ਕਹਾਂਗਾ, ਵੀਰ ਮੇਰਿਆ, ਐਡੀ ਛੇਤੀ ਨੀ ਮੈਦਾਨ ਛੱਡੀਦਾ। ਸਾਡੇ ਵੱਲ ਈ ਦੇਖ ਲੈ, ਅਜੇ ਵੀ ਕੌਡੀ ਪਾਈ ਜਾਨੇ ਆਂ। ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ ਦਾ ਕਾਲਮ ਬੜਾ ਜਾਨਦਾਰ ਹੈ ਤੇ ਮੇਜਰ ਕੁਲਾਰ ਵੀ ਕਮਾਲ ਹੈ। ਦਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਜਨਾਲਾ ਦਾ ਲਿਖਿਆ 'ਇਕ ਮਨੋਰੋਗੀ ਦਾ ਖ਼ੁਦਕਸ਼ੀ ਨੋਟ' ਮੈਂ ਮੁੜ ਮੁੜ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਇਆ ਹਾਂ। ਲੇਖਕ ਦੇ ਭਰਾ ਦਾ ਦੁੱਖ ਤਾਂ ਸਭ ਨੂੰ ਹੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੁੱਖ ਨੂੰ ਜੋ ਜ਼ੁਬਾਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਬੇਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਦਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲਗਾਤਾਰ ਲਿਖੇ। ਉਹਦੀ ਕਲਮ ਵਿਚ ਬੜੀ ਜਾਨ ਹੈ। ਸ਼ੈਰੀ ਸੰਧੂ ਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਰੋਮਾਣੇ ਹੋਰੀਂ ਮਹੀਨੇ 'ਚ ਇਕ ਵਾਰ ਹੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲੁਆ ਦਿਆ ਕਰਨ ਤਾਂ ਰੰਗ ਬੱਝ ਜਾਣ। ਆਉਂਦੇ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਤੀਜਾ ਵਰਲਡ ਕੱਪ ਹੋ ਰਿਹੈ। ਕਬੱਡੀ ਨੂੰ ਡੋਪਿੰਗ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਚੰਬੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਵਿਚ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਚਰਚਾ ਛੇੜਨੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਮੁੱਢਲਾ ਆਰਟੀਕਲ ਲਿਖ ਭੇਜਾਂਗਾ।

-ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ, ਟੋਰਾਂਟੋ

ਮਹਿਬੂਬ ਬਾਰੇ ਡਾ. ਗੁਰਤਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ ਬਿਲਕੁਲ ਸਹੀ

ਸੰਪਾਦਕ ਜੀ,

20 ਅਕਤੂਬਰ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਡਾ. ਗੁਰਤਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮਰਹੂਮ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿਬੂਬ ਬਾਰੇ ਜੋ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਹੀ ਹੈ। ਮਹਿਬੂਬ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਣਾ ਇੱਕ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਵੱਖਰਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਪਰ ਮਹਿਬੂਬ ਸਾਹਿਬ ਇੱਕ ਫ਼ਕੀਰਾਨਾ ਤਬੀਅਤ ਦੇ ਮਾਲਕ, ਪੜ੍ਹੇ ਅਤੇ ਗੁੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਸਨ। ਮੇਰੇ ਸਮਕਾਲੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਉਹ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਦੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਤਿਕਾਰਤ ਵਿਦਵਾਨ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਲਈ ਕਿਸੇ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੋ ਲਿਖਿਆ, ਆਪਣੇ ਸੱਚੇ ਦਿਲੋਂ ਲਿਖਿਆ, ਮਨ ਦੀਆਂ ਡੂੰਘਾਈਆਂ ਵਿਚੋਂ ਲਿਖਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖਤਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਣਾ ਕਿਸੇ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਾਤੀ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਉਹ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀ 'ਕਥਾਕਾਰ' ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਤਕਰੀਰ ਦੀ ਖਬਰ ਪੜ੍ਹੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਰਦਾਰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 'ਸ਼ਹੀਦ-ਏ-ਆਜ਼ਮ' ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਕਿੰਤੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੁਲਕ ਕਿਸੇ ਧਰਮ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜਦੋਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ 'ਖੁਰਾਸਾਨ ਖਸਮਾਨਾ ਕੀਆ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਡਰਾਇਆ' ਤਾਂ ਕੀ ਉਹ ਸਰਬਤ ਦਾ ਭਲਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ? ਜਾਂ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਵਾਸਤੇ ਦਰਦ ਨਹੀਂ ਸੀ? ਕੀ ਸੀ ਉਹ ਜਿਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰੱਬ ਨੂੰ ਵੀ ਉਲਾਂਭਾ ਦਿੱਤਾ? ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਅੱਗੇ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ, 'ਮੁਸਮਾਨੀਆ ਪੜਹਿ ਕਤੇਬਾ ਕਸਟ ਮਹਿ ਕਰਹਿ ਖੁਦਾਇ ਵੇ ਲਾਲੋ॥ ਜਾਤਿ ਸਨਾਤੀ ਹੋਰਿ ਹਿਦਵਾਣੀਆ ਏਹਿ ਭੀ ਲੇਖੈ ਲਾਇ ਵੇ ਲਾਲੋ॥' ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਨੂੰ, ਉਸ ਦੀ ਚੇਤੰਨਤਾ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵਿਸ਼ਾਲ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਬਖਸ਼ਦੀ ਹੈ। ਸੌੜੀ ਸੋਚ ਤਾਂ 'ਕੂੜੈ ਪਾਲਿ' ਹੈ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇੱਕ ਅਹਿਦ ਲਈ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਿੱਤੀ। ਅਹਿਦ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਖਾਤਰ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸਿਰ ਵਾਰ ਦੇਣਾ ਹੀ ਤਾਂ ਸ਼ਹਾਦਤ ਹੈ, ਇਹੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਮਰਨਾ ਕੋਈ ਛੋਟਾ ਕਾਜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹੀ ਤਾਂ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮੀ ਤੋਂ ਅਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਜੂਝਣਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਜਾਨ ਦੇਣੀ ਕੋਈ ਸਵਾਰਥੀ ਕਰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਮੰਗਣਾ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਰਦਾਰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਤਾਂ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਵਿਗੜਦਾ ਸਾਡੀ ਸੋਚ ਹੀ ਤੰਗ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਇੱਕ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਰੋਤ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਦਾ ਬੱਚਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬੱਚੇ ਦੀ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਪੈ ਗਈ। ਆਖਰ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ ਰਾਹ ਤਾਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨੇ ਹੀ ਸਿਖਾਇਆ ਹੈ। ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦਾ ਅਦੇਸ਼ ਹੈ, ਗੁਰਿ ਕਹਿਆ ਸਾ ਕਾਰ ਕਮਾਵਹੁ॥ ਗੁਰ ਕੀ ਕਰਣੀ ਕਾਹੇ ਧਾਵਹੁ॥ (ਪੰਨਾ 933)

ਬੀਬੀ ਸੁਖਨਿੰਦਰ ਕੌਰ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਨੇ 'ਮੇਰਾ ਵਸਦਾ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬ' ਲੇਖ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਵਾਪਰੀ ਘਟਨਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸਾਫ-ਸੁਥਰਾ ਰਾਜ-ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇਣਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਅਤੇ ਮਾਲ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰਹੇ, ਸਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਬੀਬੀ ਸੁਖਨਿੰਦਰ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਸੂਬੇ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਬੱਸਾਂ ਦਾ ਰੁਜ਼ਗਾਰ, ਕੇਬਲ ਟੀ ਵੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਖੋਹਣ 'ਤੇ ਲੱਗੀ ਹੋਵੇ, ਮੇਰਾ ਮਤਲਬ ਜਿਥੇ ਇੱਕ ਹੁਕਮਰਾਨ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਢਿੱਡ ਹੀ ਏਡਾ ਵੱਡਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਜਿਥੋਂ ਦੇ ਆਗੂ ਆਪਣੀਆਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੱਤ ਪੀੜ੍ਹੀਆ ਲਈ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਬਟੋਰਨ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਹੋਣ, ਉਥੋਂ ਦੇ ਨੌਜੁਆਨ ਚੋਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ, ਨਸ਼ੇ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ ਹੋਰ ਕੀ ਕਰਨਗੇ? ਉਥੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਜਾਨ-ਮਾਲ-ਇੱਜ਼ਤ ਕਿਵੇਂ ਸੁਰਖਿਅਤ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ?

ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ ਨੇ ਉਲਾਂਭਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ 'ਸ਼ਰੁਤੀ ਅਗਵਾ ਕਾਂਡ ਬਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਚੁੱਪ ਕਿਉਂ?' ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ, ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਗੁੰਡਾਗਰਦੀ ਤਾਕਤ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਕਾਕੇ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਸੇ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਚੁੱਪ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਲੀਡਰ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ ਤਾਕਤ ਭੋਗਣ ਲਈ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਬੀਬੀ ਜੀ ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਸ਼ੁਕਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਜੀਠਿਆਂ ਅਤੇ ਬਾਦਲ ਕਿਆਂ ਨੇ 'ਸ਼ਰੁਤੀ ਅਗਵਾ ਕਾਂਡ' ਨੂੰ ਵੀ ਕਿਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਲਾ ਦਿੱਤਾ? ਨਹੀਂ ਤਾਂ 'ਪੰਥਕ ਸਰਕਾਰ' ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜੋ ਕੁੱਝ ਵੀ ਮਾੜਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸਭ ਕੇਂਦਰ ਕਰਵਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਨਸ਼ਿਆਂ ਬਾਰੇ ਹੀ ਦੇਖ ਲਵੋ। ਆਮ ਲੋਕ, ਸਮਾਜ-ਸੇਵੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਸਭ ਪਿੱਟ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਛੇਵਾਂ ਦਰਿਆ ਵੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ. ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਹੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਦਲਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਬਾਦਲ ਵਿਚ ਛੇ ਵਿਅਕਤੀ ਹਨ ਜੋ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਜੀਠੀਏ ਅਤੇ ਬਾਦਲਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਨਾਂ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬਾਡਰ ਤੇ ਸਮਗਲਿੰਗ ਰੋਕਣ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮਯਾਬ ਹੈ। ਕੋਈ ਪੁੱਛੇ ਕਿ ਥਾਂ ਥਾਂ ਖੋਖਿਆਂ ਤੋਂ ਤਮਾਕੂ, ਕੈਮਿਸਟਾਂ ਤੋਂ ਨਸ਼ੇ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਤੇ ਟੀਕੇ (ਜੋ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਨੇ ਚੈਕ ਕਰਨੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ) ਅਤੇ ਇੱਕ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਖੋਲ੍ਹੇ ਤਿੰਨ ਤਿੰਨ ਠੇਕਿਆਂ ਤੋਂ ਸ਼ਰਾਬ ਵੀ ਕੀ ਕਾਂਗਰਸੀ ਹੀ ਖਰੀਦਦੇ ਹਨ? ਸੰਗਰੂਰ ਅਤੇ ਬਠਿੰਡਾ ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਤਕਰੀਬਨ 52 ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਨੇ ਰਲ ਕੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਠੇਕੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦੇਣੇ। ਪੰਥਕ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਜਿਸ ਵੀ ਪੰਚਾਇਤ ਨੇ ਠੇਕਾ ਚੁਕਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਤੰਗ ਕੀਤਾ। ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਠੇਕਿਆਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਕਿੰਨੀ ਘੱਟ ਵਿਕਰੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ? ਜਾਂ ਕੀ ਪੰਥਕ ਸਰਕਾਰ ਸ਼ਰਾਬ ਨੂੰ ਨਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੀ? ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਲਈ ਦੋਹਾਂ ਬੀਬੀਆਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ।

-ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ, ਕੈਨੇਡਾ

ਕਾਵਿ-ਕਿਆਰੀ

ਗ਼ਜ਼ਲ

ਜ਼ੁਲਮ ਤਸ਼ੱਦਦ ਜਰਦਾ ਬੰਦਾ।
ਨਾ ਜਿਊਂਦਾ, ਨਾ ਮਰਦਾ ਬੰਦਾ।
ਉਂਜ ਤਾਂ ਬਣਿਆ ਫਿਰਦਾ ਮਾਲਕ,
ਕਿਸ ਮਾਲਕ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਬੰਦਾ।
ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਜੋ ਦਰਸ਼ਕ ਇਥੇ,
ਨਾ ਜਿਤਦਾ, ਨਾ ਹਰਦਾ ਬੰਦਾ।
ਮਾੜੇ ਦੀ ਇਹ ਬਾਤ ਨਾ ਪੁੱਛੇ,
ਤਕੜੇ ਕੋਲੋਂ ਡਰਦਾ ਬੰਦਾ।
ਢਿੱਡ ਕਿਸੇ ਦਾ ਭਰ ਨਾ ਸਕਦਾ,
ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਹੈ ਭਰਦਾ ਬੰਦਾ।
ਬੰਦੇ ਦਾ ਜੇ ਬੰਦਾ ਦਾਰੂ,
ਮਾੜੇ 'ਤੇ ਕਿਉਂ ਵਰ੍ਹਦਾ ਬੰਦਾ।
ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਦਗਾ ਜਿਸ ਕੀਤਾ,
ਮੇਰਾ ਸੀ ਉਹ ਘਰ ਦਾ ਬੰਦਾ।
ਸਰਦਾ ਨਾ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਕੁਝ ਵੀ,
ਉਂਜ ਤਾਂ ਬਣਦਾ ਸਰਦਾ ਬੰਦਾ।
ਠਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਬਸ ਅੰਦਰ ਦੇ,
ਪਾਲੇ ਕੋਲੋਂ ਠਰਦਾ ਬੰਦਾ।
ਪੂਜਾ ਵੀ 'ਤੇ ਲੁੱਟਾਂ ਖੋਹਾਂ,
ਕੀ ਕੀ ਕਾਰੇ ਕਰਦਾ ਬੰਦਾ।
ਸਭ ਕੁਝ ਇਥੇ ਰਹਿ ਜਾਣਾ ਪਰ,
ਮੇਰੀ ਮੇਰੀ ਕਰਦਾ ਬੰਦਾ।
ਕਤਲ ਕਰੇ ਜੋ ਮਾਨਵਤਾ ਦਾ,
ਇਕ ਦਿਨ ਖ਼ੁਦ ਵੀ ਮਰਦਾ ਬੰਦਾ।
ਲਾਲੀ ਨੂੰ ਬਸ ਭਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ,
ਸੀਸ ਤਲੀ 'ਤੇ ਧਰਦਾ ਬੰਦਾ।

-ਲਾਲੀ ਸ਼ਿਕਾਗੋ
ਫੋਨ:847-361-4825

ਮੈਂ ਕਿਸਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦਾ

ਮੈਂ ਕਿਸਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦਾ,
ਖ਼ੁਸ਼ਹਾਲ ਨਹੀਂ ਹਾਂ।
ਹਾਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੁਝ ਚੰਗਾ,
ਸੁਰਤਾਲ ਨਹੀਂ ਹਾਂ।
ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਅੰਨਦਾਤਾ ਕਹਿ,
ਮੈਨੂੰ ਵਡਿਆਉਂਦੇ,
ਮੰਡੀਆਂ ਵਿਚ ਅੰਨ ਰੁਲਦਾ,
ਕੰਗਾਲ ਸਹੀ ਹਾਂ।
ਕਿਹਦਾ ਜੀਅ ਹੈ ਕਰਦਾ,
ਕਰਨ ਨੂੰ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ,
ਰੂਹ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਮੌਤ 'ਚੋਂ,
ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਾਲ ਰਹੀ ਹਾਂ।
ਕੀ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਔਲਾਦ ਨੂੰ,
ਕਿਸਾਨ ਬਣਾਵਾਂਗਾ,
ਰੂਹ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਨਹੀਂ ਨਹੀਂ,
ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਰੀ ਨਾ।
ਐ ਸਰਕਾਰੋ ਸੁਣ ਲਓ,
ਐ ਨੀਤੀਆਂ ਘਾੜੇ,
ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਪੰਨੀਂ,
ਮਿਲਦੇ ਦਾਲ ਦਰੀ ਨਾ।
ਓਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕੋ,
ਜਾਗੋ ਮੌਕਾ ਜਾਗਣ ਦਾ,
ਸੁੱਤਿਆਂ ਚੁੱਗ ਗਏ ਖੇਤ,
ਤੇਰੇ ਰਖਵਾਲ ਨਬੀ ਖਾਂ।

-ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਬੋਦਲਾਂਵਾਲਾ
ਫੋਨ: 360-281-2624

ਇਸ ਅੱਗ ਨੂੰ ਬੁਝਾਉਣਾ ਏ

1947 ਦੇ ਵੰਡਾਰੇ ਦਾ ਦਰਦ ਹੱਡੀਂ ਹੰਢਾਉਣ ਵਾਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਮਰ-ਮੁੱਕ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਲਾ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਪੱਕਾ ਰਚ ਚੁੱਕੇ ਇਸ ਦਰਦ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਅਗਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਰੋਣਹਾਕੇ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਇਹ ਵੰਡ ਵੱਖਰੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਹੈ। ਵੰਡ ਬਾਰੇ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਤੇ ਗੱਲ ਚੱਲਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਪੰਜਾਬੀ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਬੇਹਦ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਕਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਜ਼ਖ਼ਮ ਹੈ ਹੀ ਇੰਨਾ ਭੈੜਾ ਤੇ ਡੂੰਘਾ ਕਿ ਇਹ ਲਗਾਤਾਰ ਰਿਸ ਰਿਹਾ ਹੈ; ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਪਰਲੋ ਤੱਕ ਬੰਦੇ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਜਨਾਬ ਅਨਵਰ ਅਨਾਇਤ ਅੱਲਾ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਇਸ ਅੱਗ ਨੂੰ ਬੁਝਾਉਣਾ ਏ' ਵਿਚ ਇਹ ਦਰਦ ਦੋਹਰਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਖ਼ਿਲਾਫ ਜੋ ਨਫਰਤ ਲਗਾਤਾਰ ਬੀਜੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ 'ਫਸਲ' ਅਗਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਉਤੇ ਥੋੜ੍ਹੀ-ਬਹੁਤ ਤਾਂ ਅਸਰਅੰਦਾਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੀ ਹੈ ਪਰ ਤਸੱਲੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤ ਔਖੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਵੀ ਬੰਦੇ ਦੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਵਾਲੇ ਸੁਨੇਹੇ ਦਾ ਬੀਜ ਪੁੰਗਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਡੋਲਦੇ ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਥਾਂ ਸਿਰ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ 'ਪੰਜਾਬ ਵਸਦਾ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ' ਦੀਆਂ ਹੀ ਬਰਕਤਾਂ ਹਨ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਅਨਵਰ ਅਨਾਇਤ ਅੱਲਾ
ਅਨੁਵਾਦ: ਮਹਿੰਦਰ ਬੇਦੀ, ਜੈਤੋ

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਉਰਦੂ ਕਹਾਣੀ

ਜਿਹੜੀ ਔਰਤ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਣ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਸੀ; ਉਹ, ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗ ਰਹੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਸਤੇ ਮੈਂ ਇੱਥੇ ਆਇਆ ਸਾਂ...ਨਾ ਸੁੰਦਰ-ਸੁਸ਼ੀਲ ਸੀ, ਨਾ ਨਾਜ਼ੁਕ-ਮਲੂਕ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਿਲਣਸਾਰ। ਇਹ ਤਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੀ ਜਾਪਦੀ ਸੀ। ਸਮਾਂ ਕਾਫੀ ਅਗਾਂਹ ਲੰਘ ਆਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਸੜਕਾਂ ਤੇ ਮੁਹੱਲਿਆਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਉਹੋ-ਜਿਹੀ ਹੀ ਸੀ। ਕਦੀ ਇਹ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਸ਼ਹਿਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਇਸ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਖਾਸੀ ਵਧੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਕਈ ਨਵੇਂ-ਨਵੇਂ ਮੁਹੱਲੇ ਤੇ ਬਸਤੀਆਂ ਵਸ ਗਏ ਹੈਨ, ਪਰ ਪੁਰਾਣੇ ਮੁਹੱਲੇ ਜਿਵੇਂ ਦੇ ਤਿਵੇਂ ਸਨ; ਜਿਵੇਂ ਸਮੇਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਵਿਗਾੜਿਆ ਹੋਵੇ।

ਮੈਂ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ 'ਤੇ ਘੰਟੀ ਵਜਾਈ। ਅੰਦਰੋਂ ਫੌਰਨ ਪੈੜ-ਚਾਲ ਸੁਣੀ। ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਉਹ ਔਰਤ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਣ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋਈ...ਤੁੱਥ-ਮੁੱਥ ਜਿਹੀ ਔਰਤ ਜਿਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਉਪਰ ਕੁਰਖ਼ਤੀ ਤੇ ਚਿੜਚਿੜੇਪਨ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਨ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਜ਼ਰਾ ਗੌਰ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਕੁਰਖ਼ਤੀ ਤੇ ਚਿੜਚਿੜਾਹਟ ਗ਼ਾਇਬ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਫਿਰ...।

"ਓ ਤੁਸੀਂ...ਯਾਨਿ ਕਿ ਤੂੰ! ਅਖ਼ਤਰ ਵੀਰ? ਕਦ ਆਇਆ ਏਂ? ਕੀ ਹਾਲ-ਚਾਲ ਨੇ? ਕਿੱਥੇ ਠਹਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਏਂ? 'ਕੱਲਾ ਈ ਆਇਆ ਏਂ...ਭਾਬੀ ਤੇ ਬੱਚੇ ਕਿੱਥੇ ਨੇ?" ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਇੱਕੇ ਸਾਹ ਕਈ ਸਵਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਤੇ ਮੇਰੇ ਜੁਆਬ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਮੇਰਾ ਹੱਥ ਫੜ ਕੇ ਖਿੱਚਦੀ ਹੋਈ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਅੰਦਰ ਲੈ ਤੁਰੀ ਸੀ, "ਆ ਨਾ, ਅੰਦਰ ਲੰਘ ਆ...ਇੱਥੇ ਹੀ ਕਿਉਂ ਖਲੋ ਗਿਐਂ?" ਉਦੋਂ ਹੀ ਅੰਦਰੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ,

"ਮੀਰਾ, ਕੌਣ ਐ? ਨੰਦੂ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ ਕਿ...?"

"ਨਹੀਂ ਮਾਂ...ਕੋਈ ਹੋਰ ਈ ਬੁੱਧੂ ਆਇਐ। ਅੰਦਰ ਆ ਕੇ ਈ ਦੱਸਦੀ ਆਂ।" ਕਹਿੰਦੀ ਹੋਈ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਡਰਾਇੰਗ ਰੂਮ ਵਿਚ ਲੈ ਗਈ। ਉਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਇੰਜ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਅਠੱਤੀ ਵਰ੍ਹੇ ਪੁਰਾਣੀ ਉਹ ਕੰਧ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਸਰਹੱਦ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਵੱਸਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਨਫ਼ਰਤ, ਬੇਪ੍ਰਤੀਤੀ ਤੇ ਈਰਖਾ ਦੀ ਅੱਗ ਬਣ ਕੇ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਕਈ ਮਿੱਤਰਾਂ-ਪਿਆਰਿਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਬਚਪਨ ਦੀ ਸਾਂਝ ਸੀ ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਕਦੀ ਮੇਰੇ ਆਪਣੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ।

ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਨਿੱਘੇ ਸਵਾਗਤ ਦੀ ਆਸ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਕ ਅਰਸਾ ਪਹਿਲਾਂ ਮਹਿਬੂਬ ਦੇ ਖ਼ਤ ਰਾਹੀਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੀਰਾ ਦਾ ਇਕਲੌਤਾ ਭਰਾ ਤੇ ਮੇਰੇ ਬਚਪਨ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਿਆਰਾ ਸਾਥੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ 1965 ਦੀ ਜੰਗ ਵਿਚ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ...ਪਰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਜਦ ਖ਼ਤਮ ਹੋਈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਚੇਚਾ ਇਕ ਦਿਨ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਬਿਤਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲੈ ਲਈ। ਇੱਥੇ ਮੇਰਾ ਬਚਪਨ ਤੇ ਜਵਾਨੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਕਈ ਸਾਲ ਬੀਤੇ ਸਨ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਨਾਲ। ਉਂਜ, ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ ਸਵਾਰ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਮੈਂ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਮੁਹੱਲੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਜਾਵਾਂਗਾ, ਪਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਹੁਰਾਂ ਦੇ ਘਰ ਨਹੀਂ...ਉਥੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਜਦ ਮੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੱਦੀ ਮਕਾਨ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਸਾਰੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਧਰੇ ਧਰਾਏ ਰਹਿ ਗਏ। ਇਹ ਉਹ ਘਰ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮੈਨੂੰ ਅਥਾਹ ਪਿਆਰ ਤੇ ਅਪਣੱਤ ਮਿਲਦੀ ਸੀ। ਦਿਲ ਬੇਕਾਬੂ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਬੇਵੱਸ ਹੋ ਕੇ ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ, "ਜਦ ਇੱਥੇ ਤੀਕ ਪਹੁੰਚ ਹੀ ਗਿਆ ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਬਗ਼ੈਰ ਵਾਪਸ ਕਿਵੇਂ ਚਲਾ ਜਾਵਾਂ ਜਿਸ ਨੇ ਕਦੀ ਮੇਰੇ ਗੁੱਟ 'ਤੇ ਰੱਖੜੀ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਭਰਾ ਬਣਾਇਆ ਸੀ ਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਵਾਂਗ ਪਿਆਰਿਆ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰਿਆ ਸੀ?"

ਜਿਸ ਘਰ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਐਨਾ ਜਾਣਾ-ਆਉਣਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਜੀਅ ਬਣ ਗਿਆ ਸਾਂ ਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਾਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਆਪਣਾ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਗੇੜ ਨਾਲ ਸਿਆਸੀ ਹਾਲਾਤ ਬਦਲੇ; ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ-ਮੁਸਲਮਾਨ ਫਸਾਦ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਏ; ਪਰ ਸਾਡੀ ਦੋਸਤੀ ਵਿਚ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਪਿਆ। ਫਿਰ ਮੈਂ ਉਚ-ਵਿਦਿਆ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਲੰਡਨ ਚਲਾ ਗਿਆ ਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਪਿੱਛੋਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਦੇਖ-ਭਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਪੜ੍ਹਾਈ ਛੱਡਣੀ ਪਈ। ਉਸੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਿਆ; ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਉਪਰ ਦੋ ਆਜ਼ਾਦ ਮੁਲਕ ਬਣ ਗਏ। ਮੇਰੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਹਿਜ਼ਰਤ ਕਰ ਗਏ। ਪੜ੍ਹਾਈ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਤੱਕ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਨਵੇਂ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਅਠੱਤੀ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਭਾਰਤ ਆਇਆ ਸਾਂ ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਹੀ ਵਾਰੀ ਆਪਣੇ ਇਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ।

ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਪਲਾਂ ਵਿਚ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗਿਓਂ ਲੰਘ ਗਈ। ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਡਰਾਇੰਗ ਰੂਮ ਵਿਚ ਬਿਠਾ ਕੇ ਵਾਪਸ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਤੇ ਮੈਂ ਇਕੱਲਾ ਬੀਤੇ ਦੇ ਹਨੇਰਿਆਂ ਵਿਚ ਭਟਕ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਕੁਝ ਚਿਰ ਬਾਅਦ ਜਦ ਉਹ ਵਾਪਸ ਆਈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਵੀ ਨਾਲ ਸੀ ਉਹਦੇ। ਮਾਂ ਜੀ ਨੂੰ ਉਹਨੇ ਸਹਾਰਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਤੇ ਕਾਲੇ ਸ਼ੀਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਐਨਕ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ, "ਅੱਛਾ, ਤਾਂ ਤੂੰ ਆਇਐਂ ਅਖ਼ਤਰ ਪੁੱਤਰ!" ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਲਾਅ ਵਿਚ ਤੱਕਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਐਨੇ ਸਾਲਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਜੀਅ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਆਇਆ ਤੇਰਾ? ਕਿੱਦੇਂ ਆਇਆ ਸੈਂ? ਹੋਰ ਕੀ ਹਾਲ-ਚਾਲ ਨੇ ਉਥੇ? 'ਕੱਲਾ ਕਿਉਂ ਆਇਆ ਏਂ? ਬਹੂ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲਿਆਇਆ?"

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਆਦਾਬ ਕਹਿੰਦਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੀ ਮੀਰਾ ਵਾਂਗ ਹੀ ਸਵਾਲਾਂ ਦੀ ਵਾਛੜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

"ਦੱਸਦਾਂ ਮਾਂ ਜੀ...ਤੁਸੀਂ ਸੁਣਾਓ ਕੀ ਹਾਲ-ਚਾਲ ਨੇ? ਸਿਹਤ ਤਾਂ ਠੀਕ ਰਹਿੰਦੀ ਏ ਨਾ?" ਮੈਂ ਆਦਾਬ ਕਰ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ।

"ਬੱਸ, ਜੀਅ ਰਹੀ ਆਂ ਪੁੱਤਰ; ਤੂੰ ਦੇਖ ਈ ਰਿਹੈਂ। ਬੱਸ ਦੇਖ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ, ਉਂਜ ਚੰਗੀ ਭਲੀ ਆਂ।" ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਧੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਮੀਰਾ, ਦੇਖ ਵੀਰ ਆਇਐ ਐਨਿਆਂ ਸਾਲਾਂ ਪਿੱਛੋਂ। ਜਾਹ, ਲਿਆ ਕੇ ਇਹਨੂੰ ਨਿੰਬੂ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾ ਪਹਿਲਾਂ। ਇਹ ਤਾਂ ਦਿਨ 'ਚ ਕਈ ਕਈ ਵਾਰੀ ਪੀਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।" ਫਿਰ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਭੌਂ ਕੇ ਬੋਲੇ, "ਦੇਖ ਪੁੱਤਰ, ਮੈਂ ਰੋਟੀ ਖਾਧੇ ਬਗ਼ੈਰ ਜਾਣ ਨਹੀਂਓਂ ਦੇਣਾ। ਹੁਣੇ ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਕਹਿ ਕੇ ਕੋਫਤੇ ਬਣਵਾਉਂਦੀ ਆਂ, ਤੈਨੂੰ ਪਨੀਰ ਦੇ ਕੋਫਤੇ ਪਸੰਦ ਐ ਨਾ?"

ਪਿਆਰ ਦੇ ਇਸ ਤੂਫ਼ਾਨ ਵਿਚ ਇੱਦਾਂ ਵਹਿ ਗਿਆ ਸਾਂ ਮੈਂ ਕਿ ਮੇਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੱਫੀ ਪਾ ਕੇ ਰੋਣ ਨੂੰ ਜੀਅ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਹੀ ਮਰ ਗਈ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਇਹੋ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਸੀ।

"ਵੀਰ ਤੂੰ ਬੈਠ ਕੇ ਮਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰ...ਮੈਂ ਜ਼ਰਾ ਰਾਮ ਭਰੋਸੇ ਨੂੰ ਖਾਣੇ ਬਾਰੇ ਕਹਿ ਕੇ ਹੁਣੇ ਆਈ।" ਕਹਿੰਦੀ ਹੋਈ ਉਹ ਚਲੀ ਗਈ। ਕੁਝ ਚਿਰ ਲਈ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਚੁੱਪ ਪਸਰ ਗਈ। ਫਿਰ ਮਾਂ ਜੀ ਨੇ ਧੀਮੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਪੁੱਛਿਆ, "ਮੀਰਾ ਚਲੀ ਗਈ...?"

"ਹਾਂ ਜੀ, ਚਲੀ ਗਈ।" ਮੈਂ ਵੀ ਹੌਲੀ ਜਿਹੀ ਕਿਹਾ।

"ਰੋਟੀ ਵਾਸਤੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਉਂਜ ਈ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਸੀ...ਤੂੰ ਚਲਾ ਜਾਹ ਪੁੱਤਰ, ਉਸ ਦੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲਾਂ...।" ਉਸ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਨਾ ਨਫ਼ਰਤ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਗੁੱਸਾ, ਸਗੋਂ ਅਪਣੱਤ ਸੀ ਕੋਈ।

"ਚਲਾ ਜਾਵਾਂ...ਪਰ ਕਿਉਂ?" ਮੈਂ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਜਿਹਾ ਹੋ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ, "ਮੈਂ ਕੁਝ ਸਮਝਿਆ ਨਹੀਂ...।"

"ਗੱਲ ਸਮਝਣ-ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਗੱਲ ਅਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਐ। ਤੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ, ਮੀਰਾ ਵਿਧਵਾ ਹੋ ਗਈ ਐ? ਉਹਦਾ ਪਤੀ ਮੇਰੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਵਾਂਗ ਹੀ 71 ਦੀ ਜੰਗ ਵਿਚ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।" ਸੁਣ ਕੇ ਮੇਰਾ ਤ੍ਰਾਹ ਨਿਕਲ ਗਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਉਕਾ ਹੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਮਹਿਬੂਬ ਦੀ ਬੇਵਕਤ ਮੌਤ ਪਿੱਛੋਂ ਮੇਰਾ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਨਾਲੋਂ ਸਬੰਧ ਹੀ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਸੀ। ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਜੰਗ ਦੇ ਭਿਆਨਕ ਦੈਂਤ ਨੇ ਇਸ ਘਰ ਦੇ ਦੋ ਜੀਅ ਹੜੱਪ ਲਏ ਸਨ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਦੀ ਵੀ ਇੱਥੇ ਆਉਣ ਦਾ ਹੀਆ ਨਾ ਕਰਦਾ।

"ਮੈਨੂੰ ਬੜਾ ਦੁੱਖ ਹੋਇਆ ਏ ਮਾਂ ਜੀ।" ਮੈਂ ਖਾਸੀ ਮੱਧਮ ਤੇ ਥਿੜਕਦੀ ਜਿਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਕਿਹਾ, "ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਕਸਮ, ਮੈਨੂੰ ਉਕਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਤਾ, ਬਈ ਵਕਤ ਨੇ ਤੁਹਾਡੇ ਉਪਰ ਐਨੇ ਜ਼ੁਲਮ ਢਾਏ ਨੇ।"

"ਪੁੱਤਰ, ਨਾ ਮੈਂ ਵਕਤ ਨੂੰ ਉਲਾਂਭਾ ਦੇ ਰਹੀ ਆਂ, ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਤੈਨੂੰ...ਇਹ ਤਾਂ ਤਕਦੀਰ ਦੀ ਗੱਲ ਐ ਜੋ ਨਾ ਤੇਰੇ ਵੱਸ ਐ ਤੇ ਨਾ ਸਾਡੇ। ਦੁੱਖ ਐ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕਿ ਪੁੱਤਰ ਤੇ ਜਵਾਈ ਵਾਂਗ ਦੋਹਤਾ ਵੀ ਫੌਜ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਐ; ਮੀਰਾ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਮੁੰਡਾ...।"

ਸਾਡੀ ਗੱਲ ਅਜੇ ਇੱਥੇ ਹੀ ਪੁੱਜੀ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਦਾ ਖੜਾਕ ਸੁਣ ਕੇ ਮਾਂ ਜੀ ਚੁੱਪ ਹੋ ਗਏ। ਦੂਜੇ ਪਲ ਮੀਰਾ ਅੰਦਰ ਆ ਗਈ। ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਪੰਦਰਾਂ ਕੁ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਸੋਹਣਾ-ਸੁਨੱਖਾ ਮੁੰਡਾ ਵੀ ਸੀ।

"ਬੇਟਾ, ਤੇਰੇ ਮਾਮਾ ਜੀ ਨੇ।" ਫਿਰ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ, "ਇਹ ਮੋਹਨ ਏ ਵੀਰ...ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰ।"

ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਨਮਸਤੇ ਆਖੀ ਤੇ ਪੂਰੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧ ਕੇ ਹੱਥ ਮਿਲਾਇਆ।

"ਪੂਰੇ ਅਠੱਤੀ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਆਏ ਨੇ ਇਹ। ਮੋਹਨ, ਜਦੋਂ ਇਹ ਇੱਥੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਨਾ, ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੇਲ-ਮੁਲਾਕਾਤ ਐਨੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਅਸਾਨੂੰ ਭੈਣ-ਭਰਾ ਹੀ ਸਮਝਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਤੇਰੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਾਮਾ ਜੀ ਤੇ ਇਹ ਬਚਪਨ ਦੇ ਸਾਥੀ ਨੇ। ਦੋਵੇਂ ਨਾਲੋ-ਨਾਲ ਪਲੇ ਤੇ ਵੱਡੇ ਹੋਏ...ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਬੜੇ ਪਿਆਰੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ।" ਮੀਰਾ ਨੇ ਭਰਪੂਰ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਵਾਈ।

"ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਪਿਆਰੇ ਲੱਗਦੇ ਪਏ ਨੇ, ਮੰਮੀ।" ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਖਿੜੇ-ਮੱਥੇ ਕਿਹਾ, "ਤੁਸੀਂ ਕਿੱਥੇ ਰਹਿੰਦੇ ਓ, ਮਾਮਾ ਜੀ?...ਬੰਬਈ?"

"ਨਹੀਂ ਬੇਟਾ ਇਹ ਬੰਬਈ ਨਹੀਂ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਤੇ ਉਥੋਂ ਈ ਆਏ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਸਤੇ।" ਸੁਣ ਕੇ ਮੋਹਨ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਉਤੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਤਬਦੀਲੀ ਆ ਗਈ, ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਮੁਸਕਾਨ ਲੋਪ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਕੁਰਖ਼ਤੀ ਤੇ ਚਿੜਚਿੜੇਪਨ ਨੇ ਲੈ ਲਈ। ਇਹੀ ਕੁਰਖ਼ਤੀ ਤੇ ਚਿੜਚਿੜਾਪਨ ਕੁਝ ਚਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਮੀਰਾ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਉਪਰ ਦੇਖ ਚੁੱਕਿਆ ਸਾਂ, ਪਰ ਉਸ ਤਬਦੀਲੀ ਵਲੋਂ ਲਾਪ੍ਰਵਾਹ ਮੀਰਾ ਕਹਿ ਰਹੀ ਸੀ, "ਗੌਰ ਨਾਲ ਦੇਖ ਲੈ ਪੁੱਤਰ, ਇਹ ਵੀ ਸਾਡੇ ਵਰਗੇ ਇਨਸਾਨ ਈ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਕੋਈ ਖਤਰਨਾਕ ਭੁੱਖੇ-ਦੈਂਤ ਨਹੀਂ ਜਿਹੜੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਖਾ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।"

"ਮੰਮੀ...!" ਮੋਹਨ ਨੇ ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਵੱਲ ਤੱਕਿਆ ਤੇ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹਿਆ, ਪਰ ਮੀਰਾ ਬੋਲਦੀ ਰਹੀ, "ਸੱਚ ਜਾਣੀ ਮੋਹਨ...ਜੇ ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਾਮੇ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਅੱਜ ਤੈਨੂੰ ਉਸ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਣਾ।" ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਉਸ ਦਾ ਗੱਚ ਭਰ ਆਇਆ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਹੀ ਮਾਂ ਜੀ ਬੋਲੇ, "ਤੂੰ ਠੀਕ ਕਹਿ ਰਹੀ ਐਂ ਮੀਰਾ?"

"ਹਾਂ, ਠੀਕ ਕਹਿ ਰਹੀ ਹਾਂ ਮਾਂ", ਉਸ ਕਿਹਾ, "ਚੰਗਾ ਹੋਇਆ ਜੇ ਅਖ਼ਤਰ ਵੀਰ ਆ ਗਿਆ; ਮੈਂ ਬੜੀ ਦੇਰ ਦੀ ਮੋਹਨ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਨਾਲ ਮਿਲਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸਾਂ ਤਾਂ ਕਿ ਇਹ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖ ਲਏ ਕਿ ਉਹ ਲੋਕ ਵੀ ਸਾਡੇ ਵਰਗੇ ਆਦਮੀ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਨੇ; ਨੰਗੇ, ਭੁੱਖੇ, ਜਜ਼ਬਾਤੀ, ਅੰਤਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਜੰਗਾਂ ਵੀ ਜੋਸ਼ ਨਾਲ ਲੜਨ ਵਾਲੇ। ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਵੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰਿਆ ਹੈ; ਇੰਜ ਸਾਡੇ ਮਸਲੇ ਤਾਂ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਲੱਗੇ...।" ਕਹਿੰਦੀ ਹੋਈ ਉਹ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪਈ।

"ਨਾ ਰੋ ਕੁੜੀਏ, ਮੈਂ ਅਖ਼ਤਰ ਨੂੰ ਸਮਝਾ ਦਿੱਤੈ। ਉਹ ਜਾ ਰਿਹੈ ਹੁਣੇ।" ਮਾਂ ਜੀ ਨੇ ਦੁਖੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਕਿਹਾ।

"ਇਹ ਤੂੰ ਕੀ ਕੀਤਾ ਈ ਮਾਂ?" ਉਹ ਤੜਕੀ, "ਮੈਂ ਵੀਰ ਨੂੰ ਹਰਗਿਜ਼ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦਿਆਂਗੀ। ਜੇ ਅੱਜ ਇਹ ਚਲਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਬਾਰੇ ਕਈ ਗ਼ਲਤ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਲੈ ਕੇ ਜਾਏਗਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਨਹੀਂ...ਸਭ ਦੁਸ਼ਮਣ ਵੱਸਦੇ ਨੇ।" ਉਸ ਉਪਰ ਅਜੀਬ ਪਾਗਲਪਨ ਸਵਾਰ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਭੌਂ ਕੇ ਬੋਲੀ, "ਮੈਂ ਗ਼ਲਤ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਨਾ ਕਹਿ ਰਹੀ ਵੀਰਾ? ਅਸੀਂ ਬੀਤੇ ਦੀ ਕੁਸੈਲ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਚੰਗੇ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ? ਨਫ਼ਰਤ ਦਾ ਜ਼ਹਿਰ ਜਿਹੜਾ ਕਦੀ ਸਰਹੱਦ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਫੈਲਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਹੁਣ ਖ਼ਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ? ਜੇ ਅਸੀਂ ਇੰਜ ਨਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਸਾਡੀਆਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ਇਸੇ ਨਫ਼ਰਤ ਦੀ ਅੱਗ ਵਿਚ ਸੜਦੀਆਂ ਰਹਿਣਗੀਆਂ, ਤੇ ਵੀਰ, ਮੈਂ ਇੰਜ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੀ ਕਿ ਇੰਜ ਹੀ ਹੋਵੇ...।"

ਉਹ ਚੁੱਪ ਹੋ ਗਈ। ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਅੱਥਰੂ ਤੇ ਮੱਥੇ ਦੇ ਪਸੀਨੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਾੜ੍ਹੀ ਦੇ ਪੱਲੇ ਨਾਲ ਪੂੰਝਣ ਲੱਗੀ। ਅਸਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਸੱਪ ਸੁੰਘ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਹੀ ਹੋਸ਼ ਵਿਚ ਆਈ, "ਖੜ੍ਹਾ ਮੂੰਹ ਕੀ ਦੇਖ ਰਿਹੈਂ, ਅੱਗੇ ਵਧ ਕੇ ਮਾਮੇ ਦੇ ਸੀਨੇ ਨਾਲ ਲੱਗ ਜਾ। ਅਜਿਹੇ ਮੌਕੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ।"

ਮੋਹਨ ਦੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਸ਼ਾਇਦ ਕੁਝ ਵੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਿਹਾ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਜਕੋ-ਤਕੀ ਵਿਚ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਅੱਲਾ ਜਾਣੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਕੀ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ ਸੀ ਕਿ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਅਗਾਂਹ ਵਧ ਕੇ ਉਸ ਮੈਨੂੰ ਗਲਵੱਕੜੀ ਪਾ ਲਈ ਸੀ। ਅਚਾਨਕ ਮੈਨੂੰ ਇੰਜ ਲੱਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਕਰੰਟ ਲੱਗ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਮੀਰਾ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਕਿਤੋਂ ਦੂਰੋਂ ਆ ਰਹੀ ਲੱਗੀ। ਉਹ ਮਾਂ ਜੀ ਨੂੰ ਕਹਿ ਰਹੀ ਸੀ, "ਤੂੰ ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਕਰਿਆ ਕਰ ਮਾਂ; ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜ਼ਖ਼ਮ, ਸਾਰੀ ਨਫ਼ਰਤ, ਸਾਰੀ ਜ਼ਹਿਰ, ਮੇਰੇ ਹੰਝੂਆਂ ਨੇ ਧੋ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੀ ਕਿ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਸ ਹਨੇਰੇ ਗੁਬਾਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਰਹੇ।"

ਰੱਬ ਜਾਣੇ ਉਹ ਹੋਰ ਕੀ ਕੁਝ ਕਹਿੰਦੀ ਰਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਮੋਹਨ ਨੂੰ ਛਾਤੀ ਨਾਲ ਲਾ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਇੰਜ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਉਹ ਪੁੱਤਰ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਜਿਹੜਾ 71 ਦੀ ਜੰਗ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

#

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਸੱਦਾ

ਪ੍ਰਿੰ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 905-799-1661

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਦਹਿਸ਼ਤ ਦੇ ਦਿਨ ਸਨ। ਪੁਲਿਸ ਨੌਜੁਆਨ ਮੁੰਡੇ ਚੁੱਕ ਰਹੀ ਸੀ ਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਫਿਰੌਤੀ ਦੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਲਿਖ ਰਹੇ ਸਨ। ਠਾਣੇਦਾਰ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਦਾ ਸੀ, "ਮੁੰਡਾ ਤੁਹਾਡਾ ਕਤਲ ਮੰਨੀ ਬੈਠੈ। ਐਨੇ ਪੈਸੇ ਲੈ ਆਓ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੁਕਾਬਲਾ ਤਿਆਰ ਈ ਐ।" ਦਹਿਸ਼ਤੀਆਂ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, "ਸਾਨੂੰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਐ। ਐਨੇ ਪੈਸੇ ਫਲਾਣੀ ਥਾਂ ਧਰ ਦਿਓ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਸੱਦਾ ਆਇਆ ਸਮਝੋ।"

ਮੈਨੂੰ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਹਲਵਾਰਾ ਦੇ ਦਸਤਖਤਾਂ ਵਾਲੀ ਚਿੱਠੀ ਮਿਲੀ ਕਿ ਸਾਢੇ 39 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਾਨਕਸਰ ਕਲੇਰਾਂ ਦੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪਾਸੇ ਰੱਖੋ। ਉਥੇ ਜਗਰਾਓਂ ਨੂੰ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਬਾਬਾ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਮਾਰਗ ਦਾ ਬੋਰਡ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਹੇਠੋਂ ਤਿੰਨ ਇੱਟਾਂ ਪੁੱਟਣੀਆਂ ਤੇ ਰੁਪਏ ਰੱਖ ਕੇ ਇੱਟਾਂ ਚਿਣ ਦੇਣੀਆਂ। ਬੋਰਡ 'ਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ ਲਿਖ ਦੇਣਾ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਸੋਧ ਦਿੱਤਾ ਜਾਊ। ਚਿੱਠੀ ਉਤੇ ਨਕਸ਼ਾ ਬਣਾ ਕੇ ਸਮਝਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਪੈਸੇ ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ ਰੱਖਣੇ ਹਨ। ਚਿੱਠੀ ਬਰੰਗ ਸੀ ਜੋ ਘਰ ਦਿਆਂ ਨੇ ਦੂਣੇ ਪੈਸੇ ਦੇ ਕੇ ਛੁਡਾਈ ਸੀ।

ਪੱਕੀ ਤਾਰੀਖ ਤਾਂ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਪਰ ਮਹੀਨਾ ਮਈ 1986 ਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਸਾਲ ਮੈਂ ਨਵਾਂ ਸਕੂਟਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਮਸਾਂ ਸਾਈਕਲ ਤੋਂ ਸਕੂਟਰ ਉਤੇ ਪੁੱਜਾ ਸਾਂ। ਅਸੀਂ ਟਰੈਕਟਰ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀ ਕੰਬਾਈਨ ਲੈ ਰੱਖੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਕੰਬਾਈਨ ਦੀ ਵਾਢੀ ਆਈ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਭਰਾ ਅਰਜਨ ਮੈਥੋਂ ਸਕੂਟਰ ਲੈ ਗਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਕੰਬਾਈਨ ਦੇ ਨਾਲ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਕੰਬਾਈਨ ਚਲਾਉਂਦਿਆਂ ਤੁਰਤ-ਫੁਰਤ ਦੇ ਕੰਮ ਪੈਣੇ ਸਨ ਜੋ ਸਕੂਟਰ ਨਾਲ ਛੇਤੀ ਹੋ ਜਾਣੇ ਸਨ। ਪਰ ਸਕੂਟਰ ਏਡੀ ਵੱਡੀ ਬਿਪਤਾ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ ਇਹਦਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਚਿਤ ਚੇਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਇਕ ਦਿਨ ਸਾਡੀ ਕੰਬਾਈਨ ਮੱਲ੍ਹੇ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਘਰੋਂ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਵਸਤ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਅਰਜਨ ਸਕੂਟਰ ਲੈ ਕੇ ਪਿੰਡ ਚਕਰ ਨੂੰ ਚੱਲ ਪਿਆ। ਜਿਥੇ ਸੰਤ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੀਚੇਵਾਲ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੰਤੋਖਸਰ ਬਣਵਾਇਆ ਹੈ, ਉਥੇ ਉਦੋਂ ਉਜਾੜ ਜਗ੍ਹਾ ਪਈ ਸੀ। ਉਧਰੋਂ ਦੋ ਬੰਦੇ ਆਏ ਤੇ ਚਕਰ ਵਾਲੇ ਰਾਹ ਉਤੇ ਆਣ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਰਜਨ ਨੂੰ ਹੱਥ ਦੇ ਕੇ ਰੋਕਿਆ। ਅਰਜਨ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਸ਼ਾਇਦ ਢਿੱਲੇ ਮੱਠੇ ਅਮਲੀ ਹੋਣ ਤੇ ਸਕੂਟਰ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋਣ। ਉਸ ਨੇ ਸਕੂਟਰ ਰੋਕ ਲਿਆ ਪਰ ਕਲੱਚ ਤੇ ਬਰੇਕ ਨੱਪੀ ਸਟਾਰਟ ਹੀ ਰੱਖਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਚਕਰ ਤਕ ਚੱਲਿਆਂ, ਬਹਿਣਾ ਤਾਂ ਪਿੱਛੇ ਬਹਿ-ਜੋ।"

ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸਕੂਟਰ ਖੋਹਣ ਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਜਣੇ ਨੇ ਝੋਲੇ 'ਚ ਹੱਥ ਪਾਇਆ ਤੇ ਦੂਜਾ ਸਕੂਟਰ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਉਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਅਰਜਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਸਕੂਟਰ ਦੌੜਾ ਲਿਆਇਆ। ਸੂਏ ਦੇ ਪੁਲ ਉਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕੁਝ ਬੰਦੇ ਤਾਸ਼ ਖੇਡ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਰਾਹ 'ਚ ਲੁਟੇਰੇ ਉਸ ਦਾ ਸਕੂਟਰ ਖੋਹਣ ਪੈ ਗਏ ਸਨ। ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਕਈ ਬੰਦੇ 'ਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਜੀਪ ਲੈ ਕੇ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਲੱਗੇ। ਉਹ ਦੋ ਘੰਟੇ ਜੀਪ ਘੁਮਾਈ ਫਿਰੇ ਪਰ ਲੁਟੇਰੇ ਹੱਥ ਨਾ ਆਏ।

ਕੁਝ ਦਿਨ ਅਰਜਨ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਬਈ ਉਸ ਨੇ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਦਾ ਭੈਅ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮੰਨਿਆ। ਕੋਈ ਡਰੂ ਬੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਚੁੱਪ ਕਰ ਕੇ ਸਕੂਟਰ ਫੜਾ ਦੇਣਾ ਸੀ ਬਈ ਅਗਲੇ ਖਾੜਕੂ ਹੋਣਗੇ। ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਦਾ ਖਾੜਕੂਆਂ ਕਰਕੇ ਈ ਡਰ ਸੀ। ਉਹ ਝੋਲੇ 'ਚ ਹੱਥ ਪਾ ਕੇ ਪਿਸਤੌਲ ਦਾ ਡਰਾਵਾ ਦਿੰਦੇ ਤੇ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਖੋਹ ਕੇ ਤਿੱਤਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਮੈਂ ਵੀ ਅਰਜਨ ਦੇ ਇਸ ਕਾਰਨਾਮੇ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਤੇ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਕਿ ਉਹਦੀ ਖ਼ਬਰ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਲੋਕ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੇ ਭੇਸ 'ਚ ਫਿਰਦੇ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਤੋਂ ਨਾ ਡਰਨ।

ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਢੁੱਡੀਕੇ 'ਚ ਇਕ ਖ਼ਾਸ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰ ਗਈ। ਮੇਰੀ ਡਿਊਟੀ ਸਾਇੰਸ ਕਾਲਜ ਜਗਰਾਓਂ ਦੇ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਸੈਂਟਰ ਵਿਚ ਸੀ। ਤਦ ਤਕ ਸਕੂਟਰ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਪੁੱਜ ਗਿਆ ਸੀ। ਛੇ ਕੁ ਵਜੇ ਮੈਂ ਚੂਹੜਚੱਕ ਵਿਚ ਦੀ ਢੁੱਡੀਕੇ ਆਇਆ। ਬਾਹਰ ਫਿਰਨੀ ਉਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਘੇਰਾ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਦੋ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਸਕੂਟਰ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਤੇ ਪੂਰੀ ਪੁੱਛ ਗਿੱਛ ਕਰ ਕੇ ਪਿੰਡ 'ਚ ਜਾਣ ਦਿੱਤਾ।

ਘਰ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਪਤਨੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦਿਨੇ ਇਕ ਮੁੰਡਾ ਆਪਣੇ ਘਰ ਆਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਡਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਮੈਂ ਚਕਰੋਂ ਆਂ। ਘਰ ਉਦੋਂ ਮੇਰੀ ਭਤੀਜੀ ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਪੁੱਤਰ ਹੀ ਸਨ। ਉਹ ਅੱਧੀ ਛੁੱਟੀ ਵੇਲੇ ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਆਏ ਸਨ। ਪਰ ਪਤਨੀ ਅਜੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਹੀ ਸੀ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚਾਹ ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਉਸ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਲੋਪੋਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਬੱਸ ਦਾ ਟਾਈਮ ਪੁੱਛਿਆ ਤੇ ਵੱਡੇ ਪੁੱਤਰ ਜਗਵਿੰਦਰ ਨੂੰ ਬੱਸ ਅੱਡੇ ਤਕ ਨਾਲ ਈ ਤੋਰ ਲਿਆ। ਜਾਂਦਾ ਹੋਇਆ ਉਹ ਆਪਣੀ ਨਵੀਂ ਜੁੱਤੀ ਲਾਹ ਗਿਆ ਤੇ ਘਰ ਪਈਆਂ ਚਪਲਾਂ ਪਾ ਗਿਆ। ਕਹਿ ਗਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਚਕਰ ਗਏ ਤਾਂ ਜੁੱਤੀ ਸਾਡੇ ਘਰ ਪੁਚਾ ਦਿਓ ਤੇ ਚਪਲਾਂ ਲੈ ਆਇਓ। ਚਪਲਾਂ ਉਹਨੇ ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਪਾਈਆਂ ਸਨ ਕਿ ਜੁੱਤੀ ਉਹਦੇ ਲੱਗਦੀ ਸੀ। ਪਰ ਮੈਂ ਨਵੀਂ ਜੁੱਤੀ ਵੇਖ ਕੇ ਸੋਚੀਂ ਪੈ ਗਿਆ ਕਿ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਗੱਲ ਨਾ ਹੋਵੇ?

ਗੱਲ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਹੋਰ ਸੀ। ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਦੋ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੇ ਚਕਰ ਦੇ ਉਸ ਨੌਜੁਆਨ ਦਾ ਸਕੂਟਰ ਫੜ ਲਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾਲ ਈ ਸਕੂਟਰ 'ਤੇ ਬਿਠਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਢੁੱਡੀਕੇ ਦੀ ਫਿਰਨੀ 'ਤੇ ਸਕੂਟਰ ਗਰਮ ਹੋ ਕੇ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਤਿੰਨੇ ਜਣੇ ਉਤਰੇ ਤੇ ਸਕੂਟਰ ਨੂੰ ਰੇੜ੍ਹਨ ਲੱਗੇ। ਸਕੂਟਰ ਦੀ ਟੋਕਰੀ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਥਿਆਰ ਲਕੋਏ ਸਨ। ਚੂਹੜਚੱਕ ਦੇ ਮੋੜ 'ਤੇ ਅੱਗੋਂ ਆਉਂਦੇ ਦੋ ਸਿਪਾਹੀ ਸਹਿਜ ਭਾਅ ਈ ਟੱਕਰ ਪਏ। ਉਹ ਵੈਸੇ ਹੀ ਪੁੱਛ ਬੈਠੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਤਿੰਨ ਜਣੇ ਸਕੂਟਰ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ? ਇਹ ਤਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਇਕ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਹਲਵਾਰਾ ਸੀ ਤੇ ਦੂਜਾ ਵੀ ਕੋਈ ਮਸ਼ਹੂਰ ਖਾੜਕੂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਹਥਿਆਰ ਚੁੱਕੇ ਤੇ ਹਵਾ 'ਚ ਫਾਇਰ ਕਰਦੇ ਉਡੰਤਰ ਹੋਏ। ਸਕੂਟਰ ਵਾਲਾ ਨੌਜੁਆਨ ਸਕੂਟਰ ਛੱਡ ਕੇ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਬੀਹੀਆਂ 'ਚ ਪੈ ਗਿਆ। ਉਹਦੇ ਮਗਰ ਸਿਪਾਹੀ ਲੱਗ ਗਏ।

ਢੁੱਡੀਕੇ ਦੀਆਂ ਬੀਹੀਆਂ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਉਹ ਨੌਜੁਆਨ ਇਕ ਬੀਹੀ 'ਚ ਜਾ ਘਿਰਿਆ ਜੋ ਅੱਗੋਂ ਬੰਦ ਸੀ। ਸਿਪਾਹੀ ਵੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਬੀਹੀ ਪੈ ਗਏ। ਉਥੇ ਉਸ ਨੌਜੁਆਨ ਨੇ ਇਕ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹਦਾ ਸਕੂਟਰ ਖੋਹਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਿਪਾਹੀ ਉਹਦੇ ਮਗਰ ਐਵੇਂ ਈ ਪਏ ਹੋਏ ਨੇ ਤੇ ਉਹਦੀ ਜਾਨ ਖ਼ਤਰੇ ਵਿਚ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪਿੰਡ ਚਕਰ ਦੱਸਿਆ। ਆਖਿਆ ਬਈ ਕੋਈ ਉਹਨੂੰ ਬਚਾ ਲਵੇ। ਉਹ ਬੰਦਾ ਪੁਰਾਣਾ ਫੌਜੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਏਥੇ ਥੋਡੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਰਹਿੰਦੈ। ਚੱਲ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਛੱਡ ਆਉਨਾਂ।

ਉਹ ਮੇਰੀ ਤੇ ਪਤਨੀ ਦੀ ਗ਼ੈਰ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਘਰ ਆ ਗਿਆ। ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਬਾਰੇ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ। ਭਤੀਜੀ ਨੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਲਈ ਚਾਹ ਬਣਾਈ ਪਰ ਡਰ ਦੇ ਮਾਰੇ ਉਸ ਤੋਂ ਚਾਹ ਪੀਤੀ ਨਾ ਗਈ। ਚੌਦਾਂ ਕੁ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰ ਜਗਵਿੰਦਰ ਨੂੰ ਉਹਨੇ ਮੂਹਰੇ ਤੋਰ ਲਿਆ ਤੇ ਆਪ ਮਗਰ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਅਜੀਤਵਾਲ ਵੱਲ ਦੇ ਬੱਸ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਨਾਕਾ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਘੇਰਾ ਪਾ ਰਹੀ ਸੀ ਤੇ ਮੋਟਰ ਗੱਡੀਆਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਲੋਪੋਂ ਵੱਲੋਂ ਮੋਗੇ ਨੂੰ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਬੱਸ, ਅੱਡੇ ਉਤੇ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਦੋ ਸਿਪਾਹੀ ਇਹ ਪੁੱਛਣ ਲਈ ਪਿਛਲੀ ਬਾਰੀ ਚੜ੍ਹੇ ਕਿ ਢੁੱਡੀਕੇ ਤੋਂ ਤਾਂ ਨੀ ਕੋਈ ਚੜ੍ਹਿਆ? ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਦੇ ਮਗਰ ਹੀ ਉਹ ਨੌਜੁਆਨ ਬੱਸ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਤੇ ਅਛੋਪਲੇ ਜਿਹੇ ਮਗਰਲੀ ਸੀਟ 'ਤੇ ਬਹਿ ਗਿਆ। ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਾ ਲੱਗਾ। ਇਓਂ ਉਹ ਵੀ ਬਚ ਕੇ ਨਿਕਲ ਗਿਆ। ਘੇਰਾ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਦਿਨ ਛਿਪਦੇ ਤਕ ਪਿਆ ਰਿਹਾ ਤੇ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਲਾਸ਼ੀਆਂ ਵੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਸਾਡਾ ਘਰ ਤਲਾਸ਼ੀ ਤੋਂ ਬਚ ਗਿਆ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸੰਭਵ ਸੀ ਬੱਚੇ ਨਵੀਂ ਜੁੱਤੀ ਬਾਰੇ ਦੱਸ ਬਹਿੰਦੇ।

ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਉਹ ਨੌਜੁਆਨ ਉਸ ਦਿਨ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਹੱਥ ਆਉਣੋਂ ਬਚ ਗਿਆ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਜੁਆਨੀ ਦੇ ਕਈ ਵਰ੍ਹੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਗਾਲ ਕੇ ਰਿਹਾ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਦੇ ਸਕੂਟਰ ਵਿਚੋਂ ਉਹਦੇ ਕਾਗਜ਼ ਪੱਤਰ ਨਿਕਲ ਆਏ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰਨਾਵੇਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਚਕਰ ਗਈ ਤਾਂ ਘਰ ਵਾਲੇ ਵੀ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ ਗਏ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਲੜਕੇ ਬਾਰੇ ਪੁਲਿਸ ਤੋਂ ਪੁੱਛ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਘਰ ਦਿਆਂ ਤੋਂ ਲੜਕੇ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛ ਰਹੀ ਸੀ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਮੈਂ ਉਹਦੀ ਜੁੱਤੀ ਲੈ ਕੇ ਪਿੰਡ ਗਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਆਵਾਂ। ਪਰ ਪਿੰਡ 'ਚ ਤਾਂ ਉਸ ਨੌਜੁਆਨ ਬਾਰੇ ਡੌਂਡੀ ਪਿੱਟੀ ਪਈ ਸੀ। ਕੋਈ ਪਤਾ ਨੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਜਿਊਂਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਹਾਣੀ ਹੋਰ ਹੀ ਬਣਦੀ ਵੇਖ ਕੇ ਮੈਂ ਜੁੱਤੀ ਸਕੂਟਰ ਦੀ ਡਿੱਕੀ 'ਚ ਪਾਈ ਤੇ ਵਾਪਸ ਮੋੜ ਲਿਆਇਆ। ਜੇ ਮੈਂ ਜੁੱਤੀ ਦੇਣ ਘਰ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਖੁਦ ਫਸ ਜਾਣਾ ਸੀ ਕਿ ਦੱਸ ਹੁਣ ਉਹ ਨੌਜੁਆਨ ਕਿਥੇ ਹੈ?

ਮੈਨੂੰ ਡਰ ਖਾਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਮੇਰੀ ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨੌਜੁਆਨ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਕਿਵੇਂ ਆਇਆ ਸੀ? ਢੁੱਡੀਕੇ ਦੇ ਕਈ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਸੀ ਤੇ ਗੱਲ ਪੁਲਿਸ ਤਕ ਵੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ ਨੂੰ ਜਾ ਦੱਸੀ ਤੇ ਪੁੱਛਿਆ, "ਹੁਣ ਕੀ ਕਰਾਂ?"

ਉਸ ਨੇ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਆਪਾਂ ਖੁਦ ਈ ਮਹਿਣੇ ਠਾਣੇ ਜਾ ਕੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਦਿੰਨੇ ਆਂ ਤੇ ਜੁੱਤੀ ਵੀ ਓਥੇ ਈ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾ ਆਉਨੇ ਆਂ। ਚਕਰ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਦਾ ਪਤਾ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਲੱਗ ਈ ਗਿਐ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਈ ਉਹਦਾ ਭਲਾ ਹੋਵੇ। ਅਸੀਂ ਜੁੱਤੀ ਡਿੱਕੀ 'ਚ ਪਾਈ ਤੇ ਸਕੂਟਰ ਉਤੇ ਮਹਿਣੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦੱਸੀ ਤੇ ਜੁੱਤੀ ਠਾਣੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾ ਦਿੱਤੀ। ਕੰਵਲ ਦਾ ਰਿਵਾਲਵਰ ਵੈਬਲੇ ਸਕਾਟ ਵੀ ਠਾਣੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਵੀ ਵੇਖ ਲਿਆ ਕਿ ਹੈਗਾ। ਤੁਰਨ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਠਾਣੇਦਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਪਏ ਢੁੱਡੀਕੇ ਆਵਾਂਗਾ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਇਕ ਫੋਟੋ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖ਼ਤ ਕਰਾਉਣੀ ਐਂ।" ਕੰਵਲ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਆ ਜਾਣਾ। ਪਰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਜਾਣ ਦੀ ਥਾਂ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਆਉਣਾ।"

ਰਾਤ ਨੂੰ ਠਾਣੇਦਾਰ ਕੰਵਲ ਕੋਲ ਆਇਆ। ਕੰਵਲ ਨੇ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਫੋਟੋ ਲੈ ਕੇ ਸਾਡੇ ਘਰ ਦਾ ਬੂਹਾ ਆ ਖੜਕਾਇਆ। ਬੱਚੇ ਅਜੇ ਜਾਗਦੇ ਸਨ। ਫੋਟੋ ਵੇਖਣ ਸਾਰ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਏਹੋ ਨੌਜੁਆਨ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਦਿਨ ਘਰ ਆਇਆ ਸੀ। ਠਾਣੇਦਾਰ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਸਾਰੀ ਕਹਾਣੀ ਸਮਝ ਆ ਗਈ। ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਉਹ ਨੌਜੁਆਨ ਬੇਕਸੂਰਾ ਸੀ ਪਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਹੈ ਕਿਥੇ? ਉਧਰ ਨੌਜੁਆਨ ਕੋਲ ਪੁਲਿਸ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗੀ ਵੇਖ ਲੁਕੇ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਹੱਥ ਆ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨੀ ਕੀ ਕਰਦੇ? ਸਮਾਂ ਬੜਾ ਭੈੜਾ ਸੀ।

ਮੈਂ ਅਜੇ ਪਹਿਲੀ ਬਿਪਤਾ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਇਆ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਦੂਜੀ ਹੋਰ ਵੀ ਵੱਡੀ ਬਿਪਤਾ ਆ ਪਈ। ਇਹ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੌਤ ਦੇ ਵਰੰਟ ਸਨ। ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਦਰਸ਼ਨ ਨੇ ਇਕ ਬਰੰਗ ਲਫਾਫ਼ੇ ਵਾਲੀ ਚਿੱਠੀ ਮੈਨੂੰ ਲਿਆ ਦਿੱਤੀ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਬਹੁਤ ਮਾੜੀ ਖ਼ਬਰ ਐ, ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਦੇਖ ਲੈ।" ਚਿੱਠੀ ਤਾਸ਼ ਦੀ ਡੱਬੀ ਕੁ ਜਿੱਡੇ ਪਕੌੜੀਆਂ ਪਾਉਣ ਵਰਗੇ ਲਫਾਫ਼ੇ ਵਿਚ ਬੰਦ ਸੀ। ਉਤੇ ਮੇਰੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਲਿਖ ਕੇ ਘਰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਕੋਲ ਲਿਖਿਆ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕਖਾਨਾ ਖ਼ਾਸ ਚਕਰ ਸੀ। ਸਿਰਨਾਵੇਂ ਦਾ ਕੋਈ ਭੁਲੇਖਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਡਾਕੀਏ ਨੇ ਬਰੰਗ ਲਫਾਫ਼ੇ ਦੇ ਪੈਸੇ ਲਏ ਸਨ। ਭਰਾ ਚਿੱਠੀ ਪੜ੍ਹਨ ਸਾਰ ਹੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਢੁੱਡੀਕੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਸੀ।

ਮੈਂ ਚਿੱਠੀ ਖੋਲ੍ਹੀ ਤਾਂ ਲਿਖਤੁਮ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਹਲਵਾਰਾ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਭਰਾ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਸਕੂਟਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਉਲਟਾ ਜੀਪ ਸਾਡੇ ਮਗਰ ਲਾਈ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਪਿੜਾਂ ਵਿਚ ਲੁਕ ਛਿਪ ਕੇ ਮਸਾਂ ਜਾਨ ਬਚਾਈ। ਲੁਕਦਿਆਂ ਛਿਪਦਿਆਂ ਸਾਡੇ ਤਿੰਨ ਹਥਿਆਰ ਪਿੜਾਂ 'ਚ ਰਹਿਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਸਾਢੇ 39 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਸਜ਼ਾ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੱਡੀ ਦੇਣੀ ਸੀ ਪਰ ਗੁਰੂ ਰਾਖਾ। ਅਸੀਂ ਢੁੱਡੀਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਦੋਹਾਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਗਏ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਦਿਨ ਸਕੂਟਰ ਦਗ਼ਾ ਦੇ ਗਿਆ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਈ ਤੁਹਾਡੇ ਬੱਚੇ ਬਚਾਏ ਐ। ਹੁਣ ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਏਹੋ ਐ ਕਿ ਤਿੰਨ ਹਥਿਆਰ ਜਾਂ ਸਾਢੇ 39 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਨਾਨਕਸਰ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਕੋਲ ਬਾਬਾ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਮਾਰਗ ਦੇ ਬੋਰਡ ਹੇਠਾਂ ਰੱਖ ਦਿਓ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਸੱਦਾ ਆਇਆ ਸਮਝੋ। ਜੇ ਕੋਈ ਚੁਸਤੀ ਚਲਾਕੀ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਸੋਧ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਡਰ ਗਿਆ ਸਾਂ। ਖਾਣਾ ਪੀਣਾ ਵਿਸਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਏਨਾ ਸ਼ੁਕਰ ਸੀ ਕਿ ਬੱਚੇ ਬਚ ਗਏ ਸਨ। ਜੇ ਉਸ ਦਿਨ ਸਕੂਟਰ ਨਾ ਵਿਗੜਦਾ ਤਾਂ...। ਮਨ 'ਚ ਬੜੇ ਬੁਰੇ ਖ਼ਿਆਲ ਆਉਣ ਲੱਗੇ। ਕੀ ਪਿੰਡ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਾਲ ਲਿਆਂਦਾ ਹੋਊ? ਪਰ ਬੱਚੇ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੋਏ। ਵਾਹ ਰੱਬਾ! ਕੀ ਨੇ ਤੇਰੀਆਂ ਕੁਦਰਤਾਂ!!

ਮੈਂ ਚਿੱਠੀ ਲੈ ਕੇ ਮਹਿਣੇ ਠਾਣੇ ਗਿਆ। ਠਾਣੇਦਾਰ ਨੇ ਚਿੱਠੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਉਪਰਲੇ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਤੇ ਰਾਖੀ ਲਈ ਠਾਣਿਓਂ ਹਥਿਆਰ ਦੇਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ। ਫਿਰ ਮੈਂ ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੇ ਐਸ. ਐਸ. ਪੀ. ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਉਹ ਉਥੇ ਹੈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਉਹ ਸਾਡੇ ਕਾਲਜ 'ਚ ਆਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਕੁਝ ਜਾਣ ਪਛਾਣ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਮੇਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਤੇ ਚਿੱਠੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਹੋਰ ਗੱਲ ਦੱਸੀ। ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੀ ਸੀ. ਆਈ. ਡੀ. ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਸੀ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਖਾੜਕੂ ਢੁੱਡੀਕੇ ਤੋਂ ਭੱਜੇ ਸਨ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਸੇ ਦਿਨ ਲੋਪੋਂ ਦੇ ਇਕ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮੰਤਰੀ ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਤੇ ਮੰਡੀ ਬੋਰਡ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਜਥੇਦਾਰ ਤੋਤਾ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਚੱਲੇ ਸਨ। ਸਕੂਟਰ ਖਰਾਬ ਹੋ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਹਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਚਿੱਠੀ ਨੂੰ ਨੀਝ ਨਾਲ ਵੇਖਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਇਹ ਜਾਅਲੀ ਲੱਗਦੀ ਐ।

ਮੈਂ ਵੀ ਚਿੱਠੀ ਨੀਝ ਨਾਲ ਵੇਖੀ ਪਰਖੀ। ਮੇਰੇ ਨਾਂ ਦਾ ਸੱਸਾ ਘੁੰਡੀ ਪਾ ਕੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਤੇ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸੱਸਾ ਦੋ ਸਿੱਧੀਆਂ ਲਕੀਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੀ ਲਕੀਰ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਰਨੈਲ ਦਾ ਲੱਲਾ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਹਲਵਾਰੇ ਦਾ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ। ਸਾਫ ਜ਼ਾਹਰ ਸੀ ਕਿ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਲਿਖਾਈ ਪਛਾਣੀ ਜਾਣ ਦੇ ਡਰੋਂ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਅੱਖਰ ਕਿਤੇ ਕਿਵੇਂ ਲਿਖੇ ਸਨ ਤੇ ਕਿਤੇ ਕਿਵੇਂ। ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਚਿੱਠੀ ਜਾਅਲੀ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਮੇਰਾ ਡਰ ਭਉ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ। ਨਿਡਰ ਹੋਇਆ ਮੈਂ ਮਨ 'ਚ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, "ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਪਤੰਦਰ ਨੇ ਸਾਢੇ 39 ਹਜ਼ਾਰ ਇਓਂ ਲਿਖੇ ਐ ਜਿਵੇਂ ਬਾਟੇ ਦੇ ਬੂਟਾਂ ਵਾਲੇ ਰੁਪਈਆਂ ਨਾਲ 95 ਪੈਸੇ ਲਿਖਦੇ ਐ!"

ਚਿੱਠੀ ਨੇ ਹੋਰ ਕੁਛ ਤਾਂ ਨਾ ਕੀਤਾ ਪਰ ਮੇਰਾ ਰਿਵਾਲਵਰ ਦਾ ਲਸੰਸ ਬਣਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਰਿਵਾਲਵਰ ਖਰੀਦਣ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਇਕ ਦਿਨ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ ਦੀ ਸਲਾਹ ਪੁੱਛ ਬੈਠਾ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਮੇਰਾ ਵੈਬਲੇ ਸਕਾਟ ਵਿਕਾਊ ਐ। ਤੂੰ ਹੋਰਨਾਂ ਨਾਲੋਂ ਹਜ਼ਾਰ ਘੱਟ ਦੇ ਦੇਈਂ।" ਕੰਵਲ ਦੀ ਇਸ ਉੱਛਲ ਨਾਲ ਮੈਂ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰ ਦੇਰ ਰਾਤ ਤਕ ਸੋਚਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਜਿਸ ਬਲਾਅ ਤੋਂ ਕੰਵਲ ਵਰਗਾ ਲੇਖਕ ਖਹਿੜਾ ਛੁਡਾ ਰਿਹੈ, ਉਹਨੂੰ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਗਲ ਕਿਉਂ ਪੁਆਵਾਂ? ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਲਸੰਸ ਹੀ ਰੱਦ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਕੰਵਲ ਦਾ ਰਿਵਾਲਵਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਵਿਕ ਸਕਿਆ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਪਰ ਮੈਂ ਵੈਬਲੇ ਸਕਾਟ ਖਰੀਦ ਕੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੱਡੀ ਵੱਡੀ ਹੋਰ ਬਿਪਤਾ ਸਹੇੜਨੋਂ ਬਚ ਗਿਆ!

ਅਫ਼ਰੀਕੀ ਲੋਕ ਕਥਾ

ਅਮੀਰ ਅਤੇ ਗ਼ਰੀਬ ਦੀ ਪਤਨੀ

ਅਫ਼ਰੀਕਾ ਦੇ ਇੱਕ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਗ਼ਰੀਬ ਆਦਮੀ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਸੀ ਅਨਾਨਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਕੋਲ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਮੀਰ ਆਦਮੀ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ 'ਕੁਝ ਨਹੀਂ' ਸੀ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਅਨਾਨਸੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਨੇ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਪਤਨੀਆਂ ਚੁਣ ਕੇ ਲਿਆਉਣਗੇ। ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਪੈਸੇ ਵਾਲਾ ਆਦਮੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਯਾਤਰਾ 'ਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਲਮਲ ਦਾ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਕੁੜਤਾ ਪਹਿਨਿਆ। ਗ਼ਰੀਬ ਅਨਾਨਸੀ ਕੋਲ ਪਹਿਨਣ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਪਾਟਿਆ ਹੋਇਆ ਕੁੜਤਾ ਸੀ।

ਤੁਰਦੇ-ਤੁਰਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਅਨਾਨਸੀ ਨੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਤੋਂ ਠੰਢ ਲੱਗਣ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਦਾ ਕੁੜਤਾ ਮੰਗਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਹਿਰ ਪੁੱਜਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਕੁੜਤੇ ਬਦਲ ਲਏ ਪਰ ਸ਼ਹਿਰ ਪੁੱਜਣ ਮਗਰੋਂ ਵੀ ਅਨਾਨਸੀ ਨੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਕੁੜਤਾ ਵਾਪਸ ਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਅਨਾਨਸੀ ਨਾਲ ਦੋਸਤੀ ਨਾਤੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਕੁੜਤਾ ਮੰਗਣਾ ਹੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਅਨਾਨਸੀ ਦਾ ਪਾਟਿਆ ਹੋਇਆ ਕੁੜਤਾ ਹੀ ਪਹਿਨੀ ਰੱਖਿਆ।

ਅਨਾਨਸੀ ਨੇ ਮਲਮਲ ਦਾ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਕੁੜਤਾ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸੋ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਨੀ ਲੱਭਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦਿੱਕਤ ਨਾ ਆਈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਵੱਲ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਝਾਤ ਨਹੀਂ ਮਾਰੀ। ਇੱਕ ਬੁੱਢੀ ਔਰਤ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ 'ਤੇ ਰਹਿਮ ਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਧੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਲੜ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਅਨਾਨਸੀ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਬਹੁਤ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਬਹੁਤ ਗ਼ਰੀਬ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵੱਲ ਉਕਾ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦਿੱਤਾ।

ਜਦ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਆਪਣੀਆਂ ਪਤਨੀਆਂ ਸਮੇਤ ਆਪਣੇ ਸ਼ਹਿਰ ਪੁੱਜੇ ਤਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦੀਆਂ ਪਤਨੀਆਂ ਨੂੰ ਬੜੀ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ। ਅਨਾਨਸੀ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਰਾਹ ਤਾਂ ਉਚਾ-ਨੀਵਾਂ ਸੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦੇ ਮਹੱਲ ਵਰਗੇ ਘਰ ਨੂੰ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਰਾਹ ਪੱਕਾ ਸੀ ਤੇ ਨੌਕਰਾਂ ਨੇ ਰਾਹ 'ਚ ਫੁੱਲ ਤੇ ਕਾਲੀਨ ਵਿਛਾਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਸ ਦੇ ਨੌਕਰ ਖ਼ੁਦ ਆਪਣੀਆਂ ਪਤਨੀਆਂ ਨਾਲ ਚੰਗੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾ ਕੇ ਸਵਾਗਤ ਲਈ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ। ਅਨਾਨਸੀ ਲਈ ਕੋਈ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਪੂਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਰਾਣੀ ਵਾਂਗ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜੋ ਚਾਹੇ ਖਰੀਦ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਅਨਾਨਸੀ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਖਾਣ ਦੇ ਲਾਲੇ ਪਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਹ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਲੂਣ ਲਗਾ ਕੇ ਕੱਚੇ ਕੇਲੇ ਖਾਂਦੇ ਸਨ। ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਜਦ ਅਨਾਨਸੀ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦੀ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਹੱਲ ਵਿਚ ਸੱਦ ਲਿਆ। ਅਨਾਨਸੀ ਦੀ ਪਤਨੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦੇ ਮਹੱਲ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਖ਼ੁਸ਼ ਹੋਈ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਅਨਾਨਸੀ ਦੀ ਝੌਂਪੜੀ 'ਚ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਤੋਂ ਮਨ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਅਨਾਨਸੀ ਨੂੰ ਬੜਾ ਗੁੱਸਾ ਆਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੁਝ ਚੂਹੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਵਰਗਲਾ ਕੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦੇ ਮਹੱਲ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੱਕ ਸੁਰੰਗ ਪੁੱਟਣ ਨੂੰ ਰਾਜ਼ੀ ਕਰ ਲਿਆ। ਜਦ ਸੁਰੰਗ ਪੂਰੀ ਬਣ ਗਈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਸੁਰੰਗ ਅੰਦਰ ਚਾਕੂ ਅਤੇ ਕੱਚ ਦੀਆਂ ਬੋਤਲਾਂ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਵਿਛਾ ਦਿੱਤੇ। ਉਸ ਨੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦੇ ਮਹੱਲ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਸਾਬਣ ਵੀ ਮਲ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਰਾਹ ਤਿਲਕਣਾ ਹੋ ਗਿਆ।

ਰਾਤ ਨੂੰ ਜਦ ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਸੌਂ ਗਿਆ ਹੈ ਤਦ ਉਸ ਨੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ ਕੋਈ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰੀ। ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਐਨੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਮਨ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਨਾਨਸੀ ਨੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦੀ ਰਹੀ। ਅੰਤ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਅਣਸੁਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਅਨਾਨਸੀ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਬਾਹਰ ਆ ਗਿਆ।

ਸਰਦਲ 'ਤੇ ਪੈਰ ਧਰਦਿਆਂ ਹੀ ਉਹ ਤਿਲਕ ਕੇ ਸਿੱਧਾ ਸੁਰੰਗ ਵਿਚ ਜਾ ਡਿੱਗਿਆ ਅਤੇ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਕੇ ਮਰ ਗਿਆ। ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਬੜਾ ਦੁੱਖ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਾਬੂਦਾਣੇ ਦੀ ਲਪਸੀ ਬਣਾਈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵੰਡੀ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਲਈ ਰੋਣ।

ਅੱਜ ਵੀ ਅਫ਼ਰੀਕਾ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਕਦੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਂਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਰੋਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਇਹੀ ਜਵਾਬ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਲਈ ਰੋ ਰਹੇ ਹਨ।

-ਨਿਰਮਲ ਪ੍ਰੇਮੀ

ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੇ ਰਵੱਈਏ ਤੋਂ ਖ਼ਫਾ ਓਮ ਪੁਰੀ

ਓਮ ਪੁਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਇਕ ਖਾਸ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜੋ ਚਿਹਰੇ ਦੇ ਦਮ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਹੁਨਰ ਦੇ ਦਮ 'ਤੇ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਬਣ ਗਏ। ਖਾਸ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਓਮ ਪੁਰੀ ਨੇ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਨਿਭਾਇਆ ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਡੁੱਬ ਕੇ ਤਾਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਵਾਰ ਨੈਸ਼ਨਲ ਐਵਾਰਡ, ਫ਼ਿਲਮ ਫੇਅਰ ਐਵਾਰਡ, ਲਾਈਫ ਟਾਈਮ ਅਚੀਵਮੈਂਟ ਐਵਾਰਡ ਤੇ ਪਦਮਸ਼੍ਰੀ ਵਰਗੇ ਕਈ ਅਹਿਮ ਐਵਾਰਡ ਮਿਲ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

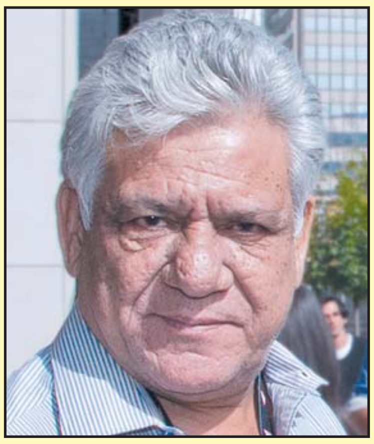

ਐਨ.ਐਸ.ਡੀ. ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਫ਼ਿਲਮ ਐਂਡ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਇੰਡੀਆ' ਤੋਂ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦਾ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਮੁੰਬਈ ਵਿਚ ਕਦਮ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਓਮ ਪੁਰੀ ਨੇ ਆਪਣੇ 35 ਸਾਲ ਲੰਬੇ ਫ਼ਿਲਮੀ ਕਰੀਅਰ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਚਰਚਿਤ ਆਰਟ ਤੇ ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਪਰ ਸੈਂਕੜੇ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਛਾਪ ਛੱਡਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਦੁੱਖ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਸਿਨੇਮਾ ਵਿਚ ਅੱਜ ਵੀ ਆਪਣੀ ਚਮਕ ਨਹੀਂ ਬਿਖੇਰ ਸਕੇ।

ਇਸ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਅੱਜ ਵੀ ਵੱਡੇ ਬੈਨਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਛੂਤ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੇ ਕਰੀਅਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਭਾਵਪੂਰਨ ਕਿਰਦਾਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਚਰਿੱਤਰ ਅਦਾਕਾਰਾਂ ਲਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਰਦਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਸਿਨੇਮਾ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਵਰਤੋਂ ਅਜੇ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਕਰਨ ਜੌਹਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵੱਡੇ ਬੈਨਰ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਉਸ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਆਏ।

ਕਰਨ ਨਾਲ ਉਹ 'ਕੁਰਬਾਨ', 'ਡੌਨ-2' ਤੇ 'ਅਗਨੀਪਥ' ਦੇ ਸੀਕੁਏਲਜ਼ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਵੱਡੇ ਬੈਨਰਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੂਹਿਆ ਤੱਕ ਨਹੀਂ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਉਹ ਅੱਜ ਵੀ ਅਛੂਤ ਕਿਉਂ ਹਨ। ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਘਰ ਜ਼ਰੂਰ ਚਲਾਇਆ ਪਰ ਤਕਲੀਫ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਰ ਵੀ ਬਿਹਤਰ ਵਰਤੋਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ ਜੋ ਅਜੇ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਆਰਟ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਦੇ ਘਟਦੇ ਰੁਝਾਨ ਤੋਂ ਵੀ ਓਮ ਪੁਰੀ ਬੇਹੱਦ ਦੁਖੀ ਹਨ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ 1950 ਤੇ 1960 ਦੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਫ਼ਿਲਮ ਨਿਰਮਾਣ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲੋਕ ਥਿਏਟਰ ਤੋਂ ਆਏ ਸਨ ਪਰ ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਸਮਾਂ ਬੀਤਦਾ ਗਿਆ ਕਲਾ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ ਘਟਦੇ ਗਏ ਤੇ ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਹਿੱਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੁੰਦੇ ਗਏ।

ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਕੌੜੀਆਂ ਸੱਚਾਈਆਂ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਜ਼ੋਖਮ ਹੁਣ ਲੋਕ ਲੈਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਓਮ ਪੁਰੀ ਨੇ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹਾਲੀਵੁੱਡ ਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਆਪਣੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਡੰਕਾ ਵਜਾਇਆ ਹੈ।

ਛੇਤੀ ਰਿਲੀਜ਼ ਵਾਲੀ ਫ਼ਿਲਮ 'ਚਕਰਵਿਊਹ' ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੀ ਓਮ ਪੁਰੀ ਕਈ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 'ਸਿੰਗੁਲੈਰਿਟੀ', 'ਲਿਟਲ ਟੈਰਰਸ' ਵਰਗੀਆਂ ਲੀਕ ਤੋਂ ਹੱਟ ਕੇ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ 'ਚੋਰੋਂ ਕੀ ਬਾਰਾਤ', 'ਕਮਾਲ ਧਮਾਲ ਮਾਲਾਮਾਲ' ਵਰਗੀਆਂ ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਵੀ ਹਨ। ਉਹ ਕੇ.ਸੀ. ਬੋਕਾਡੀਆ ਦੀ ਫ਼ਿਲਮ 'ਡਰਟੀ ਪਾਲੀਟਿਕਸ' ਵੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਮੂਵੀ ਭੰਵਰੀ ਦੇਵੀ ਕਾਂਡ 'ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਉਹ ਪਾਲੀਟੀਸ਼ੀਅਨ ਦਾ ਰੋਲ ਨਿਭਾਅ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਦਾਕਾਰੀ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਜਲਵਾ ਦਿਖਾ ਚੁੱਕੇ ਓਮ ਪੁਰੀ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਦੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਵੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।

ਫਿਲਮਾਂ ਨਹੀਂ ਛੱਡੇਗੀ ਸੈਫ ਅਲੀ ਖਾਨ ਦੀ ਬੇਗਮ

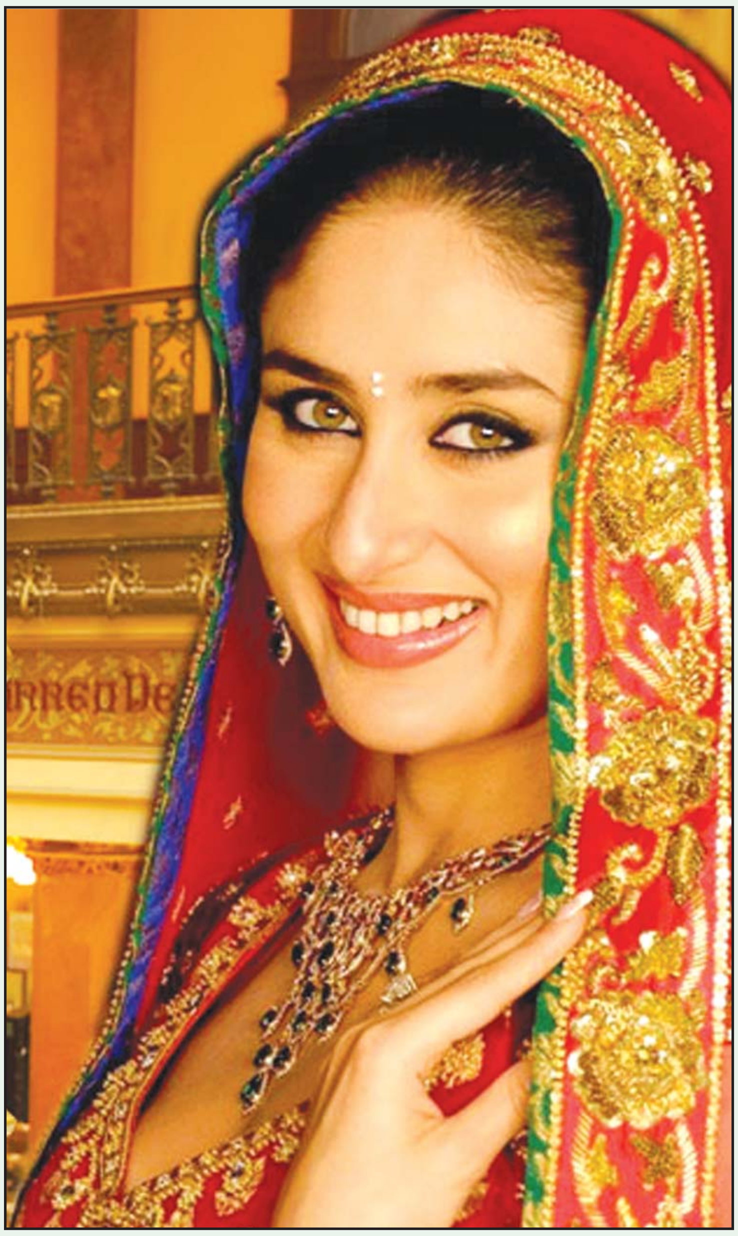

ਲੰਮੀ ਚਰਚਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਰੀਨਾ ਕਪੂਰ ਦਾ ਸੈਫ ਅਲੀ ਖਾਨ ਨਾਲ ਆਖਰ ਵਿਆਹ ਹੋ ਹੀ ਗਿਆ ਪਰ ਕਰੀਨਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਆਹ ਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਘਰ ਹੀ ਬੈਠ ਜਾਏਗੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਨੇੜਤਾ ਵਾਲਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸੀ ਪਰ ਵਿਆਹ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਹੀ ਕਬੂਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਕਰੀਨਾ ਤੋਂ ਸੈਫ ਉਮਰ 'ਚ ਕਾਫੀ ਵੱਡਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਇਕ ਵਿਆਹ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਕਰੀਨਾ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੰਗ ਵਾਲੀਆਂ ਅਭਿਨੇਤਰੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਉਸ ਕੋਲ ਕਈ ਫਿਲਮਾਂ ਹਨ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਾਲ ਸੁਨਹਿਰੇ ਪਰਦੇ 'ਤੇ ਬਿਜ਼ੀ ਰੱਖਣਗੀਆਂ। ਇਹ ਵੀ ਖ਼ਬਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਰਿਤਿਕ ਰੋਸ਼ਨ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਤਕਰੀਬਨ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਇਕੱਠੇ ਸਕਰੀਨ ਸ਼ੇਅਰ ਕਰਨਗੇ। ਦੋਵੇਂ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਸਾਲ 2003 ਵਿਚ ਫਿਲਮ 'ਮੈਂ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀ ਦੀਵਾਨੀ ਹੂੰ' ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਨਜ਼ਰ ਆਏ ਸਨ, ਉਸ ਪਿੱਛੋਂ ਕਰੀਨਾ ਨੇ ਬਾਲੀਵੱਡ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵੱਡੇ ਹੀਰੋਜ਼ ਨਾਲ ਤਾਂ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਪਰ ਰਿਤਿਕ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਉਂਝ ਕਰੀਨਾ ਤੇ ਰਿਤਿਕ ਕੁਝ ਹੋਰ ਫਿਲਮਾਂ ਜਿਵੇਂ 'ਯਾਦੇਂ' ਤੇ 'ਕਭੀ ਖੁਸ਼ੀ ਕਭੀ ਗਮ' ਵਿਚ ਵੀ ਇਕੱਠੇ ਕੰਮ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਕਰੀਨਾ ਤੇ ਰਿਤਿਕ ਜੋ ਫਿਲਮ ਕਰਨਗੇ, ਉਹ ਧਰਮਾ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਇੰਨੇ ਲੰਬੇ ਵਕਫੇ ਪਿੱਛੋਂ ਰਿਤਿਕ ਨਾਲ ਸਕ੍ਰੀਨ ਸ਼ੇਅਰ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਕਰੀਨਾ ਦੇ ਧਰਮ ਦੇ ਭਰਾ ਬਣੇ ਕਰਨ ਜੌਹਰ ਨੂੰ ਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਰਨ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਹੀ ਕਰੀਨਾ ਇਹ ਫਿਲਮ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਸੋਨਾਕਸ਼ੀ ਦਾ ਵੀ ਜਾਦੂ ਚੱਲਿਆ

ਕਦੇ ਜੁਹੂ ਮੁੰਬਈ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੇ ਬੰਗਲੇ 'ਰਮਾਇਣ' ਦਾ ਨਾਂ ਲੈਣਾ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਸ਼ਤਰੂਘਨ ਸਿਨਹਾ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕੰਮ ਹੋਵੇਗਾ। ਅੱਜ ਇਸੇ 'ਰਮਾਇਣ' ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਹੁਣ ਸੱਤ ਮੰਜ਼ਲਾ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਇਮਾਰਤ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਥੇ ਇਕ ਨਹੀਂ ਦੋ ਸਟਾਰ ਹਨ। ਯਾਨੀ ਸ਼ਤਰੂ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਬੇਟੀ ਸੋਨਾਕਸ਼ੀ ਸਿਨਹਾ। ਸੱਤਵੀਂ ਮੰਜ਼ਲ 'ਤੇ ਭਰਾ ਲਵ ਤੇ ਕੁਸ਼ ਨਾਲ ਸੋਨਾਕਸ਼ੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। 'ਦਬੰਗ', 'ਰੌਡੀ ਰਠੌਰ', 'ਜੌਕਰ' ਤੇ ਹੁਣ 'ਓਹ ਮਾਈ ਗਾਡ' ਸੋਨਾ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਸਫ਼ਲ ਰਹੀਆਂ। ਆ ਰਹੀ 'ਸੰਨ ਆਫ਼ ਸਰਦਾਰ' ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵੀ ਵਧੀਆ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਖੁਸ਼ ਸੋਨਾਕਸ਼ੀ ਆਸਥਾ ਵਿਚ ਡੁੱਬੀ ਰੱਬ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਰੱਬ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੀ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਮਿਹਨਤ ਉਸ ਦਾ ਨਿਯਮ ਹੈ। ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾੜੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਉਹ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਸ਼ੋਹਰਤ ਚਾਰ ਦਿਨ ਦੀ ਚਾਂਦਨੀ ਤੋਂ ਸੋਨਾ ਜਾਣੂ ਹੈ। ਝੂਠੇ ਸੱਚੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨਾ ਉਹ ਜਾਣਦੀ ਹੈ। ਪੇਂਡੂ ਕੁੜੀ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਵਿਚ ਉਹ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਚਦੀ ਹੈ। 'ਲੁਟੇਰਾ' ਸੋਨਾਕਸ਼ੀ ਦੀ ਉਹ ਫ਼ਿਲਮ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਹੀਰੋ ਹੀ ਲੱਗੇਗੀ। 'ਸੰਨ ਆਫ਼ ਸਰਦਾਰ' ਇਕ ਹੋਰ ਖੁਸ਼ੀ ਸੋਨਾ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਹੈ।

ਕੈਟਰੀਨਾ ਕੈਫ਼ ਦੀਆਂ ਧੁੰਮਾਂ

ਅਠਾਈ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਕੈਟਰੀਨਾ ਨੂੰ ਲੋਕ ਪਿਆਰ ਸਦਕਾ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਕਾਮੁਕ ਨਾਰੀ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਲਗਾਤਾਰ ਚੌਥੀ ਵਾਰ ਮਿਲ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਦਿਲ ਦੀ ਸਾਫ਼ ਕੈਟ ਜਾਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੋਹਣੀ ਹੈ ਪਰ ਹੰਕਾਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। 'ਅਗਨੀਪੱਥ' ਦੇ ਆਈਟਮ ਨੇ ਤਾਂ ਸਿਰੇ ਹੀ ਗੱਲ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਕੈਟ ਕਿਸੇ ਦੀ ਬੁਰਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਸੈਫ਼ ਅਲੀ ਨੇ ਵੀ ਕੈਟਰੀਨਾ ਨਾਲ ਫ਼ਿਲਮ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਵੀ ਕੈਟ ਨੰਬਰ ਇਕ ਹੈ। ਰੰਗ ਦਾ ਇਕ ਵਿਗਿਆਪਨ ਕੈਟ ਨੇ ਸੱਤ ਕਰੋੜ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਹੈ। 'ਏਕ ਥਾ ਟਾਈਗਰ' ਨੇ ਕੈਟਰੀਨਾ ਨੂੰ ਸੱਤਵੇਂ ਆਕਾਸ਼ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਐਕਸ਼ਨ ਗਰਲ ਵੀ ਹੈ। ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਵਿਗਿਆਪਨ ਵਿਚ ਵੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹਿੰਗੀ ਮਾਡਲ ਤੇ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਕਿਸਮਤ ਵਾਲੀ ਕੈਟਰੀਨਾ ਕੈਫ਼ ਹਰ ਪਾਸੇ ਧੁੰਮ ਮਚਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਗ਼ਦਰੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਬਾਤ ਪਾਵੇਗੀ 'ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੂਤ'

ਨਵੀਂ ਆ ਰਹੀ ਫਿਲਮ 'ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੂਤ' ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਬਾਤ ਪਾਏਗੀ। ਗਦਰੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ 'ਤੇ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਸੋਚ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਲਈ ਬਰਕਮ ਫ਼ਿਲਮਜ਼ ਨੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੀ ਫ਼ਿਲਮ ਨਿਰਮਾਣ ਕੰਪਨੀ ਡੈਵੀ ਬਰੋ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਇਹ ਫ਼ਿਲਮ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ, ਗਦਰੀ ਯੋਧੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਬਿਲਗਾ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ 'ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੂਤ' ਫ਼ਿਲਮ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਹਿੰਗਾਈ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਤੇ ਹੋਰ ਬੁਰਾਈਆਂ ਨਾਲ ਲੜਨ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਲਬਰੇਜ਼ ਜਮਹੂਰੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਅਸ਼ੋਕਪੁਰੀ ਦੀ ਲਿਖੀ ਤੇ ਡਾਇਰੈਕਟ ਕੀਤੀ ਇਸ ਫ਼ਿਲਮ ਦੇ ਜੋਸ਼ੀਲੇ ਸੰਵਾਦ ਨੀਟੂ ਪੰਧੇਰ ਨੇ ਰਚੇ ਹਨ। ਦੀਪ ਬਾਗਪੁਰੀ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਗਿੱਲ, ਅਸ਼ੋਕਪੁਰੀ ਤੇ ਬੌਬੀ ਦੇ ਲਿਖੇ ਗੀਤ, ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਾਰ ਬੌਬੀ ਗਰੇਵਾਲ, ਸ਼ੰਮੀ ਖਾਨ, ਆਸ਼ੂ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸ਼ੇਰਾ ਬੋਹੜਵਾਲੀਆ ਦੀਆਂ ਸੁਰੀਲੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਫ਼ਿਲਮ ਵਿਚ ਗੀਤ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਬੌਬੀ ਗਰੇਵਾਲ, ਸ਼ਰਨਜੀਤ ਕੌਰ, ਨੀਟੂ ਪੰਧੇਰ, ਤਜਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਆਸ਼ੂ ਸਿੰਘ, ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਮੈਣੀ ਦੇ ਨਾਲ 'ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੂਤ' ਵਜੋਂ ਅਸ਼ੋਕਪੁਰੀ ਤੇ ਵੱਖਰੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਗੁਰਦੀਪ ਸੰਧੂ ਫ਼ਿਲਮ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਲਾਕਾਰ ਹਨ। ਕੁਲਦੀਪ ਪਰਮਾਰ ਤੇ ਦੇਵ ਯੂ. ਕੇ. ਫ਼ਿਲਮ ਦੇ ਕੈਮਰਾਮੈਨ ਹਨ। ਕੈਕਸਟਨ ਹਾਲ ਲੰਦਨ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਚੁਣੀਆਂ ਲੰਦਨ ਦੀਆਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਫ਼ਿਲਮ ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਦਕਿ ਬਾਕੀ ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਹਿਮਾਚਲ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੋਈ ਹੈ।

ਘਰਾਂ ਦੀ ਵਧੀਆ ਡੀਲ ਅਤੇ ਘਟ ਤੋਂ ਘਟ ਵਿਆਜ ਦਰਾਂ ਉਤੇ ਲੋਨ ਲੈ ਕੇ ਦੇਣ ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ

Golden State Realty

Real Estate and Loans Under One Roof

ਪਿਛਲੇ 25 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬਿਜਨਸ ਵਿਚ ਭਰਪੂਰ ਸਹਿਯੋਗ ਲਈ ਸਮੂਹ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ

Reo/Short Sale Specialist

We can sell your house in short sale at no cost to you.

If your house is in foreclosure due to not making payments and you have received trustee sale date, even than we can sell your house in short sale. Selling house in short sale damages your credit less than if you let it go to foreclosure. We can also sell your house in short sale even if you are making mortgage payments on time with difficulty and your house value is a lot less than the loan.

WE CAN SELL HUD HOMES ANY WHERE IN CALIFORNIA

ਫੋਰਕਲੋਜ਼ਰ ਨਾਲੋਂ ਸ਼ਾਰਟਸੇਲ ਘੱਟ ਘਾਤਕ

ਜੇ ਤੁਹਾਡਾ ਘਰ ਕਰਜੇ ਦੀਆਂ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਨਾ ਦੇਣ ਕਰਕੇ ਫ਼ੋਰਕਲੋਜ਼ਰ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਟਰਸਟੀ ਸੇਲ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵੀ ਮਿਲ ਗਈ ਹੈ, ਤਦ ਵੀ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡਾ ਘਰ ਸ਼ਾਰਟਸੇਲ ਵਿਚ ਵੇਚ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਸ਼ਾਰਟਸੇਲ ਵਿਚ ਘਰ ਵੇਚਣ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੇ ਕਰੈਡਿਟ ਦਾ ਉਨਾ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਿੰਨਾ ਕਿ ਫੋਰਕਲੋਜ਼ਰ ਵਿਚ ਜਾਣ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡਾ ਘਰ ਤਦ ਵੀ ਸ਼ਾਰਟਸੇਲ ਵਿਚ ਵੇਚ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਮਾਰਟਗੇਜ ਦੀਆਂ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਅਦਾ ਕਰੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਦੀ ਕੀਮਤ ਕਰਜੇ ਤੋਂ ਵੀ ਘਟ ਗਈ ਹੈ।

Selling new and old Homes from San Jose to Sacramento

Fremont Office:
86 Pilgrim Loop
Fremont CA 94539
Tel:510-440-9292, Fax:510-656-8941

Cell: 510-304-9292
Cell:408-666-8279

Jaswinder Gill M.Sc (PAU)
CA DRE# 00966763
Broker/Owner/Notary

*2004 to 2006 Award Winner
Top 1% Listing Realtor in Bay Area

Sacramento Office:
8695 Territorial Way,
Elk Grove CA 95624
Tel:916-612-5773, Fax:916-393-2586

E-mail: jassi@jassigill.com or
Visit us @ www.jassigill.com
for hot listings

Selling Homes from Gilroy to Sacramento, CA

Refinance Now

15 & 30 Yr Fixed Rates Are Still Better!!!
5/1, 7/1 ARM are also attractive
Refinance Now At Zero Cost

Call Sukhi Gill
@ 510-207-9067
CA DRE Lic.#01180969,
NMLS# 352095

JUST SOLD

1. 32467 Woodland Dr., Union City, CA 94587
2. 4172 Eugene St. Fremont, CA 94538
3. 4171 N. Greenland Ter., Fremont, CA 94555
4. 2856 Glen Donegal Dr. San Jose, CA 95148
5. 1969 Catalpa Way Hayward, CA 94545
6. 4276 Solar Cir., Union City, CA 94587
7. 4313 San Marino Ct. Elk Grove, CA 95858
8. 3339 Sueno Dr. San Jose, CA 95148
9. 847 Downing Cir., Lincoln, CA 95648
10. 2952 Remington Way San Jose, CA 95148
11. 27471 Ponderosa Ct. Hayward, CA 94545
12. 5685 Comanche Dr., San Jose, CA 95123
13. 32452 Springwood Dr., Union City, CA 94587
14. 675 Bethal Pl., Livermore, CA 94551
15. 648 Cayuga Dr., San Jose, CA 95123
16. 4080 Gibraltor Dr., Fremont, CA 94536
17. 4167 Asimuth Dr., Union City, CA 94587
18. 2459 Medallion Dr., Union City, CA 94587

Market is getting hot. Do not wait any more to buy home of your dreams. There are multiple offer situations on all under market homes. Act now before it is too late. Master of winners in multiple offer situation is waiting for your call.